

Nr 8.

Ankom till riksdagens kansli den 23 mars 1936 kl. 4 e. m.

Utlåtande angående regleringen för budgetåret 1936/1937 av utgifterna under riksstatens åttonde huvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet.

(2:a avd.)

Ecklesiastikdepartementet.

1:o) **Ecklesiastikdepartementet: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag i den till riksdagen avlåtna, den 3 januari 1936 dagtecknade propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1936/1937 (punkt 1, sid. 1—3 av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag), vilket förslag avser, dels att en nu å övergångsstat å personalförteckningen för ecklesiastikdepartementet uppförd expeditionsvaktstjänst skall utgå, dels en uppräknig av en förslagsvis beräknad anslagspost, vilket allt innebär en höjning av förevarande anslag med 1,700 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande personalförteckning för ecklesiastikdepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Personalförteckning.

Befattning.	Lönegrad
<i>Tjänstemän å ordinarie stat:</i>	
1 statssekreterare, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
1 expeditionschef, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
4 kansliråd	B 30
4 förste kanslisekreterare	B 26
5 andre kanslisekreterare	B 21
1 registrator	B 15

Befattning.	Lönegrad.
1 kansliskrivare	B 11
1 förste expeditionsvakt	B 7
2 kanslibiträden	B 7
2 expeditionsvakter	B 5
5 kontorsbiträden	B 4

Tjänsteman å övergångsstat:

1 förste kanslisekreterare	B 26
--------------------------------------	------

Tjänstemän å extra stat:

1 föredragande hos regeringsrätten	B 29
1 andre kanslisekreterare	B 21;

b) minska den i avlöningsstaten för ecklesiastikdepartementet uppförda anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å övergångsstat, nu förslagsvis 12,800 kronor, med 3,100 kronor till förslagsvis 9,700 kronor;

c) öka den i samma avlöningsstat uppförda anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, nu förslagsvis 6,500 kronor, med 4,800 kronor till förslagsvis 11,300 kronor;

d) i anledning härav öka avlöningsstatens slutsumma från 303,300 kronor med 1,700 kronor till 305,000 kronor;

e) till *Ecklesiastikdepartementet*: *Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 305,000 kronor.

2:o) **Ecklesiastikdepartementet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2, sid. 3), vilket innebär en ökning av förevarande anslag med 3,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ecklesiastikdepartementet*: *Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 49,600 kronor.

Arkiv, bibliotek och museer.

3:o) **Riksarkivet: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 3, sid. 4—10), vilket innebär en anslagsökning med 8,200 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för riksarkivet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	136,000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar m. m.	kronor	39,300
b. Avlöningsförhöjningar		
m. m., <i>förslagsvis</i>	»	2,000
		»
		41,300
3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	8,000
		<hr/>
	Summa förslagsanslag	kronor 185,300;

b) till *Riksarkivet*: *Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 185,300 kronor.

4:o) **Riksarkivet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4, sid. 10 och 11), vilket innebär en anslagsminskning med 3,400 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Riksarkivet: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 48,100 kronor.

5:o) **Riksarkivet: Inköp av arkivalier och tryckta arbeten.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5, sid. 11), vilket innebär en anslagshöjning med 200 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Riksarkivet: Inköp av arkivalier och tryckta arbeten* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 2,000 kronor.

6:o) **Riksarkivet: Bokbindning och konservering av arkivalier.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 6, sid. 11 och 12), vilket innebär en anslagsminskning med 2,700 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Riksarkivet: Bokbindning och konservering av arkivalier* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 23,300 kronor.

7:o) **Riksarkivet: Fortsatt utgivande genom riksarkivet av sådana handlingar, som äro av vikt för fäderneslandets historia.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 7, sid. 12 och 13), vilket innebär en anslagsökning med 1,600 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Riksarkivet: Fortsatt utgivande genom riksarkivet av sådana handlingar, som äro av vikt för fäderneslandets historia*, för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 5,000 kronor.

8:o) **Landsarkiven m. m.: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 8, sid. 13—20) föreslagit riksdagen att

dels godkänna av departementschefen förordad personalförteckning för landsarkiven m. m., att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1936/1937;

dels godkänna följande avlöningsstat för landsarkiven m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	76,000	
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal:			
a. Grundavlöningar m. m.	kronor	42,800	
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i> »		3,200	» 46,000
3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>			» 350
			<hr/>
	Summa förslagsanslag	kronor	122,350;

dels ock till Landsarkiven m. m.: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 125,400 kronor.

De av Kungl. Maj:t framlagda förslagen innebära en anslagsökning av 9,300 kronor. Av denna ökning faller ett belopp av 6,260 kronor på ett av departementschefen framlagt förslag om utökning av personalen vid landsarkivet i Härnösand. Beträffande denna fråga inhämtas av statsrådsprotokollet följande:

Riksarkivet har anfört, att anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal vid nyssnämnda landsarkiv vore beräknad för en kvinnlig tjänsteman i 4:de lönegraden. Vidare har riksarkivet erinrat, att riksarkivet i skrivelser den 16 augusti 1933 och den 29 augusti 1934 begärt, att en andre-arkivariefattning måtte inrättas vid landsarkivet. Ifrågavarande yrkande hade icke upptagits av Kungl. Maj:t men framförts motionsledes vid 1935 års riksdag. Statsutskottet hade avstyrkt motionerna med hänsyn till att närmare erfarenhet rörande organisationsarbetet vid landsarkivet ännu saknades.

Riksarkivet ville nu understryka, att landsarkivarien på grund av semester och inspektionsresor i det vidsträckta distriktet komme att varje år, bortsett från eventuella tjänstledigheter för sjukdom m. m., vara frånvarande 2½ månader. Under denna tid måste alltså tjänsten uppehållas på förordnande och för detta ändamål krävdes, att landsarkivarien hade tillgång till kompetent vikarie. Ensamt detta förhållande funne ämbetsverket vara ett fullt tillräckligt skäl att, utan avvaktande av ytterligare erfarenheter från organisationsarbetet, från och med budgetåret 1936/1937 vid landsarkivet inrätta en andre-arkivarietjänst i lönegraden B 21. Den nuvarande ordningen vore fullkomligt ohållbar.

Statskontoret har erinrat, att landsarkivarietjänsten i Härnösand blivit besatt med ordinarie innehavare från och med den 1 oktober 1935. Landsarkivet hade emellertid ännu icke påbörjat sin verksamhet, varför fortfarande all erfarenhet torde saknas rörande den lämpligaste organisationen av arbetet vid detsamma. Ämbetsverket kunde med hänsyn härtill för närvarande icke tillstyrka bifall till framställningen men ville ifrågasätta, om icke under anslagsposten till icke-ordinarie personal medel borde för nästkommande budgetår beräknas till avlönande av en andre amanuens på hel- eller halvtid i 15:e lönegraden.

Departementschefen har anfört följande:

I likhet med statsutskottet vid 1935 års riksdag anser jag, att starka skäl anförts för en förstärkning av arbetskrafterna vid landsarkivet i Härnösand. I brist på närmare kännedom om huru arbetsförhållandena komma att gestalta sig vid ifrågavarande landsarkiv, kan jag emellertid icke biträda förslaget om inrättande av en ordinarie andre arkivarietjänst därstädes. De av riksarkivet antydda olägenheterna med den nuvarande ordningen synas kunna förminskas eller avhjälpas, om vid landsarkivet anställs en förste amanuens på heltid i 18:e lönegraden. Statskontorets förslag om en andre amanuens på hel- eller halvtid i 15:e lönegraden synes icke tillfredsställande, bland annat med hänsyn till att ifrågavarande amanuens skulle hava att under landsarkivariens frånvaro från arkivet bestrida dennes befattning. Jag beräknar alltså en ökning av delposten till grundavlönningar m. m. till icke-ordinarie personal vid landsarkivet i Härnösand med grundlönen för en amanuens i 18:e lönegraden, minskad med pensionsavdraget, sålunda en ökning med 4,284 kronor från 1,960 kronor till 6,244 kronor eller i avrundat tal 6,260 kronor. Någon höjning av delposten till avlöningsförhöjningar m. m. till icke-ordinarie personal ifrågasätter jag icke nu.

Kungl. Maj:ts förslag, i vad detsamma avser stater och anslag för landsarkiven i Uppsala, Vadstena, Lund och Göteborg, länsarkivet i Östersund och arkivdepån i Visby, har icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet.

Frågan om en förstärkning av personalen vid landsarkivet i Härnösand var, såsom i statsrådsprotokollet erinrats, på grund av väckta motioner föremål för prövning vid 1935 års riksdag, varvid emellertid riksdagen icke fann sig böra gå utöver Kungl. Maj:ts förslag.

Att en förstärkning av den vetenskapligt utbildade arbetskraften vid detta landsarkiv är starkt av behovet påkallad, finner utskottet vara styrkt av den i ärendet förebragta utredningen, och tillstyrker utskottet alltså, att en ny befattning här inrättas.

Beträffande avlöningsförhållandena för den nye befattningshavaren hava olika meningar yppat sig. Landsarkivariern och riksarkivet hava hemställt om inrättande av en andre arkivarietjänst i lönegraden B 21. Statskontoret har ifrågasatt, om icke under anslagsposten till icke-ordinarie personal medel borde för nästkommande budgetår beräknas till avlönande av en andre amanuens på hel- eller halvtid i 15:e lönegraden. Departementschefen har för-

ordrat inrättande av en befattning som förste amanuens på heltid i 18:e lönegraden och som skäl härför anført, att ifrågavarande amanuens skulle hava att under landsarkivariens frånvaro från arkivet bestrida dennes befattning.

Utskottet tillstyrker vad av departementschefen föreslagits. Utöver det av honom angivna skälet vill utskottet härvid framhålla, att man i större städer — exempelvis universitetsstäder — väl kan tänkas få en kvalificerad arbetskraft för en lägre avlöning, i det att exempelvis en studerande samtidigt med fortsatta studier önskar skaffa sig meriter för framtiden. I en mindre stad, som Härnösand, är ett dylikt förhållande knappast tänkbart, utan här måste man räkna med en högre lön.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet

att riksdagen må

a) godkänna följande personalförteckning för landsarkiven m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Personalförteckning.

Tjänstemän å ordinarie stat:

	Landsarkivarie Lönegrad B 26	Länsarkivarie Lönegrad B 22	Andre arkivarie Lönegrad B 21	Expeditions- vakt Lönegrad B 5
Landsarkivet i Uppsala .	1	—	—	1
» i Vadstena	1	—	—	1
» i Lund . . .	1	—	1	1
» i Göteborg .	1	—	—	1
» i Härnösand	1	—	—	1
Länsarkivet i Östersund	—	1	—	—

b) godkänna följande avlöningsstat för landsarkiven m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, *förslagsvis* . . . . . kronor 76,000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal:
  - a) Grundavlöningar m. m. kronor 42,800
  - b) Avlöningsförhöjningar
m. m., *förslagsvis* . . . » 3,200 » 46,000
3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* . . . » 350

Summa förslagsanslag kronor 122,350;

c) till *Landsarkiven m. m.: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 125,400 kronor.

9:o) **Landsarkiven m. m.: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 9, sid. 20 och 21), vilket innebär en anslagsökning med 100 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Landsarkiven m. m.: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 42,600 kronor.

10:o) **Landsarkiven m. m.: Inköp av arkivalier och tryckta arbeten.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 10, sid. 21 och 22), vilket innebär en anslagsökning med 540 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Landsarkiven m. m.: Inköp av arkivalier och tryckta arbeten* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 2,150 kronor.

11:o) **Landsarkiven m. m.: Bokbindning och konservering av arkivalier.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 11, sid. 22) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Landsarkiven m. m.: Bokbindning och konservering av arkivalier* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 34,000 kronor.

12:o) **Landsarkiven m. m.: Inredning och utrustning m. m. av landsarkivet i Härnösand.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 12, sid. 22 och 23) och under erinran att för motsvarande ändamål är under innevarande budgetår å riksstaten uppfört ett *reservationsanslag* av 35,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Landsarkiven m. m.: Inredning och utrustning m. m. av landsarkivet i Härnösand* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 11,000 kronor.

13:o) **Kungl. biblioteket: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 13, sid. 23—26), vilket innebär en anslagshöjning med 5,700 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) öka den i avlöningsstaten för kungl. biblioteket uppförda anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, nu förslagsvis 7,000 kronor, med 5,700 kronor till förslagsvis 12,700 kronor ävensom i

anledning härav öka avlöningsstatens slutsumma från 236,400 kronor till 242,100 kronor;

b) till *Kungl. biblioteket: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 242,100 kronor.

14:o) **Kungl. biblioteket: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 14, sid. 26), vilket innebär en anslagshöjning med 4,200 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kungl. biblioteket: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 61,400 kronor.

15:o) **Kungl. biblioteket: Bokinköp och bokbindning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 15) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Kungl. biblioteket: Bokinköp och bokbindning* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 110,000 kronor.

16:o) **Stifts- och landsbiblioteket i Linköping: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 16, sid. 27—30), vilket innebär en anslagshöjning med 1,400 kronor, och under hänvisning till vad av departementschefen i ärendet anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för stifts- och landsbiblioteket i Linköping, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat,			
<i>förslagsvis</i>		kronor	12,100
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal:			
a) Grundavlöningar m. m.		kronor	4,180
b) Avlöningsförhöjningar			
m. m., <i>förslagsvis</i>		»	620 » 4,800
		<u>Summa förslagsanslag</u>	<u>kronor 16,900;</u>

b) till *Stifts- och landsbiblioteket i Linköping: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 16,900 kronor.

17:o) **Stifts- och landsbiblioteket i Linköping: Omkostnader. Stifts- och landsbiblioteket i Linköping: Bokinköp och bokbindning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 17, sid. 30 och 31), vilka

innebära anvisande av oförändrade anslagsmedel till omkostnader men höjning av anslaget till bokinköp och bokbindning med 500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1936/1937 anvisa

a) till *Stifts- och landsbiblioteket i Linköping: Omkostnader* ett anslag av 1,000 kronor;

b) till *Stifts- och landsbiblioteket i Linköping: Bokinköp och bokbindning* ett *reservationsanslag* av 6,500 kronor.

18:o) **Bidrag till pedagogiska biblioteket.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 18) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, såsom *Bidrag till pedagogiska biblioteket* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 6,350 kronor, att utgå under de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

19:o) **Nationalmuseet: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 19, sid. 32—35) föreslagit riksdagen att

dels öka den i avlöningsstaten för nationalmuseet uppförda anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, från 4,180 kronor med 2,000 kronor till 6,180 kronor;

dels öka den i samma avlöningsstat uppförda anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän från förslagsvis 4,100 kronor med 3,800 kronor till förslagsvis 7,900 kronor;

dels i anledning härav öka slutsumman av nämnda avlöningsstat från 169,000 kronor med 5,800 kronor till 174,800 kronor;

dels ock till Nationalmuseet: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 174,800 kronor.

Av anslagsökningen, som uppgår till 5,800 kronor, belöper ett belopp av 2,000 kronor på ett av departementschefen framlagt förslag om anvisande av anslagsmedel till arvode åt en sekreterare vid museet.

Beträffande denna fråga har *departementschefen* anfört:

Vad beträffar sekreterarfrågan må erinras, att 1931 års riksdag ställde sig avvisande till ett av min företrädare i ämbetet framlagt förslag om beviljande av ett arvode för ändamålet (1931 års åttonde huvudtitel, sid. 72, riksdagens skrivelse nr 8 A, sid. 8). Som motivering härför anfördes, att riksdagen icke av den förebragta utredningen funnit styrkt, att det behov av juridisk och administrativ sakkunskap, som kunde förefinnas vid museet, påkallade anställandet av en särskild arbetskraft. För egen del har jag genom den erfarenhet, jag numera vunnit om museets arbetsförhållanden, blivit övertygad om att det är nödvändigt att bereda museet tillgång till sådan, administrativt skolad och förfaren arbetskraft. Avsaknaden härav har onekligen gjort sig

märkbar såsom en icke oväsentlig brist i museets organisation. Den relativt ringa merkostnad, anställandet av en sekreterare kan komma att medföra för statsverket, synes mig icke böra få lägga hinder i vägen för att avhjälpa denna brist, som i ganska hög grad försvårar museets skötsel. Jag delar emellertid statskontorets uppfattning om att det av nationalmuseichefen föreslagna årsarvodet är för högt och tillstyrker, att det begränsas till 2,000 kronor per år. Den i avlöningsstaten för nationalmuseet ingående anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, torde följaktligen böra ökas från 4,180 kronor till 6,180 kronor.

Utskottet.

I likhet med departementschefen håller utskottet före, att nationalmuseet bör beredas tillgång till en administrativt skolad och förfaren arbetskraft. Mot det för ändamålet beräknade arvodet, 2,000 kronor, har utskottet — bland annat med hänsyn till att närmare erfarenhet ännu saknas rörande omfattningen av den blivande befattningshavarens arbetsuppgifter — icke funnit något att erinra. Utskottet tillstyrker alltså Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

Utskottet tillstyrker jämväl vad Kungl. Maj:t i övrigt under här förevarande punkt föreslagit.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) öka den i avlöningsstaten för nationalmuseet uppförda anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, från 4,180 kronor med 2,000 kronor till 6,180 kronor;

b) öka den i samma avlöningsstat uppförda anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän från förslagsvis 4,100 kronor med 3,800 kronor till förslagsvis 7,900 kronor;

c) i anledning härav öka slutsumman av nämnda avlöningsstat från 169,000 kronor med 5,800 kronor till 174,800 kronor;

d) till *Nationalmuseet: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 174,800 kronor.

20:o) **Nationalmuseet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 20, sid. 35), vilket innebär en anslagshöjning med 1,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Nationalmuseet: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 37,700 kronor.

21:o) **Nationalmuseet: Underhåll och ökande av samlingarna.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 21, sid. 35—39), vilket innebär en anslagshöjning med 14,500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Nationalmuseet: Underhåll och ökande av samlingarna* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 55,200 kronor.

22:o) **Nationalmuseet: Vandringsutställningar m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 22, sid. 39—41) och under erinran, att anslag till förevarande ändamål ej utgått under budgetåren 1933/1936, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Nationalmuseet: Vandringsutställningar m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 6,000 kronor.

23:o) **Livrustkammaren: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 23, sid. 41—43), vilket innebär en anslagshöjning med 1,300 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) öka den i avlöningsstaten för livrustkammaren uppförda anslagsposten för särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän å förslagsvis 1,100 kronor med 1,300 kronor till förslagsvis 2,400 kronor ävensom i följd härav höja avlöningsstatens slutsumma från 55,600 kronor till 56,900 kronor;

b) till *Livrustkammaren: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 56,900 kronor.

24:o) **Livrustkammaren: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 24) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Livrustkammaren: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 6,800 kronor.

25:o) **Livrustkammaren: Underhåll och ökande av samlingarna.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 25, sid. 43 och 44), vilket innebär en anslagshöjning med 600 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Livrustkammaren: Underhåll och ökande av samlingarna* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 1,000 kronor.

26:o) **Naturhistoriska riksmuseet: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 26, sid. 44—55) föreslagit riksdagen att

dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för naturhistoriska riksmuseet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937;

dels ock till Naturhistoriska riksmuseet: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 258,500 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren av herr *Asplund* väckt motion (I: 188), vari hemställts, att riksdagen ville för anställande av en extra assistent i 21:a lönegraden för extra ordinarie tjänstemän vid mineralogiska avdelningen av naturhistoriska riksmuseet för sin del bevilja ett med 5,500 kronor ökat avlöningsanslag till övrig icke-ordinarie personal vid naturhistoriska riksmuseet.

Beträffande de av motionären till stöd för hans framställning anförda skälen hänvisar utskottet till motionen.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 22,400 kronor. Av denna höjning faller ett belopp av 1,600 kronor på ett av departementschefen framlagt förslag om beredande av anslagsmedel till ordnande av paleobotaniska avdelningens mossherbarium.

Av statsrådsprotokollet inhämtas, att *departementschefen* härutinnan anfört följande:

Av akademiens skrivelse framgår, att paleobotaniska avdelningens mossherbarium ej kan utan särskilt för ändamålet anvisat anslag beredas tillfredsställande vård. På grund härav har under de senaste åren anvisats anslag med 1,600 kronor för år ur åttonde huvudtitelns reservationsanslag till extra utgifter. Då ifrågavarande, på ett övertygande sätt vitsordade anslagsbehov ej synes böra tillgodoses ur nämnda reservationsanslag utan utgå ur avlöningsstaten för naturhistoriska riksmuseet, bör förevarande anslag ökas med hänsyn härtill. Denna ökning torde emellertid böra begränsas till det belopp, som under de senaste åren utgått ur anslaget till extra utgifter, nämligen 1,600 kronor. Anslagsposten till grundavlöningar m. m. till övrig icke-ordinarie personal bör alltså tillfälligtvis ökas med sistnämnda belopp.

I samband med behandlingen av en av vetenskapsakademien gjord hemställan om anvisande av anslagsmedel för anställande av ett arbetsbiträde vid evertebratavdelningen har *departementschefen* anfört följande:

Ur den i avlöningsstaten uppförda anslagsposten till grundavlöningar m. m. till övrig icke-ordinarie personal utgår nu ett belopp av 4,000 kronor till vetenskapligt biträde för bearbetning av vissa samlingar å evertebratavdelningen. Anslag till detta ändamål, till vilket dessförinnan under en följd av år utgått medel ur avdelningens materielanslag, anvisades första gången av 1926 års riksdag. Med utverkande av berörda anslag avsåg dåvarande departementschefen (åttonde huvudtiteln, sid. 84—86) att bereda möjlighet för avdelningen att helt utnyttja sitt materielanslag för därmed egentligen avsedda ändamål, vilket till förfång för avdelningen icke kunnat ske de år, då arvode till ifrågavarande biträde utgått från materielanslaget. Departementschefen förutsatte härvid, att arvodesbeloppet endast borde utgå under de närmaste 4 å 5 åren, under vilken tid det borde tillses, att sagda

arbeten bleve behörigen utförda. Sedan vetenskapsakademien den 4 juni 1930, på därom av vederbörande avdelningsföreståndare gjord framställning, hemställt om utverkande av anslag för ändamålet med oförändrat belopp för budgetåret 1931/1932, anförde min företrädare i ämbetet i 1931 års åttonde huvudtitel (sid. 110 ff.), att han givetvis måst finna det beklagligt, att förevarande arbeten icke hunnit slutföras inom den tid, som år 1926 härför beräknades. Avdelningsföreståndaren hade nu beräknat, att anslag för ändamålet skulle bliva erforderligt under ytterligare 4 à 5 år. Departementschefen tillstyrkte framställningen men utgick därvid från att nyssnämnda beräkning skulle visa sig hållbar, och att således efter sagda tid anslag för ändamålet icke längre skulle ifrågakomma.

Vetenskapsakademien och vederbörande avdelningsföreståndare hava nu utan särskild motivering förutsatt, att ifrågavarande arvodesbelopp skall utgå under ytterligare ett år utöver den av min företrädare i ämbetet angivna tiden. Jag anser mig icke böra motsätta mig detta förslag, sedan jag inhämtat, att ifrågavarande vetenskapliga biträde alltjämt anses behöfligt. Att härutöver, på sätt ifrågasatts, medel skulle för nästkommande budgetår anvisas till arbetsbiträde vid ifrågavarande avdelning synes mig icke böra ifrågakomma.

Av statsrådsprotokollet framgår vidare, att *vetenskapsakademien* hemställt om anslag till, bland annat, en extra assistent vid mineralogiska avdelningen.

Departementschefen har rörande sistberörda fråga anfört följande:

Vad angår förslaget om anställande av en extra assistent vid mineralogiska avdelningen må erinras, att 1927 års riksdag, som nämnts, beviljade 6,000 kronor till förvärv och kemisk analys av mineral från Långbans gruva i Värmland. Till grund för detta beslut låg en framställning från vederbörande avdelningsföreståndare, vari anfördes, att det syntes i hög grad önskvärt, att en tillfällig ökning av avdelningens anslag komme till stånd, så att mera omfattande inköp av ifrågavarande mineral möjliggjordes och en vetenskaplig undersökning av dessa mineral i större skala, än vad som under dåvarande förhållanden kunde ske, bleve möjlig. Kostnaderna härför beräknades till det sedermera av 1927 års riksdag beviljade och under de efterföljande budgetåren anvisade beloppet av 6,000 kronor. Den nu föreliggande framställningen om anställande av en extra assistent har motiverats väsentligen med behovet av arbetskraft för analys av långbansmineral. Därvid har emellertid ej klargjorts, varför det tidigare beräknade kostnadsbeloppet av 6,000 kronor icke varit tillräckligt och ej heller varför behovet av arbetskraft vuxit så, att en relativt högt avlönad, mer stadigvarande befattningshavare måste anställas huvudsakligen för detta ändamål. Med hänsyn härtill kan jag icke förorda förevarande förslag.

Det motionen I: 188 framlagda yrkandet avser inrättande av här berörda assistentbefattning.

De av departementschefen framförda anslagsäskandena finner sig utskottet böra tillstyrka. *Utskottet.*

Utskottet vill emellertid framhålla, att framställningarna om anslag till vetenskapligt biträde för bearbetning av vissa samlingar å evertebratavdelningen samt till biträde vid ordnandet av paleobotaniska avdelningens mossherbarium ingivit utskottet viss tvekan. Förstnämnda arbete, för vilket

anslag av statsmedel utgått från och med budgetåret 1926/1927, har kommit att draga betydligt längre tid än vad ursprungligen beräknats, och fortfarande anses arbetena komma att taga flera år i anspråk. Vad det andra arbetet beträffar har detsamma, möjliggjort genom särskilda understöd av Kungl. Maj:t och enskilda, pågått sedan år 1917, och någon närmare utredning om den ytterligare tid, som kan bliva erforderlig, föreligger icke. De skäl, som av vetenskapsakademien och departementschefen anförts för de gjorda framställningarna, hava emellertid synt utskottet övertygande, vadan utskottet, på sätt inledningsvis anförts, ansett sig böra tillstyrka desamma. Utskottet vill emellertid framhålla, att detta utskottets tillstyrkande icke får betraktas som bindande för framtiden. I den mån fortsatta anslag för ändamålen komma att äskas, förutsätter utskottet, att dylika anslagsäskanden komma att åtföljas av en så noggrann undersökning som möjligt om den tid, som ytterligare kan vara erforderlig för arbetenas fullföljande.

Vad beträffar det motionsvis framförda yrkandet om inrättande av en extra assistentbefattning vid mineralogiska avdelningen vill utskottet framhålla, att ett inrättande av en tjänst av här förevarande art synes böra ske först efter förslag av Kungl. Maj:t. På grund härav avstyrker utskottet vad i motionen I: 188 yrkats.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å herr Asplunds ovannämnda motion (I: 188),
a) godkänna följande avlöningsstat för naturhistoriska riksmuseet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1.	Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	197,500
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
	a. Lönetillägg åt professor E. Stensiö	kronor	1,060
	b. Övriga arvoden och särskilda ersättningar	»	1,600
			2,660
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
	a. Grundavlöningar m. m.	kronor	45,630
	b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	»	1,880
			47,510
4.	Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	kronor	10,830

Summa förslagsanslag kronor 258,500;

b) till *Naturhistoriska riksmuseet*: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 258,500 kronor.

27:o) **Naturhistoriska riksmuseet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 27, sid. 55 och 56), vilket innebär en anslagshöjning med 5,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Naturhistoriska riksmuseet: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 49,350 kronor.

28:o) **Naturhistoriska riksmuseet: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 28, sid. 56—62) föreslagit riksdagen att till *Naturhistoriska riksmuseet: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 71,200 kronor.

Förslaget innebär en anslagshöjning med 20,500 kronor. Av denna höjning faller ett belopp av 3,000 kronor på en av departementschefen föreslagna höjning av det löpande anslaget till underhåll och ökande av samlingarna för paleozoologiska avdelningen. Återstoden, 17,500 kronor, skulle enligt departementschefens förslag disponeras för nedan nämnda tillfälliga ändamål:

Instrument för paleozoologiska avdelningen	kronor	5,000
Museiskåp för samma avdelning	»	3,000
Instrument för paleobotaniska avdelningen	»	2,000
Fossilsåp och askar för samma avdelning	»	2,000
Herbariesåp för botaniska avdelningen	»	2,000
Förbrukningsmateriel för ordnande och preparering av samma avdelnings svampsamlingar	»	500
Instrument för entomologiska avdelningen	»	3,000

Summa kronor 17,500.

Departementschefen har anfört, bland annat, att det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fördela nyssnämnda belopp å 17,500 kronor mellan vederbörande museiavdelningar.

Utskottet har ansett sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts här förevarande förslag. I likhet med departementschefen vill utskottet härvid understryka önskvärdheten av att anskaffningen i de fall, där så kan ske, grundas på infordrade anbud från ett flertal firmor, samt att inköpen, i syfte att i möjligaste mån minska anskaffningskostnaderna, icke verkställas av varje avdelning för sig utan på en gång för riksmuseet som helhet. Vidare har utskottet ansett sig böra frambålla, att till naturhistoriska riksmuseets förfogande ställda medel för nu ifrågakvarande ändamål i största möjliga utsträckning böra komma till användning för anskaffande av för det vetenskapliga arbetet erforderliga instrument o. s. v.; anskaffande av museiskåp av olika slag synes i jämförelse härmed böra komma i andra hand.

Utskottet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Naturhistoriska riksmuseet: Underhåll och ökande av samlningarna m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 71,200 kronor.

29:o) **Statens etnografiska museum: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 29, sid. 62 och 63) föreslagit riksdagen att dels öka den i avlöningsstaten för statens etnografiska museum uppförda anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke ordinarie tjänstemän å förslagsvis 600 kronor med 400 kronor till förslagsvis 1,000 kronor ävensom i anledning härav öka avlöningsstatens slutsumma från 34,400 kronor till 34,800 kronor; dels ock till Statens etnografiska museum: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 34,800 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren av herr *Fredrik Ström* väckt motion (I: 241), vari hemställts, att riksdagen måtte bevilja ett årligt anslag av 5,500 kronor för anställning av en extra assistent vid statens etnografiska museum — 21 lönegraden i löneplanen för extra ordinarie tjänstemän, i likhet med vad i årets statsverksproposition föresloges för de botaniska och paleozoologiska avdelningarna vid naturhistoriska riksmuseet.

Beträffande de av motionären till stöd för hans framställning anförda skälen hänvisas till motionen.

Utskottet.

Då utskottet håller före, att förslag i en personalfråga av här förevarande art bör föreläggas riksdagen av Kungl. Maj:t, avstyrker utskottet vad i motionen I: 241 yrkats.

Mot Kungl. Maj:ts under här förevarande punkt framlagda förslag har utskottet icke funnit något att erinra.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å herr Ströms ovannämnda motion (I: 241),

a) öka den i avlöningsstaten för statens etnografiska museum uppförda anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän å förslagsvis 600 kronor med 400 kronor till förslagsvis 1,000 kronor ävensom i anledning härav öka avlöningsstatens slutsumma från 34,400 kronor till 34,800 kronor;

b) till *Statens etnografiska museum: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 34,800 kronor.

30:o) **Statens etnografiska museum: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 30, sid. 63), vilket innebär en anslagsminskning med 100 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens etnografiska museum: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 15,650 kronor.

31:o) **Statens etnografiska museum: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 31) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Statens etnografiska museum: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 6,900 kronor.

32:o) **Statens etnografiska museum: Fortsatt iordningställande av f. d. livregementets dragoners kasernetablissemment till etnografiskt museum m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 32) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Statens etnografiska museum: Fortsatt iordningställande av f. d. livregementets dragoners kasernetablissemment till etnografiskt museum m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 10,000 kronor.

33:o) **Bidrag till nordiska museet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 33) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, såsom *Bidrag till nordiska museet* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 190,000 kronor att utgå till museets nämnd för att enligt dess bestämmande användas till museets ändamål under villkor, att en ledamot i nämnden är av Kungl. Maj:t förordnad, ävensom på de övriga villkor, Kungl. Maj:t må föreskriva.

34:o) **Bidrag till kulturhistoriska museet i Lund.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 34) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, såsom *Bidrag till kulturhistoriska museet i Lund* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 25,000 kronor att under villkor, att valet av föreståndare för museet godkännes av Kungl. Maj:t, och under de övriga villkor, Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva, utgå till styrelsen

för kulturhistoriska föreningeu för södra Sverige för att användas för museets förvaltningsomkostnader och i främsta rummet till avlöning åt vetenskapligt och fackmässigt utbildade biträden vid museet.

35:o) **Bidrag till musikhistoriska museet.** Kungl. Maj:t har (punkt 35, sid. 66—68) föreslagit riksdagen att såsom bidrag till musikhistoriska museet för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 11,000 kronor att på de villkor och under de förbehåll, Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva, utgå till museets ändamål.

Av statsrådsprotokollet inhämtas följande.

Anslaget till förevarande ändamål, som från och med budgetåret 1923/1924 utgått med 4,000 kronor, höjdes år 1934 till 8,000 kronor.

Styrelsen för musikhistoriska museet har anhållit, att anslaget måtte för budgetåret 1936/1937 bestämmas till ett med 4,000 kronor till 12,000 kronor förhöjt belopp.

Musikaliska akademien har förklarat sig vilja på det livligaste tillstyrka museistyrelsens framställning.

Departementschefen har för egen del anfört:

Vid min anmälan i 1935 års åttonde huvudtitel (sid. 93 ff.) av frågan om anslag till förevarande ändamål för löpande budgetår ställde jag mig avvisande till ett då av museistyrelsen framfört förslag om höjning av ifrågasatt anslag. Emellertid vill det synas, som om museets ekonomi sedan dess avsevärt försämrats, och fara synes föreligga för att museet med nuvarande statsanslag icke kan på ett tillfredsställande sätt fullfölja sin kulturellt betydelsefulla, såväl i vårt land som i utlandet uppskattade verksamhet. Med hänsyn härtill torde det vara erforderligt att bereda museet ökat bidrag av statsmedel. Likväl anser jag mig ej kunna tillstyrka det av museistyrelsen äskade och av musikaliska akademien tillstyrkta anslaget i dess helhet utan förordar en höjning av anslaget till 11,000 kronor.

Utskottet.

Såsom av statsrådsprotokollet framgår, höjdes här förevarande anslag, som från och med budgetåret 1923/1924 utgick med 4,000 kronor, från och med budgetåret 1934/1935 till 8,000 kronor. Med den för nästkommande budgetår ifrågasatta höjningen skulle anslaget komma upp i ett belopp av 11,000 kronor. Utskottet kan icke annat än känna sig betänksamt inför denna hastiga och, relativt sett, betydande ökning. Emellertid finner sig utskottet, med hänsyn till förhandenvarande omständigheter, böra för nästkommande budgetår tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag.

I här förevarande sammanhang vill emellertid utskottet framhålla, att enligt utskottets uppfattning frågan om musikhistoriska museets framtida organisation möjligen torde böra ses i ett större sammanhang.

Beträffande detta museums uppgifter har musikaliska akademien i sin framställning i ämnet erinrat, att museet har till ändamål att inrymma,

konservera samt hålla för allmänheten tillgängliga samlingar av musik- och teaterhistoriskt intresse samt att, i mån av tillgångar, dels ytterligare förvärva föremål av sådant intresse, dels understödja undersökningar rörande svensk musik- och teaterhistoria.

Under punkt 61 av årets åttonde huvudtitel angående avlöningsanslaget till musikaliska akademien med musikkonservatoriet har departementschefen redogjort för de betydande anslagsökningar, som av musikaliska akademien framställts för dess bibliotek. Departementschefen har för egen del förordat, att medel måtte beredas för anställande av en heltidsamanuens i 16:e lönegraden vid biblioteket.

Såvitt utskottet finner, äro de uppgifter, som åvila detta bibliotek, i vissa betydelsefulla hänseenden närstående dem, som åvila musikhistoriska museet.

Slutligen vill utskottet erinra, att 1933 års teaterutredning i sitt betänkande den 29 januari 1934 om de fasta statsunderstödda teatrarna (Statens off. utredn. 1934: 3, sid. 62 och 63) upptagit frågan om kungl. teaterns bibliotek.

De sakkunniga hava sålunda påpekat, att kungl. teaterns ytterst värdefulla musikhistoriska bibliotek vore anförtrott åt en i hovkapellet anställd musiker, som därför uppbyure ett mindre arvode. Med nuvarande förvaring vore detta bibliotek faktiskt obrukbart för forskare och torde behöva biblioteksmässig vård. Då kungl. teatern givetvis ej kunde åläggas att ur sina för operaverksamhet avsedda medel bestrida de med detta biblioteks skötsel förenade kostnaderna, hemställde de sakkunniga, att biblioteket, i den mån det ej innehölle för operarepertoaren aktuella verk, måtte överflyttas antingen till kungl. biblioteket eller till musikaliska akademien. Dess arkivaliska värde gjorde en dylik åtgärd synnerligen befogad, så mycket mer som biblioteket ej blott innehölle musikverk utan också litterärt viktiga manuskript till taldramer från den tid, då de båda kungl. teatrarna voro förenade under samma tak.

Enligt vad utskottet erfarit, är teatersakkunnigas förslag i denna del fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Nu berörda förhållanden tala enligt utskottets uppfattning för behovet av en undersökning, huruvida icke en rationalisering av här förevarande institutioners närbesläktade, ibland t. o. m. likartade verksamhet skulle kunna ske, eventuellt i första hand genom en sammanslagning, kanske möjligen också genom en uppdelning av det stora arbetsfältet på de olika institutionerna. En dylik rationalisering torde först och främst betyda, att dessa stora och värdefulla samlingar bliva mera lättöverskådliga och mera lätt-tillgängliga både för forskare och för den intresserade allmänheten. Ävenledes torde det vara möjligt, att det allmännas utgifter på detta sätt kunna något nedbringas. Det vore måhända önskvärt, att en utredning i nu antytt syfte kommer till stånd.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Bidrag till musikhistoriska museet* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 11,000 kronor att på de villkor och under de förbehåll, Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva, utgå till museets ändamål.

36:o) **Bidrag till svenska skolmuseet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 36) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, såsom *Bidrag till svenska skolmuseet* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 3,500 kronor att på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott bestämma, utgå till centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskollära rförening för museets ändamål.

Kyrkliga ändamål.

37:o) **Domkapitlens expeditioner: Avlöningar. Domkapitlens expeditioner: Omkostnader.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 37) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande; vilket härmed

anmäles.

38:o) **Kleresistaten.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 38) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Kleresistaten* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 100,000 kronor.

39:o) **Ersättning för prästerskapets till statsverket indragna tionde m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 39) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Ersättning för prästerskapets till statsverket indragna tionde m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 4,627,887 kronor.

40:o) **Ersättning för vissa tidigare av prästerskapet åtnjutna statsanslag.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 40, sid. 71), vilket innebär en anslagsminskning med 200,834 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ersättning för vissa tidigare av prästerskapet åtnjutna statsanslag* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 301,250 kronor.

41:o) **Ersättning åt vissa församlingar till följd av lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 41, sid. 71 och 72), vilket innebär en anslagsminskning med 5,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ersättning åt vissa församlingar till följd av lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 60,000 kronor.

42:o) **Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 42, sid. 72 och 73), vilket innebär en anslagshöjning med 2,500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) till *Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 17,300 kronor att utgå i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t finner skäl meddela;

b) medgiva, att i fall, då kompletterande undervisning vid folkskoleseminarium erfordras för dem av seminariets elever, som deltagit i kurs för utbildande av kyrkomusiker, ersättning till vederbörande lärare för s. k. övertimmar må, efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, utgå från förslagsanslaget till Folkskoleseminarier: Avlöningar.

43:o) **Lappmarks ecklesiastikverk.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 43, sid. 73 och 74), vilket innebär en anslagsminskning med 500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lappmarks ecklesiastikverk* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 4,500 kronor.

44:o) **Stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 44) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket*, för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 3,600 kronor.

45:o) **Avlöningar till pastorer vid svenska församlingar i utlandet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 45) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Avlöningar till pastorer vid svenska församlingar i utlandet* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 30,000 kronor.

46:o) **Religiös och social verksamhet bland svenskar i vissa utländska hamnstäder.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 46, sid. 74—77), vilket innebär en anslagshöjning med 1,500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Religiös och social verksamhet bland svenskar i vissa utländska hamnstäder* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 65,500 kronor att utgå i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t finner skäl meddela.

47:o) **Ersättningar till kyrkor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 47, sid. 77), vilket innebär en anslagsminskning med 5,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ersättningar till kyrkor* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 195,000 kronor.

48:o) **Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 48) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord*, för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 5,000 kronor.

Akademier m. m.

49:o) **Bidrag till svenska akademien.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 49) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, såsom *Bidrag till svenska akademien* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 8,250 kronor.

50:o) **Bidrag till vetenskapsakademien.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 50) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande; vilket härmed anmäles.

51:o) **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 51, sid. 88—96), vilket innebär, jämte annat, *dels* överförande från extra till ordinarie stat av en sekreterarbefattning i lönegraden B 24, *dels ock* uppförande å extra stat av tre andre antikvariebefattningar i lönegraden B 21, samt föranleder en anslagshöjning med 12,600 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande personalförteckning för de under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien lydande riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Befattning.	Personalförteckning.	Lönegrad.
	<i>Tjänstemän å ordinarie stat:</i>	
1 riksantikvarie		A 1
3 antikvarier (avdelningsföreståndare)		B 26
1 sekreterare		B 24
2 förste expeditionsvakter		B 7
1 kontorsbiträde		B 4

	<i>Tjänstemän å extra stat:</i>	
2 antikvarier		B 26
3 andre antikvarier		B 21;

b) godkänna följande avlöningsstat för nämnda under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien lydande institutioner, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.		
1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	60,100
2. Arvode (lönefyllnad) åt den Hjertbergske antikvarien	»	3,890
3. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i>	»	39,500
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar m. m. kronor 84,800		
b. Avlöningsförhöjningar		
m. m., <i>förslagsvis</i>	» 5,900	» 90,700
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	9,410

Summa förslagsanslag kronor 203,600;

c) till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 203,600 kronor.

52:o) **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 52, sid. 97—100), vilket innebär en anslagshöjning med 12,200 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 61,000 kronor.

53:o) **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Inredning och utrustning av tjänstelokaler m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 53, sid. 100—103) hemställer utskottet, under hänvisning till vad departementschefen i ärendet anfört,

• att riksdagen må till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Inredning och utrustning av tjänstelokaler m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 77,500 kronor.

54:o) **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Statens historiska museum m. m.: Underhåll och ökande av samlingarna.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 54) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Statens historiska museum m. m.: Underhåll och ökande av samlingarna* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 12.000 kronor, att utgå efter den fördelning, Kungl. Maj:t kan finna gott bestämma.

55:o) **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken.** Kungl. Maj:t har (punkt 55, sid. 104) föreslagit riksdagen att till Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 25,000 kronor, att utgå efter den fördelning, Kungl. Maj:t kan finna gott bestämma.

I samband härmed har utskottet till behandling förhaft en inom andra kammaren av herr *Hj. Gustafson* i Dädesjö väckt motion (II: 313), vari hemställts, att riksdagen måtte höja den i *reservationsanslaget* till vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken ingående anslagsposten fornlämningars vård och undersökning, nu 12,000 kronor, med 4,000 kronor till 16,000 kronor.

Beträffande de av motionären till stöd för hans framställning anförda skälen hänvisas till motionen.

Av statsrådsprotokollet inhämtas, att ifrågavarande anslag för innevarande budgetår utgår med 25,000 kronor, vilket fördelas på följande sätt:

1. Fornlämningars vård och undersökning	kronor 12,000
2. Vård och underhåll av Visby ruiner och andra byggnadsminnesmärken	» 4,000
3. Omedelbara iståndsättningsåtgärder å vissa byggnadsminnesmärken	» 9,000

Summa kronor 25,000.

Akademien har anhållit, att anslag till ändamålet måtte för nästkommande budgetår utgå med ett till 40,000 kronor förhöjt belopp, att fördelas på följande sätt:

1. Fornlämningars vård och undersökning	kronor 16,000
2. Vård och underhåll av Visby ruiner och andra byggnadsminnesmärken	» 4,000
3. Omedelbara istandsättningsåtgärder å vissa byggnadsminnesmärken	» 20,000
	<hr/>
	Summa kronor 40,000.

Departementschefen har anfört följande:

Med hänsyn till de avsevärda anslagsmedel, som under de senare åren disponerats för utförande såsom statliga beredskapsarbeten eller reservarbeten av konservering av fornlämningar och byggnadsminnesmärken, anser jag någon höjning av förevarande anslag icke nu böra ifrågakomma utan förordar, att anslaget må för nästkommande budgetår utgå med samma belopp som för det innevarande.

Utskottet finner det ändamål, för vilket i motionen II: 313 höjt anslag äskats, behjärtansvärt. På det av departementschefen anförda skälet finner sig utskottet emellertid icke för närvarande böra tillstyrka, att riksdagen beträffande här ifrågavarande anslag går utöver Kungl. Maj:ts förslag.

Vad Kungl. Maj:t i övrigt under här förevarande punkt föreslagit, har icke heller givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å herr Gustafsons i Dädesjö ovannämnda motion (II: 313), till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 25,000 kronor, att utgå efter den fördelning, Kungl. Maj:t kan finna gott bestämma.

56:o) **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Ostasiatiska arkeologiska samlingarna: Avlöningar. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Ostasiatiska arkeologiska samlingarna: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 56) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för budgetåret 1936/1937 anvisa

a) till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Ostasiatiska arkeologiska samlingarna: Avlöningar* ett anslag av 22,300 kronor;

b) till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Ostasiatiska arkeologiska samlingarna: Omkostnader* ett *förslagsanslag* av 8,700 kronor.

Utskottet.

57:o) **Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 57, sid. 105 och 106), vilket innebär en anslagshöjning med 1,700 kronor, hemställer utskottet, att riksdagen må

a) öka den i avlöningsstaten för akademien för de fria konsterna med konsthögskolan uppförda anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän från förslagsvis 2,600 kronor med 1,700 kronor till förslagsvis 4,300 kronor ävensom i anledning härav öka avlöningsstatens slutsumma från 143,900 kronor med 1,700 kronor till 145,600 kronor;

b) till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 145,600 kronor.

58:o) **Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 58), vilket innebär en i avrundningssyfte företagen anslagsminskning med 50 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 27,900 kronor.

59:o) **Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Undervisningsmateriel m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 59) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 26,000 kronor.

60:o) **Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Stipendier m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 60, sid. 107—110), vilket innebär en anslagshöjning med 9,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Stipendier m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 13,000 kronor.

61:o) **Musikaliska akademien med musikkonservatoriet: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 61, sid. 110—117) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för musikaliska akademien med musikkonservatoriet, att tillämpas tills vidare från och

med budgetåret 1936/1937, dels ock till Musikaliska akademien med musik-konservatoriet: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsan-slag av 172,200 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 6,700 kronor, varav ett belopp av i runt tal 4,000 kronor belöper å ett av departementschefen framfört förslag om förstärkning av arbetskrafterna vid akademiens bibliotek.

Under erinran om vad utskottet under punkt 35:o) i det föregående an-fört om önskvärdheten av en utredning, avseende bland annat musikliska akademiens bibliotek, finner sig utskottet böra tillstyrka Kungl. Maj:ts under här förevarande punkt framlagda förslag, vilket icke givit utskottet anled-ning till erinran.

Utskottet

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för musikliska aka-demien med musikkonservatoriet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	88,800	
2. Arvoden och särskilda ersättningar, be-stämnda av Kungl. Maj:t:			
a. Grundbelopp	kronor	14,300	
<i>Ann.: Arvodet till direktö-ren för musikkonservatoriet utgör 8,600 kronor samt kan efter tre år höjas med 480 kronor, efter sex år med ytter-ligare 480 kronor och efter nio år med än ytterligare 480 kronor.</i>			
b. Arvodesförhöjning till direktören för musik-konservatoriet, <i>för-slagsvis</i>	»	720	
c. Vikariatsersättningar m. m., <i>förslagsvis</i>	»	180	» 15,200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie per-sonal:			
a. Grundavlöningar m. m.	kronor	62,400	
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	»	1,600	» 64,000
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	4,200	

Summa förslagsanslag kronor 172,200;

b) till *Musikaliska akademien med musikkonservatoriet: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 172,200 kronor.

62:o) **Musikaliska akademien med musikkonservatoriet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 62) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetåret ägt rum, till *Musikaliska akademien med musikkonservatoriet: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 15,200 kronor.

63:o) **Musikaliska akademien med musikkonservatoriet: Inköp och bindning av böcker och musikaler samt underhåll och vård av instrument.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 63, sid. 117 och 118), vilket innebär en anslagshöjning med 1,200 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Musikaliska akademien med musikkonservatoriet: Inköp och bindning av böcker och musikaler samt underhåll och vård av instrument* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 5,000 kronor.

64:o) **Musikaliska akademien med musikkonservatoriet: Stipendier m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 64, sid. 118 och 119), vilket innebär en anslagshöjning med 5,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Musikaliska akademien med musikkonservatoriet: Stipendier m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 15,000 kronor.

65:o) **De kungl. teatrarna: Bidrag till kungl. teatern.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 65) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *De kungl. teatrarna: Bidrag till kungl. teatern* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *anslag* av 150,000 kronor.

66:o) **De kungl. teatrarna: Värme- och ventilationsanläggningar i operabyggnaden m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 66, sid. 121 och 122) föreslagit riksdagen, att till *De kungl. teatrarna: Värme- och ventilations-*

anläggningar i operabyggnaden m. m. för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Av statsrådsprotokollet inhämtas, att *departementschefen* för egen del rörande förevarande anslagsfråga anfört följande:

Det synes icke vara försvarligt att ytterligare ett budgetår dröja med åtgärder för att sätta värme- och ventilationsanläggningarna inom operabyggnaden i tillfredsställande skick. Jämlikt gällande avtal med teaterstyrelsen är det Kungl. Maj:t och kronan, som svarar för byggnadernas yttre underhåll. Med hänsyn till ifrågavarande arbetens beskaffenhet och omfattning torde de böra i sin helhet bekostas av Kungl. Maj:t och kronan, som äger omförmälda byggnad. Då det icke lärer vara lämpligt att bestrida kostnaderna för löpande byggnadsunderhåll av lotterimedel, bör framställning göras hos riksdagen om anvisande av erforderliga medel för ändamålet. Ifrågavarande medel böra utgå från anslag under åttonde huvudtiteln och icke avföras från anslag under statens allmänna fastighetsfond, till vilken operabyggnaden ej hänförts.

De beräknade kostnaderna — 484,000 kronor — hava synts mig väl höga. Jag förutsätter, att byggnadsstyrelsen tager under övervägande möjligheterna av att reducera det sammanlagt erforderliga anslagsbeloppet till förslagsvis 400,000 kronor. Med utredning i ämnet bör styrelsen inkomma, när fortsatt anslag äskas för ändamålet. För nästa budgetår synes böra anvisas ett reservationsanslag av 100,000 kronor till värme- och ventilationsanläggningar i operabyggnaden m. m.

Av den i ärendet förebragta utredningen finner utskottet behovet av de ifrågasatta arbetena inom operabyggnaden styrkt och finner sig fördenskull böra tillstyrka, att medel för ändamålet anvisas. Utskottet vill härvid understryka vad departementschefen anfört rörande ett övervägande av möjligheterna att reducera det sammanlagt erforderliga anslagsbeloppet. Mot det för nästa budgetår äskade beloppet, 100,000 kronor, har utskottet icke funnit något att erinra.

Utskottet.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *De kungl. teatrarna: Värme- och ventilationsanläggningar i operabyggnaden m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 100,000 kronor.

67:o) De kungl. teatrarna: Brandförsäkring av viss staten tillhörig, huvudsakligen i operabyggnaden och dramatiska teaterns byggnad förvarad lösegendom m. m. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 67, sid. 122 och 123), vilket innebär en anslagsminskning med 1,445 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *De kungl. teatrarna: Brandförsäkring av viss staten tillhörig, huvudsakligen i operabyggnaden*

och dramatiska teaterns byggnad förvarad lösegendom m. m. för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 11,300 kronor att utgå med den fördelning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

68:o) **Teaterrådet.** Kungl. Maj:t har (punkt 68, sid. 123—127) föreslagit riksdagen att till Teaterrådet för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 15,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *John Gustavson m. fl.* (I: 193) och den andra inom andra kammaren av herr *O. Werner i Höjen* (II: 525), vari hemställts, att riksdagen, med uttalande av att kostnaderna för teaterrådets verksamhet böra såsom hittills utgå av lotterimedel, måtte avslå vad Kungl. Maj:t i denna punkt föreslagit.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställningar anförda skälen hänvisas till motionen I: 193.

Av statsrådsprotokollet inhämtas följande:

De jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande av den 20 januari 1933 av chefen för ecklesiastikdepartementet tillkallade sakkunniga för biträde inom departementet med utredning av frågan om teaterförhållandena i riket avgåvo den 29 januari 1934 betänkande om de fasta statsunderstödda teatrarna (statens offentliga utredningar 1934: 3) samt den 4 juni 1934 betänkande med utredning rörande teaterförhållandena i riket (statens offentliga utredningar 1934: 21).

I sistnämnda betänkande framlade de sakkunniga förslag om inrättande av ett teaterråd. Av betänkandet inhämtas i detta hänseende följande:

Det hade upprepade gånger framhållits från intresserades sida, från skådespelare, teaterledare, styrelser för teaterföretag samt även i pressen, att vårt land, i motsats till flera andra länder, saknade en högsta instans för teaterväsendet. Detta vore särskilt kännbart därför, att teaterväsendet i vårt land subventionerades genom lotterimedel utan att de utdelande myndigheterna hade överblick över de olika företagens ekonomiska behov och, med undantag för de kungl. teatrarna, ej heller hade någon statlig kontroll rörande medlens användning. Även beträffande de kungl. teatrarna torde kontrollen vara av mera formell art. Den riksverksamhet, för vilken riktlinjer uppdragits i betänkandet, gjorde ett dylikt råd särskilt behöfligt. En mängd gemensambetsåtgärder mellan de olika institutionerna, vilka skulle vara ägnade att medföra besparingar vid administrationen och ökad konstnärlig valuta för de av Kungl. Maj:t utdelade lotterianslagen, kunde genom ett dylikt råd komma till stånd. Det skulle även ha att upptaga och för Kungl. Maj:t framlägga frågor av principiell vikt i samband med teaterväsendet, frågor som rörde teaterledare, teateranställda, författare och kompositörer. Givetvis skulle också alla skrivelser, som från olika med teatrarna sammanhörande institutioner insändes till Kungl. Maj:t, kunna remitteras till detta råd. Det

borde även ha rätt att yttra sig rörande arbetstillstånd för utländska scenartister. Teatrarnas samarbete med utomstående institutioner, t. ex. musikföretag, borde i tvistiga fall kunna hänskjutas till detta teaterråds hörande.

I flera länder finnes redan ett dylikt teaterråd inrättat med växlande befogethet. Det torde vara nog påpeka, att i Danmark ett teaterråd existerade, bestående av två skådespelare, två teaterdirektörer och två författare, vilka bland annat handlade koncessionsfrågor, och att i Finland en expertnämnd tillsatts, vari utom nu nämnda kategorier även en representant för kritiken fått sin plats. Då Sverige hade ett större antal statsunderstödda teaterföretag och musikinstitutioner än någotdera av dessa länder och förhållandena på grund av landets storlek vore betydligt mer invecklade, syntes behovet av ett dylikt teaterråd här ännu större.

Enligt de sakkunnigas förslag skulle teaterrådet bestå av tio ledamöter, nämligen av en ordförande och en sekreterare, två på förslag av svenska teaterförbundet utsedda representanter för den artistiska personalen, två representanter för teaterledarna, varav en från de statsunderstödda teatrarna och en från de privata teaterföretagen, en representant för riksteaterns publikorganisation, en för folkets parkers centralstyrelse, en på förslag av Sveriges författareförening utsedd representant för de dramatiska författarna samt en på förslag av publicistklubben utsedd representant för teaterkritiken. Samtliga ledamöterna av rådet skulle förordnas av Kungl. Maj:t, i förekommande fall på förslag av nyssnämnda organisationer m. fl. De sakkunniga betonade, att ordföranden borde vara en kulturpersonlighet med intresse för teaterfrågor, samt att sekreteraren skulle vara rådets verkställande ledamot. Ordföranden och sekreteraren skulle vara självskrivna medlemmar av teaterrådets arbetsutskott. En tredje medlem av detsamma skulle väljas av rådet.

Närmast genom sekreteraren skulle kontrollen över teatrarna utövas, och han borde reglera deras inbördes förhållanden. Då han måste beräknas bliva dagligen sysselsatt med olika frågor rörande teaterväsendet, borde han åtnjuta en årlig lön av förslagsvis 6,000 kronor. Utvecklingen finge sedermera utvisa, huruvida platsen bleve så krävande, att den måste vara heltidsavlönad.

De samfälliga utgifterna för teaterrådet skulle enligt de sakkunnigas förslag bliva:

Arvode för ordföranden	kronor	2,000
» » arbetsutskottsmedlem	»	500
Sekreterarearvode	»	6,000
Expenser (reservationsanslag)	»	2,000
Resor och dagtraktamenten (reservationsanslag)	»	3,000
	Summa kronor	13,500.

De sakkunniga framhöllo, att denna budget för teaterrådet, som borde utgå av lotterimedel, ej ginge upp till 1 procent av det belopp, vilket år 1933 utgått i lotterianslag för teaterändamål.

Vid ärendets remissbehandling yttrades bland annat följande:

Statskontoret anförde, att ämbetsverket ej ville förneka, att ett teaterråd skulle kunna vara till gagn som en ledande och sammanhållande kraft inom teaterlivet men att ämbetsverket å andra sidan ej kunde undertrycka en farhåga för att en sådan institution skulle kunna bli ett hämmande band på den konstnärliga verksamhetens fria utveckling. Det torde kunna starkt dragas i tvivelsmål, om utgifterna för rådets verksamhet skulle kunna begränsas inom den angivna kostnadsramen.

Styrelsen för kungl. dramatiska teaterns aktiebolag anförde, att vissa skäl talade för inrättandet av en central institution för handläggande av landets teaterangelägenheter.

Styrelsen för svenska teaterförbundet förklarade, att det vore en allmänt utbredd uppfattning hos såväl teaterledare som skådespelare, att en instans av det ifrågasatta slaget icke längre kunde avvaras.

Sveriges författareförening och *folkets parkers centralstyrelse* tillstyrkte förslaget om inrättande av ett teaterråd.

Kungl. Maj:t beslutade den 8 februari 1935, att ett teaterråd skulle inrättas, samt förordnade ordförande och tre ledamöter i detsamma, varav en tillika sekreterare. Genom beslut den 5 april 1935 förordnade Kungl. Maj:t en suppleant i teaterrådet.

Genom beslut den 15 mars 1935 föreskrev Kungl. Maj:t, att teaterrådets ledamöter skulle åtnjuta arvoden till följande belopp för år räknat, nämligen ordföranden 2,000 kronor ävensom 1,000 kronor såsom representationsersättning, envar av två ledamöter 1,500 kronor samt den ledamot, som erhållit uppdrag att vara rådets sekreterare, 6,000 kronor. Dyrtidstillägg skulle ej utgå å berörda arvoden. Tillika medgav Kungl. Maj:t, att rådet finge för expenser använda högst 3,000 kronor för år räknat. Slutligen föreskrevs, att rådet i dess helhet eller någon dess ledamot finge företaga de resor, som betingades av dess verksamhet, samt att resekostnadsersättning skulle utbetalas av till rådets förfogande ställda medel. Ovannämnda utgifter skulle bestridas från det under åttonde huvudtiteln uppförda reservationsanslaget till extra utgifter. Genom beslut den 3 maj 1935 föreskrev emellertid Kungl. Maj:t, att ersättning härför skulle av lotterimedel tillföras omförmälda reservationsanslag.

Kungl. Maj:t fastställde vidare den 5 april 1935 instruktion för teaterrådet.

Enligt denna instruktion skulle teaterrådet, som av Kungl. Maj:t skulle förordnas tills vidare för en tid av tre år, utöva inseendet över det statsunderstödda teaterväsendet i riket. I sådant avseende ålåg rådet bland annat att ägna uppmärksamhet åt ej mindre förhållandet mellan riksteaterns publikorganisation (riksteatern) och de statsunderstödda teatrarna än även de omständigheter i allmänhet, som vore av större betydelse för teaterverksamheten. Rådet skulle äga att i såväl ovannämnda som i andra frågor av ekonomisk eller organisatorisk natur för riksteatern och de statsunderstödda teatrarna göra de erinringar och föreställningar, vartill rådet funne anledning. Det skulle åligga rådet att till Kungl. Maj:t avgiva yttranden i sådana teaterväsendet rörande ärenden, som remitterades till detsamma,

ävensom att i erforderliga fall opåmint hos Kungl. Maj:t göra framställningar i frågor, som fölle inom rådets verksamhetsområde. Rådet skulle äga att från de teaterföretag, som åtnjöte statsunderstöd, infordra alla de upplysningar och handlingar rörande verksamheten, vilka rådet ansåge behövliga.

Kungl. Maj:t har den 9 februari 1934 fastställt § 7 i stadgarna för riksteaterns publikorganisation, enligt vilken paragraf centralstyrelsen för sagda organisation skall bestå av högst åtta ledamöter, varav ordföranden samt tvenne representanter för folkbildningsorganisationerna utses av Kungl. Maj:t.

Departementschefen har för egen del anfört följande:

Före teaterrådets tillkomst saknade vårt land ett på teaterväsendet inriktat organ, i stånd att på ett sakkunnigt och opartiskt sätt handlägga till teaterväsendet hörande frågor. Denna brist var så mycket mer kännbar, som staten årligen beviljat betydande bidrag för teaterändamål. En sakkunnig instans för bedömande av musikfrågor finnes i musikaliska akademien, för litterära frågor står svenska akademien till buds, och frågor, som angå de bildande konsterna, kunna på ett sakkunnigt sätt bedömas av konstakademien eller nationalmuseum. Teaterfrågor däremot måste före teaterrådets tillkomst remitteras till sådana myndigheter som skolöverstyrelsen, länsstyrelserna och överståthållarämbetet. Utan att förringa dessa myndigheters förmåga och vana att bedöma frågor av den mest skiftande natur, torde det kunna fastslås, att de icke äro lämpliga organ för handläggning av teaterärenden. Erfarenheten visade också, att nämnda myndigheter — i brist på tillräcklig erfarenhet på området och på erforderligt jämförelsematerial — saknade fasta hållpunkter för ett kritiskt bedömande av exempelvis framställningar om anvisande av anslag, ofta till betydande belopp, av lotterimedel till teaterverksamhet.

Det av de sakkunniga framlagda förslaget om inrättande av ett teaterråd tillstyrktes, såsom av det föregående framgår, i de mera väsentliga delarna av de i ärendet hörda myndigheterna och sammanslutningarna. Under remissbehandlingen framkom, att förslaget kunde betecknas som ett gammalt önskemål, och att dess realiserande ansågs vara till fördel även för teaterledarna och skådespelarna. En omständighet, som gjorde önskvärdheten av en sakkunnig och auktoritativ teatermyndighet dess mer trängande, var enligt min mening den betydelsefulla och vittförgrenade verksamhet, som under de allra senaste åren börjat utövas av den av Kungl. Maj:t sanktionerade riksteaterns publikorganisation.

Med hänsyn till de betydande både ekonomiska och andra intressen, som sålunda måste tillgodoses, befanns det erforderligt att redan i början av år 1935 inrätta ifrågavarande teaterråd, och den anordningen vidtogs provisoriskt, att kostnaderna för detsamma skulle bestridas av lotterimedel. Vid rådets sammansättning befanns lämpligt att giva detsamma en väsentligt mindre omfattning, än de sakkunniga föreslagit, och vidare att icke i rådet insätta representanter för alla de olika verksamhetsgrenar, som skulle falla under rådets bedömande, utan i stället personer, som med allmänt kulturella intressen förenade förutsättningar för en i möjligaste mån objektiv prövning av ärendena och förmåga att förlika stridiga intressen. Rådets hittillsvarande verksamhet som teatermyndighet, som medlare vid uppkom-

mande intressekonflikter och som remissorgan vid behandlingen av frågor om anslag av statsmedel till teaterverksamhet har till fullo betygat behovet av detsamma och lämpligheten av att åtgärder på området utan dröjsmål vidtogas. Min avsikt var då, att — därest erfarenheterna av teaterrådets verksamhet voro gynnsamma — senare föreslå Kungl. Maj:t att för riksdagen framlägga förslag om bestridande av de med teaterrådet förenade kostnaderna medelst anslag på riksstaten. Jag anser nu tiden vara inne att vidtaga åtgärder i denna riktning.

Det kan nämligen enligt min mening icke vara lämpligt, att kostnaderna för en institution, som har att fullgöra ur statens synpunkt så betydelsefulla funktioner som de ovannämnda och som fyller ett konstant behov, intager den mer lösliga ställning, som följer med anslag av lotterimedel. De årliga kostnaderna för teaterrådet representera endast en bråkdel av statens samlade årliga utgifter för teaterväsendet, och rådets verksamhet är ägnad att härutinnan verka återhållande på ett sätt, som utan uppgivande av andra intressen kan vara försvarbart. I detta hänseende har rådet minst lika viktiga intressen att bevaka som många andra nämnder och institutioner, som åtnjuta anslag å riksstaten.

Jag föreslår alltså, att anslag för bestridande av kostnaderna för rådets verksamhet nu äskas hos riksdagen. För ändamålet torde böra beräknas ett belopp av 15,000 kronor, vilket, i analogi med motsvarande anslag för exempelvis statens studielånenämnd, bör erhålla karaktären av obetecknat anslag. Bestämmelser angående dispositionen av nämnda belopp torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela.

Utskottet.

Till en början vill utskottet framhålla, att tillkomsten och utformningen av teaterrådet skett utan att riksdagen beretts tillfälle att yttra sin mening om det sätt, på vilket denna organisationsfråga bäst skulle kunna vinna sin lösning. I detta hänseende vill utskottet erinra om det jämväl av departementschefen påpekade förhållandet, att 1933 års teaterutredning framlagt ett förslag om inrättande av ett teaterråd med väsentligt annan sammansättning än den sedermera av Kungl. Maj:t beslutade. Även andra former synas kunna vara tänkbara.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 15 mars 1935 hava kostnaderna för teaterrådet bestämts för år räknat till 15,000 kronor, vilket belopp för närvarande utgår av lotterimedel. Detta belopp skulle nu enligt Kungl. Maj:ts förslag utgå av anslag å riksstaten och sålunda erhålla en mera stadigvarande karaktär.

Utskottet finner emellertid, att en ytterligare omprövning av såväl teaterrådets organisation som omfattningen av dess arbetsuppgifter bör äga rum, innan riksdagen fattar slutlig ståndpunkt i frågan. Ehuru utskottet sålunda icke nu är berett att föreslå riksdagen att helt biträda Kungl. Maj:ts förslag, vill utskottet emellertid — med hänsyn bland annat till att ännu något års erfarenhet torde kunna lämna god vägledning vid sagda omprövning — icke motsätta sig, att anslag för teaterrådets fortsatta verksamhet uppföres å riksstaten för nästkommande budgetår. I anslutning härtill avstyrker utskottet det i motionerna I: 193 och II: 525 framlagda yrkandet.

Emellertid har utskottet funnit det vara påkallat, att en betydande nedsättning företages av det för nästkommande budgetår äskade anslaget. Utskottet har exempelvis funnit de arvodesbelopp, som ligga till grund för beräkningen av anslagsbeloppet, i det stora hela väl höga. Utskottet håller före, att en nedsättning av anslaget till 8,000 kronor bör kunna ske, och tillstyrker utskottet, att denna summa anvisas.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å herr John Gustavsons m. fl. och herr Werners i Höjen ovannämnda motioner (I: 193 och II: 525), till *Teaterrådet* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 8,000 kronor.

Universiteten, den medicinska undervisningen m. m.

69:o) **Universitetskanslersexpeditionen: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 69, sid. 128), vilket innebär en anslagshöjning med 400 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) öka den i avlöningsstaten för universitetskanslersexpeditionen uppförda anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, nu förslagsvis 600 kronor, med 400 kronor till förslagsvis 1,000 kronor ävensom i anledning härav öka avlöningsstatens slutsumma från 22,600 kronor till 23,000 kronor,

b) till *Universitetskanslersexpeditionen: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 23,000 kronor.

70:o) **Universitetskanslersexpeditionen: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 70) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Universitetskanslersexpeditionen: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 2,000 kronor.

71:o) **Uppsala universitet: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 71, sid. 129—151), vilket innebär en anslagshöjning med 38,600 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) i personalförteckningen för vissa tjänstemän vid Uppsala universitets samlingar och inrättningar m. m. under rubriken vetenskapliga institutioner och inrättningar, tillhö-

rande medicinska och filosofiska fakulteterna, uppföra 1 tekniskt biträde vid institutionen för medicinsk och fysiologisk kemi i lönegraden B 7 samt 1 tekniskt biträde vid zoologiska institutionen i lönegraden B 7;

b) i samma personalförteckning och under samma rubrik uppföra 1 vaktmästare vid hygienisk-bakteriologiska institutionen i lönegraden B 7 samt 1 eldare, tillika biträdande vaktmästare, vid patologiska institutionen i lönegraden B 5;

c) — med uteslutande ur sagda personalförteckning av 1 vaktmästare vid geografiska institutionen i lönegraden B 5 — i densamma under ovannämnda rubrik uppföra 1 vaktmästare vid geografiska institutionen i lönegraden B 7;

d) höja den i avlöningsstaten för Uppsala universitet under avdelning I. Professorer och lärare m. fl. uppförda delposten till arvoden till biträdande lärare m. fl. vid juridiska fakulteten, nu 3,000 kronor, med 1,000 kronor till 4,000 kronor;

e) — för beredande av ökat arvode åt amanuensen vid konstmuseet — höja den i samma avlöningsstat under samma avdelning uppförda delposten till arvoden till assistenter och amanuenser vid filosofiska fakultetens humanistiska sektion, nu 4,050 kronor, med 450 kronor till 4,500 kronor;

f) — för beredande av medel till arvode åt en amanuens vid växtbiologiska institutionen — höja den i samma avlöningsstat under samma avdelning uppförda delposten till assistenter och amanuenser vid filosofiska fakultetens matematisk-naturvetenskapliga sektion, nu 42,450 kronor, med 1,800 kronor till 44,250 kronor;

g) höja den i samma avlöningsstat under avdelning II. Vissa tjänstemän vid universitetets samlingar och inrättningar m. m. uppförda anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, nu förslagsvis 323,000 kronor, med 24,450 kronor till förslagsvis 347,450 kronor;

h) höja den i samma avlöningsstat under samma avdelning uppförda anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, nu 10,260 kronor, med 4,600 kronor till 14,860 kronor;

i) höja den i samma avlöningsstat under samma avdelning uppförda anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, nu 61,446 kronor, med 6,300 kronor till 67,746 kronor;

j) till *Uppsala universitet: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 1,548,000 kronor.

72:o) **Uppsala universitet: Materiel m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 72, sid. 151—161), vilket innebär en anslagshöjning med 46,800 kronor, varav ett belopp av 14,700 kronor till förstärkningsanslag på grund av svenska valutans ställning är av tillfällig karaktär, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Uppsala universitet: Materiel m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av av 623,700 kronor.

73:o) **Uppsala universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket. Uppsala universitet: Stipendier åt studerande. Uppsala universitet: Vissa ersättningar m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 73) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för budgetåret 1936/1937 anvisa

a) till *Uppsala universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket* ett *reservationsanslag* av 148,500 kronor;

b) till *Uppsala universitet: Stipendier åt studerande* ett anslag av 6,200 kronor;

c) till *Uppsala universitet: Vissa ersättningar m. m.* ett anslag av 14,260 kronor.

74:o) **Uppsala universitet: Komplettering av universitetsbibliotekets referensbibliotek.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 74, sid. 161) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Uppsala universitet: Komplettering av universitetsbibliotekets referensbibliotek* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 6,000 kronor.

75:o) **Uppsala universitet: Inredningsarbeten m. m. för universitetsbiblioteket. Uppsala universitet: Fullföljande av universitetsbibliotekets om- och tillbyggnad m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 75, sid. 162—173) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1936/1937 anvisa dels till Uppsala universitet: Inredningsarbeten m. m. för universitetsbiblioteket ett *reservationsanslag* av 20,000 kronor, dels ock till Uppsala universitet: Fullföljande av universitetsbibliotekets om- och tillbyggnad m. m. ett *reservationsanslag* av 175,000 kronor.

Uppsala universitetsbibliotek har sedan länge varit i behov av ökade lokaler och förbättrade utrymmen, främst i fråga om de lokaler, som avsetts för allmänheten, för boksamlingarna samt för låneexpeditionen och tjänsterummen i övrigt. Förstnämnda behov har numera tillgodosetts genom en av 1933 års riksdag beslutad tillbyggnad av universitetsbiblioteket. Sedan

Utskottet.

detta byggnadsföretag numera fullbordats, har av vederbörande myndigheter framlagts ett förslag om till- och ombyggnad av biblioteksbyggnadens mellanparti och ombyggnad av huvudbyggnaden, varigenom de båda övriga huvudönskemålen skulle realiseras. Departementschefen har emellertid funnit den andra byggnadsetapp, varom förslag nu framlagts för riksdagen, böra begränsas till att avse den föreslagna ombyggnaden av huvudbyggnaden, varigenom behovet av ökade bokmagasinsutrymmen skulle tillgodoses.

Utskottet ansluter sig till detta förslag och tillstyrker alltså detsamma. Mot de för dessa arbeten beräknade kostnaderna, 325,000 kronor, varav 175,000 kronor skulle anvisas för nästkommande budgetår, har utskottet icke funnit något att erinra.

Jämväl förslaget om anvisande av 20,000 kronor för nästkommande budgetår för inredningsarbeten i de genom 1933 års riksdags beslut nytillkomna lokalerna finner sig utskottet böra tillstyrka. Utskottet vill dock härvid understryka vad departementschefen anför om behovet av en begränsning av de totala kostnaderna för dessa arbeten.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1936/1937 anvisa

a) till *Uppsala universitet: Inredningsarbeten m. m. för universitetsbiblioteket ett reservationsanslag av 20,000 kronor;*

b) till *Uppsala universitet: Fullföljande av universitetsbibliotekets om- och tillbyggnad m. m. ett reservationsanslag av 175,000 kronor.*

76:o) **Lunds universitet: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 76, sid. 173—189) föreslagit riksdagen att

dels besluta, att vid Lunds universitet skall — utöver de nu befintliga professurerna i civilrätt, respektive speciell privaträtt — från och med den 1 juli 1938 inrättas ytterligare en professur inom det privaträttsliga ämnesområdet, med vilken skola vara förenade enahanda förmåner och skyldigheter, som följa med övriga professorsbefattningar vid universitetet;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela föreskrifter beträffande fördelningen av ämnesområdet mellan sagda professorer;

dels — med uteslutande ur avlöningsstaten för Lunds universitet av anslagsposten till avlöning till tjänsteman å indragningsstat å 13,000 kronor och de därvid fogade anmärkningarna — i sagda avlöningsstat under rubriken A. Avlöningsstat för professorer m. fl., Filosofiska fakulteten, Matematisk-naturvetenskapliga sektionen från och med den 1 juli 1936 uppföra ytterligare 1 professor med

lön	kronor 8,000
tjänstgöringspenningar	» 4,000
eller sammanlagt	» 12,000

samt i följd härav öka den i avlöningsstaten under avdelning I. Professorer och lärare m. fl. uppförda delposten 1. a. Lön och tjänstgöringspenningar från 759,500 kronor med 12,000 kronor till 771,500 kronor;

dels besluta ej mindre att den under sagda rubrik upptagna anmärkning 2 skall utgå, än även att i den under rubriken kvarstående anmärkningen skall upptagas en professur med ämnesområde: ärftlighetslära;

dels öka den i sagda avlöningsstat under samma avdelning uppförda delposten till arvoden till biträdande lärare m. fl. vid juridiska fakulteten från 2,460 kronor till 3,460 kronor;

dels — för beredande av arvode med 1,800 kronor till en amanuens vid statistiska institutionen — höja den i sagda avlöningsstat uppförda delposten 3. c. 2) till arvoden till assistenter och amanuenser vid filosofiska fakultetens humanistiska sektion från 7,800 kronor till 9,600 kronor;

dels öka den i sagda avlöningsstat under avdelning II. Vissa tjänstemän vid universitetets samlingar och inrättningar m. m. uppförda anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal från 43,006 kronor med 7,700 kronor till 50,706 kronor;

dels ock till Lunds universitet: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 1,433,500 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 9,500 kronor.

Beträffande förslaget om inrättande av en ordinarie professur i ärftlighetslära inhämtas av statsrådsprotokollet följande.

Vid Lunds universitet har sedan år 1917 funnits ovannämnda personliga *professur i ärftlighetslära*, vilken innehaves av professorn H. Nilsson-Ehle. Denne är tillika chef för Sveriges utsädesförenings växtförädlingsanstalt i Svalöv, vilken förening jämväl tillhandahåller lokaler i Svalöv för ärftlighetsinstitutionen. Nilsson-Ehle ingår i pensionsåldern i februari 1938. Konsistoriet har hos kanslern anhållit, att framställning måtte göras till 1936 års riksdag om professurens överförande på ordinarie stat.

Till grund för konsistoriets framställning ligger en skrivelse från *filosofiska fakultetens matematisk-naturvetenskapliga sektion*, av vilken inhämtas följande:

Under de 35 år, som förflutit sedan de Mendelska klyvningslagarna återupptäcktes och ärftlighetsläran, genetiken, uppkom, hade ärftlighetsforskningen med explosionsartad hastighet utvecklats till en biologisk vetenskap av central betydelse med starka anknytningar ej blott till flertalet av de i sektionen representerade ämnena, särskilt botanik och zoologi, utan också till den medicinska fakultetens ämnen. Sedan år 1908 hade antalet utkomna ärftlighetsskrifter mer än tiodubblats och uppginge för närvarande till omkring 3,180 arbeten per år, varav 31,7 procent hänförde sig till växtmaterial, 28,5 procent till djurmaterial och större delen av de återstående till människans ärftlighetsförhållanden.

I Sverige hade ärftlighetsläran i hög grad utvecklat sig i samband med den svenska praktiska växtförädlingen. På grund av de utförda arbetenas stora både teoretiska räckvidd och praktiska betydelse och på grund av att ärftlighetsforskningen redan vid denna tidpunkt genomlöpt en mycket be-

aktansvärd utveckling, inrättades ovannämnda personliga professur i ärftlighetslära. I samband härmed byggdes en mindre ärftlighetsinstitution vid Åkarp i anslutning till Alnarps lantbruksinstitut.

Denna institution utvecklade sig efterhand till en samlingspunkt för ett ganska stort antal unga ärftlighetsforskare. År 1925 flyttades emellertid på framställning av Lunds universitet och med Kungl. Maj:ts tillstånd institutionen till Svalöv i samband med Nilsson-Ehles övertagande vid sidan om sin personliga professur av chefskapet för Sveriges utsädesförening. Denna förflyttning ägde rum, sedan styrelsen för utsädesföreningen godkänt därmed förbundna villkor, särskilt att ärftlighetsinstitutionen inom utsädesföreningens institutionsbyggnad i Svalöv erhöle samma utrymme och arbetsmöjligheter som i Åkarp. Redan år 1910 bildade de svenska ärftlighetsforskarna en förening i Lund, Mendelska sällskapet, vars främsta funktion vore att utge tidskriften *Hereditas*. På grundval av privata donationsmedel och årligt statsbidrag hade *Hereditas* utkommit alltsedan år 1920 och utgjorde numera utan tvivel en av världens mest välkända ärftlighetstidskrifter. Utom vid Lunds universitets ärftlighetsinstitution hade den svenska genetiken utvecklat sig på flera andra håll. Huvudparten av den svenska ärftlighetsforskningen hade dock varit knuten till eller utförts vid växtförädlingsanstalterna, varvid sagda institution och Mendelska sällskapet representerat centrum för det mesta av arbetet. Detta framginge bäst av det förhållandet, att sedan institutionens tillkomst ej mindre än nio personer disputerat i ärftlighetslära och tre personer på avhandlingar, som stode ärftlighetsläran mycket nära. Av dessa tolv undersökningar hade flertalet utförts vid ärftlighetsinstitutionen eller på olika sätt understötts av denna. De vid institutionen för närvarande pågående vetenskapliga ärftlighetsundersökningarna utfördes av 26 personer.

Ärftlighetsinstitutionen vore också av värde för de medicinska fakulteterna vid våra högskolor, och medicine studerande deltog ofta i demonstrationskurserna vid ärftlighetsinstitutionen i Svalöv under sommaren, i kurser och föreläsningar i Lund under vintern o. s. v. Dessa förbindelser med andra svenska institutioner borde i framtiden än ytterligare kunna ökas. Närmast till hands läge att utveckla ett närmare samarbete med de botaniska institutionerna i Lund. De vid ärftlighetsinstitutionen bedrivna undersökningarna hade hittills så gott som uteslutande utförts å växtmaterial. I den mån det i framtiden bleve möjligt att även bedriva zoologisk ärftlighetsforskning, borde detta givetvis ske i nära samarbete med zoologiska institutionen vid Lunds universitet. Ett annat område, på vilket ärftlighetsinstitutionen torde ha en stor uppgift att fylla, vore de medicinska studerandenas utbildning i ärftlighetslära, vilken framdeles torde böra bli åtskilligt mera omfattande än vad som nu vore förhållandet. Den stora grupp av ärftlighetsundersökningar, som gällde människans konstitution och de mänskliga sjukdomarnas ärftlighet, måste ju på ett ganska grundläggande sätt vara av betydelse för de flesta medicinska ämnen, och en närmare anknytning till den allmänna ärftlighetsläran vore här av den största betydelsen. Ännu närmare anknöte emellertid ärftlighetsläran till den egentliga rasbiologien och därigenom bland annat till den nu så aktuella befolkningsfrågan.

Ärftlighetsprofessuren representerade sålunda ett betydelsefullt ämne, som snabbt utvecklades vidare. Parallellt med ämnets allmänna utveckling hade den svenska ärftlighetsforskningen gått framåt och gjort mycket beaktansvärda och internationellt erkända insatser både på det teoretiska området

och genom ärftlighetslärans tillämpning på praktiska områden. Det syntes sektionen därför vara av största betydelse, att förevarande professur bibehölls såsom basis för den svenska ärftlighetsforskningens fortsatta utveckling.

Det skulle möjligen kunna göras gällande, att professuren numera vore mindre behövlig, eftersom ämnet sedan några år tillbaka vore representerat vid lantbrukshögskolan i Ultuna. Så kunde emellertid ej vara fallet. Ämnets omfattning och starka expansion motiverade synnerligen väl, att det vore representerat av åtminstone en odelad professur, vilket icke vore förhållandet med Ultuna-professuren, där ärftlighetsläran sammankopplats med systematisk botanik. Vidare måste forskningen och undervisningen i ärftlighetslära vid lantbrukshögskolan huvudsakligen gälla ärftlighetslärans tillämpningar, speciellt växt- och djurförädling. Med utgångspunkt från de nu utkommande ärftlighetsarbetena kunde man påstå, att endast 23 procent av hela ämnet fölle inom ramen för den ärftlighetslära, som huvudsakligen borde idkas vid lantbrukshögskolan. Om ärftlighetsprofessuren i Lund slopades, skulle således större delen av ämnet bli orepresenterat i Sverige. I få länder hade växtförädlingen gjort så stora framsteg som i Sverige, men man finge på grund härav ej begå det misstaget att betrakta växtförädling och ärftlighetslära som synonyma begrepp. Ärftlighetsläran vore ett omfattande teoretiskt ämne, ärftlighetslärans tillämpningar på växt- och djurförädlingens sekundära företeelser, som visserligen hade utomordentlig ekonomisk betydelse men därför ej kunde ersätta den grundläggande teoretiska forskningen. Denna teoretiska ärftlighetslära vore en så livskraftig och ur allmänt biologisk synpunkt viktig vetenskapsgren, att dess representation vid ett statsuniversitet förefölle självklar.

Ärftlighetsläran intog vid Ultuna ungefär samma ställning som kemi och fysik vid våra tekniska högskolor. Ehuru dessa ämnen vore representerade både vid tekniska högskolan och Chalmers tekniska institut, torde det ej kunna ifrågasättas att slopa dessa ämnen vid Lunds universitet. Lika oberättigat vore det också att indraga professuren i teoretisk ärftlighetslära i Lund på grund av att ämnet vore representerat av en delad professur vid lantbrukshögskolan.

Då Nilsson-Ehle år 1925 tillträdde befattningen som föreståndare för Sveriges utsädesförening, skedde detta på villkor att föreningen beredde samma utrymme och arbetsmöjligheter åt universitetets ärftlighetsinstitution som denna haft i Åkarp. Föreningen gick in på dessa villkor, och ärftlighetsinstitutionen vore alltså nu inrymd i föreningens institutionsbyggnad. Enligt skrivelse från föreningen till rektorsämbetet vid universitetet av den 20 februari 1925 hade föreningen förklarat sig villig att även efter Nilsson-Ehles avgång för framtiden tillhandahålla nödiga lokaler och försöksjord m. m. för en med universitetet förbunden ärftlighetsinstitution. Ett laboratorium i Lund för ärftlighetsinstitutionens räkning, där studerande vid institutionen kunde utföra vissa undersökningar och där professorer och docenterna i ämnet kunde ha plats för materiell, kulturer o. s. v., som användes vid föreläsningar och kurser i ärftlighetslära i Lund, kunde i samband med föreläsningssal allttjämt påräknas i någon av universitetets lokaler.

Några ökade kostnader för institutionens drift i samband med professurens förlängning komme, så länge institutionen vore inrymd inom utsädesföreningens institutionsbyggnad, tillsvidare ej att inträffa annat än i samband med eventuellt ytterligare ökat antal studerande vid institutionen.

I institutionens stab komme så till vida att ske en förändring, som den

nuvarande praktiske extra assistenten borde uppföras på ordinarie stat, vilket emellertid ej komme att föranleda någon kostnadsökning annat än i samband med vederbörliga ålderstillägg.

Kanslern har anfört följande:

Med hänsyn till ärftlighetslärans stora praktiska betydelse — på den samma byggde ju såväl växt- och djurförädlingen som rasbiologien — borde ämnet givetvis vara representerat åtminstone vid något av våra universitet. Samarbetet med växtförädlingsanstalten i Svalöv hade visat sig lönsamt till fördel för båda parterna och syntes därför böra fortsättas även efter Nilsson-Ehles avgång — en anordning som underlättades därigenom, att utsädesföreningens åtagande att tillhandahålla universitetet lokaler m. m. för en ärftlighetsinstitution gällde även efter Nilsson-Ehles pensionering. Kanslern tillstyrkte därför konsistoriets framställning om uppförande på ordinarie stat av en professur i ämnet.

Professurens omvandling skulle medföra en anslagsökning under rubriken »1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat» på 12,000 kronor. Det under rubriken »2. Avlöning till tjänsteman å indragningsstat» upptagna beloppet, 13,000 kronor, skulle samtidigt kunna utgå. Då anslagsposten till ålders- tillägg knappast torde behöva undergå någon förhöjning, komme åtgärden följaktligen att medföra en nominell anslagsminskning å 1,000 kronor.

Departementschefen har för egen del i ärendet yttrat:

Innehavaren av den nuvarande personliga professuren i ärftlighetslära H. Nilsson-Ehle uppnår pensionsåldern i februari 1938, och universitetsmyndigheterna hava nu gjort framställning om att denna professur måtte från och med budgetåret 1936/1937 överföras på ordinarie stat. I anledning härav vill jag framhålla, att nämnda professur år 1917 inrättades närmast för att bereda Nilsson-Ehle, som redan då utfört en resultatrik och banbrytande forskargärning, tillfälle att koncentrera sin vetenskapliga verksamhet på ifrågavarande, då mycket unga disciplin. I allmänhet torde det vara tillrådligt att iakttaga försiktighet, då det gäller att på ordinarie stat överföra professorer, som ursprungligen inrättats för att på nyssnämnt sätt honorera och bereda bättre arbetsmöjligheter för en särskilt förtjänt vetenskapsidkare. Åtminstone gäller detta i de fall, då det är fråga om ett ämnesområde, som redan är representerat inom den akademiska undervisningen. Då det emellertid, såsom här är fallet, gäller ett ämnesområde, vars ende egentlige företrädare inom universitetsorganisationen utgöres av innehavaren av ifrågavarande personliga professur, synes saken ligga till på annat sätt. Det ämnesområde, varom här är fråga, har under den tid, som förflutit sedan den personliga professuren inrättades, undergått en enastående utveckling och erhållit icke endast en fast och erkänd ställning som en självständig vetenskaplig forskningsgren och som ett stöd och komplement för ett flertal andra discipliner inom de matematisk-naturvetenskapliga och medicinska forskningsområdena, utan även en genomgripande praktisk betydelse för den för landets jordbruk så viktiga växt- och djurförädlingen. På grund härav föreligger enligt min mening starka skäl för att låta ämnet ärftlighetslära vara på ett stadigvarande sätt representerat genom en professur vid åtminstone ett av våra universitet. Den nuvarande professuren i rasbiologi vid universitetet i Uppsala har som bekant fått en helt annan inriktning.

Med hänsyn till vad nu anförts och då det förefaller uppenbart, att den på speciellt praktiska uppgifter inriktade professuren i ärftlighetslära och

systematisk botanik vid lantbrukshögskolan ej gärna kan utgöra ersättning för ifrågavarande lärarbefattning vid universitetet i Lund, ansluter jag mig till förslaget om att överföra den av Nilsson-Ehle innehavda professuren på ordinarie stat. Härvid vill jag särskilt betona, att den nuvarande överenskommelsen med Sveriges utsädesförening om tillhandahållande av lokaler åt universitetet för en ärftlighetsinstitution, vilket åtagande gäller även efter Nilsson-Ehles avgång, erbjuder mycket gynnsamma förutsättningar för forskningen och undervisningen i ärftlighetslära i Lund. Ett bifall till förevarande förslag medför, såsom av utredningen framgår, ingen anslagsökning. Jag saknar anledning att nu ingå på den av matematisk-naturvetenskapliga sektionen berörda frågan om överförande på ordinarie stat av den praktiske försöksassistenten vid förevarande institution.

Såsom ovan framhållits, avgår Nilsson-Ehle med pension först i februari 1938. Då emellertid tillsättningsförfarandet för den nya ordinarie professuren bör taga sin början redan i februari 1937, böra från och med budgetåret 1936/1937 vidtagas de ändringar i avlöningsstaten för universitetet i Lund, som föranledas av ovannämnda förslag. Jag återkommer nedan till sistberörda fråga. Nilsson-Ehle torde böra från och med den 1 juli 1936 utan iakttagande av eljest föreskriven tillsättningsordning erhålla fullmakt å den ordinarie professuren. Jag har låtit införskaffa förklaring av Nilsson-Ehle, att han är härtill villig — dock under förutsättning att undervisning och tjänstgöring i övrigt samt löneförmåner och pension bliva desamma, som nu gälla i fråga om den av honom innehavda personliga professuren, ävensom att ett av Kungl. Maj:t år 1925 lämnat medgivande för honom att vid sidan om professuren samtidigt vara föreståndare vid Sveriges utsädesförening i Svalöv fortfar att gälla. Emot de av Nilsson-Ehle angivna förutsättningarna för hans överflyttning till den ordinarie professuren torde intet vara att erinra. Kungl. Maj:t läser böra senare meddela erforderliga föreskrifter i ämnet. Erinras må, att Nilsson-Ehle nu är i pensionshänseende likställd med annan professor vid universitetet.

När den personliga professuren i ärftlighetslära, om vars förändrande till ordinarie professur förslag nu föreligger, inrättades för professor Nilsson-Ehle, var ärftlighetsläran ännu en ny vetenskap. Under de år, Nilsson-Ehle innehaft denna professur, har här ett banbrytande arbete utförts. Den gynnsamma ställning, Sverige för närvarande intager i fråga om självförsörjning på brödsädens område, torde i stor utsträckning få tillskrivas denna verksamhet.

Under de år som gått, sedan den personliga professuren inrättades, har forskningen på ärftlighetslärans område hunnit vida över det banbrytande stadiet, men detta innebär enligt utskottets förmenande icke en minskning utan snarare en ökning av behovet av att denna vetenskap har åtminstone en ordinarie företrädare inom universitetsorganisationen. Kostnaderna för en dylik professur väga lätt i jämförelse med de belopp, som genom den redan utförda verksamheten årligen tillföras landet. Härtill kommer vidare att, på sätt departementschefen framhållit, de yttre förutsättningarna för den ifrågasatta nya ordinarie professuren synas bliva gynnsamma genom möjligheten till samarbete med Sveriges utsädesförening, varigenom lokaler åt universitetet för en ärftlighetsinstitution tillhandahållas.

Utskottet.

På nu anförda skäl samt under hänvisning till de synpunkter i övrigt, som av departementschefen anförts, tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

Mot vad i övrigt under här förevarande punkt anförts och hemställts har utskottet icke heller funnit något att erinra.

I anslutning härtill hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) besluta, att vid Lunds universitet skall — utöver de nu befintliga professurerna i civilrätt, respektive speciell privaträtt — från och med den 1 juli 1938 inrättas ytterligare en professur inom det privaträttsliga ämnesområdet, med vilken skola vara förenade enahanda förmåner och skyldigheter, som följa med övriga professorsbefattningar vid universitetet;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela föreskrifter beträffande fördelningen av ämnesområdet mellan sagda professorer;

c) — med uteslutande ur avlöningsstaten för Lunds universitet av anslagsposten till avlöning till tjänsteman å indragningsstat å 13,000 kronor och de därvid fogade anmärkningarna — i sagda avlöningsstat under rubriken A. Avlöningsstat för professorer m. fl., Filosofiska fakulteten, Matematisk-naturvetenskapliga sektionen från och med den 1 juli 1936 uppföra ytterligare 1 professor med

lön	kronor	8,000
tjänstgöringspenningar	»	4,000
eller sammanlagt	»	12,000

samt i följd härav öka den i avlöningsstaten under avdelning I. Professorer och lärare m. fl. uppförda delposten 1. a. Lön och tjänstgöringspenningar från 759,500 kronor med 12,000 kronor till 771,500 kronor;

d) besluta ej mindre att den under sagda rubrik upptagna anmärkning 2 skall utgå, än även att i den under rubriken kvarstående anmärkningen skall upptagas en professur med ämnesområde: ärftlighetslära;

e) öka den i sagda avlöningsstat under samma avdelning uppförda delposten till arvoden till biträdande lärare m. fl. vid juridiska fakulteten från 2,460 kronor till 3,460 kronor;

f) — för beredande av arvode med 1,800 kronor till en amanuens vid statistiska institutionen — höja den i sagda avlöningsstat uppförda delposten 3. c. 2) till arvoden till assistenter och amanuenser vid filosofiska fakultetens humanistiska sektion från 7,800 kronor till 9,600 kronor;

g) öka den i sagda avlöningsstat under avdelning II. Vissa tjänstemän vid universitetets samlingar och inrättningar m. m. uppförda anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal från 43,006 kronor med 7,700 kronor till 50,706 kronor;

h) till *Lunds universitet: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 1,433,500 kronor.

77:o) **Lunds universitet: Materiel m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 77, sid. 189—195), vilket innebär en anslagshöjning med 59,100 kronor, varav ett belopp av tillhoppa 13,500 kronor är av tillfällig karaktär, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lunds universitet: Materiel m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 401,500 kronor.

78:o) **Lunds universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket. Lunds universitet: Stipendier åt studerande. Lunds universitet: Vissa ersättningar m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 78), vilket innebär allenast den förändringen i jämförelse med nuvarande förhållanden, att anslaget till stipendier åt studerande i avrundningssyfte ökats med 37 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1936/1937 anvisa

a) till *Lunds universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket* ett *reservationsanslag* av 137,000 kronor;

b) till *Lunds universitet: Stipendier åt studerande* ett anslag av 4,900 kronor;

c) till *Lunds universitet: Vissa ersättningar m. m.* ett anslag av 3,800 kronor.

79:o) **Lunds universitet: Inredningsarbeten m. m. för universitetsbiblioteket.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 79, sid. 196—198) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lunds universitet: Inredningsarbeten m. m. för universitetsbiblioteket* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 20,000 kronor.

80:o) **Lunds universitet: Anskaffning av möbler och inventarier m. m. för vissa institutioner.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 80, sid. 198—203) hemställer utskottet — under erinran dels att av det utav Kungl. Maj:t under här förevarande punkt äskade beloppet, 56,000 kronor, för anskaffande av instrument m. m. för den nya kemiska institutionen avsetts 50,000 kronor, dels ock att utskottet tidigare tillstyrkt Kungl. Maj:ts under bilaga 6, punkt 5 av Utgifter för kapitalökning

gjorda framställning om anvisande av anslag till uppförande av sagda byggnad —

att riksdagen må till *Lunds universitet: Anskaffning av möbler och inventarier m. m. för vissa institutioner* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 56,000 kronor.

81:o) **Lunds universitet: Restaurering av den av botaniska institutionens fysiologiska avdelning disponerade byggnaden m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 81, sid. 203—206) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lunds universitet: Restaurering av den av botaniska institutionens fysiologiska avdelning disponerade byggnaden m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 40,000 kronor.

82:o) **Om- och tillbyggnad av den fysiska institutionen vid universitetet i Lund.** I en inom andra kammaren av herr *Cl. Lindskog m. fl.* väckt motion (II: 134) har hemställts, att riksdagen måtte för om- och tillbyggnad av den fysiska institutionen vid universitetet i Lund, i huvudsaklig överensstämmelse med föreliggande ritningar och förslag, för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* å 635,000 kronor.

Beträffande de till stöd för framställningen anförda skälen hänvisas till motionen.

Utskottet.

I motionen har erinrats, att kanslern för rikets universitet i skrivelse den 18 september 1935 hos Kungl. Maj:t gjort framställning om utverkande av anslag till berörda ändamål för budgetåret 1936/1937, samt anförts, att byggnadsstyrelsen, som yttrat sig över kanslerns framställning, för sin del i stort sett icke haft något att erinra mot förslaget. Utskottet, som beretts tillfälle taga del av handlingarna i ärendet, vill fästa uppmärksamheten på att byggnadsstyrelsen i sitt berörda utlåtande anført bland annat följande:

Vid ett slutligt bedömande av den föreslagna lösningen av fysiska institutionens lokalfråga måste emellertid enligt styrelsens mening hänsyn tagas till att frågan om utvidgning av de i samma kvarter jämväl belägna fysiologiska och anatomiska institutionerna inom en snar framtid torde bli aktuell. Sålunda framginge av remisshandlingarna, att förslag till tillbyggnad av fysiologiska institutionen redan utarbetats, och hade byggnadsstyrelsen under hand erfarit, att frågan om tillbyggnad av anatomiska institutionen vore under utredning. Med hänsyn till dessa tre institutioners läge i närheten av varandra inom samma kvartersområde vore det givetvis angeläget att, innan någon tillbyggnad överhuvud taget komme till utförande, en gemensam plan uppgjordes för de olika institutionernas utbyggnad, så att denna komme att i möjligaste mån ske efter enhetliga riktlinjer, varvid även erforderligt inbördes avstånd mellan de olika institutionerna kunde på lämp-

ligt sätt säkerställas. Å den förslaget till tillbyggnaden av den fysiska institutionen bilagda situationsplanen vore visserligen även tillbyggnader av de två andra institutionerna skisserade, men den där angivna planen för tillbyggnaden av fysiologiska institutionen överensstämde icke med det upprättade förslaget till tillbyggnad av denna institution, varav byggnadsstyrelsen under hand tagit del. Denna tillbyggnad skulle sålunda enligt länsarkitekten Nyquists planskiss utgöra en större flygelbyggnad, förlagd ungefär parallellt med den föreslagna tillbyggnaden av fysiska institutionen, under det att enligt det utarbetade förslaget till fysiologiska institutionens utbyggnad den nuvarande byggnaden skulle tillbyggas på sina båda gavlar.

Byggnadsstyrelsen, som under hand erfarit, att någon proposition för beredande av medel för om- och tillbyggnad av fysiska institutionen icke torde komma att avlåtas till 1936 års riksdag, finge hemställa, att frågan om detta byggnadsföretag icke måtte av Kungl. Maj:t upptagas till slutligt avgörande, förrän plan upprättats för utbyggande av jämväl de fysiologiska och anatomiska institutionerna.

Av vad byggnadsstyrelsen sålunda anfört finner utskottet framgå, att här förevarande byggnadsfråga ännu icke är så utredd, att ett beslut i ämnet nu kan fattas. Enligt utskottets uppfattning är det ofrånkomligt, att dessförinnan åtminstone en plan för jämväl de fysiologiska och anatomiska institutionernas eventuella utvidgningsbehov m. m. föreligger. Redan av detta skäl anser sig utskottet böra avstyrka här förevarande motion. Härvid vill dock utskottet framhålla att då — såvitt av utredningen i ärendet framgår — behovet av de ifrågasatta om- och tillbyggnadsarbetena synes vara trängande, det bör tillses, att uppgörandet av sagda plan icke mer än nödigt fördröjer en lösning av denna lokalfråga.

Såsom ett ytterligare skäl för ett avstyrkande av motionen vill utskottet framhålla, att det enligt utskottets uppfattning närmast lärer ankomma på Kungl. Maj:t att framlägga förslag till byggnadsarbeten av den omfattning, varom här är fråga.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,
att riksdagen må avslå herr Lindskogs m. fl. ovannämnda motion (II: 134).

83:o) **Ordnannde av inomhusidrott åt Lunds studenter.** I en inom andra kammaren av herr *Cl. Lindskog m. fl.* väckt motion (II: 34) har hemställts, att riksdagen måtte anvisa 300,000 kronor för ordnannde av inomhusidrott åt Lunds studenter i huvudsaklig överensstämmelse med ett i motionen framlagt förslag.

Beträffande de till stöd för framställningen anförda skälen hänvisas till motionen.

Av den i motionen förebragta utredningen finner utskottet framgå, att anordningarna för idrott m. m. vid Lunds universitet äro synnerligen efter-satta, icke minst i förhållande till vad från det allmännas sida åtgjorts i

Utskottet.

detta hänseende vid det i fråga om studentantalet numera ungefär jämförbara universitetet i Uppsala.

Utskottet, som visserligen icke ägnat det framlagda byggnadsförslaget någon mera ingående granskning, har dock funnit detsamma väl kunna tänkas bliva lagt till grund för en lösning av denna för den akademiska ungdomens hälsa betydelsefulla fråga. Särskilt på grund av det planerade samarbetet med Lunds stad synas dessutom kostnaderna för det allmänna kunna hållas inom rimliga gränser.

Emellertid finner sig utskottet, med hänsyn bland annat till sin under föregående punkt tillkännagivna uppfattning om önskvärdheten av att byggnadsfrågor av här ifrågavarande storleksgrad närmast torde böra framläggas för riksdagen av Kungl. Maj:t, böra föreslå, att motionen II: 34 icke nu må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Enligt utskottets mening bör härjämte tagas under övervägande, huruvida icke för ett byggnadsföretag av den art, varom här är fråga, av vadhållning vid idrottstävlingar inflytande medel i första hand böra komma i fråga. Enligt vad utskottet inhämtat har också framställning härom gjorts hos Kungl. Maj:t, men har densamma genom beslut den 29 november 1935 lämnats utan bifall.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,
att herr Lindskogs m. fl. ovannämnda motion (II: 34) icke
må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

84:o) **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 82, sid. 206—211) föreslagit riksdagen att

dels å personalförteckningen för vissa tjänstemän vid karolinska mediko-kirurgiska institutet och dess institutioner m. m. under rubriken vetenskapliga institutioner och inrättningar uppföra 1 tekniskt biträde vid farmakologiska institutionen och 1 tekniskt biträde vid nervkliniken, båda i lönegraden B 7;

dels höja den i avlöningsstaten för sagda institut under avdelningen I. Professorer och lärare m. fl. uppförda delposten till arvoden till biträdande lärare m. fl., nu 84,800 kronor, med 3,000 kronor till 87,800 kronor ävensom i anledning härav höja den under samma avdelning uppförda anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, från 219,800 kronor till 222,800 kronor;

dels höja den i samma avlöningsstat under avdelningen II. Vissa tjänstemän vid institutet och dess institutioner m. m. uppförda anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, nu förslagsvis 82,600 kronor, med 6,400 kronor till förslagsvis 89,000 kronor;

dels höja den under samma avdelning uppförda anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, nu förslagsvis 4,342 kronor, med 2,700 kronor till förslagsvis 7,042 kronor;

dels i anledning härav höja slutsumman under avdelning I av avlöningsstaten från 564,400 kronor till 567,400 kronor och under avdelning II av samma avlöningsstat från 104,300 kronor till 113,400 kronor samt avlöningsstatens slutsumma från 668,700 kronor till 680,800 kronor;

dels ock till Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 680,800 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 17 januari 1936 dagtecknad proposition (nr 51) angående inrättande vid karolinska mediko-kirurgiska institutet av en professur i radioterapi m. m. föreslagit riksdagen att

dels medgiva, att, med iakttagande av de villkor och bestämmelser, som angivas i Maria (Mimi) Amalia Henrietta Althainz, född Graf, den 20 april 1933 upprättade testamente, vid karolinska mediko-kirurgiska institutet må från och med den 1 juli 1936 inrättas en professur i radioterapi, benämnd »Mimi Althainz professur i radioterapi»;

dels föreskriva, att innehavaren av nämnda professur skall vara ej mindre i lönehänseende likställd med ordinarie universitetsprofessor än även skyldig att i tillämpliga delar underkasta sig de för universitetsprofessorer i allmänhet för åtnjutande av nu gällande avlöningsförmåner stadgade villkoren och bestämmelserna, dock med den inskränkning i undervisningsskyldigheten, som föranledes av de i berörda testamente uppställda villkoren;

dels medgiva, att innehavaren av professuren tillkommande dyrtidstillägg må utgå av statsmedel;

dels föreskriva, att professuren i medicinsk radiologi vid institutet skall från och med den 1 juli 1936 förändras till en professur i röntgendiagnostik;

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i den för institutet fastställda avlöningsstaten, som föranledas av vad ovan angivits.

Kungl. Maj:ts under åttonde huvudtiteln framlagda förslag innebära en anslagshöjning med 12,100 kronor.

Beträffande ovannämnda i propositionen nr 51 framlagda förslag inhämtas av propositionen följande.

Genom testamente den 20 april 1933 hade fru Maria (Mimi) Amalia Henrietta Althainz, född Graf, som avled den 12 juni 1935, till institutet skänkt ett belopp av 350,000 kronor att användas till upprättande vid institutet av ifrågavarande professur. Enligt testamentet skulle för ifrågavarande legat gälla följande villkor och bestämmelser:

a) Legatets syfte vore att i Sverige befrämja vetenskaplig forskning inom radioterapien samt läkares utbildning i detta ämne och därmed sammanhängande grenar av de medicinska vetenskaperna. Särskilt låge det testator om hjärtat, att forskning och undervisning beträffande strålbehandlingen vid svulstlidanden härigenom befrämjades till de kräftsjukas gagn. Därför

skulle legatet användas till att, så snart ske kunde, vid institutet upprätta en professur i radioterapi, benämnd »Mimi Althainz professur i radioterapi».

b) Såsom förutsättningar och villkor för legatets utgående stipulerades:

1) att till förste innehavare av professuren skulle utan ansökan kallas nuvarande överläkaren vid radiumhemmet, medicine doktor Elis Gustav Emanuel Berven, därest han överlevde testator och icke skriftligen avsåg sig denna förmån;

2) att för legatet medgäves befrielse från erläggande av arvsskatt;

3) att staten iklädde sig kostnaderna för pensionering av professurens innehavare samt

4) att professuren icke finge medföra indragning av den vid institutet befintliga professuren i medicinsk radiologi, dock med rätt för Kungl. Maj:t att vidtaga den begränsning i denna senare professurs ämnesområde, som kunde anses berättigad genom upprättandet av en särskild professur i radioterapi.

c) Beträffande legatets förvaltning och bestämmelserna för professorslörens utgående skulle i tillämpliga delar gälla de nuvarande bestämmelserna för Ekmanska professuren i ortopedi vid institutet.

d) Det vore testators önskan, att undervisningsskyldigheten för innehavaren av professuren kunde begränsas så, att denne kunde ägna större delen av sin verksamhet till forskningsarbete.

Vederbörande akademiska myndigheter hava gjort framställning om framläggande av proposition i ämnet för 1936 års riksdag.

Statskontoret har tillstyrkt förslaget. I utlåtandet har ämbetsverket anfört, bland annat, att jämlikt 1 § 2 stycket förordningen den 19 november 1914 om arvsskatt och skatt för gåva kronan vore befriad från skatt, vid vilket förhållande särskilt medgivande av riksdagen för skattebefrielse i förevarande fall icke torde vara erforderligt.

Departementschefen har för egen del yttrat:

Ifrågavarande donation möjliggör, att radioterapien, som inom den medicinska radiologien utgör en självständig forskningsgren vid sidan av röntgendiagnostiken och som numera intager en framskjuten plats bland de medicinska behandlingsmetoderna, kan vid vårt lands största medicinska undervisningsanstalt erhålla en företrädare med uppgift väsentligen att bedriva vetenskaplig forskning på detta fackområde men även att i viss utsträckning meddela undervisning i ämnet åt de blivande läkarna. Jag anser detta innebära ett så värdefullt och med så ringa kostnad för det allmänna vunnet tillskott till ämnesrepresentationen vid nämnda undervisningsanstalt, att jag icke tvekar att förorda förslag till riksdagen för genomförande av det med donationen avsedda syftet.

Jag har intet att erinra mot de vid legatet knutna villkoren, beträffande vilka här allenast torde böra framhållas följande. Det synes vara fulltygat, att Berven äger erforderlig kompetens för att utan ansökning kallas till förste innehavare av ifrågavarande professur. Det är min avsikt att senare, därest riksdagen bifaller de nedan framställda förslagen, föreslå Kungl. Maj:t att utnämna Berven till professor i radioterapi vid institutet från och med den 1 juli 1936. På sätt statskontoret framhållit torde särskilt medgivande av riksdagen i fråga om befrielse från erläggande av arvsskatt för den till institutet gjorda donationen icke behöva utverkas. Den nuvarande

professuren i medicinsk radiologi bör, med beaktande av i sådant hänseende angivet villkor, förändras till en professur i röntgendiagnostik. Härav liksom av förslaget i övrigt föranledda ändringar böra vidtagas i den för institutet fastställda avlöningsstaten. Bemyndigande för Kungl. Maj:t att vidtaga ifrågasvarande ändringar bör utverkas av riksdagen.

Möjligen kan ifrågasättas, huruvida icke kostnaderna för dyrtidstillägg åt professurens innehavare böra, liksom övriga till honom utgående löneförmåner, bestridas av donationen, som härför torde lämna tillgång åtminstone med den nu beräknade avkastningen av legatet. Emellertid vill jag icke framlägga förslag härutinnan, då det enligt min mening är av värde, att den del av ränteavkastningen, som icke behöver tagas i anspråk för bestridande av avlöningsförmånerna för professurens innehavare, må kunna användas till att öka donationskapitalet för beredande av säkerhet för att det även i framtiden blir tillräckligt för sitt ändamål och för främjande av vetenskapligt arbete vid institutet inom professurens ämnesområde. Medgivande, att kostnaderna för dyrtidstillägg må bestridas av statsmedel, torde därför böra inhämtas av riksdagen.

Det synes få ankomma på Kungl. Maj:t att senare utfärda de bestämmelser, som kunna erfordras med anledning av att berörda donation emottages.

Vad angår pensionsfrågan, kommer denna att upptagas till behandling av chefen för finansdepartementet.

Kungl. Maj:ts under punkt 82 av årets åttonde huvudtitel gjorda framställningar i fråga om karolinska institutet finner utskottet sig böra tillstyrka.

Utskottet.

Jämväl det i propositionen nr 51 framlagda förslaget tillstyrker utskottet. För den medicinska forskningen och undervisningen innebär ett inrättande av den genom den Althainzska donationen möjliggjorda professuren så stora fördelar, att de — såvitt nu kan bedömas — begränsade kostnaderna för det allmänna här icke böra få stå hindrande i vägen. Mot förslaget deltar utskottet icke funnit något att erinra liksom ej heller mot de för donationens åtnjutande uppställda förutsättningarna och villkoren.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) medgiva, att, med iakttagande av de villkor och bestämmelser, som angivas i Maria (Mimi) Amalia Henrietta Althainz, född Graf, den 20 april 1933 upprättade testamente, vid karolinska mediko-kirurgiska institutet må från och med den 1 juli 1936 inrättas en professur i radioterapi, benämnd »Mimi Althainz professur i radioterapi»;

b) föreskriva, att innehavaren av nämnda professur skall vara ej mindre i lönehänseende likställd med ordinarie universitetsprofessor än även skyldig att i tillämpliga delar underkasta sig de för universitetsprofessorer i allmänhet för åtnjutande av nu gällande avlöningsförmåner stadgade villkoren och bestämmelserna, dock med den inskränkning i undervisningsskyldigheten, som föranledes av de i berörda testamente uppställda villkoren;

c) medgiva, att innehavaren av professuren tillkommande dyrtidstillägg må utgå av statsmedel;

d) föreskriva, att professuren i medicinsk radiologi vid institutet skall från och med den 1 juli 1936 förändras till en professur i röntgendiagnostik;

e) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i den för institutet fastställda avlöningsstaten, som föranledas av vad under a)—d) angivits;

f) å personalförteckningen för vissa tjänstemän vid institutet och dess institutioner m. m. under rubriken vetenskapliga institutioner och inrättningar uppföra 1 tekniskt biträde vid farmakologiska institutionen och 1 tekniskt biträde vid nervkliniken, båda i lönegraden B 7;

g) höja den i avlöningsstaten för sagda institut under avdelningen I. Professorer och lärare m. fl. uppförda delposten till arvoden till biträdande lärare m. fl., nu 84,800 kronor, med 3,000 kronor till 87,800 kronor ävensom i anledning härav höja den under samma avdelning uppförda anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, från 219,800 kronor till 222,800 kronor;

h) höja den i samma avlöningsstat under avdelningen II. Vissa tjänstemän vid institutet och dess institutioner m. m. uppförda anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, nu förslagsvis 82,600 kronor, med 6,400 kronor till förslagsvis 89,000 kronor;

i) höja den under samma avdelning uppförda anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, nu förslagsvis 4,342 kronor, med 2,700 kronor till förslagsvis 7,042 kronor;

j) i anledning härav höja slutsumman under avdelning I av avlöningsstaten från 564,400 kronor till 567,400 kronor och under avdelning II av samma avlöningsstat från 104,300 kronor till 113,400 kronor samt avlöningsstatens slutsumma från 668,700 kronor till 680,800 kronor;

k) till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet*: *Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 680,800 kronor.

85:o) **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Materiel m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 83, sid. 211—213), vilket innebär en anslagshöjning med 1,900 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Materiel m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 123,200 kronor.

86:o) **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Bokinköp och bokbindning för biblioteket.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 84, sid. 213 och 214), vilket innebär en anslagshöjning med 3,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Bokinköp och bokbindning för biblioteket* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 24,800 kronor.

87:o) **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Allmän arkitekt-tävling rörande nybyggnad för de teoretiska institutionerna m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 85, sid. 214—229) och under hänvisning till vad departementschefen i ärendet anfört hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Allmän arkitekt-tävling rörande nybyggnad för de teoretiska institutionerna m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 40,000 kronor.

88:o) **Tandläkarinstitutet: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 86, sid. 229—231), vilket innebär en anslagshöjning med 3,400 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för tandläkarinstitutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	42,950
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämde av Kungl. Maj:t	»	130,145
<i>Anm.: Ur denna anslagspost skola bestridas kostnaderna för lönetillägg med 1,620 kronor för vardera av tre ordinarie lärare på grund av ökad undervisningsskyldighet.</i>		
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	3,705
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> . . .	»	2,300

Summa kronor 179,100;

b) till *Tandläkarinstitutet: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 179,100 kronor.

89:o) **Tandläkarinstitutet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 87, sid. 231 och 232), vilket innebär en anslagshöjning med 5,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tandläkarinstitutet: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 138,000 kronor.

90:o) **Universitetssjukhus: Akademiska sjukhuset i Uppsala: Bidrag till driftkostnader. Universitetssjukhus: Akademiska sjukhuset i Uppsala: Materiel m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 88) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för budgetåret 1936/1937 anvisa

a) till *Universitetssjukhus: Akademiska sjukhuset i Uppsala: Bidrag till driftkostnader* ett *förslagsanslag* av 190,000 kronor;

b) till *Universitetssjukhus: Akademiska sjukhuset i Uppsala: Materiel m. m.* ett *reservationsanslag* av 13,100 kronor.

91:o) **Universitetssjukhus: Bidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 89, sid. 233 och 234), vilket innebär en anslagshöjning med 9,700 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Universitetssjukhus: Bidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 57,000 kronor.

92:o) **Universitetssjukhus: Bidrag till anskaffande av vissa röntgenapparater vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 90, sid. 234 och 235) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Universitetssjukhus: Bidrag till anskaffande av vissa röntgenapparater vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 8,600 kronor.

93:o) **Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Avlöningar. Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Omkostnader. Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Utrustning. Universitetssjukhus: Understöd och ersättningar till serafimerlasarettet i Stock-**

holm. Universitetssjukhus: Bidrag till allmänna barnbördshuset i Stockholm. Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkterna 91 och 92) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande; vilket härmed anmäles.

94:o) **Universitetssjukhus: Bidrag till pediatrik klinik och poliklinik i Stockholm.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 93) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Universitetssjukhus: Bidrag till pediatrik klinik och poliklinik i Stockholm* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 65,700 kronor.

95:o) **Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt överläkare vid vissa epidemisjukhus för klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 94) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt överläkare vid vissa epidemisjukhus för klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 10,900 kronor att användas enligt av vederbörande departementschefer till statsrådsprotokollen över ecklesiastikärenden den 9 januari 1919 och den 4 januari 1929 angivna grunder samt av Kungl. Maj:t i övrigt meddelade bestämmelser.

96:o) **Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 95) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 30,000 kronor att utgå enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.

97:o) **Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer. Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt sakkunniga i akademiska befordringsärenden. Gemensamma universitetsändamål: Forskarstipendier för docenter vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 96) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för budgetåret 1936/1937 anvisa

a) till *Gemensamma universitetsändamål*: *Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer* ett förslagsanslag av 1,700 kronor;

b) till *Gemensamma universitetsändamål*: *Ersättning åt sakkunniga i akademiska befordringsärenden* ett förslagsanslag av 9,000 kronor;

c) till *Gemensamma universitetsändamål*: *Forskarstipendier för docenter vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet* ett reservationsanslag av 35,000 kronor, att utgå i enlighet med de grunder, Kungl. Maj:t må äga bestämma.

98:o) **Gemensamma universitetsändamål: Kostnader för yrkesorienteringsnämnd och universitetsstatistik.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 97) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande; vilket härmed anmäles.

99:o) **Gemensamma universitetsändamål: Resestipendier åt ordinarie lärare m. fl. vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 98, sid. 245 och 246) samt under erinran, att anslag till förevarande ändamål ej utgått sedan budgetåret 1932/1933, hemställer utskottet, att riksdagen må till *Gemensamma universitetsändamål: Resestipendier åt ordinarie lärare m. fl. vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 20,000 kronor.

100:o) **Ortnamnsundersökningarna i riket.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 99) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Ortnamnsundersökningarna i riket* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 6,500 kronor att utgå med den närmare fördelning och enligt de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

101:o) **Landsmålsundersökningarna i riket.** Kungl. Maj:t har (punkt 100, sid. 247 och 248) föreslagit riksdagen att till *Landsmålsundersökningarna i riket* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 70,900 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *K. G. Westman*

(I: 245) och den andra inom andra kammaren av herr *T. Erlander* (II: 429), i vilka hemställts, att riksdagen måtte medgiva, att vissa i motionen I: 245 närmare angivna poster av det av Kungl. Maj:t under riksstatens åttonde huvudtitel äskade anslaget för budgetåret 1936/1937 till landsmålsundersökningarna i riket måtte betecknas som förslagsvis beräknade.

Av statsliggaren för budgetåret 1935/1936 inhämtas, att förevarande anslag, som för innevarande budgetår är uppfört med 69,300 kronor, jämlikt beslut av Kungl. Maj:t den 23 maj 1935 disponeras på följande sätt:

I. *Landsmålsarkivet i Uppsala:*

Avlöningar till tjänstemän å extra stat	kronor	34,700
Expeditionspersonal och extra arbetshjälp	»	6,950

Anm.: Ur förestående anslagspost må bestridas avlöning till ett extra ordinarie kvinnligt arkivbiträde i lönegraden 8 av den i kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 356) med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, intagna löneplanen (numera gäller kungörelsen 397/1935).

Resor	»	6,000
Materialier och expenser	»	2,200

Summa kronor 49,850.

II. *Landsmålsundersökningarna i Lund:*

Avlöning till tjänsteman å extra stat	kronor	9,450
1 amanuens	»	4,000
Expeditionspersonal och extra arbetshjälp	»	2,000
Resor	»	1,800
Vård av arkiv och bibliotek	»	800
Materialier och expenser	»	1,400

Summa kronor 19,450.

Enligt statsrådsprotokollet har *landsmålsarkivet i Uppsala* i skrivelse den 14 september 1935 framlagt vissa förslag, som äsyfta, att det till landsmålsarkivet anvisade anslagsbeloppet skulle utgå såsom förslagsanslag och höjas med 1,513 kronor till 51,363 kronor.

Som skäl härför har anförts, *dels* att Uppsala stad numera uppflyttats från dyrortsgruppen E till dyrortsgruppen F, vilket medförde, att brist komme att uppstå å det nu utgående anslagsbeloppet, som vore beräknat efter E-ort, *dels ock* att behov föreläge av ett anslagsbelopp till avlöningsförhöjningar, sjukavlöning, läkarhjälp vid olycksfall i arbetet och övriga sedvanliga förmåner åt ovannämnda extra ordinarie arkivbiträde. Ökningen på grund av uppflyttning i dyrortsgrupp har beräknats till 913 kronor och ökningen på grund av sistnämnda anledning till 600 kronor.

Centralstyrelsen för landsmålsföreningarna i Lund har i skrivelse den 31 augusti 1935 gjort framställning om fortsatt anslag för ändamålet, varav synes framgå, att centralstyrelsen äskar oförändrade anslagsmedel.

Departementschefen har för egen del anfört följande:

Jag kan icke biträda förslaget om att förevarande anslag i fortsättningen skulle betecknas såsom förslagsanslag, detta närmast med hänsyn till att betydande bidrag av lotterimedel årligen anvisas för ändamålet, och att svårigheter på grund härav möta att fastställa avlöningsstat för ifrågavarande institutioner. Däremot vill jag tillstyrka, att anslaget höjes med det belopp, som motsvarar höjningen av avlöningsförmånerna vid landsmålsarkivet i Uppsala på grund av ändrad dyrortsplacering, samt med skäligt belopp för beredande av avlöningsförhöjning m. m. åt extra ordinarie personal vid sagda arkiv. Höjningen av förstnämnda anledning beräknar jag till 1,009 kronor. För avlöningsförhöjningar m. m. bör avses ett belopp av i runt tal 600 kronor. Jag ifrågasätter icke någon förändring i fråga om dispositionen av de till landsmålsföreningarna i Lund utgående anslagsmedlen. Förevarande anslag bör alltså ökas med i runt tal 1,600 kronor till 70,900 kronor.

Till stöd för det motionsvis framförda yrkandet har i motionen I: 245 anförts bland annat följande:

Det statsanslag, som sedan många år utgått till landsmålsarkivet i Uppsala, framträder i årets statsverksproposition i en regelmässigare form än tidigare, efter det under sista året modifikationer ägt rum, vilka bland annat inneburit att hela den av statsanslaget stadigvarande avlönade personalen med högre lönegrad än B 20 nu uppförts på en av statsmakterna fastställd personalförteckning.

En olägenhet, som, trots alla förbättringar, likväl kvarstår, ligger däri, att detta arkiv i olikhet mot andra vetenskapliga institutioner och arkiv, som äro statens, alltjämt saknar möjlighet att disponera medel till omkostnader för vikariatstjänstgöring för här ifrågavarande befattningshavare under semester- och sjukledighet. Samma olägenhet, som härutinnan föreligger vid landsmålsarkivet i Uppsala, föreligger också vid motsvarande institution i Lund. Särskilt föreståndarbefattningarna i Uppsala och Lund samt arkivariebefattningen i Uppsala äro dock av sådan beskaffenhet, att dessa tjänster måste utan avbrott uppehållas, för så vitt icke en stockning skall inträda i institutionernas hela verksamhet. Hittills ha — såsom ur de tryckta årsberättelserna framgår — dessa institutioner vid förefallande behov ordnat så, att då föreståndaren eller någon annan, vars åligganden måst oavbrutet besörjas, åtnjutit semester eller tjänstledighet, så har någon annan av personalen, enligt överenskommelse, som i varje fall träffats, utan särskild ersättning fått, vid sidan av eget arbete, bestrida det för ögonblicket oundgängligaste av den frånvarandes löpande göromål. Eller också har utifrån tillkallats någon vikarie, som honorerats med arvode, vilket oftast utgått i form av timpenning.

Medel till honorerande av sådana utifrån tillkallade vikarier ha tagits ur den post av statsanslaget, som för landsmålsarkivets i Uppsala vidkommande kallas »expeditionspersonal och extra arbetshjälp». Då denna post emellertid alltid varit hårt anlitad — innevarande år tages den så gott som fullständigt i anspråk av ett par oumbärliga extra biträden, av vilka den ene tjänstgör vid kassaförvaltningen — har följden blivit en i stort sett tilltagande svårighet att uttaga de semesterledigheter, som författningsenligt äro tillerkända ifrågavarande befattningshavare. Sålunda har under kalen-

deråret 1935 föreståndaren vid landsmålsarkivet i Uppsala uttagit 28 semesterdagar i stället för 45 och arkivarien 15 i stället för 35. Det har enligt årsberättelserna ofta förekommit att semesterledigheten måst inskränkas till ett fåtal dagar för föreståndaren i Uppsala, och vad beträffar föreståndaren i Lund har det aldrig inträffat att han kunnat uttaga oavkortad semester. Givetvis ha de semestertider, som uttagits, mycket ofta varit långt ifrån ograverade av tjänsteåligganden, och dock har det svårigen kunnat undgås, att även sådant, som påkallat snabbare handläggning, och som kunnat förr expedieras, därest en mindre provisorisk och mera fullständig vikariatstjänstgöring kunnat anordnas, nu blivit allt för mycket fördröjt.

På längden torde man knappast kunna räkna med att hittills rådande vikariatsförhållanden skola kunna upprätthållas, detta bland annat med hänsyn till risken för sjukdomsfall och även med hänsyn till de olika förutsättningar, som personalförändringar kunna komma att medföra. Emellertid synes det som om det skulle kunna rådast bot på ovan berörda förhållanden genom en ej alltför ingripande jämkning av vad i statsverkspropositionen föreslås.

I departementschefens yttrande hänvisas närmast till det förhållandet, att betydande bidrag av lotterimedel årligen anvisas åt denna institution. De ansökningar, på grund varav lotterimedel hittills anvisats, upptaga emellertid endast vissa bestämda ändamål, avseende särskilda undersökningar rörande dialekter och folkminnen, vadan de beviljade lotterimedlen måste anses beviljade under sådana förutsättningar, att de till ingen del bli disponibla för ovan särskilt berörda vikariatskostnader. Även om de ansåges disponibla härför, är trängseln av olika behov, för vilka de äro tagna i anspråk, sådan, att det redan utan den extra belastning, som vikariatskostnaden skulle innebära, möter stora svårigheter att tillgodose de med lotterimedel bekostade särundersökningarnas intressen. Däremot skulle, därest den del av landsmålsarkivets i Uppsala statsanslag, som avser arvoden åt ifrågasvarande befattningshavare å extra stat, finge karaktär av förslagsanslag, plats beredas för nödiga vikariatskostnader och övriga författningssenliga kostnader. Liknande är förhållandet vid motsvarande institution i Lund, enligt vad föreståndaren för densamma meddelat.

För avhjälpande av ovan påtalade olägenheter synes det icke vara erforderligt att vidtaga annan ändring i Kungl. Maj:ts förslag beträffande det under åttonde huvudtiteln uppförda anslaget till landsmålsundersökningar i riket än att de anslagsposter, som äro avsedda till avlöningar åt tjänstemän å extra stat vid landsmålsarkivet i Uppsala och vid landsmålsundersökningarna i Lund, respektive 35,613 kronor och 9,780 kronor måtte få betecknas som förslagsvis beräknade. En dylik åtgärd torde icke behöva möta betänkligheter, alldenstund samtliga de löneförmåner, som från en dylik anslagspost kunna utbetalas till vederbörande befattningshavare, äro reglerade i gällande löneförfattningar.

Det i motionerna I: 245 och II: 429 framförda yrkandet avser att bereda tillgång till medel till ersättningar för vikariatstjänstgöring under semester och sjukledighet m. m. jämlikt gällande avlöningsreglemente för de i personalförteckningen för landsmålsundersökningarna i riket upptagna befattningshavarna. Enligt utskottets uppfattning torde det vara av behovet påkallat, att åtgärder vidtagas för åstadkommande av ändring i nu i berörda

Utskottet.

avseende rådande förhållanden. Utskottet anser emellertid, att riksdagen bör fatta beslut i ämnet först efter förslag av Kungl. Maj:t. Utskottet utgår härvid från att den närmare utredning, som kan finnas påkallad, jämte därpå grundat förslag kan vara att påräkna till nästkommande riksdag.

Med vad sålunda anförts torde motionerna I: 245 och II: 429 få anses vara besvarade.

Vad Kungl. Maj:t under här förevarande punkt föreslagit för nästkommande budgetår tillstyrker utskottet.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

a) att riksdagen må till *Landsmålsundersökningarna i riket* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 70,900 kronor;

b) att herr Westmans och herr Erlanders ovannämnda motioner (I: 245 och II: 429) må anses besvarade med vad utskottet i det föregående anfört.

102:o) **Bidrag till utgifter för Hyltén-Cavallius' stiftelse för svensk folkminnesforskning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 101) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, såsom *Bidrag till utgifter för Hyltén-Cavallius' stiftelse för svensk folkminnesforskning* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 10,700 kronor.

103:o) **Rasbiologiska institutet: Avlöningar. Rasbiologiska institutet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 102, sid. 248—251), som innebär en höjning av avlöningsanslaget med 1,100 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) höja den i avlöningsstaten för rasbiologiska institutet uppförda anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å extra stat, nu förslagsvis 24,000 kronor, med 700 kronor till förslagsvis 24,700 kronor;

b) höja den i samma avlöningsstat uppförda delposten till grundavlöningar m. m. till övrig icke-ordinarie personal, nu 14,800 kronor, med 400 kronor till 15,200 kronor;

c) vid bifall härtill höja avlöningsstatens slutsumma, nu 53,000 kronor, med 1,100 kronor till 54,100 kronor;

d) till *Rasbiologiska institutet: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 54,100 kronor;

e) till *Rasbiologiska institutet: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 15,000 kronor.

104:o) **Farmaceutiska institutet: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 103, sid. 251), vilket innebär en anslagshöjning med 1,100 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) öka den i avlöningsstaten för farmaceutiska institutet uppförda anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, nu förslagsvis 1,750 kronor, med 1,100 kronor till förslagsvis 2,850 kronor ävensom i anledning härav öka avlöningsstatens slutsumma från 77,100 kronor till 78,200 kronor;

b) till *Farmaceutiska institutet: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 78,200 kronor.

105:o) **Farmaceutiska institutet: Omkostnader. Farmaceutiska institutet: Materiel m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 104) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för budgetåret 1936/1937 anvisa

a) till *Farmaceutiska institutet: Omkostnader ett förslagsanslag* av 13,600 kronor;

b) till *Farmaceutiska institutet: Materiel m. m. ett reservationsanslag* av 3,700 kronor.

Tekniska högskolan och Chalmers tekniska institut.

106:o) **Tekniska högskolan: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 105, sid. 253—267), vilket innebär en anslagshöjning med 16,100 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) å personalförteckningen för tekniska högskolan uppföra ytterligare en laboratorievaktmästarbefattning i lönegraden B 7;

b) godkänna följande avlöningsstat för tekniska högskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, *förslagsvis* . . . . . kronor 543,700

Anm.: Från förestående anslagspost skall utgå jämväl ersättning till den eller de personer, som förordnas att uppehålla en del av rektors undervisningskyldighet såsom professor.

2. Avlöning till tjänsteman å indragningsstat, <i>förslagsvis</i>	kronor	11,600
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	164,800
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar m. m. kronor		308,650
b. Avlöningsförhöjningar		
m. m., <i>förslagsvis</i>	»	3,450
		312,100
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	23,400
		<u>Summa kronor 1,055,600.</u>

Särskilda uppbördsmedel:

Avgifter från de studerande	kronor	230,000
		<u>Nettoutgift kronor 825,600;</u>

c) till *Tekniska högskolan*: *Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 825,600 kronor.

107:o) **Tekniska högskolan: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 106, sid. 267—269), vilket innebär en anslagshöjning med 1,300 kronor, hemställer utskottet, under hänvisning till vad departementschefen i ämnet anfört,

att riksdagen må till *Tekniska högskolan: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 225,200 kronor.

108:o) **Tekniska högskolan: Materiel m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 107, sid. 269—272), vilket innebär en anslagshöjning med 20,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tekniska högskolan: Materiel m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 246,500 kronor.

109:o) **Tekniska högskolan: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 108, sid. 272 och 273), vilket innebär en anslagshöjning med 500 kronor, hemställer utskottet, under hänvisning till vad departementschefen i ämnet anfört,

att riksdagen må till *Tekniska högskolan: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 33,500 kronor.

110:o) **Tekniska högskolan: Stipendier.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 109, sid. 273—276), vilket innebär en anslagshöjning med 6,000 kronor, hemställer utskottet, under hänvisning till vad departementschefen i ämnet anfört,

att riksdagen må till *Tekniska högskolan: Stipendier* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 13,000 kronor.

111:o) **Tekniska högskolan: Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 110, sid. 276 och 277) och under erinran, att särskilt anslag tidigare ej utgått till förevarande ändamål, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tekniska högskolan: Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 300 kronor.

112:o) **Tekniska högskolan: Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 111, sid. 277—279) och under erinran, att särskilt anslag tidigare ej utgått till förevarande ändamål, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tekniska högskolan: Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 3,000 kronor.

113:o) **Tekniska högskolan: Inredningsarbeten och möbelanskaffning m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 112, sid. 279—281) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tekniska högskolan: Inredningsarbeten och möbelanskaffning m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 21,000 kronor.

114:o) **Chalmers tekniska institut: Avlöningar. Chalmers tekniska institut: Omkostnader. Chalmers tekniska institut: Materiel m. m. Chalmers tekniska institut: Bokinköp och bokbindning för institutets bibliotek. Chalmers tekniska institut: Stipendier m. m.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 113) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande; vilket härmed

anmäles.

115:o) **Chalmers tekniska institut: Reparation av institutets huvudbyggnad.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 114, sid. 283) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Chalmers tekniska institut: Reparation av institutets huvudbyggnad* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 23,000 kronor.

Skolöverstyrelsen.

116:o) **Skolöverstyrelsen: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 115, sid. 284—295) föreslagit riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för skolöverstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i> . . .	kronor	378,800
2. Avlöning till tjänsteman å indragningsstat, <i>förslagsvis</i> . . .	»	6,500
3. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i>	»	16,400
4. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	26,200
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar m. m.	kronor	78,700
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	»	5,900
		84,600
6. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	21,900
		534,400

dels ock till Skolöverstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 534,400 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 20,600 kronor. Av detta belopp falla 3,000 kronor på återinförande av den år 1933 indragna befattningen såsom folkhögskolinspektör, 5,000 kronor på ersättning åt ett byggnadssakkunnigt biträde hos skolöverstyrelsen samt 3,000 kronor på anställande av en konsulent för musikundervisningen. I sistberörda hänseende inhämtas av statsrådsprotokollet följande:

Med anledning av en utav musikaliska akademien hos Kungl. Maj:t gjord framställning om anställande av två konsulenter för musikundervisningen anförde *skolöverstyrelsen* i skrivelse den 31 augusti 1935 följande:

Under åtskilliga år hade ur anslaget till inspektion och sakkunniga biträden hos skolöverstyrelsen utgått arvode till en inspektör för undervisningen i musik och sång. Sedan 1923 års riksdag med hänsyn till det dåvarande statsfinansiella läget funnit nödvändigt att väsentligt reducera beloppet av ifrågavarande anslag, hade befattningen måst indragas. Ett några år tidigare, för 1921 års riksdag av Kungl. Maj:t framlagt förslag om anställande hos överstyrelsen av en särskild konsulent för sångundervisningen, hade icke vunnit riksdagens bifall.

Det gällde om undervisningen i sång och musik liksom om gymnastikundervisningen, att den i väsentlig grad måste bedrivas som gruppundervisning med ofta stort antal lärjungar i gruppen eller avdelningen. Undervisningen ställde därför stora krav på lärarens förmåga att organisera och

leda. I detta avseende torde undervisningen i ämnena musik och gymnastik skilja sig från undervisningen i övriga övningsämnen. Härtill komme, att för närvarande stor livaktighet vore rådande i pedagogiskt och metodiskt avseende inom området för musikundervisningen. Man kunde knappast räkna med, att lärarna i allmänhet och folkskolornas lärare i synnerhet skulle vara i stånd att utan sakkunnig hjälp och ledning någorlunda följa utvecklingen.

Vad de allmänna läroverken beträffade, torde i detta sammanhang en omständighet förtjäna särskilt beaktande. De fastställda undervisningsplanerna hade för ämnet musik ännu icke vunnit tillämpning. De äldre bestämmelser, utfärdade den 19 augusti 1895, som formellt ännu gällde, vore i åtskilliga avseenden föråldrade och endast delvis möjliga att tillämpa under nuvarande förhållanden. De lämnade rektor och lärare föga ledning, då det gällde att på ett ändamålsenligt sätt utnyttja det antal lärartimmar, som för varje år ställdes till läroverkets förfogande. Stor olikformighet rådde också i fråga om undervisningens anordning. Behovet av en sakkunnigs råd och anvisningar i dessa avseenden gjorde sig ofta gällande.

I väsentliga stycken syntes för behovet av en central konsulentorganisation för musikundervisningen kunna anföras samma skäl, som betingat upprättandet av en dylik organisation för undervisningen i gymnastik med lek och idrott. Intresset inom vårt folk för sången hade under senare år varit i stark tillväxt. Grunden för ett sådant intresse kunde och borde läggas i skolan. Det vore därför av största vikt, att skolans sång- och musikundervisning så anordnades och sköttes, att detta i största möjliga utsträckning bleve fallet.

Överstyrelsen funne sålunda för sin del musikaliska akademiens förevarande framställning synnerligen behjärtansvärd. Ur flera synpunkter syntes det emellertid lämpligast att till en början söka tillgodose det behov, varom här vore fråga, genom en anordning av mindre räckvidd.

En erfaren och lämplig musiklärare borde förordnas av överstyrelsen till konsulent för undervisningen i sång och musik. Det skulle åligga musikkonsulenten dels att avgiva yttranden och förslag i frågor, som berörde musikundervisningen, bland dem frågor rörande tillsättning av musiklärarbefattningar, dels att stå skolornas rektorer och lärare till tjänst med råd angående musikundervisningens lämpliga anordning, dels och framför allt att inspektera musikundervisningen och i samband därmed eller eljest anordna föreläsningar och instruktionskurser, närmast avsedda för skolornas lärare men tillgängliga även för dem, som å vederbörande orter stode som ledare för den folkliga sång- och musikverksamheten. Musikkonsulenten skulle under tre å fyra månader av läsåret frigöras från tjänstgöringen å sin musiklärarbefattning för att under denna tid företaga resor till skolorna och helt ägna sig åt konsulentverksamheten. Under den övriga delen av året skulle hans uppgifter såsom konsulent inskränkas, så att fullgörandet av dessa uppgifter kunde förenas med tjänstgöringen å musiklärarbefattningen.

Vid bestämmande av konsulentens arvode borde hänsyn i första rummet tagas till att han vid tjänstledighet å sin musiklärarbefattning av sina avlöningsförmåner torde böra avstå vad som erfordrades för vikariens avlöning. Härför erforderligt belopp uppginge till i runt tal 1,200 kronor. Särskilt i betraktande av att musiklärarna i regel vid sidan av musiklärartjänsten innehade andra befattningar, för vilkas uppehållande de under

tjänstledighet givetvis måste vidkännas kostnader, torde arvodesbeloppet i sin helhet böra bestämmas icke oväsentligt högre och ej lägre än 3,000 kronor, om det skulle bliva möjligt att för uppdraget förvärva en väl kvalificerad musiklehrare.

Statskontoret har yttrat följande:

Statskontoret ville erinra, hurusom departementschefen vid 1921 års riksdag föreslog inrättande av en särskild konsulent för sångundervisningen vid folkskolan, vilken skulle såsom sånginstruktör hålla kortare kurser i sång för folkskolans lärare inom olika orter av riket. Riksdagen, som icke ansåg behov av en dylik konsulent vara ådagalagt, biföll emellertid icke detta förslag (riksdagens skrivelse nr 8 A, sid. 88). I detta sammanhang torde vidare böra erinras därom, att granskningsnämnden på sin tid uttalat sig för en begränsning av antalet inspektörer och konsulenter inom skolöverstyrelsen. För att få till stånd en prövning av behovet av varje särskild konsulentbefattning anbefallde därför Kungl. Maj:t skolöverstyrelsen, att, så snart någon sådan befattning bleve ledig, inkomma med anmälan härom, varigenom tillfälle skulle yppa sig för Kungl. Maj:t att taga under övervägande, huruvida befattningen i fråga vore för framtiden erforderlig eller icke. Med hänsyn till vad sålunda förekommit och då återhållsamhet alltjämt torde böra iakttagas vid inrättandet av nya befattningar, ansågo sig statskontoret icke kunna tillstyrka bifall till framställningen i denna del.

Departementschefen har för egen del anfört:

Musikundervisningen vid våra läroanstalter har icke, i likhet med gymnastikundervisningen, förmånen av att stödjas av en central konsulentorganisation, oaktat med denna undervisning äro förknippade i stort sett samma svårigheter och problem som med undervisningen i gymnastik. I själva verket torde det vara så, att musikundervisningen på grund av ämnets speciella natur i än högre grad än gymnastiken kräver ett särskilt organ för rådgivning, ledning och övervakning. Man kan knappast begära eller förut-sätta, att överstyrelsens ledamöter eller skolledarna i allmänhet skola besitta de erforderliga betingelserna härför. Då ifrågavarande undervisning har att fylla en viktig uppgift vid ungdomens utbildning och fostran och då den dessutom årligen kostar staten betydande summor, bör det för staten vara angeläget att tillse, att också det bästa möjliga resultat må utvinnas av arbetet. Med hänsyn till nu angivna förhållanden anser jag mig böra biträda musikaliska akademiens av överstyrelsen förordade hemställan om särskild åtgärd för ändamålet. Överstyrelsens förslag om anställande av en konsulent för musikundervisningen med ett arvode av 3,000 kronor för år synes väl avvägt. Jag vill därför förordade detsamma.

Av statsrådsprotokollet inhämtas vidare rörande frågan om omorganisation av gymnastikinspektionen följande:

Sedan 1932 års riksdag anvisat ett anslag av 29,000 kronor till konsulenter för gymnastikundervisningen vid folk- och småskolor m. fl. läroanstalter, har inspektionen av gymnastikundervisningen vid ifrågavarande läroanstalter överflyttats på statens folkskolinspektörer samt på statens inspektörer för dövstumundervisningen och blindundervisningen. Ifrågavarande inspektionsverksamhet har kompletterats och stötts av en till överstyrelsen

knuten central konsulentorganisation, till en början omfattande, förutom erforderlig kanslipersonal, en förste och en andre gymnastikkonsulent, men från och med budgetåret 1933/1934 endast förstnämnde konsulent. Inspektionen av gymnastikundervisningen vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet, kommunala flick- och mellanskolor, under överstyrelsens in-seende ställda enskilda läroanstalter, folk- och småskoleseminarier, folkhögskolor, tekniska fackskolor och gymnasier samt tekniska elementarskolor för-rättas av en av Kungl. Maj:t härför särskilt förordnad gymnastikinspektör. Enligt den av Kungl. Maj:t den 17 juni 1932 fastställda instruktionen för förstnämnda gymnastikkonsulenter skola dessa emellertid också, då skol-överstyrelsen så bestämmer, inspektera undervisningen i gymnastik med lek och idrott vid andra under överstyrelsens inseende stående läroanstalter än folk- och fortsättningsskolor samt läroanstalter för dövstumma och blinda.

Vid bestämmandet av den ursprungliga omfattningen av ovannämnda konsulentorganisation förutsattes, att föreståndaren för gymnastiska central-institutet skulle fungera som överinspektör för fysisk fostran, och att han i denna egenskap skulle handhava det huvudsakliga av inspektionen av gymnastikundervisningen vid de allmänna läroverken och med dem likartade skolor. I propositionen nr 157/1934 angående omorganisation av gymnastiska centralinstitutet redogjorde departementschefen för ett av direktionen över sagda institut framlagt förslag om koncentrerings av gymnastikinspektionen till skolöverstyrelsen samt anförde, att det måhända vid första påseendet syntes opraktiskt att splittra tillsynen över gymnastikundervisningen på två håll. Men å andra sidan vore det givetvis av största betydelse, att centralinstitutet uppehölle förbindelse med undervisningen vid skolorna. Departementschefen lutade åt den uppfattningen, att inspektionsverksamheten borde kunna ordnas genom lämpligt samarbete mellan centralinstitutet och överstyrelsen. Frågan torde kunna tills vidare lösas på så sätt, att institutets föreståndare skulle vara skyldig mottaga uppdrag att inspektera gymnastikundervisningen, men att dessa åligganden ej borde självfallet tillkomma honom. I skrivelse nr 269 framhöll riksdagen, att det vore ägnat att vålla allvarliga betänkligheter, om, på sätt i propositionen föreslagits, föreståndarbefattningen sammankopplades med gymnastikinspektionen. Riksdagen uttalade sympatier för gymnastikinspektionens samlande till skolöverstyrelsen. Frågan borde emellertid bli föremål för närmare utredning genom Kungl. Maj:ts försorg. I anledning härav hemställde riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning och för 1935 års riksdag framlägga förslag till organisation av berörda inspektion.

Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 22 juni 1934 anbefallt skolöverstyrelsen att verkställa utredning och avgiva förslag i sistberörda ärende, hemställde överstyrelsen i skrivelse den 31 augusti 1934, dels att inspektionen över gymnastikundervisningen vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet, kommunala flickskolorna, kommunala mellanskolorna,

de under överstyrelsens inseende ställda enskilda läroanstalterna, folk- och småskoleseminarierna, folkhögskolorna, de tekniska fackskolorna och gymnasierna samt de tekniska elementarskolorna måtte åläggas överstyrelsen, *dels* att befattningen såsom andre gymnastikkonsulent hos överstyrelsen måtte återinrättas, *dels ock* att medel måtte beredas till expenser och kanslipersonal för ändamålet.

Vid sin anmälan av förevarande fråga i 1935 års åttonde huvudtitel (punkterna 118 och 232) anförde departementschefen, att han under rådande statsfinansiella förhållanden icke ansåge sig kunna förorda, att berörda förslag nu realiserades, samt uttalade, att inspektionen av gymnastikundervisningen torde under ännu någon tid kunna utan mer avsevärd olägenhet bibehållas vid den nuvarande ordningen. Riksdagen underströk emellertid i skrivelse nr 8, punkten 72, nödvändigheten av att denna viktiga fråga med det snaraste erhöle en tillfredsställande lösning samt anhöll, att Kungl. Maj:t måtte, efter den utredning, som ytterligare kunde erfordras, för 1936 års riksdag framlägga förslag till organisation av inspektionen av gymnastikundervisningen.

I anledning härav anbefalldes Kungl. Maj:t den 17 maj 1935 skolöverstyrelsen att i samband med avlåtande av framställningar, avsedda att föreläggas 1936 års riksdag, inkomma med sådan utredning och härav föranlett förslag.

Skolöverstyrelsen har i anledning härav i skrivelse den 31 augusti 1935 hemställt om vidtagande av åtgärder för omorganisation av inspektionen av gymnastikundervisningen samt i detta hänseende framlagt enahanda förslag, som enligt det ovanstående behandlades i 1935 års åttonde huvudtitel. Överstyrelsen har sålunda hemställt, att inspektionen över gymnastikundervisningen vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter måtte åläggas skolöverstyrelsen, att befattningen som extra andre gymnastikkonsulent hos överstyrelsen måtte återinrättas, samt att i anledning härav ävensom för beredande av heltidsanställning åt den nuvarande, hos förste gymnastikkonsulenten tjänstgörande halvtidsamanuensens förevarande avlöningsanslag måtte höjas med 8,900 kronor. Som stöd för sistnämnda båda förslag har överstyrelsen anført, att ett överflyttande till överstyrelsen av gymnastikinspektionen vid bland annat de läroanstalter, som tillhörde läroverksavdelningens verksamhetsområde, utan att den nuvarande begränsade konsulentorganisationen utvidgades, ovillkorligen skulle medföra, antingen att konsulenten nödgades åsidosätta många av de väsentligaste bland de uppgifter, som för närvarande åläge honom, eller att inspektionen vid läroverken bleve fullständigt illusorisk. Av den ovannämnda anslagshöjningen med 8,900 kronor skulle 7,000 kronor belöpa på lönen, efter reduktion med vederbörligt pensionsavdrag, åt nämnde andre gymnastikkonsulent i lönegraden B 21 och återstoden, 1,900 kronor, på ökat amanuensarvode.

Statskontoret har yttrat följande:

Vad anginge frågan om inrättande av en andre gymnastikkonsulentbefattning, ville statskontoret erinra, hurusom ämbetsverket i sitt den 26 septem-

ber 1934 avgivna utlåtande angående inspektionen av gymnastikundervisningen i riket ifrågasatt, huruvida det vore nödvändigt att redan från början inrätta en andre gymnastikkonsulentbefattning. Därest så skedde, hölle statskontoret emellertid före, att amanuens tjänsten hos förste gymnastikkonsulenten alltjämt borde kunna bibehållas med halvtidstjänstgöring. Denna sin tidigare i frågan hävdade ståndpunkt saknade ämbetsverket anledning frångå.

Anslagsposten till grundavlöningar till icke-ordinarie personal torde, så framt icke en andre gymnastikkonsulentbefattning inrättades, böra höjas på sätt skolöverstyrelsen föreslagit för att möjliggöra en utökning av den för närvarande hos förste gymnastikkonsulenten anställde amanuensens tjänstgöring till heltid.

Departementschefen har för egen del anfört följande:

Av ovanstående redogörelse framgår, att den centrala inspektionen av gymnastikundervisningen numera är uppdelad på två organ, nämligen *dels* på en till skolöverstyrelsen knuten konsulentorganisation, som närmast har att svara för tillsynen över ifrågasvarande undervisning vid folk- och småskolorna samt vid läroanstalterna för blinda och dövstumma och som ursprungligen bestod av en förste och en andre gymnastikkonsulent men numera begränsats till att omfatta endast en förste gymnastikkonsulent, *dels ock* på en av Kungl. Maj:t förordnad inspektör över gymnastikundervisningen vid de allmänna läroverken och vissa andra likartade läroanstalter. Emellertid är gymnastikkonsulenten hos skolöverstyrelsen icke ovillkorligen hänvisad till att befatta sig allenast med förstnämnda kategori av läroanstalter. Författningsmässigt kan han sålunda utsträcka sin inspektionsverksamhet till att omfatta de anstalter över huvud taget, över vilka överstyrelsen har inseende. Som inspektör över gymnastikundervisningen vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter är under innevarande läsår förordnad en lärare vid gymnastiska centralinstitutet.

Överstyrelsen har nu, i anledning av riksdagens vid två tillfällen närmast i denna riktning uttalade mening, framlagt förslag om gymnastikinspektionens samlade till överstyrelsen. Detta förslag är emellertid intet annat än ett upprepande av överstyrelsens tidigare gjorda framställning om ett återförande av den till överstyrelsen knutna konsulentorganisationen till att omfatta de två gymnastikkonsulenter, som ursprungligen inrättades, då den centrala inspektionen av gymnastikundervisningen vid folk- och småskolorna samt läroanstalterna för blinda och dövstumma tillfördes överstyrelsen, varjämte överstyrelsen föreslagit, att tjänstgöringstiden för den nuvarande halvtidsamanuensen utökas till heltidstjänstgöring.

Jag känner mig icke övertygad om att överstyrelsens förslag innebär en tillfredsställande lösning av förevarande fråga. Det har icke förebragts någon utredning, som visar eller gör sannolikt, att den ursprungligen för en vida mindre verksamhetsuppgift av framförallt rådgivande natur avsedda konsulentorganisationen i framtiden blir i stånd att fylla sin uppgift, därest under dess tillsyn och inspektion läggas alla de läroanstalter, över vilka skolöverstyrelsen har inseende. Innan förevarande organisationsfråga definitivt ordnas, bör klarhet, så vitt möjligt, vinnas på denna punkt. Eljest synes det sannolikt, att hela denna fråga inom kort får tagas upp på nytt. Jag föreslår därför, att inspektionen av gymnastikundervisningen — i avvaktan på en mer ingående utredning av överstyrelsen i berörda hänseende —

under nästa läsår anordnas på samma sätt som nu är fallet. Av vad nu anförts framgår, att jag under nuvarande förhållanden ej heller anser mig böra förorda det av statskontoret tillstyrkta förslaget om utökning av tjänstgöringstiden för den hos gymnastikkonsulenten anställda amanuensen.

Utskottet.

Kungl. Maj:ts under här förevarande punkt framlagda förslag innefattar flera ganska betydelsefulla organisationsfrågor.

De förslag, som avse beräkning under avlöningsanslaget av särskilt arvode åt ett byggnadssakkunnigt biträde och återinförande av den under 1933 års besparingsaktion indragna befattningen som folkhögskolinspektör, finner utskottet väl motiverade och tillstyrker alltså förslaget i dessa delar. Mot de för innehavarna av dessa befattningar föreslagna arvodena har utskottet icke funnit något att invända.

Det förslag till ordnande av gymnastikinspektionen, som upptagits under förevarande punkt, kan utskottet däremot icke biträda. Av statsrådsprotokollet framgår, huru såväl 1934 som 1935 års riksdagar bestämt motsatt sig den nuvarande splittringen av gymnastikinspektionen mellan skolöverstyrelsen och gymnastiska centralinstitutet. Båda dessa riksdagar hava, 1935 års riksdag till och med i särskild skrivelse, påyrkat framläggande snarast möjligt, sedan erforderlig utredning verkställt, av nytt förslag i ämnet.

Emellertid har icke heller nu ett omorganisationsförslag förelagts riksdagen. En av skolöverstyrelsen verkställd utredning med därpå grundat förslag föreligger visserligen, men departementschefen har icke känt sig övertygad om att detta förslag innebär en tillfredsställande lösning av förevarande fråga. Han har på grund härav föreslagit, att inspektionen av gymnastikundervisningen — i avvaktan på en mera ingående utredning av överstyrelsen rörande konsulentorganisationens förmåga att i framtiden fylla sin uppgift, därest under dess tillsyn och inspektion läggas alla de läroanstalter, över vilka överstyrelsen har inseende — under nästa läsår anordnas på samma sätt som hittills.

Utskottet kan emellertid icke tillstyrka, att nu gällande, av riksdagen två gånger såsom icke tillfredsställande betecknade organisation får oförändrad kvarstå under ännu ett år.

Under förhandenvarande förhållanden kan utskottet icke tillstyrka genomförandet av någon mera definitiv organisation redan nu. För en dylik fordras nämligen att den av riksdagen begärda utredningen efter vederbörlig granskning varder framlagd för riksdagen. Utskottet har emellertid ansett sig böra förorda att såsom en provisorisk åtgärd skolöverstyrelsen, på sätt den själv hemställt, ånyo erhåller tillgång till två gymnastikkonsulenter genom återinförande av en befattning såsom andre gymnastikkonsulent. Med denna ökning av till buds stående arbetskrafter synes effektiviteten i inspektionsverksamheten kunna betydligt höjas. Vidare kunna möjligen härigenom värdefulla erfarenheter också vinnas för ett mera definitivt ordnande av denna organisation.

Den utav utskottet sålunda förordade nya konsulentbefattningen synes, liksom tidigare varit fallet, böra uppföras å extra stat i lönegraden B 21. Avlöningen härför utgör — under förutsättning att befattningen, även detta i överensstämmelse med vad som tidigare ägt rum, kommer att erhålla en kvinnlig innehavare — 6,816 kronor eller med frånräknande av pensionsavdrag å 192 kronor 6,624 kronor, i avrundat tal 6,600 kronor. Anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å extra stat, av Kungl. Maj:t upptagen med oförändrat belopp, 16,400 kronor, bör alltså ökas till 23,000 kronor samt posten till särskilda löneförmåner för ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, 21,900 kronor, ökas med i avrundat tal 300 kronor till 22,200 kronor. Avlöningsanslagets slutsumma bör höjas i anslutning härtill.

Kungl. Maj:t förslag om anställande av en konsulent för musikundervisningen finner sig utskottet böra tillstyrka. Såvitt utskottet kan bedöma, föreligger på musikundervisningens område ett stort arbetsfält för rådgivning, ledning och övervakning ävensom för tagande av nya initiativ och spridande av kännedom om nya musikpedagogiska rön. Mot det för den nya befattningen föreslagna arvodet, 3,000 kronor, har utskottet icke funnit något att erinra.

Vad i övrigt under här förevarande punkt föreslagits har icke givit utskottet anledning till erinran.

Vid bifall till utskottets förslag bör avlöningsanslagets slutsumma ökas med det för avlöande av en andre gymnastikkonsulent beräknade beloppet, (6,600 + 300 =) 6,900 kronor, till 541,300 kronor.

I enlighet med vad departementschefen framhållit torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de föreskrifter, som kunna bliva erforderliga i anledning av vad utskottet föreslagit.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag,
a) å personalförteckningen för skolöverstyrelsen under Tjänstemän å extra stat uppföra en andre gymnastikkonsulentbefattning i lönegraden B 21;

b) godkänna följande avlöningsstat för skolöverstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 378,800
2. Avlöning till tjänsteman å indragningsstat, <i>förslagsvis</i>	» 6,500
3. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i>	» 23,000
4. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 26,200

5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:
- a. Grundavlöningar m. m. kronor 78,700
  - b. Avlöningsförhöjningar
    - m. m., *förslagsvis* . . . » 5,900 kronor 84,600
  - 6. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* . . . » 22,200

Summa kronor 541,300;
- c) till *Skolöverstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 541,300 kronor.

117:o) **Skolöverstyrelsen: Omkostnader.** Kungl. Maj:t har (punkt 116, sid. 296—298) föreslagit riksdagen att till Skolöverstyrelsen: Omkostnader för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 94,600 kronor.

Förevarande anslag utgår nu med 88,600 kronor, varav förslagsvis 24,000 kronor belöpa å reseersättningar och förslagsvis 64,600 kronor å expenser.

Skolöverstyrelsen anförde i skrivelse den 31 augusti 1935, att — därest, i enlighet med överstyrelsens under föregående punkt berörda förslag, en andre gymnastikkonsulentbefattning inrättades — erfordrades en ökning av anslagsmedlen till reseersättningar med 5,000 kronor. Om likaledes överstyrelsens under samma punkt berörda förslag om inrättande av dels en befattning som folkhögskolinspektör, dels ock en befattning som musikkonsulent bifölles, erfordrades en ytterligare ökning med 1,000 kronor, respektive 2,000 kronor. Härutöver hemställde överstyrelsen om en ytterligare ökning av ifrågavarande anslagsmedel med 7,000 kronor. För reseersättningar under budgetåret 1936/1937 skulle alltså erfordras ett belopp av 39,000 kronor. — Vid bifall till förslaget om inrättande av en befattning som andre gymnastikkonsulent borde anslagsmedlen till expenser ökas med 300 kronor till 64,900 kronor.

Statskontoret förordade i utlåtande den 21 oktober 1935 en ökning med 6,000 kronor av anslagsmedlen till reseersättningar, under förutsättning att en andre gymnastikkonsulent anställdes, och en ökning med 4,000 kronor, om så icke bleve fallet.

Departementschefen har för egen del anfört:

Under nästföregående punkt har jag föreslagit, att medel måtte under avlöningsanslaget beräknas till arvoden åt en folkhögskolinspektör och en musikkonsulent. I anledning härav torde anslagsposten till reseersättningar bära något ökas. Jag anser emellertid, att denna ökning torde kunna begränsas till sammanlagt 2,000 kronor.

Vad i övrigt skolöverstyrelsens reseanslag beträffar, anser jag det såsom ett betänkligt förhållande, om överstyrelsens ledamöter på grund av anslagets knapphet förhindras att i önskvärd utsträckning hålla sig i en personlig,

levande kontakt med arbetet ute i skolorna. Tyvärr är det så, att det myckna utredningsarbete, som åvilar överstyrelsen framförallt i egenskap av central remissinstans för skolfrågor, kommit att i alltför stor omfattning fängsla ledamöterna vid arbetsplatsen i Stockholm. Emellertid har otvivelaktigt även reseanslagets beskärning i hög grad inverkat hämmande på den synnerligen viktiga sida av överstyrelsens verksamhet, som består i iakttagelser, överläggningar, rådgivning och inspektion genom besök i skolorna. Behovet av sådana besök har genom det omdaningsarbete, som under senare år pågått och alltjämt pågår inom olika delar av vårt undervisningsväsende, ytterligare ökat. Jag finner därför starka skäl tala för att överstyrelsen beredes tillgång till ökade medel till resekostnaders bestridande. Dock kan jag för närvarande härutinnan icke gå längre, än att jag förordar, att anslagsposten till reseersättningar, utöver nyssnämnda belopp av 2,000 kronor, ökas med ytterligare 4,000 kronor, varvid jag även tagit hänsyn till att från och med nästa budgetår hos överstyrelsen skulle enligt mitt förslag finnas anställt ett särskilt byggnadssakkunnigt biträde. För ändamålet bör alltså för nästa budgetår beräknas ett belopp av $(24,000 + 2,000 + 4,000 =)$ 30,000 kronor.

Då jag under nästföregående punkt avstyrkt förslaget om inrättande av en andre gymnastikkonsulent vid skolöverstyrelsen, kan jag icke nu tillstyrka, att anslagsposten till expenser ökas med det av överstyrelsen ifrågasatta beloppet.

I övrigt ifrågasätter jag icke några förändringar i fråga om dispositionen av förevarande anslag. Anslaget bör alltså för nästa budgetår ökas med 6,000 kronor till 94,600 kronor. Stat för anslaget torde i sinom tid få fastställas av Kungl. Maj:t.

Utskottets under föregående punkt framlagda förslag föranleder viss ändring i det belopp, som för nästkommande budgetår beräknats för skolöverstyrelsens omkostnader. På grund av den av utskottet tillstyrkta andre gymnastikkonsulentbefattningen torde nämligen — i anslutning till den av statskontoret i dess utlåtande den 21 oktober 1935 framlagda beräkningen — en ökning med 2,000 kronor av anslagsposten bliva erforderlig.

Någon ökning av anslagsposten till expenser med anledning av en andre gymnastikkonsulentbefattnings inrättande finner utskottet åtminstone för nästkommande budgetår icke erforderlig.

Då Kungl. Maj:ts förslag i övrigt icke givit utskottet anledning till erinran, skulle alltså här förevarande anslag för nästkommande budgetår behöva uppföras med ett belopp av $(94,600 + 2,000 =)$ 96,600 kronor.

I anslutning härtill hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skolöverstyrelsen*: *Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 96,600 kronor.

Allmänna läroverken m. m.

118:o) **Högre lärarinneseminarier: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 117, sid. 299—303), vilket innebär en anslagsminskning med 13,100 kronor, hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må

a) besluta, att under budgetåret 1936/1937 må utgå provisorisk avlöningsförbättring till lärare vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet, statens skolköksseminarium och hushållsskola, statens folkskoleseminarier, de tekniska läroverken och statens småskoleseminarier ävensom till statens folkskolinspektörer och nomadskolinspektören, allt enligt samma grunder, som föreskrivits för budgetåret 1935/1936;

b) minska den i avlöningsstaten för högre lärarinneseminariet uppförda delposten till ålderstillägg, nu förslagsvis 16,915 kronor, med 3,000 kronor till 13,915 kronor;

c) minska den i samma avlöningsstat uppförda delposten till vissa arvoden till ordinarie lärare m. m., nu 10,650 kronor, med 3,500 kronor till 7,150 kronor;

d) minska den i samma avlöningsstat uppförda delposten till hyresersättningar och hyresbidrag, nu 17,300 kronor, med 6,600 kronor till 10,700 kronor;

e) till *Högre lärarinneseminariet: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 249,600 kronor.

119:o) **Högre lärarinneseminariet: Omkostnader. Högre lärarinneseminariet: Stipendier.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 118) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för budgetåret 1936/1937 anvisa

a) till *Högre lärarinneseminariet: Omkostnader* ett *förslagsanslag* av 19,350 kronor;

b) till *Högre lärarinneseminariet: Stipendier* ett *reservationsanslag* av 1,700 kronor.

120:o) **Allmänna läroverken: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 119, sid. 304—338) föreslagit riksdagen att

dels besluta, att gymnasiet vid högre allmänna läroverket i Strängnäs skall från och med den 1 juli 1936 successivt utvidgas till att omfatta jämväl treårig reallinje;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att tills vidare under budgetåret 1936/1937, då för realskolestadiet avsedd ordinarie ämneslärarbefattning vid samläroverk skall tillsättas, besluta, huruvida befattningen skall kungöras ledig såsom adjunktsbefattning eller ämneslärarinnebefattning;

dels besluta, att vid de allmänna läroverken skola från och med den 1

juli 1936 — utöver de lektorstjänster, som jämlikt beslut av 1935 års riksdag skola inrättas — inrättas ytterligare 3 lektorstjänster;

dels besluta, att vid de allmänna läroverken skola från och med den 1 juli 1936 inrättas en teckningslärartjänst, en musiklärartjänst samt en gymnastiklärartjänst;

dels godkänna följande avlöningsstat för de allmänna läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:			
a. Lön och (i förekommande fall) tjänstgöringspenningar	kronor	9,751,200	
b. Alderstillsägg, <i>förslagsvis</i>	»	1,430,000	
c. Fyllnadsarvodena åt vikarier, <i>förslagsvis</i>	»	90,000	11,271,200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:			
a. Arvoden åt extra ämneslärare	kronor	1,048,300	
b. Arvodesförhöjning åt vissa extra ordinarie ämneslärare, <i>förslagsvis</i>	»	20,000	
c. Arvoden åt lärare i manlig slöjd	»	34,000	
d. Arvoden åt lärarinnor i hushållsgöromål	»	12,800	
e. Extra arvoden åt lärare i övningsämnen	»	632,100	
f. Arvoden åt lärare vid inbyggda praktiska realskollinjer, <i>förslagsvis</i>	»	13,000	
g. Understöd åt extra ordinarie lärare vid förfall på grund av sjukdom, <i>förslagsvis</i>	»	8,000	
h. Arvoden åt skolläkare, <i>förslagsvis</i>	»	100,600	
i. Arvoden åt tillsyningslärare, kvinnliga sakkunniga och första lärarinnor	»	42,050	
j. Särskilda arvoden vid provårsläroverk	»	91,800	2,002,650
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:			
a. Arvoden åt bibliotekarier	kronor	63,000	
b. Arvoden åt biträden å rektorsexpeditionerna	»	62,700	125,700
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:			
a. Tillfällig löneförbättring, <i>förslagsvis</i>	kronor	2,179,000	
b. Provisorisk avlöningsförbättring, <i>förslagsvis</i>	»	446,650	
c. Personliga lönetillsägg åt vissa ordinarie övningslärare, <i>förslagsvis</i>	»	4,500	
d. Vissa ersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	1,300	2,631,450
			<u>Summa kronor 16,031,000.</u>

Särskilda uppbördsmedel:

Bidrag från Stockholms stad	Kronor	15,000
		<hr/>
Nettoutgift kronor		16,016,000;

dels ock till *Allmänna läroverken: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 16,016,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *O. G. Karlsson m. fl.* (I: 42) och den andra inom andra kammaren av herr *C. Sjögren m. fl.* (II: 127), vari hemstälts, att riksdagen måtte besluta att samrealskolan i Motala genom successivt övertagande från och med den 1 juli 1936 ombildas till högre allmänt läroverk med fyraårigt såväl latin- som realgymnasium för gossar och flickor under förutsättning att kommunen åtager sig att tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler och bostad eller hyresersättning åt rektor;

dels en inom andra kammaren av herr *O. Andersson* i Höör *m. fl.* väckt motion (II: 435), vari hemstälts, att riksdagen måtte besluta, att Eslövs kommunala gymnasium från och med budgetåret 1936/1937 skall successivt ombildas till ett statsgymnasium med treårig latin- och reallinje;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *C. Lindmark m. fl.* (I: 60) och den andra inom andra kammaren av herr *E. Lindmark m. fl.* (II: 175), vari hemstälts, att riksdagen ville besluta inrättande från och med budgetåret 1936/1937 av ett statligt gymnasium i Skellefteå i enlighet med den organisationsplan och inom den kostnadsram, som föreslagits av skolöverstyrelsen i dess yttrande till Kungl. Maj:t av den 30 november 1935, under villkor att Skellefteå stad åtager sig att tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning samt bostad eller hyresersättning åt rektor samt dessutom förbinder sig att bevilja ett engångsanslag på minst 5,000 kronor till bestridande av kostnaderna för komplettering av undervisningsmaterielen och utvidgning av biblioteket;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *O. Bergqvist m. fl.* (I: 25) och den andra inom andra kammaren av herr *A. Meyerhöffer m. fl.* (II: 86), vari hemstälts, att riksdagen ville besluta, att samrealskolan i Boden måtte från och med budgetåret 1936/1937 successivt omorganiseras till att omfatta även femårig realskolelinje att arbeta jämsides med den fyraåriga, samt anslå för ändamålet erforderliga medel;

dels ock en inom andra kammaren av herr *J. V. Mårtensson m. fl.* väckt motion (II: 174), vari hemstälts, att riksdagen måtte besluta att statsbidraget till slöjdundervisningen vid rikets undervisningsanstalter måtte utgå efter de grunder, som voro gällande före 1933 års riksdagsbeslut i frågan.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställningar anförda skälen hänvisas, i den mån ej redogörelse lämnas här nedan, till motionerna I: 42, II: 435, I: 60, I: 25 och II: 174.

Kungl. Maj:ts förslag innebära en höjning av förevarande anslag med netto 959,600 kronor på sätt närmare framgår av efterföljande ur statsrådsprotokollet hämtade sammanställning:

	Ökning	Minskning
1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:		
a. Lön och (i förekommande fall) tjänstgöringspenningar	607,400	
b. Ålderstillagg	30,000	
c. Fyllnadsarvoden åt vikarier	—	—
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:ts:		
a. Arvoden åt extra ämneslärare		33,720
b. Arvodesförhöjning åt vissa extra ordinarie ämneslärare		10,000
c. Arvoden åt lärare i manlig slöjd	17,500	
d. Arvoden åt lärarinnor i hushållsgöromål	6,700	
e. Extra arvoden åt lärare i övningsämnen	30,345	
f. Arvoden åt lärare vid inbyggda praktiska realskollinjer		1,200
g. Understöd åt extra ordinarie lärare vid förfall på grund av sjukdom		400
h. Arvoden åt skollakare	1,600	
i. Arvoden åt tillsyningslärare, kvinnliga sakkunniga och första lärarinnor		75
j. Särskilda arvoden vid provårsläroverk	1,800	
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Arvoden åt bibliotekarier	425	
b. Arvoden åt biträden å rektorsexpeditionerna	2,575	
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:		
a. Tillfällig löneförbättring	159,000	
b. Provisorisk avlöningsförbättring	150,150	
c. Personliga lonetillägg åt vissa ordinarie övningslärare		2,500
d. Vissa ersättningar	—	—
Summa kronor	1,007,495	47,895

Den väsentliga höjningen av delposten 1. a. Lön och (i förekommande fall) tjänstgöringspenningar har föranletts dels av 1935 års riksdags ovanberörda beslut om inrättande från och med den 1 juli 1936 av 9 lektorstjänster, 123 adjunktstjänster och en ämneslärarinnetjänst, dels ock av Kungl. Maj:ts ovanberörda förslag om inrättande härutöver av 3 lektorstjänster och 3 övningslärtjänster.

Beträffande det ovanberörda förslaget om inrättande av ett realgymnasium vid högre allmänna läroverket i Strängnäs, vilket läroverks gymnasium nu omfattar endast fyraårigt latingymnasium, har departementschefen för egen del anført huvudsakligen följande:

Den nuvarande enkellinjiga organisationen av gymnasiet vid högre allmänna läroverket i Strängnäs medför onekligen ganska betydande olägen-

heter för dem, som äro hänvisade till denna läroanstalt för vinnande av högre läroverksutbildning. Såsom skolöverstyrelsen framhållit, måste valet mellan latin- och reallinje i själva verket träffas redan före inträdet i läroverket. Ja, för dem, vilkas föräldrar icke hava råd att hålla dem inackorderade i någon annan läroverksstad, och dessa torde utgöra flertalet, föreligger i själva verket intet val överhuvudtaget; de hava ingen annan utväg än att genomgå latinlinjen vid Strängnäs-läroverket, även om reallinje skulle hava varit lämpligare för dem. Dessa olägenheter och den växande tillströmningen till Strängnäs-läroverket utgöra enligt min mening starka skäl för ett bifall till den föreliggande framställningen om anordnande av ett treårigt realgymnasium vid läroverket vid sidan av den redan befintliga fyraåriga latinlinjen. Beaktas bör ock, att staden genom ekonomiska uppoffringar, som för deusamma säkerligen varit ganska kännbara, redan anskaffat tillfredsställande lokalutrymmen, som möjliggöra den önskade utvidgningen.

År 1935 uppgick lärjungeantalet, enligt läroverkets katalog, till 300, därav 91 å gymnasiet.

Av överstyrelsens yttrande framgår, att en motsvarande åtgärd numera endast kan tänkas ifrågakomma vid högre allmänna läroverket i Västervik, men att å andra sidan övergången till gymnasiet vid detta läroverk för närvarande är för ringa för att nu motivera anordnandet av dubbla linjer på gymnasiet. Ett bifall till föreliggande framställning synes därför icke behöva omedelbart följas av framställningar av motsvarande slag från annat håll. I detta sammanhang vill jag även erinra, att frågan om upprättande av ett skolhem vid högre allmänna läroverket i Strängnäs för närvarande befinner sig under utredning. Denna fråga synes emellertid icke vara beroende av den ståndpunkt, statsmakterna intaga till det föreliggande spörsmålet om organisationen av gymnasiet vid ifrågavarande läroverk, och behöver följaktligen icke upptagas till övervägande i samband härmed.

I likhet med skolöverstyrelsen anser jag mig sålunda böra föreslå, att gymnasiet i Strängnäs utbygges med en treårig reallinje. På de av överstyrelsen anförda skälen synes det under nuvarande förhållanden lämpligast att räkna med det av överstyrelsen förordade, tredje kostnadsalternativet, vilket innebär, att första ringen av reallinjen skulle bilda egen avdelning men övriga ringar av samma linje gemensamma undervisningsavdelningar med latinlinjen i alla de ämnen, där tim- och kursplaner möjliggöra samläsning. Den slutliga kostnadsökningen enligt detta alternativ har av överstyrelsen uppskattats till, fränsett dyrtidstillägg, omkring 19,000 kronor. Kostnadsökningen under första omorganisationsåret skulle emellertid stanna vid, dyrtidstilläggen oräknade, 5,737 kronor, varav 4,490 kronor skulle belöpa på extralärare och timlärare, 240 kronor på undervisning i teckning och 1,007 kronor på tillfällig löneförbättring. Jag har icke något att erinra mot dessa kostnadsberäkningar och föreslår i det följande, att vederbörande anslagsposter i avlöningsstaten för de allmänna läroverken ökas med nämnda belopp. Framhållas må, att det beslut, som av 1935 års riksdag fattats rörande inrättande av nya ordinarie ämneslärartjänster vid de allmänna läroverken, icke inverkar på överstyrelsens kostnadsberäkningar.

Stadsfullmäktige i Strängnäs hava genom beslut den 23 april och den 17 september 1928 åtagit sig att tillhandahålla undervisningslokaler för ett högre samläroverk i Strängnäs, och Kungl. Maj:t har den 19 oktober 1928 förklarar ifrågavarande beslut innefatta sådant åtagande, som enligt Kungl. Maj:ts ovanberörda beslut den 18 juni 1927 skulle utgöra villkor för om-

bildning av ifrågavarande läroverk till samläroverk. Då vid stadsfullmäktiges ifrågavarande beslut icke är knutet något villkor beträffande gymnasiets organisation, torde det icke vara erforderligt att, oaktat ett beslut i enlighet med den föreliggande framställningen medför ökat behov av undervisningslokaler, göra ett bifall till densamma beroende av stadens åtagande att tillhandahålla nämnda undervisningslokaler, vilka för övrigt, såsom jag förut nämnt, redan finnas disponibla. Ej heller erfordras, såsom överstyrelsen framhållit, något förnyat åtagande från stadens sida i fråga om tillhandahållande av bostadsförmåner åt rektor. Jag hemställer därför i det följande allenast, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att gymnasiet vid högre allmänna läroverket i Strängnäs må från och med läsåret 1936—1937 successivt utbyggas med en treårig reallinje.

I detta sammanhang torde vidare få lämnas en redogörelse för det huvudsakliga innehållet i de motioner, som avse förstатligande av vissa kommunala gymnasier samt omorganisation av samrealskolan i Boden.

Som stöd för de motionsvis framförda förslagen om förstатligande av de kommunala gymnasierna i Motala och Eslöv har i vederbörande motioner erinrats, att skolöverstyrelsen i skrivelse den 30 november 1935 framlagt förslag i ämnet.

Beträffande det kommunala gymnasiet i *Motala* har dessutom i motionen I: 42 anförts i huvudsak följande:

Med hänsyn till de stora ekonomiska uppoffringar, som Motala stad gjort och fortfarande gör för tillgodoseende av behovet av gymnasial utbildning i denna del av Östergötland, bör ett uppskov med frågans behandling undvikas. Staden har tidigare under en lång följd av år (1918—1930) utan varje statsbidrag uppehållit verksamheten. Sedan 1931 utgår visserligen ett statsbidrag på 10,000 kronor per år men stadens kostnader för gymnasiet äro ändock mycket stora och utgöra en ekonomisk belastning, som staden i längden ej kan bära, särskilt då härtill även kommer att behovet av flera och bättre lokaler är trängande. En planerad till- och ombyggnad för en beräknad kostnad av cirka 350,000 kronor vågar staden ej företaga, förrän gymnasiet blivit förstатligt. För staden vore det en stor fördel att få utföra denna till- och ombyggnad just nu, då penningarna stå att erhålla till billigt pris. Ett nedläggande av verksamheten, därest gymnasiet ej förstатligas, ter sig på grund härav tyvärr ej osannolikt.

De i frågan förebragta utredningarna ha på ett fullt övertygande sätt visat att ett statligt gymnasium i Motala skulle komma att vila på ett befolkningsunderlag, tillräckligt stort för att väl kunna uppbära ett statligt gymnasium, ävensom att Östergötlands län obetingat intager en missgynnad ställning om en efter folkmängd och föreliggande behov rättvis fördelning av statsgymnasier skall följas.

I motionen II: 435 har till stöd för yrkandet om förstатligande av det kommunala gymnasiet i *Eslöv* hänvisats till en såsom bilaga vid motionen fogad framställning i ämnet till Kungl. Maj:t från stadsfullmäktige i nämnda stad. Av denna framställning framgår bland annat följande:

En jämförande undersökning beträffande antalet lärjungar höstterminen

1934 vid både kommunala och statliga gymnasier ger vid handen, att Eslövs gymnasium var det största bland den förra gruppen, jämställt med gymnasierna i Borås och Sundsvall samt större än tio andra statsgymnasier. Jämfört med de år 1927 helt eller delvis förstatligade kommunala gymnasierna överträffas Eslövs numera av de i Skövde, Södertälje och Eskilstuna, medan de i Landskrona, Uddevalla, Eksjö, Ystad och Hudiksvall äro mindre.

Tack vare samrealskolorna i Eslöv, Hörby och Klippan samt kommunala mellanskolorna i Höör och Svalöv är denna bygdens behov i fråga om realskol utbildning väl tillgodosett. Att dessa möjligheter även utnyttjas framgår av elevantalet i dessa skolor (höstterminen 1934): Eslöv 220, Hörby 120, Klippan 147, Höör 70 och Svalöv 151 eller sammanlagt 708 lärjungar. Då det gäller gymnasiestudier äro lärjungarna från Eslöv, Hörby och Höör uteslutande hänvisade till gymnasiet i Eslöv, såvida inackordering i andra städer skall kunna undvikas. Järnvägsförbindelserna mellan Eslöv och Hörby respektive Höör äro sådana, att lärjungarna på dessa båda sistnämnda platser kunna bo i sina hem och dagligen resa till och från läroverksstaden. Även de lärjungar med realskoleutbildning i Klippan och Svalöv, som äro bosatta utefter järnvägslinjerna Eslöv—Klippan och Eslöv—Teckomatorp söka sig hit för fortsatta studier. Då grannstädernas gymnasier antingen äro fullsatta eller i det närmaste fullsatta, skulle plats där ej kunna beredas de lärjungar, som nu begagna sig av Eslövs gymnasium, även om föräldrarna vore i stånd att bekosta barnens iackordering därstädes.

Staden har ärligen gjort betydande ekonomiska uppoffringar för det högre skolväsendet här. Sålunda uppgick stadens nettoutgifter för samrealskolan och kommunala gymnasiet för året 1934 till 44,917 kronor, varav 14,708 kronor komma på samrealskolan och 30,209 kronor på gymnasiet. — I nyssnämnda utgifter för läroverket äro icke inräknade de betydande kostnader, som staden iklätt sig i samband med den nu färdigställda och i bruk tagna tillbyggnaden till läroverkshuset. Totalkostnaden för tillbyggnaden jämte inredning uppgår till 167,000 kronor. Läroverket förfogar nu över tillräckligt antal klassrum, tidsenliga lokaler för undervisningen i geografi och naturvetenskapliga ämnen, för bibliotek, lärjungarnas studierum, rektors-expedition m. m.

Då det gäller att undersöka kommunernas förmåga att bära de med upprätthållandet av ett gymnasium förenade kostnaderna, ger en jämförelse mellan Lidingö, vars kommunala gymnasium förstatligats jämlikt beslut av 1935 års riksdag, och Eslöv bland annat följande vid handen. Enligt tillgängliga uppgifter för innevarande år belöper sig antalet skattekröner i den förra staden till 174,733,85, vilket gör i det närmaste 16 per innevånare. För Eslöv äro motsvarande siffror 61,814,60 och 10,3. Kommunal- och landstingsskatten utgöra tillhopa i Lidingö 9:95 kronor, i Eslöv 10:40 kronor. Det är sålunda tydligt, att Lidingö stad har betydligt lättare att bära kostnaderna för sitt gymnasium än Eslöv har för sitt, *varvid kraftigt bör understrykas, att Lidingös utgifter praktiskt taget uteslutande komma det egna samhällets innevånare till godo, medan det ekonomiskt svagare Eslöv till allra största delen gör sina uppoffringar för medborgare utanför det egna samhället.*

Beträffande förslaget om inrättande av ett statligt gymnasium i Skellefteå har i motionen I:60 anförts bland annat:

I skrivelse den 6 juni 1934 ha stadsfullmäktige i Skellefteå hemställt, det täcktes Kungl. Maj:t att till riksdagen avlåta förslag om upprättande

från och med höstterminen 1935 av ett statligt gymnasium såsom påbyggnad till statens samrealskola i Skellefteå.

Över ifrågavarande framställning infordrades på sin tid yttrande dels från länsstyrelsen i Umeå, dels från skolöverstyrelsen.

I länsstyrelsens yttrande av den 30 oktober 1934 erinras bland annat såsom typiskt exempel på den takt, vari ökningen av lärjungar skett i Skellefteå och Umeå, att samrealskolan i Skellefteå under höstterminen 1930—1934 hade respektive 217, 267, 288, 336 och 348 elever samt att motsvarande siffror vid allmänna läroverket i Umeå utgjorde 371, 505, 607, 684 och 737. Med skärpa framhåller länsstyrelsen vidare, att om man utgår från den berättigade synpunkten, att landets ungdom bör ha någorlunda likartade möjligheter att komma i åtnjutande av högre undervisning, Västerbottens län är *sämst* lottat av rikets län ifråga om högre läroanstalter i förhållande till folkmängd och barnantal, vartill kommer, att redan befintliga högre skolor äro överbefolkade.

Skolöverstyrelsen erinrar om stadens snabba tillväxt i fråga om folkmängd: 1919 utgjorde den 2,838, 1928 var den ännu blott 3,764, medan den vid början av år 1935 stigit till 7,253 personer. »Ingen annan svensk stad har under det sista decenniet undergått en så snabb utveckling som denna», heter det.

Till samrealskolan i Skellefteå, fortsätter överstyrelsen, finnes alltså en livlig tillströmning av lärjungar från kringliggande orter, och Skellefteå är en naturlig medelpunkt för en stor och tätbebyggd del av Västerbottens län.

Samrealskolan i Skellefteå — konstaterar överstyrelsen — är för närvarande rikets största med ett lärjungeantal av 395. Under perioden 1925—1935 har elevantalet stigit från 224 till 395 lärjungar. — Till jämförelse erinras om att Kristinehamns samrealskola året för sin ombildning till högre allmänt läroverk endast hade 289 elever, vilket då utgjorde det högsta antalet i någon samrealskola.

En omständighet — säger överstyrelsen — som i detta sammanhang förtjänar beaktande och som sammanhänger med länets ovan berörda relativt ogynnsamma ställning i fråga om allmänna läroverk, särskilt gymnasier, är den oerhörda tillströmningen till högre allmänna läroverket i Umeå, varigenom detta på några år vuxit ut till ett av landets största läroverk med ett elevantal av 782, därav 541 i realskolan och 241 i gymnasiet. Trots dubblering av första ringen å såväl latin- som reallinjen ha elever måst avvisas.

En avlastning från högre allmänna läroverket i Umeå får alltså anses trängande nödvändig. För gymnasiets vidkommande är det mycket sannolikt, att upprättandet av ett högre allmänt läroverk i Skellefteå skulle bidra till en sådan avlastning.

Det bör inte heller förbises, säger överstyrelsen, att betydande belopp under de senaste åren inlutit till det allmänna i form av skatter från Skellefteå med omnejd, och att detta kan beräknas bliva fallet för åtminstone en avsevärd tid framåt. Under förra året lära sålunda cirka 1 1/2 miljon kronor hava tillförts statskassan i form av inkomst- och förmögenhetsskatt enbart från Bolidens gruvaktiebolag. Med tanke på de många tjänstemän, som äro anställda i dessa industricentra, synes det billigt, att staten bereder något fördelaktigare möjligheter till fortsatta läroverksstudier, än vad för närvarande är fallet.

I vad mån och huru länge den nuvarande industriella uppblomstringen

i norra länsdelen kan komma att fortfara undandraget sig helt naturligt överstyrelsens möjlighet att bedöma, men överstyrelsen anser dock, att den icke bör utgöra något hinder för tillgodoseende av de uppenbara behov, som föreligga. Även för den händelse att en tillbakagång i det industriella uppsvinget skulle inträda om ett par tiotal år, vilket dock ingalunda kan med säkerhet förutses, skulle samrealskolan i Skellefteå med all sannolikhet ändå komma att förbli en av de större i riket och i sig själv vara tillräckligt stor såsom underlag för ett gymnasium.

Vi för vår del, anföra motionärerna, ha inget att invända mot Kungl. Maj:ts förslag till ytterligare utbyggnad av gymnasiet i Strängnäs, men vi anse dock, att än mer bärande skäl föreligga för inrättande av ett statligt gymnasium i Skellefteå.

I den mån en eller en landsdel vuxit till sådan betydelse, att den är jämställd med eller överlägsen andra orter, som sedan gammalt haft förmånen av vissa allmänna undervisningsanstalter, skulle det innebära ett missgynnande av befolkningen å nämnda ort eller i nämnda landsdel, om dess ungdom icke tillerkändes samma förmåner och samma möjligheter att skaffa sig högre utbildning som ungdom i s. k. gamla kulturcentra. Att vissa landsdelar försättas i ett ogynnsammare läge i berörda avseende, om ej den principen följes, är enligt vårt förmenande självklart.

Som stöd för förslaget om omorganisation av samrealskolan i Boden har i motionen I: 25 yttrats bland annat:

Samrealskolan i Boden skall jämlikt beslut av 1927 års riksdag vara organiserad såsom fyraårig samrealskola och skulle enligt Kungl. Maj:ts cirkulär till statskontoret m. fl. myndigheter den 22 december 1927 vara försedd med dubbla avdelningar. En undersökning av förhållandena vid skolan visar emellertid, att även avgångsklassen som regel har måst dubbleras och skolan följaktligen brukat omfatta 8 klassavdelningar. Skolans omfattning under de senaste åren framgår av följande översikt:

H.-t. år	Avd. A	Avd. B	Summa
1928.....	1—4	1—3	7
1929.....	1—4	1—4	8
1930.....	1—4	1—3	7
1931.....	1—4	1—4	8
1932.....	1—4	1—4	8
1933.....	1—4	1—4	8
1934.....	1—4	1—4	8
1935.....	1—4	1—4	8

Lärjungeantalet vid skolan har under samma tid utgjort respektive 159, 173, 178, 191, 203, 224, 236 och 246 och visar sålunda en oavbrutet fortgående stegring. Första klassen har ett par läsår måst rymma övertaliga lärjungar. De s. k. extralärarsakkunniga räkna i sitt den 31 oktober 1934 avgivna betänkande också med 8 klassavdelningar som konstant organisation vid denna skola.

Den 15 juni 1934 beslöt stadsfullmäktige i Boden ingiva framställning om inrättande vid samrealskolan i Boden av jämväl en 5-årig linje att arbeta vid sidan om den 4-åriga. Dylig framställning ingavs den 27 augusti 1934 och blev av skolöverstyrelsen i skrivelse den 26 november samma år tillstyrkt, men föranledde icke Kungl. Maj:ts proposition till 1935 års riksdag.

De skäl, som av såväl Bodens stad som ock av överstyrelsen förebragts, äro delvis av sådan art, att de ställa samrealskolan i Boden i viss särställning. På grund av samhällets demografiska struktur utgöras mer än två tredjedelar av skolans lärjungebestånd av barn från tjänstemannahem, och ungefär en tredjedel av lärjungarna utgöras därvid av barn till militära befattningshavare. För dessa militära befattningshavare i Boden gäller s. k. passagesystem med treårigt intervall, och i följd härav kvarstanna ifrågasvarande familjer endast kortare tid i samhället. Därtill kommer, att även den andra tredjedelen av målsmännen, vilken utgöres av civila befattningshavare, företer en betydligt större rörlighet i fråga om bostadsorten än motsvarande befattningshavare i sydligare belägna samhällen. Det händer sålunda ofta, att barn, som inflytta till Boden, påbörjat skolgång i femårig realskola men nu måste övergå till fyraårig realskola samt motsatsen vid avflyttning från Boden.

Visserligen innehåller § 32 av läroverksstadgan bestämmelser angående övergång från ena skolformen till den andra. Men det är otvivelaktigt, att en dylik övergång med hänsyn till undervisningsplanerna i vissa ämnen, särskilt i tyska i de lägre klasserna men jämväl i viss utsträckning i sådana ämnen som kristendomskunskap, historia, matematik och biologi på det lägre stadiet, är för lärjungarna förenad med bestämda olägenheter.

Då man vidare betänker dels den vinst i tid och av ekonomisk art, som den femåriga linjen erbjuder framför den fyraåriga, och dels den omständigheten, att av skolans 246 lärjungar endast 22 voro inackorderade i staden och de övriga bodde i sina hem, så synes uppenbart, att en femårig linje av realskolan bättre passar de speciella förhållandena i samhället, och att överensstämmelse i skolorganisation mellan ett samhälle av Bodens typ och andra större läroverksorter är i högsta grad önskvärd. Därtill kommer, att samrealskolan i Boden förfogar över moderna lokaler med tidsenlig utrustning och kostnaderna för en organisationsändring icke torde bliva höga. Desamma komma icke att vid genomförd organisationsändring överstiga 5,000 kronor, dyrtidstillägg och tillfällig löneförbättring häri icke inräknat.

Av statsrådsprotokollet framgår vidare, att departementschefen vid beräkningen av den ovannämnda delposten till arvoden åt extra ämneslärare utgått från att vissa åtgärder skulle vidtagas för nedbringande av maximumantalet lärjungar per undervisningsavdelning vid den förberedande undervisningen i modersmålet, tyska, engelska och franska. I sistnämnda hänseende inhämtas av statsrådsprotokollet följande:

I skrivelse den 31 augusti 1933 erinrade skolöverstyrelsen, att enligt gällande timplaner årsklass eller avdelning av årsklass finge, då antalet av de lärjungar, som deltog i undervisningen i vederbörande ämne, överstege 20, efter medgivande av överstyrelsen under en veckotimme i varje ämne uppdelas i två undervisningsavdelningar vid undervisningen i modersmålet, tyska, engelska och franska i de klasser av realskolan och kretsar av lyceet, i vilka undervisningen i nämnda ämnen toge sin början. Överstyrelsen föreslog, att sådan uppdelning finge komma till användning åtminstone beträffande klassavdelningar, vilkas lärjungeantal överstege 30. I 1934 års åttonde huvudtitel (punkten 119) beräknades vederbörande anslag med hänsyn härtill. 1934 års riksdag (skrivelse nr 348) godtog Kungl. Maj:ts förslag

i denna del men förklarade sig utgå från att uppdelning av klass eller klassavdelning i vidare omfattning än sålunda ifrågasatts, icke komme att ske utan att riksdagen dessförinnan — i den mån en dylik uppdelning vore förbunden med ökade kostnader — satts i tillfälle att pröva frågan.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 härutinnan anfört:

Den uppdelning av klassavdelning vid den första undervisningen i modersmålet, tyska, engelska och franska, som förutsattes i gällande timplaner, hade för läsåren 1934—1936 på grund av de tillgängliga medlens knapphet kunnat medgivas endast i mycket begränsad omfattning och blott i sådana fall, då lärjungeantalet i undervisningsavdelningen överstigit 30. En på grundval av de för innevarande läsår beräknade lärjungeantalen i de olika klassavdelningarna verkställd undersökning hade givit vid handen, att om ifrågavarande delning medgivits i samtliga fall, då lärjungeantalet i respektive avdelningar överstege 30, så hade den ökning av lärarbehovet, som föranletts av delningen, motsvarat omkring 21 extralärare. Om delningen åter företagits i hela den utsträckning, som enligt den ovan angivna föreskriften varit möjlig, så hade härför erfordrats ett antal veckotimmar, motsvarande full tjänstgöring för omkring 40 extralärare. Den ökning av klassavdelningarnas storlek, som de senare årens starka tillströmning till läroverken medfört, hade verkat i hög grad tyngande på undervisningen, och det framstode alltmera såsom ett angeläget önskemål, att åtgärder vidtoges för nedbringande av maximitalet lärjungar per undervisningsavdelning. En tillämpning så långt som möjligt av här berörda bestämmelse angående delning av klassavdelning vid undervisningen i vissa ämnen skulle givetvis utgöra ett betydelsefullt steg i denna riktning. Med hänsyn härtill hade överstyrelsen för nu ifrågavarande ändamål räknat med ett lärarbehov, motsvarande 40 extralärare.

Departementschefen har för egen del i berörda avseende yttrat i huvudsak:

Överstyrelsens förslag har föranletts av den starka elevtillströmningen till de allmänna läroverken under de senare åren, vilken, såsom överstyrelsen framhåller, bidragit till att öka klassavdelningarnas storlek och inverkat tyngande på undervisningen. I viss mån belysande i detta hänseende äro följande från överstyrelsen under hand införskaffade uppgifter rörande elevantalet vid de allmänna läroverken i början av höstterminerna åren 1933—1935:

År	Gossar	Flickor	Summa
1933	29,871	12,642	42,513
1934	31,162	14,015	45,177
1935	32,102	14,945	47,047

Det torde vara oomtvistligt, att undervisningen, särskilt i de ämnen, som här äro i fråga, avsevärt försvåras eller försämras, om antalet samtidigt undervisade elever är för stort. Överstyrelsens förslag är ägnat att i hög grad befämja modersmåls- och språkundervisningen vid de allmänna läroverken, varför jag anser mig böra stödja detsamma. Jag förordar alltså, i likhet med överstyrelsen, att under nästa läsår berörda bestämmelse i timplanerna för de allmänna läroverken träder i tillämpning i full utsträckning. Av ovannämnda uppgifter framgår, att ett bifall till detta förslag föranleder ett merbehov av 19 extralärare.

Kungl. Maj:ts under här förevarande punkt framlagda förslag samt de i anledning härav väckta motionerna beröra en rad frågor om läroverksorganisationens utveckling m. m. Utskottet kommer här att behandla dessa frågor i den ordning, i vilken de förekomma i statsverkspropositionen eller, vad angår de motioner, som icke beröra något av departementschefen behandlat förslag, i anslutning till denna ordning.

I enlighet härmed upptager utskottet först till behandling frågan om *inrättande av ett realgymnasium vid högre allmänna läroverket i Strängnäs* och i samband härmed de i motionerna I:42 och II:127, II:435 samt I:60 och II:175 framlagda yrkandena om *ombildning av kommunala gymnasier i Motala och Eslöv till statsgymnasier samt om inrättande av ett statligt gymnasium i Skellefteå*.

Vad frågan om inrättande av ett realgymnasium i Strängnäs beträffar, finner utskottet de härför anförda skälen tala för ett bifall. Olägenheterna för befolkningen både i staden och i det område, varifrån läroverket i övrigt rekryteras, av ett gymnasium med endast latinlinje måste bli mera kännbara med den differentiering av studiet på gymnasiet, som nu gällande läroverksstadga föreskriver. Den totala kostnadsökningen för staten vid en omorganisation enligt det av skolöverstyrelsen och departementschefen förordade alternativet, mot vilket icke utskottet funnit något att erinra, har uppskattats till, frånsett dyrtidstillägg, omkring 19,000 kronor, alltså ett relativt begränsat belopp. Härtill kommer slutligen att, på sätt i statsrådsprotokollet framhållits, ett bifall till Kungl. Maj:ts här förevarande förslag åtminstone för närvarande icke synes kunna få några konsekvenser. På grund härav tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

De i nyssnämnda motioner framlagda yrkandena betyda en avsevärd utvidgning av den statliga gymnasieorganisationen. Redan i och för sig måste utskottet finna det betänkligt att på grund av enskilda motioner förorda inrättande av statliga gymnasier. Kostnaderna för förstatligande, respektive upprättande av de gymnasier, varom i motionerna är fråga, uppgå vidare till betydande belopp. Enligt de av skolöverstyrelsen i utlåtande den 30 november 1935 framlagda beräkningarna skulle kostnaderna för de olika gymnasier kunna beräknas till för Eslöv 61,109 kronor, för Motala 60,537 kronor och för Skellefteå 70,573 kronor eller tillhopa 192,219 kronor. I denna siffra äro tillfällig löneförbättring men icke ålders- och dyrtidstillägg inberäknade. Även om härifrån dragas de för närvarande till de kommunala gymnasier i Eslöv och Motala utgående statsbidragen å respektive 8,000 kronor och 10,000 kronor, skulle den totala utgiftsökningen för statsverket, såvitt nu kan bedömas, uppgå till nära 175,000 kronor årligen förutom ålders- och dyrtidstillägg. I här förevarande sammanhang torde vidare böra erinras, att skolöverstyrelsen i sitt nyssberörda utlåtande jämväl framlagt kostnadsberäkningar beträffande förstatligande av det kommunala gymnasiet i Söderhamn. Kostnadsökningen härför har enligt samma grunder som

tillämpats för de övriga läroanstalterna beräknats till 36,897 kronor eller, med frånräknande av nu utgående statsbidrag å 6,000 kronor till detta gymnasium, till drygt 30,000 kronor.

Av anförda skäl finner sig utskottet icke kunna förorda, att riksdagen nu fattar beslut på sätt i motionerna yrkats. Däremot har utskottet av de i motionerna lämnade uppgifterna funnit framgå, att goda skäl tala för att dessa frågor snarast bliva föremål för en ingående utredning genom Kungl. Maj:ts försorg. De läroanstalter, varom här är fråga, hava samtliga ett betydande lärjungeantal, och deras områden äro stora och folkrika. Utskottet kan icke uttala sig om i vilken ordning de föreslagna statliga gymnasierna böra komma till stånd, därest — såsom väl möjligt är — Kungl. Maj:t icke skulle finna lämpligt att på en gång framlägga förslag om inrättande av mer än ett nytt statligt gymnasium. Olika skäl kunna — och hava också — anförts för den ena eller andra läroanstaltens företråde i detta hänseende. Här har sålunda framhållits de nuvarande kommunala gymnasiernas och de till grund för dem liggande realskolornas stora elevantal, behovet för vederbörande läroverksområden av bättre tillgång till högre skolbildning, behovet av en avlastning av angränsande läroverk, skolkommunernas ekonomiska uppoffringar o. s. v. I sistnämnda hänseende anser sig utskottet böra erinra om det förhållandet, att Eslöv och Motala sedan åtskilliga år tillbaka med ganska blygsamma statsbidrag uppehållit sina kommunala gymnasier.

Med hänsyn till att dessa gymnasiefrågor alltså enligt utskottets mening snarast böra komma under en ingående och allsidig utredning, finner sig utskottet böra förorda, att riksdagen måtte i anledning av här förevarande motioner i skrivelse till Kungl. Maj:t göra framställning om verkställande av utredning och framläggande snarast för riksdagen av det förslag i fråga om inrättande av nya statliga gymnasier, vartill utredningen kan föranleda.

I detta sammanhang vill utskottet till behandling upptaga det i motionerna I: 25 och II: 86 framförda yrkandet om *omorganisation av samrealskolan i Boden* till att omfatta även femårig realskollinje.

Utskottet kan icke finna annat än att den fråga, som framförts i berörda motioner, kan medföra konsekvenser, varom nu är svårt att döma. Å andra sidan torde emellertid icke kunna förnekas, att de i motionerna anförda skälen kunna tala för en omorganisation. Ett förslag härom bör emellertid enligt utskottets uppfattning, främst med hänsyn till vad nyss anförts om eventuella konsekvenser, framläggas för riksdagen av Kungl. Maj:t efter det vederbörlig utredning verkställts. På grund härav har utskottet ansett sig böra hemställa, att motionerna I: 25 och II: 86 icke nu måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Förslagen om *Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat: Lön och (i förekommande fall) tjänstgöringspenningar, Avlöningar till tjänstemän å ordinarie*

stat: Ålderstillägg och Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat: Fyllnadsarvoden åt vikarier hava icke givit utskottet anledning till erinran.

I sammanhang med förstnämnda delpost har utskottet till behandling förehaft Kungl. Maj:ts framställning om bemyndigande för Kungl. Maj:t att tills vidare under budgetåret 1936/1937, då för realskolestadiet avsedd ordinarie ämneslärarbefattning vid samläroverk skall tillsättas, besluta, huruvida befattningen skall kungöras ledig såsom adjunktsbefattning eller ämneslärarinnebefattning. Utskottet tillstyrker, att riksdagen lämnar Kungl. Maj:t det begärda bemyndigandet.

Under *Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t: Arvoden åt extra ämneslärare* har departementschefen till behandling upptagit bland annat frågan om vidtagande av vissa särskilda åtgärder för *nedbringande av maximiantalet lärjungar per undervisningsavdelning vid den första undervisningen i modersmålet, tyska, engelska och franska.*

Såsom i statsrådsprotokollet framhållits, må enligt gällande timplan årsklass eller avdelning av årsklass, då antalet av de lärjungar, som deltaga i undervisningen i vederbörande ämne, överstiger 20, efter medgivande av skolöverstyrelsen under en veckotimme i varje ämne uppdelas i två undervisningsavdelningar vid undervisningen i berörda ämnen i de klasser av realskolan och kretsar av lyceet, i vilka undervisningen i dessa ämnen tager sin början.

Jämlikt år 1934 lämnat medgivande av riksdagen är för närvarande dylik uppdelning av klass eller klassavdelning medgiven i de fall, då lärjungeantalet överstiger 30. Enligt skolöverstyrelsens beräkningar har detta medgivande för innevarande budgetår föranlett en ökning av lärarbehovet, motsvarande en ökning med omkring 21 extralärare.

Överstyrelsen har nu framlagt ett förslag, enligt vilket uppdelning av klass eller klassavdelning skulle få företagas i hela den utsträckning, timplanerna förutsätta. Lärarbehovet härför har för innevarande budgetår beräknats skola hava motsvarat omkring 40 extralärare, d. v. s. 19 extralärare mer än enligt nu medgivna uppdelning.

Utskottet finner goda skäl tala för, att en utvidgning göres av det utav 1934 års riksdag fattade beslutet att medgiva uppdelning av klass eller klassavdelning vid språkundervisning å begynnelsestadiet. Emellertid håller utskottet före, att man i här förevarande hänseende i varje fall bör gå fram något långsammare än vad Kungl. Maj:ts förslag innebär. Vid ett bifall till detta kunna uppdelningar tänkas förekomma redan vid ett lärjungeantal av 21 eller 22, vilket betyder att man skulle kunna komma ned till ett lärjungeantal i varje grupp av 10 à 11. Å andra sidan vill utskottet icke motsätta sig, att man nu ytterligare något sänker fordringarna för en uppdelning. Efter ett vägande mot varandra av de skäl, som tala för olika minimiantal för delning, har utskottet härvid funnit sig böra stanna vid att förorda, att delning av klass eller klassavdelning må ske, då lärjungeantalet i dylik upp-går till eller överstiger 24.

Enligt vad utskottet inhämtat, skulle enligt samma beräkningsgrunder, som legat till grund för departementschefens förslag, härför erfordras i runt tal 35 extralärare eller 5 mindre än Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet utgår härvid — liksom fallet var vid 1934 års riksdag — från att uppdelning av klass eller klassavdelning i vidare omfattning än vad nu ifrågasatts — i den mån en dylik uppdelning är förenad med ökade kostnader — icke kommer att ske utan att riksdagen dessförinnan satts i tillfälle att pröva frågan.

Vad utskottet sålunda tillstyrkt möjliggör en minskning av här förevarande delpost under det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet. De fem extralärartjänster, varmed det beräknade antalet vid bifall till utskottets förslag kan nedbringas, torde, i anslutning till den av departementschefen använda beräkningsgrunden, kunna antagas motsvara ett arvodesbelopp av $(5 \times 3,300 =)$ 16,500 kronor eller för slutsummans avrundande 16,000 kronor. Då de i övrigt i detta sammanhang framlagda förslagen och beräkningarna icke givit utskottet anledning till erinran, skulle alltså delposten för nästkommande budgetår upptagas med $(1,048,300 - 16,000 =)$ 1,032,300 kronor.

Förslaget om anslag till *Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t: Arvodesförhöjningar åt vissa extra ordinarie ämneslärare* har icke givit utskottet anledning till erinran.

I samband med behandlingen av delposten *Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t: Arvoden åt lärare i manlig slöjd* har utskottet ansett sig böra upptaga herr Mårtenssons m. fl. ovannämnda motion (II: 174), i vad densamma avser slöjdundervisningen vid de allmänna läroverken. Gentemot detta yrkande vill utskottet framhålla, dels att här förevarande anslagspost successivt ökats efter den under budgetåren 1933/1935 företagna kraftiga nedskärningen, dels ock att Kungl. Maj:t i sitt förslag följt skolöverstyrelsen. Då det icke synes lämpligt att i en lönefråga av denna mera allmänna art på grund av enskild motion gå utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit, avstyrker utskottet motionen II: 174 i vad densamma gäller de allmänna läroverken.

Kungl. Maj:ts beträffande här föreslagna delpost framlagda förslag har icke givit utskottet anledning till erinran.

Jämväl förslaget rörande *Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t: Arvoden åt lärarinnor i hushållsgöromål*, tillstyrker utskottet.

Icke heller mot förslaget beträffande delposten *Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t: Extra arvoden åt lärare i övningsämnen* har utskottet funnit något att erinra.

De framlagda förslagen beträffande återstående delposter av avlöningsförslaget till de allmänna läroverken hava icke givit utskottet anledning till erinran.

Vad utskottet sålunda tillstyrkt och hemställt innebär i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag allenast den förändringen, att delposten till arvoden

åt extra ämneslärare kan minskas från beräknade 1,048,300 kronor med 16,000 kronor till 1,032,300 kronor och anslaget slutsumma med samma belopp från 16,016,000 kronor till 16,000,000 kronor.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må,

a) besluta, att gymnasiet vid högre allmänna läroverket i Strängnäs skall från och med den 1 juli 1936 successivt utvidgas till att omfatta jämväl treårig reallinje;

b) i anledning av herr O. G. Karlssons m. fl. och herr Sjögrens m. fl., herr Anderssons i Höör m. fl., herr C. Lindmarks m. fl. samt herr E. Lindmarks m. fl. ovannämnda motioner (I: 42 och II: 127, II: 435 samt I: 60 och II: 175) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om verkställande, under beaktande av vad utskottet i det föregående anført, av utredning och framläggande snarast för riksdagen av det förslag i fråga om inrättande av nya statliga gymnasier, var- till utredningen kan föranleda;

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att tills vidare under budgetåret 1936/1937, då för realskolestadiet avsedd ordinarie ämneslärarbefattning vid samläroverk skall tillsättas, besluta, huruvida befattningen skall kungöras ledig såsom adjunktsbefattning eller ämneslärarinnebefattning;

d) besluta, att vid de allmänna läroverken skola från och med den 1 juli 1936 — utöver de lektorstjänster, som jämlikt beslut av 1935 års riksdag skola inrättas — inrättas ytterligare 3 lektorstjänster;

e) besluta, att vid de allmänna läroverken skola från och med den 1 juli 1936 inrättas en teckningslärartjänst, en musiklärartjänst samt en gymnastiklärartjänst;

f) med avslag å herr Bergqvists m. fl. och herr Meyerhöffers m. fl. ävensom herr Mårtenssons m. fl. ovannämnda motioner (I: 25 och II: 86 samt II: 174, sistnämnda motion i vad densamma avser de allmänna läroverken) godkänna följande avlöningsstat för de allmänna läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:	
a. Lön och (i förekommande fall) tjänstgöringspenningar	kronor 9,751,200
b. Ålderstillägg, <i>förslagsvis</i>	» 1,430,000
c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, <i>förslagsvis</i>	» 90,000
	<u>11,271,200</u>

2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:			
a. Arvoden åt extra ämneslärare	kronor	1,032,300	
b. Arvodesförhöjning åt vissa extra ordinarie ämneslärare, <i>förslagsvis</i>	»	20,000	
c. Arvoden åt lärare i manlig slöjd	»	34,000	
d. Arvoden åt lärarinnor i hushållsgöromål	»	12,800	
e. Extra arvoden åt lärare i övningsämnen	»	632,100	
f. Arvoden åt lärare vid inbyggda praktiska realskollinjer, <i>förslagsvis</i>	»	13,000	
g. Understöd åt extra ordinarie lärare vid förfall på grund av sjukdom, <i>förslagsvis</i>	»	8,000	
h. Arvoden åt skolläkare, <i>förslagsvis</i>	»	100,600	
i. Arvoden åt tillsyningslärare, kvinnliga sakkunniga och första lärarinnor	»	42,050	
j. Särskilda arvoden vid provårsläroverk	»	91,800	1,986,650
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:			
a. Arvoden åt bibliotekarier .	kronor	63,000	
b. Arvoden åt biträden å rektorsexpeditionerna	»	62,700	125,700
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:			
a. Tillfällig löneförbättring, <i>förslagsvis</i>	kronor	2,179,000	
b. Provisorisk avlöningsförbättring, <i>förslagsvis</i>	»	446,650	
c. Personliga lönetillägg åt vissa ordinarie övningslärare, <i>förslagsvis</i>	»	4,500	
d. Vissa ersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	1,300	2,631,450
			<u>Summa kronor</u> 16,015,000

Särskilda uppbördsmedel:

Bidrag från Stockholms stad	kronor	15,000
		<hr/>
Nettoutgift kronor		16,000,000;

g) till *Allmänna läroverken: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 16,000,000 kronor.

121:o) **Utredning rörande teckningsundervisningen vid de allmänna läroverken.** I en inom andra kammaren av herrar *T. Erlander* och *A. Vougt* väckt motion (II: 430) har hemställts, att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning rörande teckningsundervisningens ställning inom läroverksundervisningen och rörande teckningslärarnas anställningsförhållanden.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställning anförda skälen hänvisas till motionen.

I vad i motionen anförts om teckningsundervisningens betydelse kan utskottet i allt väsentligt instämma. Emellertid har skolöverstyrelsen i nyligen till Kungl. Maj:t inlämnat betänkande även behandlat de i motionen upptagna frågorna rörande teckningsundervisningen och teckningslärarnas anställningsförhållanden, vilka frågor således redan i annat sammanhang underställts Kungl. Maj:ts prövning.

Utskottet.

Med anledning härav hemställer utskottet,

att herrar *Erlanders* och *Vougts* ovannämnda motion (II: 430) icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

122:o) **Allmänna läroverken: Bokinköp och bokbindning för biblioteken vid de allmänna läroverken.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 120, sid. 338 och 339), vilket innebär en anslagshöjning med 20,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Allmänna läroverken: Bokinköp och bokbindning för biblioteken vid de allmänna läroverken* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 50,000 kronor.

123:o) **Allmänna läroverken: Bidrag till de allmänna läroverkens ljus- och vedkassor m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 121, sid. 339—341), vilket innebär anvisande av oförändrat anslag till förevarande ändamål för nästa budgetår men en sänkning av den maximerade delen av anslaget från 10,000 kronor till 5,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Allmänna läroverken: Bidrag till de allmänna läroverkens ljus- och vedkassor m. m.* för budgetåret

1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 385,000 kronor, därav högst 5,000 kronor må, efter Kungl. Maj:ts beprövande, användas såsom bidrag till nedbringande för samtliga lärjungar av avgifterna till nämnda kassor i sådana fall, då nämnda avgifter kunna anses alltför tyngande.

124:o) **Allmänna läroverken: Resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid de allmänna läroverken m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 122, sid. 341—343) föreslagit riksdagen att till Allmänna läroverken: Resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid de allmänna läroverken för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 15,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft

ej mindre en inom andra kammaren av herr *C. G. Jacobsson m. fl.* väckt motion (II: 249), vari hemställts, att riksdagen måtte för budgetåret 1936/1937 anvisa dels till resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid de allmänna läroverken ett reservationsanslag av 20,000 kronor, dels ock till resestipendier åt lärare vid de allmänna läroverken, särskilt vid de läroverk, där provårskurs är anordnad, ett reservationsanslag av 5,000 kronor; *än även* en inom samma kammare av herr *I. Sefve* väckt motion (II: 399), vari hemställts, att riksdagen måtte anvisa dels till lärare i främmande levande språk till resestipendier 20,000 kronor, dels till lärare vid de allmänna läroverken, särskilt vid de läroverk, där provårskurs är anordnad, 6,000 kronor.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställningar anförda skälen hänvisas till sagda motioner.

Av statsrådsprotokollet inhämtas, att anslag till förevarande ändamål ej utgått sedan budgetåret 1932/1933.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1936/1937 anvisa dels till resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid de allmänna läroverken ett reservationsanslag av 20,000 kronor, dels ock till resestipendier åt lärare vid de allmänna läroverken, särskilt vid de läroverk, där provårskurs är anordnad, ett reservationsanslag av 8,000 kronor.

Departementschefen har för egen del anført följande:

Jag vill erinra om att anslag till resestipendier för lärare i främmande levande språk tidigare utgått såväl vid de allmänna läroverken som vid vissa andra undervisningsanstalter, såsom vid de kommunala läroverken och vid privatläroverken samt vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter. Såsom av det efterföljande framgår, har skolöverstyrelsen föreslagit, att även för sistnämnda grupper av skolor, beträffande vilka likaledes några medel till resestipendier av statsfinansiella skäl ej uppförts på riksstaten under de senaste budgetåren, återigen anslag till resestipendier skulle beviljas.

Jag delar skolöverstyrelsens uppfattning om den stora betydelse, som stu-

dieresor av här ifrågavarande slag äga för undervisningen i främmande levande språk. För dem, som handhava denna undervisning, föreligger ett alldeles särskilt behov av att få vistas och göra iakttagelser i de länder, där vederbörande språk är modersmål, och det har onekligen varit en stor olägenhet, att staten under senare tider undandragit dessa lärare den hjälp, den tidigare lämnat dem att såmedelst berika sin erfarenhet och stärka sina förutsättningar för att meddela en god språkundervisning. Det synes mig vara angeläget, att staten så snart som möjligt återupptager denna stödjande verksamhet, och jag ärnar därför under denna punkt och punkterna 129, 133, 161 och 187 framlägga förslag härom. Berörda förslag skulle för staten under nästkommande budgetår medföra en total merkostnad av 26,500 kronor. Härutöver kan jag däremot under nuvarande förhållanden icke föreslå medels beviljande till resestipendier, varför jag måste lämna åsido skolöverstyrelsens hemställan om reseunderstöd jämväl åt andra lärare.

Vad angår nu förevarande anslags storlek kan jag icke tillstyrka beviljandet av hela det av överstyrelsen åskade beloppet av 20,000 kronor utan måste stanna vid att föreslå ett belopp av 15,000 kronor. Jag tillstyrker alltså, att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1936/1937 anslås 15,000 kronor att uppföras såsom reservationsanslag. Beträffande lärare i främmande levande språk vid de tekniska läroverken, till vilka jämväl tidigare utgått resestipendier, föreligger från skolöverstyrelsens sida ingen framställning. Det synes emellertid vara befogat, att även dessa för nästa budgetår bliva i tillfälle att med understöd av statsmedel företaga utrikes studieresor. För nämnda budgetår synes mig saken kunna lämpligen så ordnas, att ett mindre belopp av omförmälda anslag å 15,000 kronor avses för berörda lärare, förslagsvis 1,000 kronor.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser angående anslagets disposition.

Departementschefen har under här förevarande punkt gjort ett principuttalande beträffande de linjer, efter vilka resestipendier — efter flera års uppehåll — enligt hans uppfattning under nästkommande budgetår böra utgå till lärare såväl vid de allmänna läroverken som vid vissa andra undervisningsanstalter, såsom vid de kommunala läroverken och vid privatläroverken samt vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter. Enligt dessa linjer skulle resestipendier under nästkommande budgetår bland annat avse allenast lärare i främmande levande språk vid berörda läroanstalter.

Enligt utskottets förmenande är det synnerligen tillfredsställande, att möjlighet nu förelegat för Kungl. Maj:t att ånyo föreslå uppförande av anslag för här ifrågavarande ändamål å riksstaten. De skäl, som tala för utgående av dylika anslag, hava övertygande framförts av departementschefen. Utskottet tillstyrker på grund härav i princip Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag. I fråga om de olika anslagsbeloppen gör utskottet hemställan under vederbörande punkter. Vidare finner sig utskottet böra uttala sin principiella anslutning till vad departementschefen anfört därom, att de nu åskade stipendieanslagen endast böra avse lärare i främmande levande språk.

Kungl. Maj:ts under denna punkt framlagda förslag upptager ett belopp

Utskottet.

av 15,000 kronor till resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid de allmänna läroverken. I motionerna II: 249 och II: 399 har detta belopp föreslagits skola höjas till 20,000 kronor. Vidare har i sagda motioner yrkats anslag å 5,000, respektive 6,000 kronor till resestipendier åt lärare vid de allmänna läroverken, särskilt vid de läroverk, där provårskurs är anordnad.

Utskottet finner sig, med hänsyn till att det här gäller ett anslag, som under flera år över huvud taget icke varit upptaget å riksstaten, icke böra tillstyrka högre belopp till resestipendier åt lärare i främmande levande språk än vad av Kungl. Maj:ts föreslagits och avstyrker följaktligen nämnda motioner i vad de i denna del skilja sig från Kungl. Maj:ts förslag.

Med den principiella ståndpunkt, utskottet enligt vad nyss angivits ansett sig böra intaga till frågan om resestipendier åt andra lärare, finner sig utskottet jämväl böra avstyrka sagda motioner i vad de innehålla yrkande om anslag härför.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å herr Jacobssons m. fl. samt herr Sefves ovannämnda motioner (II: 249 och II: 399), i vad desamma skilja sig från Kungl. Maj:ts förslag, till *Allmänna läroverken: Resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid de allmänna läroverken* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 15,000 kronor.

125:o) **Allmänna läroverken: Ersättning för djäknepenningar m. m. Allmänna läroverken: Diverse oförutsedda behov.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 123) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för budgetåret 1936/1937 anvisa

a) till *Allmänna läroverken: Ersättning för djäknepenningar m. m.* ett anslag av 8,500 kronor;

b) till *Allmänna läroverken: Diverse oförutsedda behov* ett *förslagsanslag* av 30,000 kronor.

126:) **Undervisning genom infödda lärare i tyska, engelska och franska språken vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 124) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Undervisning genom infödda lärare i tyska, engelska och franska språken vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 20,000 kronor.

127:o) **Fortbildningskurser för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 125, sid. 344—346) hemställer utskottet, under erinran, att anslag ej utgått till förevarande ändamål efter år 1922, samt under framhållande av att de för nästkommande budgetår planerade kurserna, vilka avsetts skola behandla sexualhygien, av departementschefen föreslagits skola stå öppna även för lärare inom folkundervisningen,

att riksdagen må till *Fortbildningskurser för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 6,000 kronor.

128:o) **Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala gymnasier.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 126, sid. 346 och 347), vilket innebär en anslagsminskning med 2,500 kronor, hemställer utskottet — under erinran om vad utskottet under punkten 120:o) i det föregående anfört rörande ifrågasatt förstatligande av kommunala gymnasier —

att riksdagen må till *Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala gymnasier* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 29,000 kronor att utgå på de villkor och under de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t må finna gott meddela.

129:o) **Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor.** Kungl. Maj:t har (punkt 127, sid. 347—349) föreslagit riksdagen att

dels besluta, att de av riksdagen beslutade grunderna angående statsbidrag under budgetåret 1933/1934 till kommunala flickskolor skola äga motsvarande tillämpning under budgetåret 1936/1937, dock med iakttagande att statsbidrag må utgå till högst 65 parallellavdelningar, där ej Kungl. Maj:t, efter framställning av skolöverstyrelsen, för särskilt fall annorlunda bestämmer;

dels medgiva, att tillfällig löneförbättring må för tiden 1 juli 1936—30 juni 1937 utgå till lärarpersonalen vid kommunala flickskolor med följande belopp:

till ordinarie manlig ämneslärare med 600 kronor;

till ordinarie kvinnlig ämneslärare med 500 kronor; samt

till extra ordinarie ämneslärare och timlärare med belopp, som Kungl. Maj:t i huvudsaklig enlighet med de i sådant hänseende nu gällande grunder bestämmer;

dels ock till *Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 861,500 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *E. Sjödahl* (I: 189)

och den andra inom andra kammaren av herr *T. Erlander* och fru *Ruth Gustafson* (II: 428), vari hemstälts, att riksdagen må besluta att, i samband med beviljande av anslag för bidrag till kommunala flickskolor, uttala, att bidrag måtte ur detta anslag utgå även till sådana kommunala flickskolor, som anordnat en femårig lärokurs, vilken är grundad på genomgången sjätte klass av sex- eller sjuårig folkskola, anordnad enligt någon av en sådan skolas huvudformer, och vilka kommunala flickskolor av Kungl. Maj:t blivit erkända såsom sådana.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställning anförda skälen hänvisas till motionen I: 189.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att antalet parallellavdelningar, till vilka statsbidrag må utgå, skulle på grund av tillkomsten av en kommunal flickskola i Jönköping ökas från 54 till 65 ävensom en anslagshöjning med 96,500 kronor.

Över berörda motioner har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat yttrande från skolöverstyrelsen, vilket såsom *bilaga 1* fogats vid detta utlåtande.

Utskottet.

Vad till en början beträffar det i motionerna I: 189 och II: 428 framförda yrkandet vill utskottet icke förneka, att beaktansvärda skäl härför hava anförts. Emellertid kan utskottet icke bortse från att förslaget är ganska vittutseende. Ett bifall till motionerna skulle sålunda nödvändiggöra omarbetande av gällande stadga och undervisningsplaner för de kommunala flickskolorna. Svårigheter för undervisningens anordnande kunna tänkas uppstå, om den föreslagna nya linjen skall giva samma bildningsresultat som de nuvarande linjerna. Nu gällande undervisningsplaner äro vidare byggda på samläsning mellan de båda nuvarande linjerna. Ett inordnande av även en femårig linje i denna samläsning kan antagas medföra vissa svårigheter, och ett inskränkande av samläsningen kommer att medföra ökade kostnader för det allmänna.

Slutligen vill utskottet framhålla att — på sätt skolöverstyrelsen erinrat — överstyrelsen har för avsikt att inom en snar framtid verkställa en överarbetning av gällande stadga för de kommunala flickskolorna för åvägbringande av lämplig motsvarighet till lydelsen av stadgan för kommunala mellanskolor och med hänsyn jämväl tagen till 1933 års läroverksstadga. Överstyrelsen har vidare meddelat, att den i samband härmed också komme att till prövning upptaga frågan om vissa ändringar i den kommunala flickskolans organisation. Ytterligare har överstyrelsen meddelat, att utredning angående timplaner för den föreslagna linjen liksom ock angående kostnaderna m. m. icke föreligga.

Av nu anförda skäl finner sig utskottet böra hemställa, att motionerna I: 189 och II: 428 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Kungl. Maj:t:s under här förevarande punkt framlagda förslag tillstyrkes av utskottet.

Utskottet hemställer alltså,

I. att riksdagen må

a) besluta, att de av riksdagen beslutade grunderna angående statsbidrag under budgetåret 1933/1934 till kommunala flickskolor skola äga motsvarande tillämpning under budgetåret 1936/1937, dock med iakttagande att statsbidrag må utgå till högst 65 parallellavdelningar, där ej Kungl. Maj:t, efter framställning av skolöverstyrelsen, för särskilt fall annorlunda bestämmer;

b) medgiva, att tillfällig löneförbättring må för tiden 1 juli 1936—30 juni 1937 utgå till lärarpersonalen vid kommunala flickskolor med följande belopp:

till ordinarie manlig ämneslärare med 600 kronor;

till ordinarie kvinnlig ämneslärare med 500 kronor; samt

till extra ordinarie ämneslärare och timlärare med belopp, som Kungl. Maj:t i huvudsaklig enlighet med de i sådant hänseende nu gällande grunder bestämmer;

c) till *Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor* för budgetåret 1936/1937 auvisa ett *förslagsanslag* av 861,500 kronor.

II. att herr Sjödahls samt herr Erlanders och fru Ruth Gustafsons ovannämnda motioner (I: 189 och II: 428) icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

130:o) **Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala mellanskolor.**

Kungl. Maj:t har (punkt 128, sid. 349—354) föreslagit riksdagen att

dels besluta, att under budgetåret 1935/1936 gällande bestämmelser angående statsunderstöd till parallellavdelning av årsklass vid kommunal mellanskola skola äga motsvarande tillämpning under budgetåret 1936/1937, dock med rätt för Kungl. Maj:t att under läsåret 1936—1937 medgiva upprättande av högst 5 nya parallellavdelningar i sådana fall, där eljest ett större antal inträdessökande förväntas bliva avvisade, och med iakttagande att statsbidrag må utgå till högst 112 parallellavdelningar, där ej Kungl. Maj:t, efter framställning av skolöverstyrelsen, för särskilt fall annorlunda bestämmer;

dels besluta, att statsbidrag för undervisning i manlig slöjd vid kommunal mellanskola skall under budgetåret 1936/1937 utgå allenast i sådana fall, då den för nämnda undervisning anställde läraren dels före läsåret 1933—1934 innehåft sin anställning och därav haft sin väsentliga utkomst, dels ock under läsåret 1936—1937 är för sin utkomst väsentligen hänvisad till ifrågakvarande anställning;

dels medgiva, att tillfällig löneförbättring må för tiden 1 juli 1936—30 juni 1937 utgå till lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor med följande belopp:

till ordinarie manlig ämneslärare med 600 kronor;

» ordinarie kvinnlig ämneslärare med 500 kronor; samt

» extra ordinarie ämneslärare, övningslärare och timlärare med belopp, som Kungl. Maj:t i huvudsaklig enlighet med de i sådant hänseende nu gällande grunder bestämmer, till lärare i manlig slöjd dock allenast i sådant fall, då statsbidrag jämlikt gällande bestämmelser utgår till undervisningen;

dels ock till Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala mellanskolor för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 1,454,500 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft den ovan under punkten 120:o) berörda, inom andra kammaren av herr *J. V. Mårtensson m. fl.* väckta motionen (II: 174), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att statsbidraget till slöjdundervisningen vid rikets undervisningsanstalter måtte utgå efter de grunder, som voro gällande före 1933 års riksdagsbeslut i frågan.

Kungl. Maj:ts förslag innebära *dels* att det nu till 107 maximerade antal parallellavdelningar, till vilka statsbidrag må utgå, skulle höjas till 112, varav 5, i stället för nuvarande 3, skulle av Kungl. Maj:t kunna disponeras i sådana fall, där eljest ett större antal inträdessökande kunde förväntas bli avvisade, *dels* att de nu gällande restriktiva bestämmelserna angående statsbidrag till undervisning i manlig och kvinnlig slöjd skulle bibehållas endast i vad avser manlig slöjd, under det att i fråga om den kvinnliga slöjden de före budgetåret 1933/1934 gällande bestämmelserna om statsbidrag skulle ånyo träda i tillämpning, *dels* härav föranledd ändring i gällande bestämmelser angående tillfällig löneförbättring, *dels* anordnande av ytterigare en praktisk utbildningslinje, beräknad för kommunal mellanskola, utöver de tidigare av riksdagen beslutade, *dels ock* en anslagshöjning med 122,200 kronor.

Utskottet.

I huvudsak samma skäl, som föranlett utskottet att under punkt 120:o) i det föregående avstyrka det i motionen II: 174 framförda yrkandet, i vad detsamma avser de allmänna läroverken, föreligga enligt utskottets uppfattning jämväl beträffande de kommunala mellanskolorna.

I anslutning härtill avstyrker utskottet det i motionen II: 174 framförda yrkandet, så vitt nu är i fråga.

Mot Kungl. Maj:ts förslag har utskottet icke funnit något att erinra.

Utskottet hemställer alltså,

I. att riksdagen må

a) besluta, att under budgetåret 1935/1936 gällande bestämmelser angående statsunderstöd till parallellavdelning av

årsklass vid kommunal mellanskola skola äga motsvarande tillämpning under budgetåret 1936/1937, dock med rätt för Kungl. Maj:t att under läsåret 1936—1937 medgiva upprättande av högst 5 nya parallellavdelningar i sådana fall, där eljest ett större antal inträdessökande förväntas bliva avvisade, och med iakttagande att statsbidrag må utgå till högst 112 parallellavdelningar, där ej Kungl. Maj:t, efter framställning av skolöverstyrelsen, för särskilt fall annorlunda bestämmer;

b) besluta, att statsbidrag för undervisning i manlig slöjd vid kommunal mellanskola skall under budgetåret 1936/1937 utgå allenast i sådana fall, då den för nämnda undervisning anställde läraren dels före läsåret 1933—1934 innehaft sin anställning och därav haft sin väsentliga utkomst, dels ock under läsåret 1936—1937 är för sin utkomst väsentligen hänvisad till ifrågavarande anställning;

c) medgiva, att tillfällig löneförbättring må för tiden 1 juli 1936—30 juni 1937 utgå till lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor med följande belopp:

till ordinarie manlig ämneslärare med 600 kronor;

» ordinarie kvinnlig ämneslärare med 500 kronor; samt

» extra ordinarie ämneslärare, övningslärare och timplärare med belopp, som Kungl. Maj:t i huvudsaklig enlighet med de i sådant hänseende nu gällande grunder bestämmer, till lärare i manlig slöjd dock allenast i sådant fall, då statsbidrag jämlikt gällande bestämmelser utgår till undervisningen;

d) till *Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala mellanskolor* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 1,454,500 kronor.

II. avslå herr Mårtenssons m. fl. ovannämnda motion (II: 174), i vad densamma avser de kommunala mellanskolorna.

131:o) **Kommunala läroverk: Resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid kommunala flickskolor och kommunala mellanskolor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 129, sid. 354 och 355) och under erinran, att särskilt anslag tidigare ej utgått till resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid kommunala flickskolor samt att anslag till motsvarande ändamål vid kommunala mellanskolor ej utgått sedan budgetåret 1932/1933, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kommunala läroverk: Resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid kommunala flickskolor och kommunala mellanskolor* för budgetåret 1936/1937 an-

visa ett *reservationsanslag* av 5,000 kronor, att utgå under de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

132:o) **Privatläroverk: Bidrag till högre goss- och samskolor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 130, sid. 355—358), vilket innebär, att antalet parallellavdelningar, till vilka statsbidrag må utgå, skulle bestämmas till högst 236 i stället för, såsom nu är fallet, högst 243, ävensom en anslagsminskning med 15,700 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) besluta, att den av 1933 års riksdag beslutade ändringen ifråga om tjänstgöringsskyldighet för ämneslärare vid privatläroverk och rätt till uppdelning av årsklass i parallellavdelning skall äga tillämpning jämväl för budgetåret 1936/1937, dock med iakttagande att statsbidrag må utgå till högst 236 parallellavdelningar vid samtliga statsunderstödda privatläroverk;

b) till *Privatläroverk: Bidrag till högre goss- och samskolor* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 534,000 kronor.

133:o) **Bidrag till Olofskolan.** I en inom andra kammaren av fru *Ruth Gustafson* väckt motion (II: 543) har hemställts, att riksdagen ville besluta att till Olofskolan bevilja ett anslag av 15,000 kronor.

Beträffande de av motionären till stöd för hennes framställning anförda skälen hänvisas till motionen.

Utskottet. Enär den i ärendet förebragta utredningen icke lämnar möjlighet att bedöma skolans verksamhet, finner sig utskottet icke kunna tillstyrka motionen II: 543.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må avslå fru Ruth Gustafsons ovannämnda motion (II: 543).

134:o) **Privatläroverk: Bidrag till högre flickskolor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 131, sid. 358 och 359), vilket innebär en anslagsminskning med 120,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) besluta, att den av 1933 års riksdag beslutade ändringen i fråga om beloppet av grundunderstöd till högre flickskolor skall äga tillämpning jämväl för budgetåret 1936/1937;

b) till *Privatläroverk: Bidrag till högre flickskolor* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 1,626,000 kronor.

135:o) **Privatläroverk: Bidrag till enskilda mellanskolor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 132, sid. 360), vilket innebär en anslagsminskning med 2,600 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Privatläroverk: Bidrag till enskilda mellanskolor* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 75,400 kronor.

136:o) **Privatläroverk: Resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid privatläroverk.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 133, sid. 360 och 361) och under erinran, att anslag till förevarande ändamål ej utgått sedan budgetåret 1932/1933, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Privatläroverk: Resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid privatläroverk* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 4,000 kronor, att utgå under de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

137:o) **Privatläroverk: Bidrag till de statsunderstödda enskilda läroanstalternas vikariatskassa.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 134, sid. 361), vilket innebär en anslagsminskning med 800 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Privatläroverk: Bidrag till de statsunderstödda enskilda läroanstalternas vikariatskassa* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 14,200 kronor.

138:o) **Privatläroverk: Ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 135, sid. 361 och 362), vilket innebär en anslagshöjning med 8,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Privatläroverk: Ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 58,000 kronor.

139:o) **Understöd åt vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i kvinnlig slöjd.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 136) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Understöd åt vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i kvinnlig slöjd* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 19,000 kronor att under de villkor och bestämmelser och med den fördelning, som av Kungl. Maj:t föreskrivas, utgå till Maria Nordenfelts högre handarbets-

lärarinneseminarium i Göteborg samt föreningen Handarbetets vänner och Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium i Stockholm.

140:o) **Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 137) hemställer utskottet, att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, såsom *Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 70,000 kronor.

141:o) **Understöd till utbildningskurser för lärarinnor i hushållsgöromål.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 138) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Understöd till utbildningskurser för lärarinnor i hushållsgöromål* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 12,000 kronor att under de villkor, Kungl. Maj:t må finna lämpligt föreskriva, utgå till styrelsen för aktiebolaget Ateneum för flickor i Stockholm och till Göteborgs allmänna folkskolestyrelse med högst 6,000 kronor till vardera.

142:o) **Granskning av läroböcker.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 139) föreslagit riksdagen om anslag till förevarande ändamål avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande; vilket härmed anmäles.

Folkundervisningen.

Anstalter för lärarutbildning.

143:o) **Folkskoleseminarier: Avlöningar. Folkskoleseminarier: Omkostnader. Folkskoleseminarier: Materiel, böcker m. m. Folkskoleseminarier: Stipendier. Småskoleseminarier: Avlöningar. Småskoleseminarier: Omkostnader. Småskoleseminarier: Materiel, böcker m. m. Småskoleseminarier: Stipendier. Småskoleseminarier: Anordnande av fortbildningskurser för småskollärarinnor. Bidrag till avlöning åt vissa på indragningsstat hos landsting uppförda seminarielärare m. m.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 140) föreslagit riksdagen om anslag till förevarande ändamål avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande; vilket härmed anmäles.

Folkskolinspektionen.

144:o) **Folkskolinspektionen: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 141, sid. 366—374) föreslagit riksdagen att

dels besluta, att för expenser skall utgå ej mindre till ordinarie och av Kungl. Maj:t förordnad folkskolinspektör ävensom till å ledig befattning vikarierande folkskolinspektör ersättning med tills vidare 700 kronor för år, dock att folkskolinspektör, som är tjänstledig, skall av honom tillkommande expensersättning till sin vikarie avstå 300 kronor för år, såvida icke Kungl. Maj:t i särskilt fall bestämmer, att han skall avstå högre belopp, än även till vikarie för folkskolinspektör, som åtnjuter semester, ersättning med ett belopp, beräknat efter 300 kronor för år;

dels öka den i avlöningsstaten för folkskolinspektionen uppförda delposten till expensersättning, nu förslagsvis 27,300 kronor, med 10,600 kronor till förslagsvis 37,900 kronor,

dels öka den i samma avlöningsstat uppförda delposten till provisorisk avlöningsförbättring, nu förslagsvis 4,600 kronor, med 3,400 kronor till förslagsvis 8,000 kronor;

dels i anledning härav öka den i samma avlöningsstat uppförda anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän från 83,500 kronor med 14,000 kronor till 97,500 kronor ävensom slutsumman av sagda avlöningsstat från 420,000 kronor till 434,000 kronor;

dels ock till Folkskolinspektionen: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 434,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren av herrar *N. S. Norling* och *R. Wagnsson* väckt motion (I: 190), vari hemställts, att riksdagen må besluta, dels att för expenser skall utgå ej mindre till ordinarie och av Kungl. Maj:t förordnad folkskolinspektör ävensom till å ledig befattning vikarierande folkskolinspektör ersättning med tills vidare 900 kronor per år, dock att folkskolinspektör, som är tjänstledig, skall av honom tillkommande expensersättning till sin vikarie avstå 300 kronor för år, såvida icke Kungl. Maj:t i särskilda fall bestämmer, att han skall avstå högre belopp, än även till vikarie för folkskolinspektör, som åtnjuter semester, ersättning med ett belopp, räknat efter 300 kronor för år, dels öka den i avlöningsstaten för folkskolinspektionen uppförda delposten till expensersättning, nu förslagsvis 27,300 kronor, med 20,800 kronor till förslagsvis 48,100 kronor.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställning anförda skälen hänvisas till motionen.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, såsom redan av det sagda framgår, en anslagshöjning med 14,000 kronor, varav 10,600 kronor belöpa på berörda

förslag om höjning av expensersättningen till folkskolinspektör. Av statsrådsprotokollet inhämtas i sistnämnda avseende följande:

Enligt gällande bestämmelser (kungörelsen nr 236/1928) utgår för expenser till ordinarie och av Kungl. Maj:t förordnad folkskolinspektör ävensom till å ledig befattning vikarierande folkskolinspektör dels ersättning med 300 kronor för år, dels ock därutöver, så länge riksdagen för ändamålet beviljar medel, tilläggsersättning med 200 kronor för år, dock att folkskolinspektör, som är tjänstledig, skall av honom tillkommande ersättning och tilläggsersättning till sin vikarie avstå 200 kronor, för år räknat, såvida icke Kungl. Maj:t i särskilt fall bestämmer, att han skall avstå högre belopp. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 17 maj 1935 utgår till vikarie för folkskolinspektör under dennes semester ersättning för expenser för dylik tjänstgöringstid med ett belopp, beräknat efter 200 kronor för år.

I framställning den 25 oktober 1934 anhöll *statens folkskolinspektörers förbund*, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för beredande av behövt biträde åt statens folkskolinspektörer vid utförandet av det administrativa arbetet. Som motiv anfördes, att det omfattande och tidsödande arbete av administrativ natur, varmed folkskolinspektörerna mer och mer finge syssla, återverkade på deras huvuduppgift, nämligen inspektionsverksamheten.

Skolöverstyrelsen tillstyrkte i utlåtande den 9 november 1934 framställningen samt hemställde om utverkande för budgetåret 1935/1936 av ett anslag av 23,400 kronor till bestridande av kostnaderna för vissa skrivbiträdesgöromål åt statens folkskolinspektörer. Av utlåtandet framgår, att enligt överstyrelsens mening medel för ändamålet borde ställas till de särskilda inspektörernas förfogande endast till den omfattning, som motsvarade de styrkta verkliga kostnaderna för utfört skrivbiträdesarbete inom ramen av ett visst maximitimalt.

Statskontoret erinrade i utlåtande den 1 december 1934, att kostnader för renskrivningsarbete vore inräknade i de till statens folkskolinspektörer utgående expensbidragen. Då någon redovisningsskyldighet för dessa bidrag icke föreläge, skulle ett genomförande av föreliggande förslag närmast innebära en löne reglering för folkskolinspektörerna. Statskontoret avstyrkte bifall till framställningen men anförde, att — om det skulle anses, att ytterligare ersättning för renskrivningskostnader borde tillerkännas inspektörerna — härför erforderliga medel torde böra beredas genom höjning av tilläggsersättningen för expenser.

Under punkten 170 i 1935 års åttonde huvudtitel förklarade sig departementschefen icke kunna under rådande statsfinansiella förhållanden biträda sagda förslag om anvisande av ytterligare medel till bestridande av kostnaderna för vissa skrivbiträdesgöromål åt statens folkskolinspektörer. Riksdagen (skrivelse nr 8, punkten 124) beslutade i enlighet härmed.

I skrivelse den 31 augusti 1935 har nu *skolöverstyrelsen* — med anledning av en av statens folkskolinspektörers förbund i ämnet hos överstyrelsen

gjord förnyad framställning — framlagt förslag om höjning av den sammanlagda expensersättningen åt folkskolinspektörerna med 400 kronor till 900 kronor. Av skrivelsen inhämtas följande:

För åstadkommande av den behövligen minskningen av de folkskolinspektörerna personligen åliggande expeditionsgöromålen kunde olika utvägar ifrågasättas.

Med anledning av vad statskontoret i dess ovanberörda utlåtande av den 1 december 1934 anfört ville överstyrelsen framhålla, att den till varje inspektör utgående expensersättningen icke kunde anses utgöra full ersättning för tillhandahållande av tjänsterum, för tjänstens utövande erforderlig telefon, förbrukningsmateriel m. m. Annu mindre medgåve beloppet, att från detsamma utginge ersättning för skrivarbete eller annan expeditionshjälp. Om i överensstämmelse med överstyrelsens förutnämnda förslag av den 9 november 1934 mot redovisningsskyldighet anvisades ett särskilt för dylikt ändamål avsett belopp, kunde detta näppeligen innebära en lönereglering eller i varje fall icke en löneförbättring. Överstyrelsen ansåge fortfarande, att den hjälp med skriv- och expeditionsarbeten, folkskolinspektörerna onekligen behövde, lämpligen kunde beredas dem på samma sätt som skett beträffande rektorerna vid läroverk och seminarier, nämligen genom beviljande av ett skäligt belopp till arvode åt ett skrivbiträde med efter förhållandena anpassad tjänstgöring. Emellertid ville överstyrelsen framhålla, att huvudsaken givetvis vore, att den erforderliga arbetshjälpen på det ena eller andra sättet ställdes till inspektörernas förfogande och att detta med hänsyn till den just nu inträdande betydande ökningen av arbetsbördan skedde utan ytterligare dröjsmål. Skulle det visa sig, att den av statskontoret i dess yttrande av den 1 december 1934 såsom lämpligast anvisade utvägen, nämligen att höja expensersättningen, vore den lättast framkomliga, borde den anlitas. Ökades expensersättningen tillräckligt, erhöles inspektörerna på den vägen medel, som kunde användas till arvode åt ett biträde.

Beträffande anslaget storlek ansåge sig överstyrelsen icke kunna sträcka sig så långt, som inspektörsförbundet tänkt sig, nämligen till ett anslag av 1,000 kronor per år och inspektör. Enligt förbundets tidigare av överstyrelsen tillstyrkta framställning ifrågasattes i första hand ett särskilt anslag till arvoden till biträden åt inspektörerna å högst 450 kronor till varje. Om i stället expensersättningen ansåges böra höjas, förordade överstyrelsen, att denna höjning för närvarande begränsades till 400 kronor för varje inspektör. Inklusiv tilläggsersättning skulle i så fall expensersättningen till varje inspektör komma att uppgå till 900 kronor om året.

Statskontoret har i utlåtande den 4 november 1935 erinrat, att utredning om i vilken utsträckning särskilda expeditionslokaler vore förhyrda för folkskolinspektörerna icke, enligt vad statskontoret hade sig bekant, blivit verkställd. Skulle någon ökning av ifrågavarande anslagsmedel anses böra företagas, torde densamma böra begränsas till det belopp, statskontoret tidigare föreslagit, nämligen 100 kronor.

Departementschefen har för egen del yttrat i huvudsak följande:

Av det ovanstående framgår, att ersättningen till expenser för statens folkskolinspektörer numera är uppdelad på ersättning och tilläggsersättning.

Motivet till denna uppdelning var att man år 1919 hade anledning förvänta, att behovet av sådan ersättning komme att förminska i mån av dyrtidens tillbakagång. I överensstämmelse härmed sänktes också ifrågavarande ersättning, som till en början utgjorde sammanlagt 600 kronor, först år 1923 till 550 kronor och därefter år 1924 till det nu utgående beloppet av sammanlagt 500 kronor.

Sedan år 1924, då expensersättningen alltså bestämdes till sitt nuvarande belopp, hava vidtagits åtskilliga åtgärder på folkskoleväsendets område, vilkas genomförande till väsentlig del bygger på medverkan av folkskolinspektionen eller som förutsätta en avsevärd ökning av de med folkskolinspektionen förenade administrativa göromålen. Här må allenast erinras om 1926 års riksdags beslut angående statsbidrag till inackordering av skolbarn i skolhem eller enskilda hem och till anordnande av skolskjutsar, 1929 års riksdags beslut rörande provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid folk- och småskolor samt vid högre folkskolor, 1932 års riksdags beslut om centralisering av fortsättningsskoleväsendet och om åtgärder för beredande av större möjlighet för skoldistrikt att indraga skolor och skolavdelningar samt 1935 års riksdags beslut om statens övertagande av vissa kostnader för folkskoleväsendet och om ökat statligt inflytande på detsamma. Dessa åtgärder och många andra av mindre räckvidd hava vållat och komma att ytterligare medföra en betydande ökning av ej blott de göromål, som äro förenade med folkskolinspektörernas allmänna uppgift att hava tillsyn över folkskoleväsendet och främja dess utveckling, utan även det expeditjonsarbete, som redan tidigare utgjort en väsentlig del av deras arbetsbörda. Såsom förhållandena nu utvecklats sig, måste inspektörernas arbetstid i stor utsträckning till förfång för deras egentliga och mera betydelsefulla arbetsuppgifter tagas i anspråk för sådana enkla göromål, som fullt tillfredsställande skulle kunna utföras av mindre kvalificerade arbetskrafter. Detta är icke förenligt med statens intresse. Ej minst ur statsfinansiell synpunkt är det av stor vikt, att inspektörerna hava tillfälle att verksamt deltaga i det pågående organisatoriska omdaningsarbetet inom folkskoleväsendet. Vidare är det synnerligen angeläget, att de icke nödgas eftersätta de åligganden som pedagogiska ledare av skolväsendet inom vederbörande inspektionsområden, vilka enligt gällande inspektörsinstruktion ankomma på dem. Det är min uppfattning, att, om statsmakterna alltjämt ställa sig avvisande mot kravet på ökad expensersättning åt inspektörerna, fara hotas, att dessa befattningshavare skola alltmera övergå till att bliva till övervägande delen av expeditjionsgöromål betungade, vid skrivbordsarbete bundna administrativa tjänstemän. I detta hänseende vill jag instämma med ett av 1924 års riksdag i ämnet gjort uttalande (skrivelse nr 8 A, punkten 131) om att en sådan utveckling icke skulle stå i överensstämmelse med andan i berörda instruktion och otvivelaktigt leda till förfång för skolväsendet och skoldistrikt.

För att bereda folkskolinspektörerna någon lättnad i berörda hänseenden torde det vara erforderligt att, såvitt möjligt är, tillmötesgå föreliggande framställning om ökad ersättning av statsmedel för med inspektörernas arbete förenade kostnader för expenser. Detta synes lämpligen böra ske genom att öka den nu utgående expensersättningen och ej, såsom överstyrelsen tidigare ifrågasatt, genom att anvisa särskilda medel till envar av inspektörerna för avlöande av skrivbiträden.

Såsom av det föregående framgår, har vederbörande folkskolinspektörs-

förbund ifrågasatt en ökning av ifrågavarande ersättning från 500 kronor till 1,000 kronor. Skolöverstyrelsen har tillstyrkt en ökning med 400 kronor och statskontoret ifrågasatt en höjning med endast 100 kronor. Sistnämnda belopp anser jag alltför ringa. För egen del håller jag före, att en skälig lättnad torde kunna beredas inspektörerna, om expensersättningen höjes med 200 kronor. Jag anser mig därför böra framlägga förslag i denna riktning. Samtidigt torde det vara lämpligt att vidtaga ett par formella ändringar i gällande bestämmelser på området. Som nämnts är det nuvarande expensbidraget uppdelat på ersättning och tilläggsersättning, närmast i syfte att den sistnämnda ersättningen skulle minska i och med fallande priser på materiel m. m. Enligt min mening saknas numera anledning att bibehålla den hittillsvarande uppdelningen. Skulle mot förmodan av en eller annan anledning skäl uppkomma för en reglering nedåt av expensersättningen, torde hinder härför icke föreligga, vare sig berörda uppdelning förefinnes eller icke. Jag erinrar, att den tidigare i andra fall tillämpade, likartade fördelningen i anslag och förstärkningsanslag för visst ändamål ej längre användes. Jag förordar därför, att gällande bestämmelser så ändras, att för expenser till ordinarie och av Kungl. Maj:t förordnad folkskolinspektör ävensom till å ledig befattning vikarierande folkskolinspektör må utgå ersättning med tills vidare 700 kronor för år. Tillika torde böra föreskrivas, dels att folkskolinspektör, som är tjänstledig, skall av honom tillkommande ersättning till sin vikarie avstå ett belopp av 300 kronor för år, såvida icke Kungl. Maj:t i särskilt fall bestämmer, att han skall avstå högre belopp, dels ock att vikarie för folkskolinspektör, som åtnjuter semester, skall för dylik tjänstgöring åtnjuta ersättning för expenser med ett belopp, beräknat efter 300 kronor för år. Det lär få ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera utfärda i detta hänseende erforderliga bestämmelser.

Vid bifall till vad nu föreslagits, torde den i avlöningsstaten uppförda delposten till expensersättning böra höjas med 10,600 kronor till förslagsvis 37,900 kronor.

Kungl. Maj:ts under här förevarande punkt framlagda förslag har endast i vad avser folkskolinspektörernas expensersättning givit anledning till uttalande från utskottets sida.

Såsom departementschefen erinrat hava sedan år 1924, då expensersättningen bestämdes till sitt nuvarande belopp, vidtagits åtskilliga åtgärder på folkskoleväsendets område, vilkas genomförande till väsentlig del bygger på medverkan av folkskolinspektionen eller som förutsätta en avsevärd ökning av de med folkskolinspektionen förenade administrativa göromålen. Den redogörelse för dessa åtgärder, som departementschefen lämnat, finner utskottet vara bevis nog. Utskottet delar tillfullo de av departementschefen uttalade farhågorna för att folkskolinspektörerna för fullgörande av sin ökade arbetsbörda bliva nödsakade att eftersätta sin pedagogiska ledarverksamhet ävensom sitt bland annat ur statsfinansiell synpunkt betydelsefulla deltagande i det pågående organisatoriska omdaningsarbetet inom folkskolan. Att åtgärder vidtagas för att dels frigöra inspektörerna från mycket av dem redan nu åliggande arbete, som lika väl kan utföras av mindre kvalificerade ar-

Utskottet.

betskrafter, dels ock skapa möjligheter för inspektörerna att möta sina nya uppgifter, finner utskottet ofrånkomligt.

Utskottet har emellertid icke funnit det i detta hänseende framlagda förslaget tillfredsställande. Den ökning av expensersättningen, som förordats, kan givetvis betyda en avlastning av mindre kvalificerat administrativt arbete för de folkskolinspektörer, som för dylikt ändamål anställa särskild arbetskraft. Emellertid torde man icke kunna vara övertygad om att detta alltid blir förhållandet, och då förfelas syftemålet med den höjda expensersättningen.

Det torde vara erforderligt, att man undersöker, om icke andra utvägar kunna komma ifråga för att nå det av utskottet uppställda målet, nämligen ett frigörande av folkskolinspektörerna för deras egentliga, viktiga verksamhet. En tänkbar utväg, som i detta hänseende icke synes böra lämnas utan beaktande, finner utskottet vara en liknande den, som redan kommit till användning vid läroverken genom anordningen med biträden å rektorsexpeditionerna. Kostnaderna för nämnda anordning vid läroverken uppgå icke till något avskräckande belopp; för 137 allmänna läroverk utgöra de sålunda för innevarande budgetår tillhoppa 60,125 kronor.

Utskottet finner sig alltså böra framhålla önskvärdheten av att denna fråga med det snaraste blir föremål för utredning. Denna utredning torde böra så bedrivas, att förslag i ämnet om möjligt kan föreläggas redan 1937 års riksdag.

I avvaktan på denna utredning finner sig utskottet böra som ett provisorium för nästkommande budgetår tillstyrka den föreslagna ökningen av expensersättningen till 700 kronor för varje inspektör. Att riksdagen, på sätt i motionen I: 190 yrkats, skulle gå utöver Kungl. Maj:ts förslag i detta hänseende finner sig utskottet icke — med hänsyn bland annat till den av utskottet förordade utredningen — kunna tillstyrka. Utskottet avstyrker alltså denna motion i vad den skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å herrar Norlings och Ruben Wagnssons ovannämnda motion (I: 190) i vad densamma skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag,

a) besluta, att för expenser skall under budgetåret 1936/1937 utgå ej mindre till ordinarie och av Kungl. Maj:t förordnad folkskolinspektör ävensom till å ledig befattning vikarierande folkskolinspektör ersättning med 700 kronor för år, dock att folkskolinspektör, som är tjänstledig, skall av honom tillkommande expensersättning till sin vikarie avstå 300 kronor för år, såvida icke Kungl. Maj:t i särskilt fall bestämmer, att han skall avstå högre belopp, än även till vikarie för folkskolinspektör, som åtnjuter semester, ersättning med ett belopp, beräknat efter 300 kronor för år;

b) öka den i avlöningsstaten för folkskolinspektionen uppförda delposten till expensersättning, nu förslagsvis 27,300 kronor, med 10,600 kronor till förslagsvis 37,900 kronor,

c) öka den i samma avlöningsstat uppförda delposten till provisorisk avlöningsförbättring, nu förslagsvis 4,600 kronor, med 3,400 kronor till förslagsvis 8,000 kronor;

d) i anledning härav öka den i samma avlöningsstat uppförda anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän från 83,500 kronor med 14,000 kronor till 97,500 kronor ävensom slutsumman av sagda avlöningsstat från 420,000 kronor till 434,000 kronor;

e) till *Folkskolinspektionen: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 434,000 kronor.

145:o) **Folkskolinspektionen: Reseersättningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 142, sid. 374—376), vilket innebär en anslagshöjning med 25,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolinspektionen: Reseersättningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 175,000 kronor.

Folkskoleväsendet.

146:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor.** Kungl. Maj:t har (punkt 143, sid. 376—380) föreslagit riksdagen att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 62,350,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *C. G. Jacobsson m. fl.* väckt motion (II: 410), vari hemställt, bland annat, att riksdagen måtte besluta för budgetåret 1936/1937 att för lärare vid folk- och småskolor må utgå en förhöjd provisorisk avlöningsförbättring, beräknad i huvudsaklig överensstämmelse med 1928 års lönekommittés förslag ifråga om lönebelopp.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställning anförda skälen hänvisas till motionen.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 3,800,000 kronor.

Ovanberörda i motionen II: 410 framförda yrkande kan utskottet icke tillstyrka. Den mycket stora utgiftsökning, som skulle bliva en följd av ett bifall till motionen, måste redan i och för sig göra utskottet betänksamt. Vidare bör en lönerегleringsfråga av denna omfattning icke avgöras på

Utskottet.

grund av enskild motion utan först efter förslag av Kungl. Maj:t. Utskottet hemställer följaktligen om avslag å motionen II: 410 såvitt nu är i fråga.

Mot Kungl. Maj:ts förslag har utskottet icke funnit något att erinra.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å herr Jacobssons m. fl. ovannämnda motion (II: 410), såvitt nu är i fråga, till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 62,350,000 kronor.

147:o) Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor eller särskilda slöjdskolor. Kungl. Maj:t har (punkt 144, sid. 381—384) föreslagit riksdagen att

dels godkänna de av departementschefen i statsrådsprotokollet föreslagna ändringarna i gällande grunder för statsbidrag till undervisning i slöjd vid folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola att träda i tillämpning från och med den 1 juli 1936;

dels ock till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor eller särskilda slöjdskolor* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 2,665,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehäft

dels förutnämnda inom andra kammaren av herr *J. V. Mårtensson m. fl.* väckta motion (II: 174), vari hemstälts, att riksdagen måtte besluta att statsbidraget till slöjdundervisningen vid rikets undervisningsanstalter måtte utgå efter de grunder, som voro gällande före 1933 års riksdagsbeslut i frågan;

dels förutnämnda inom andra kammaren av herr *C. G. Jacobsson m. fl.* väckta motion (II: 410), vari hemstälts, bland annat, att riksdagen måtte besluta för budgetåret 1936/1937 att för undervisningen i slöjd måtte utgå de minimibelopp, som voro stadgade före den år 1933 beslutade nedsättningen:

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *F. Hamrin m. fl.* (I: 57) och den andra inom andra kammaren av herr *G. Andersson i Rasjön m. fl.* (II: 136), vari hemstälts, att riksdagen måtte besluta att lärare, som är anställd för undervisning i slöjd vid folkskola, mindre folkskola och särskild slöjdskola, må i arvode erhålla minst 1 krona 20 öre per undervisningstimme, att skoldistrikt må av statsmedel erhålla bidrag till lärarens avlöning, beräknat efter 1 krona 20 öre per undervisningstimme eller med högst 153 kronor 60 öre per undervisningsår, samt att minimibeloppet av det för slöjddavdelning utgående statsbidraget får beräknas efter en årlig undervisningstid av 128 timmar;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *G. Bagge m. fl.* (I: 133) och den andra inom andra kammaren av herr

M. Skoglund m. fl. (II: 303), vari hemställt, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i gällande grunder för statsbidrag till undervisning i slöjd vid folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola att minimiarvodet till lärare i slöjd bestämmes till 1 krona 20 öre för undervisningstimme, att minimibeloppet av det för slöjddavdelning utgående statsbidraget får beräknas efter en årlig undervisningstid av 128 timmar och att skoldistrikt må av statsmedel erhålla bidrag till lärarens avlöning, beräknat efter 1 krona 20 öre för undervisningstimme eller med högst 153 kronor 60 öre för undervisningsår;

dels en inom första kammaren av herr *D. Norman m. fl.* väckt motion (I: 97), vari hemställt, att riksdagen med bifall till eklestiastikministerns förslag rörande minimiantalet lärjungar måtte besluta, att från och med den 1 juli 1936 arvodet för undervisning i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor eller särskilda slöjdskolor fastställes till minst 1 krona och 20 öre för undervisningstimme, och att motsvarande statsbidrag måtte utgå för högst 136 timmar för slöjddavdelning under helt redovisningsår.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställningar anförda skälen hänvisas, i den mån ej redogörelse lämnas här nedan, till motionerna II: 174, II: 410, I: 57, I: 133 och I: 97.

Nya grunder för statsbidrag till anordnande av slöjd i folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola antogos vid 1919 års riksdag, varefter kungörelse i ämnet utfärdades den 30 juni 1920 (nr 572). Enligt denna kungörelse skulle minimiarvodet för undervisning i slöjd utgöra 1 krona 20 öre för undervisningstimme, varav staten skulle bidraga med nio tiondelar eller 1 krona 8 öre för timme; minimiantalet lärjungar i slöjddavdelning skulle utgöra 10, men statsbidrag skulle få utgå även för avdelning med mindre lärjungeantal i det fall, att den bestod av samtliga de i skolan inskrivna eller, då undervisningen avsåg allenast det egentliga folkskolestadiet, samtliga de detta stadium tillhörande gossar, respektive flickor, vilka skäligen kunde delta i slöjdundervisningen. Statsbidrag kunde utgå till högst 136 timmars undervisning för år, vadan statsbidrag till slöjddavdelning för år kunde utgå med högst 146 kronor 88 öre.

Vid 1933 års riksdag beslötos vissa ändringar i berörda bestämmelser. Minimiarvodet för undervisning i slöjd nedsattes från 1 krona 20 öre till 1 krona för undervisningstimme. Statsbidrag till slöjdlärares avlöning skulle utgå med 90 öre för undervisningstimme i stället för 1 krona 8 öre, dock att detta sistnämnda belopp fortfarande skulle utgå, där undervisningen bestredes av lärare, vilkens tjänst för beredande av pensionsrätt för innehavaren vore reglerad jämlikt § 5 i reglementet för statens pensionsanstalt. Det årliga timtal, som statsunderstödd slöjddavdelning finge omfatta, nedsattes till 124. Statsbidrag till slöjddavdelning för år kunde sålunda — med nyssnämnda undantag, då statsbidraget utginge efter 133 kronor 92 öre per

avdelning — högst uppgå till 111 kronor 60 öre. Slöjdivdelning skulle, om blott en avdelning av ettdera eller vardera slaget (gosslöjd och flickslöjd) förekomme, bestå av minst 10 elever, dock att å det egentliga folkskolestadiet slöjdivdelning finge omfatta lägst 6 deltagare, under förutsättning att den bestode av samtliga de detta stadium tillhörande gossar respektive flickor, vilka prövades skäligen kunna deltaga i slöjdundervisningen.

I skrivelse den 31 augusti 1934 hemställde skolöverstyrelsen om sådana ändringar i grunderna för utgåendet av statsbidrag för undervisning i slöjd vid förenämnda läroanstalter, att, då fråga vore om undervisning i slöjd för flickor, i det minimiantal lärjungar, som slöjdivdelning kunde omfatta, under förutsättning att den bestode av samtliga de folkskolestadiet tillhörande flickor, vilka prövades skäligen kunna deltaga i slöjdundervisningen, måtte få inräknas även flickor från småskolestadiet, samt att statsbidraget finge utgå för 128 timmar. Kostnaderna för de sålunda föreslagna åtgärderna beräknades av överstyrelsen till 34,560 kronor, respektive 82,028 kronor. Överstyrelsen framhöll vidare, att själva slöjdarvodena borde, så snart de statsfinansiella förhållandena det medgäve, höjas till de belopp, som utgått före 1933 års arvodessänkning.

I proposition nr 174/1935 angående statens övertagande av vissa kostnader för folkskoleväsendet m. m. föreslog Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att i slöjdivdelning för flickor finge — under nyssnämnda av skolöverstyrelsen angivna förutsättning — inräknas även flickor från småskolestadiet. Ett bifall till detta förslag beräknades medföra en kostnadsökning av i runt tal 34,000 kronor.

Skolöverstyrelsens förslag om ökning av den årliga undervisningstiden från 124 timmar till 128 timmar ävensom beträffande höjning av slöjdarvodena föranledde icke något förslag från Kungl. Maj:ts sida.

I skrivelse nr 359/1935 anmälde riksdagen, att riksdagen medgivit förenämnda av Kungl. Maj:t föreslagna ändring i grunderna för statsbidrag till undervisning i slöjd vid ifrågavarande skolor samt anförde i förevarande ämne, bland annat, följande:

Riksdagen förbiser ingalunda de olägenheter, som uppkommit genom de vid 1933 års riksdag fattade besluten i här förevarande fråga. Den förordade uppmjukningen finner riksdagen vara ett betydelsefullt steg i rätt riktning mot ett ökat stöd från statsmakternas sida för den värdefulla slöjdundervisningen, och bifaller riksdagen därför vad sålunda föreslagits.

De härför beräknade merkostnaderna, 34,000 kronor, hava icke givit riksdagen anledning till erinran.

Det av skolöverstyrelsen framlagda förslaget om en ökning av den årliga undervisningstiden från 124 timmar till 128 timmar har riksdagen funnit beaktansvärt. Härigenom skulle framförallt en bättre överensstämmelse ernås mellan slöjdundervisningen och den effektiva lästiden för folkskolans övriga ämnen. Med hänsyn till de härmed förenade kostnaderna, av överstyrelsen beräknade till omkring 82,000 kronor, har riksdagen emellertid icke för närvarande ansett sig böra fatta beslut i ärendet.

I skrivelse den 31 augusti 1935 har *skolöverstyrelsen* erinrat, att 1935 års riksdag beslutat, att staten skulle övertaga de delar av de kontanta minimiarvodena för lärare i slöjd, som hittills påvilat skoldistriktet. Då emellertid nämnda beslut komme att tillämpas från och med den 1 juli 1936 och förskottsutbetalning av statsbidraget till slöjdundervisningen icke ägde rum, komme den ökning i medelsbehovet, som vore föranledd av ifrågasvarande ändrade grunder för statsbidragets utgående, att kräva täckning först vid den medelsrekvisition, som verkställdes vid början av budgetåret 1937/1938, då nya anslag för ändamålet stode till förfogande.

I skrivelse den 30 september 1935 har överstyrelsen beräknat medelsbehovet under förevarande anslag för nästkommande budgetår och därvid funnit anslaget kunna i riksstaten för budgetåret 1936/1937 uppföras med oförändrat belopp eller 2,665,000 kronor.

Överstyrelsen har vidare i förstnämnda skrivelse ifrågasatt vissa ändringar i gällande restriktiva bestämmelser angående statsbidrag till undervisning i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor och särskilda slöjdskolor. I sådant avseende har överstyrelsen hemställt *dels* att maximibeloppet av det för slöjdvadning utgående statsbidraget finge beräknas efter en årlig undervisningstid av 128 i stället för 124 timmar, *dels* att minimiarvodet till lärare i slöjd höjdes från 1 krona till 1 krona 20 öre för undervisningstimme, *dels ock* att skoldistrikt finge av statsmedel erhålla bidrag till lärares avlöning, beräknat efter 1 krona 20 öre för undervisningstimme, med högst 153 kronor 60 öre för slöjdvadning under helt redovisningsår.

Ett bifall till skolöverstyrelsens berörda förslag skulle enligt överstyrelsens beräkningar medföra — inberäknat kostnaderna för statens övertagande av den hittillsvarande kommunala andelen av lärararvodena, uppskattade till 336,000 kronor — en utgiftsökning av 866,000 kronor, varav 110,000 kronor belöpte å den föreslagna utsträckningen av antalet undervisningstimmar. Överstyrelsen har emellertid framhållit, att denna ökning i medelsbehovet på grund av gällande rekvisitionsförfarande icke behövde föranleda någon anslagshöjning för budgetåret 1936/1937.

Statskontoret har i utlåtande den 9 oktober 1935 anfört, att, därest Kungl. Maj:t skulle finna det statsfinansiella läget medgiva ett tillmötesgående av skolöverstyrelsens förevarande framställning, syntes i första hand förslaget om ökning av det årliga antalet undervisningstimmar från 124 till 128 böra vinna avseende.

Departementschefen har för egen del anfört:

Skolöverstyrelsens förslag i fråga om ändrade bestämmelser för statsbidrag till undervisning i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor och särskilda slöjdskolor anser jag mig icke nu kunna biträda. Förslaget åsyftar — förutom en mindre ökning av antalet undervisningstimmar — i första hand en förhöjning av lärararvodena. Enligt min uppfattning synes i stället ett understödande från statsmakternas sida av den för folkskolan betydelsefulla slöjdundervisningen böra i främsta rummet inriktas på att ett så stort antal

lärjungar som möjligt bliva satta i tillfälle att bibringas de färdigheter, ifrågasvarande undervisning är avsedd att befordra. Ett steg i denna riktning togs också vid 1935 års riksdag genom den då beslutade uppmjukningen av 1933 års bestämmelser i fråga om minimiantalet lärjungar. I trots av denna uppmjukning bliva på grund av nu gällande bestämmelser ett stort antal barn utestängda från den för vår folkuppfostran så viktiga slöjdundervisningen, särskilt vid de i Norrland ganska talrikt förekommande mindre folkskolorna. Jag anser därför starka skäl tala för att en ändring av ifrågasvarande bestämmelser kommer till stånd, i syfte att bereda ökat antal lärjungar tillfälle att deltaga i berörda undervisning. I sådant avseende får jag förorda, att den år 1933 i besparingssyfte uppställda fordran på ett minimiantal lärjungar av 6 — en bestämmelse, som föranlett att slöjdundervisningen måst nedläggas vid ett stort antal skolor — ändras därhän, att berörda minimisiffror bestämmas till 3. Liksom hittills bör vid ett underskridande av normalminimisiffran 10 gälla, att slöjdivdelningen skall bestå av samtliga i skolan inskrivna, det egentliga folkskolestadiet tillhörande gossar, respektive flickor, vilka skäligen kunna deltaga i slöjdundervisningen. Vid ett bifall till detta förslag synes det av 1935 års riksdag lämnade medgivandet om inräknande under viss förutsättning i slöjdivdelning för flickor, tillhörande folkskolestadiet, av flickor från småskolestadiet komma att i stort sett sakna praktisk betydelse, varför bestämmelserna härom från och med nästkommande budgetår böra upphöra att gälla. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som föranledas av ett biträdande från riksdagens sida av vad jag i fråga om minimiantalet lärjungar i slöjdivdelning sålunda förordat.

Enligt vad jag under hand inhämtat från skolöverstyrelsen, skulle den av mig nu förordade ändringen hava till följd, att omkring ett tusen slöjdivdelningar skulle tillkomma. Kostnaderna härför torde kunna uppskattas till i runt tal 124,000 kronor. På grund av gällande rekvisitionsförfarande komma ifrågasvarande merkostnader icke att behöva beräknas å riksstaten för nästkommande budgetår, varför någon höjning av förevarande anslag icke av denna anledning är påkallad.

Skolöverstyrelsen har i sina anslagsberäkningar ansett anslaget kunna för budgetåret 1936/1937 uppföras med oförändrat belopp eller 2,665,000 kronor. Jag har icke funnit anledning föreligga att frånga detta förslag.

Till stöd för det i motionen I: 57 framförda förslaget har erinrats om skolöverstyrelsens ovanberörda, i skrivelse den 31 augusti 1935 gjorda framställning samt i övrigt yttrats bland annat följande:

I sin skrivelse yttrar skolöverstyrelsen: »När genom beslut av 1933 års riksdag grunderna för statsbidragets utgående till slöjdundervisningen i besparingssyfte ändrades, skedde i samband därmed även den ändringen, att det redan förut knappa timarvodet för undervisning i slöjd nedsattes med icke mindre än en sjättedel, eller från 1 krona 20 öre till 1 krona, på samma gång statsbidraget minskades från 1 krona 8 öre till 90 öre. Dock skulle det högre arvodet och det större statsbidraget fortfarande få utgå för sådan slöjdundervisning, som handhades av särskilda slöjdlärare med full tjänstgöring och pensionsrätt i statens pensionsanstalt. — — — Redan denna olikhet i tillämpningen, vilken ju rent objektivt sett måste betecknas såsom

synnerligen godtycklig, giver den vidtagna åtgärden karaktären av ett provisorium, som icke i längden torde kunna uppehållas. — — — Statsmakterna insågo också det sakligt oberättigade i de vidtagna inknapningsåtgärderna och betonade vid beslutets fattande mycket starkt, att de voro föranledda uteslutande av budgetära hänsyn. Även statskontoret uttalade, att det i och för sig syntes förefalla mindre lämpligt att företaga någon sänkning i det relativt låga slöjdarvodet.

Det har ju icke heller varit statsmakternas mening, att de försämrade grunderna för utgående av statsbidrag till undervisning i slöjd eller nedläggningen av slöjdläraryrvodet skulle äga stadigvarande natur. Det har uppenbarligen förutsatts att en återgång till tidigare, mera gynnsamma förhållanden borde ske, så snart det statsfinansiella läget sådant kunde medgiva. — — — Under uttalande av den förhoppningen att budgetära skäl icke måtte lägga hinder i vägen, finner sig överstyrelsen nu böra hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå 1936 års riksdag att besluta, att slöjdläraryrvodet åter måtte, där så icke redan sker, få utgå med 1 krona 20 öre i timmen. Även detta arvodesbelopp är ju en synnerligen låg betalning för det arbete, varom här är fråga.»

De motioner, som väcktes i ärendet vid 1935 års riksdag (I: 295 och II: 517), avstyrktes visserligen av statsutskottet, men detta yttrade dock därvid, att utskottet å andra sidan icke ville underlåta att framhålla, att utskottet väl insågo det behjärtansvärda i här förevarande motionsvis gjorda yrkanden, och ville utskottet uttala den förhoppningen, att de statsfinansiella förhållandena snart skulle medgiva en återgång, helt eller delvis, till tidigare bestämmelser.

Även ett arvode av 1 krona 20 öre måste sägas vara en relativt låg avlöning då det gäller sådan utbildning och sådant arbete, som slöjdundervisningen kräver. Det har även tidigare betonats, att där slöjdundervisningen handhaves av skolans lärare måste den ske efter lärarens egentliga skoldag, då även åtskilligt annat arbete för skolans räkning väntar på att utföras. Därigenom blir undervisningen särskilt tröttande, men andra kompetenta slöjdlärare är ytterst svårt att anskaffa. Förväntningarna att kommunerna själva skulle höja beloppet till förutvarande arvode ha blott i ringa grad uppfyllts, och ingen anledning finnes antaga, att de hädanefter skulle bliva mer frikostiga. Skall den så viktiga och av barn och målsmän så högt uppskattade slöjdundervisningen kunna uppehållas och i ännu större utsträckning upptagas, måste statsmakterna ge densamma det ytterligare stöd, varav den är i trängande behov. Då nu det statsfinansiella läget synes kunna medgiva en återgång till det slöjdarvode, som utgick för år 1933, synes det oss, som tiden vore inne att företaga denna ändring. Ävenledes torde antalet undervisningstimmar böra utökas, åtminstone till det antal, skolöverstyrelsen i sin förut citerade skrivelse föreslagit.

De huvudfrågor, kring vilka diskussionen om här förevarande anslag rört sig i de av myndigheterna avgivna yttrandena, departementschefens anförande och de i ämnet väckta motionerna, äro tre: dels en ytterligare uppmjukning av 1933 års bestämmelser i fråga om det minimiantal lärjungar, som slöjddavdelning må omfatta, dels en höjning av det årliga timantal, för vilket statsunderstöd må utgå, dels ock en höjning av slöjdläraryrnas arvoden.

Utskottet.

Beträffande förstnämnda fråga har departementschefen framlagt ett förslag, som synes väl motiverat och bör kunna tillfredsställa alla rimliga fordringar. I allt beräknas härigenom omkring 1,000 slöjddavdelningar tillkomma. Särskilt för de talrika mindre folkskolorna i Norrland kommer den förordade sänkningen av minimiantalet lärjungar att betyda mycket. Kostnadsökningen för denna uppmjukning i fråga om minimibestämmelserna har beräknats till omkring 124,000 kronor. Vad sålunda föreslagits finner sig utskottet böra tillstyrka.

De i motionerna framförda yrkandena avse de båda andra huvudfrågorna, där departementschefen icke för närvarande ansett sig kunna förorda någon förändring. Yrkandena rörande det årliga timantalet på sätt skolöverstyrelsen hemställt avse i allmänhet en ökning från 124 till 128 timmar. I motionen I: 97 hemställes om en ökning till 136 timmar. Av formuleringen av motionen II: 174 synes framgå, att även här en ökning av timantalet till 136 avsetts. I motionen II: 410 beröres ej frågan om timantalet. Beträffande arvoden påyrkas i samtliga motioner ett återgående till de belopp, som utgingo före den av 1933 års riksdag vidtagna reduceringen.

På sätt i motionen I: 133 erinrats, föreslog skolöverstyrelsen år 1934 — alltså redan året efter nedsättningen av timtalet — en utökning av undervisningstiden från 124 till 128 timmar för att ernå en bättre överensstämmelse mellan slöjdundervisningen och den effektiva lästiden för folkskolans övriga ämnen, därest lästiden omfattar åtta månader. Den ökade betydelse, undervisningen i praktiska ämnen numera tillmätas, talar också för en utsträckning av undervisningstiden. Utskottet finner sig alltså böra tillstyrka, att åtgärder vidtagas i denna riktning. I överensstämmelse med skolöverstyrelsens förslag synes timantalet böra bestämmas till 128. Enligt överstyrelsens beräkningar skulle kostnadsökningen härför uppgå till 110,000 kronor.

Frågan om ett återförande av slöjdarvoden till de före budgetåret 1933/1934 gällande grunderna har på grund av i ämnet väckta motioner varit föremål för riksdagens prövning vid både 1934 och 1935 års riksdagar. De vid 1934 års riksdag väckta motionerna avstyrktes av statsutskottet med den motiveringen, att de skäl, som föranlett 1933 års riksdag att i huvudsak biträda Kungl. Maj:ts då framlagda förslag, enligt utskottets uppfattning allt fortfarande förelågo. Vid sin behandling av de vid 1935 års riksdag i ämnet väckta motionerna framhöll statsutskottet, att utskottet väl insåge det behjärtansvärda i de i dessa motioner gjorda yrkandena, och uttalade utskottet tillika den förhoppningen, att de statsfinansiella förhållandena snart skulle medgiva en återgång, helt eller delvis, till tidigare bestämmelser.

Enligt utskottets uppfattning kunna de statsfinansiella skäl, som år 1933 förelågo för det då fattade beslutet, knappast längre anföras för ett

bibehållande av här ifrågakvarande arvoden vid deras nuvarande, allmänt såsom för låg erkända nivå. Då vidare en höjning av arvoden till tidigare fastställda belopp synes utskottet väl motiverad med hänsyn till slöjdundervisningens stora betydelse, tillstyrker utskottet de härom framförda yrkandena. Skolöverstyrelsens i statsverkspropositionen återgivna beräkningar giva vid handen, att kostnadsökningen härför torde kunna uppskattas till omkring 420,000 kronor.

Utskottet föreslår i det följande riksdagen att besluta erforderliga föreskrifter i anledning av vad sålunda tillstyrkts.

Mot vad i övrigt under här förevarande punkt av departementschefen anförts och hemställt har utskottet icke funnit något att erinra. De förändringar i nu gällande bestämmelser, som av utskottet tillstyrkts, komma på grund av gällande rekvisitionsförfarande icke att föranleda något behov av anslagsökning för nästkommande budgetår.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt herr Normans m. fl. och herr Mårtenssons m. fl. ovan nämnda motioner (I: 97 och II: 174), sistnämnda motion såvitt nu är i fråga, samt med bifall till herr Jacobssons m. fl., herr Hamrins m. fl. och herr Anderssons i Rasjön m. fl. samt herr Bagges m. fl. och herr Skoglunds m. fl. ovan nämnda motioner (II: 410, I: 57 och II: 136 samt I: 133 och II: 303), motionen II: 410 såvitt nu är i fråga,

a) godkänna följande ändringar i gällande grunder för utgående av statsbidrag för undervisning i slöjd vid folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola, att träda i tillämpning från och med den 1 juli 1936 och med rätt för Kungl. Maj:t att meddela de närmare föreskrifter, som i anledning härav må finnas erforderliga:

1. Lärare, som av skoldistrikt är anställd för undervisning i slöjd för gossar eller för flickor vid folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola, skall, därest statsbidrag utgår till lärarens avlöning, i arvode erhålla minst 1 krona 20 öre för varje undervisningstimme.

2. Skoldistrikt, som i folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola anordnat undervisning i slöjd, må av statsmedel erhålla bidrag till lärarens avlöning efter 1 krona 20 öre för undervisningstimme, dock att i intet fall statsbidraget må utgå med högre belopp för slöjddavdelning under ett redovisningsår än 153 kronor 60 öre, motsvarande statsbidrag för 128 timmar.

3. Å det egentliga folkskolestadiet må slöjddavdelning omfatta ett lägre antal deltagare än 10, dock lägst 3, under förutsättning att den består av samtliga i skolan inskrivna, detta stadium tillhörande gossar, respektive flickor, vilka prövas skäligen kunna deltaga i slöjdundervisningen;

b) till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor eller särskilda slöjdsolor* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 2,665,000 kronor.

148:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid egentliga folkskolor m. m. Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning av lärare åt vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern. Folkskolor m. m.: Folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränssorter. Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa kostnader för skolundervisning åt lots- och fyrpersonalens barn.** Kungl. Maj:t har (punkt 145, sid. 384 och 385) föreslagit riksdagen att anvisa för budgetåret 1936/1937

dels till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid egentliga folkskolor m. m.* ett *förslagsanslag* av 295,000 kronor;

dels till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning av lärare åt vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern* ett *förslagsanslag* av 70,000 kronor;

dels till *Folkskolor m. m.: Folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränssorter* ett *förslagsanslag* av 230,000 kronor;

dels ock till *Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa kostnader för skolundervisning åt lots- och fyrpersonalens barn* ett *förslagsanslag* av 35,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft en inom andra kammaren av herr *G. Nyblom* väckt motion (II: 233), vari hemställts, att riksdagen måtte såsom villkor för erhållande av bidrag till avlöning av lärarinnor i hushållsgöromål vid egentliga folkskolor m. m. uppställa, att vid skolkökskurserna användes smör och icke margarin.

Beträffande de av motionären till stöd för hans framställning anförda skälen hänvisas till motionen.

Utskottet.

De av Kungl. Maj:t under här förevarande punkt framlagda anslagsäskandena för nästkommande budgetår, vilka icke innebära någon ändring i de nu utgående anslagen, hava icke givit utskottet anledning till erinran.

Vad angår det i motionen II: 233 framförda yrkandet vill utskottet framhålla, att det visserligen är önskvärt att smör kommer till användning vid

skolkökskurserna, men att utskottet icke anser sig kunna tillstyrka, att detta uppställas som villkor för utgående av statsbidrag.

Utskottet hemställer alltså

I. att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag anvisa för budgetåret 1936/1937

a) till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid egentliga folkskolor m. m.* ett förslagsanslag av 295,000 kronor;

b) till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlönande av lärare åt vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern* ett förslagsanslag av 70,000 kronor;

c) till *Folkskolor m. m.: Folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränsorter* ett förslagsanslag av 230,000 kronor;

d) till *Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa kostnader för skolundervisning åt lots- och fyrpersonalens barn* ett förslagsanslag av 35,000 kronor;

II. att herr Nybloms ovannämnda motion (II: 233) ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

149:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.** Kungl. Maj:t har (punkt 146, sid. 385 och 386) föreslagit riksdagen att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 106,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *O. Bergqvist* (I: 192) och den andra inom andra kammaren av herr *O. Holmdahl* (II: 414), vari hemställts, att riksdagen ville besluta, att statsbidrag till avlönande av föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid arbetsstugor tillhörande stiftelserna Norrbottens och Västerbottens läns arbetsstugor må utgå med belopp, som motsvarar hela grundlönen med ålderstillägg.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 6,000 kronor.

Till stöd för det motionsvis framförda yrkandet har i motionen I: 192 anförts följande:

Enligt kungl. kungörelsen den 8 juni 1928, nr 292, åtnjuta föreståndarinnor vid skolhem och föreståndarinnor vid arbetsstuga lika grundlön och ålderstillägg. Statsbidraget utgår också med lika belopp, nämligen med nio tiondedelar av grundlönen samt hela ålderstillägget.

På grund av riksdagens beslut 1935 kommer från och med den 1 juli 1936 statsbidraget till avlönande av föreståndarinna vid skolhem att utgå med belopp, som motsvarar hela grundlönen jämte ålderstillägg.

Motsvarande höjning av statsbidraget för föreståndarinna vid arbetsstuga är icke beslutad. Orsaken till att frågan om statsbidraget för arbetsstugornas föreståndarinnor icke upptogs i propositionen 174/1935 torde ha varit, att det då närmast gällde att lätta kommunernas utgiftsbörda och att arbetsstugorna förvaltas av särskilda stiftelser. Såväl sakliga som praktiska skäl (enhetliga statsbidragsbestämmelser) tala emellertid för att statsbidraget som hittills får utgå med samma belopp för föreståndarinnor vid arbetsstugor som vid skolhem. Båda fylla ju fullkomligt likartade viktiga uppgifter i det allmännas tjänst.

För närvarande finnas vid arbetsstugorna i Norrbotten och Västerbotten 24 föreståndarinnor och 12 biträdande föreståndarinnor. Ökningen av statsbidraget skulle bli 24×120 kronor = 2,880 kronor + 12×90 kronor = 1,080 kronor. Sammanlagt skulle alltså krävas en merutgift av 3,960 kronor.

Utskottet.

Såsom i motionerna erinrats, åtnjuta föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och vid arbetsstugor lika grundlön och ålderstillägg. Statens bidrag till deras avlöning har tidigare utgått efter samma grunder, nämligen med nio tiondelar av grundlönen jämte hela ålderstillägget. Enligt 1935 års riksdags beslut utgår emellertid numera, vad förstnämnda kategori beträffar, statsbidrag motsvarande hela grundlönen med ålderstillägg. På de skäl, som i motionerna framförts, finner sig utskottet böra tillstyrka, att statsbidrag jämväl må utgå för den återstående tiondelen av grundlönen för föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid arbetsstugor, varigenom ånyo likartade bestämmelser skulle komma att gälla för här ifrågasvarande båda grupper av befattningshavare. Kostnaderna härför hava i motionerna för budgetår beräknats till 3,960 kronor.

Vad Kungl. Maj:t under här förevarande punkt föreslagit har icke givit utskottet anledning till erinran.

De förändringar i nu gällande bestämmelser, som av utskottet tillstyrkts, komma på grund av gällande föreskrifter rörande rekvisition av statsbidrag för ändamålet icke att föranleda något behov av anslagsökning för nästa budgetår.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) med bifall till herr Bergqvists och herr Holmdahls ovannämnda motioner (I: 192 och II: 414) besluta, att statsbidrag till avlönande av föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid arbetsstugor, tillhörande stiftelserna Norr-

bottens och Västerbottens läns arbetsstugor, må utgå efter samma grunder, som gälla för motsvarande befattningshavare vid skoldistrikt tillhörigt skolhem;

b) till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 106,000 kronor.

150:o) **Folkskolor m. m.: Understöd åt vissa lärarinnor, som på grund av folkskoleväsendets omorganisation förlorat sin anställning.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 147) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande; vilket härmed anmäles.

151:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem. Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 148) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, anvisa för budgetåret 1936/1937

a) till *Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem* ett *förslagsanslag* av 900,000 kronor;

b) till *Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn* ett *förslagsanslag* av 200,000 kronor.

152:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 149, sid. 387—390) och under erinran, att anslag till förevarande ändamål ej utgått sedan budgetåret 1932/1933, får utskottet — som ej har något att erinra mot förslaget att ifrågavarande bidragsverksamhet må omfatta hela landet och ej blott, såsom tidigare varit fallet, vissa delar av Norrland — hemställa,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 100,000 kronor.

153:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till undervisningslokaler m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 150, sid. 391—394) och under erinran, att förevarande anslag är en följd av 1935 års riksdags beslut om statens övertagande av vissa kostnader för folkskoleväsendet m. m., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till undervisningslokaler m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 3,800,000 kronor.

154:o) **Folkskolor m. m.: Understödjande av folkskolebarns ferie- och studieresor.** Kungl. Maj:t har (punkt 151, sid. 394—398) föreslagit riksdagen, att till *Folkskolor m. m.: Understödjande av folkskolebarns ferie- och studieresor* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 50,000 kronor, att utgå enligt de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *E. Hage* väckt motion (II: 318), vari hemställts, att riksdagen måtte till *Folkskolor m. m.: Understödjande av folkskolebarns ferie- och studieresor* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 75,000 kronor, att utgå enligt de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Beträffande de av motionären till stöd för hans framställning anförda skälen hänvisas till motionen.

Anslag till förevarande ändamål har ej utgått sedan budgetåret 1933/1934. Jämlikt riksdagens skrivelse nr 223/1925 var anslaget avsett bland annat för att bereda nedsättning i biljettpriset vid färd å statens järnvägar av medellösa eller svagt bemedlade barn vid småskola eller folkskola m. fl. skolor i stad, köping eller municipalsamhälle, då barnen utsändes till landet under ferierna för att vistas där under minst fjorton dagar. Nedsättningen vid ferieresor kunde alltså icke utnyttjas för barn från landsbygden.

I samband med sitt beslut om anslaget för budgetåret 1931/1932 anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning, huruvida och under vilka förutsättningar sådan prisnedsättning för färd å statens järnvägar, som enligt för det dåvarande gällande bestämmelser eljest förekomme vid folkskolebarns ferie- och studieresor, kunde äga rum även vid ferieresor, som av barn från landsbygden inom Västernorrlands, Jämtlands, Västerbotens och Norrbottens län företoges för att i hälsovårdssyfte vistas utom hemorten under minst fjorton dagar, ävensom för riksdagen framlägga berörda utredning och det förslag, vartill densamma kunde giva anledning.

Genom beslut den 8 maj 1931 anbefalldes järnvägsstyrelsen och skolöverstyrelsen att gemensamt verkställa den av riksdagen begärda utredningen. Med ett den 11 december 1931 dagtecknat utlåtande hade ämbetsverken inkommit med den begärda utredningen, utmynnande i en anslagsökning av omkring 20,000 kronor. Därvid hade emellertid skolöverstyrelsen med hänsyn till cirkuläret angående återhållsamhet i avseende å anslagsäskanden till riksdagen icke ansett sig böra framlägga förslag i ämnet, och järnvägsstyrelsen hade förklarat sig icke hava något att erinra mot att, när tidpunkten kunde anses lämplig, en mer eller mindre omfattande utsträckning,

eventuellt en sådan, som riksdagen tänkt sig, bleve genomförd — blott statens järnvägar erhöle kompensation för därav föranledd inkomstminskning.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935, vari hemställts om anslaget återupptagande, anfört bland annat följande:

Såsom närmare framginge av järnvägsstyrelsens och skolöverstyrelsens ovannämnda yttrande den 11 december 1931, funne överstyrelsen starka skäl tala för en utsträckning av rätt till prisnedsättning vid ferieresor för barn från landsbygden i vissa delar av Norrland. Under nuvarande förhållanden ansåge sig emellertid överstyrelsen icke böra framlägga förslag om ändring av de grunder för rätt till åtnjutande av nedsättning vid studie- och ferieresor, som varit gällande, då anslag av riksdagen senast beviljades. Där- emot hemställde överstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte finna skäl föreligga till att av riksdagen ånyo utverka anslag till här ifrågavarande resor i huvudsaklig enlighet med nyssnämnda förut gällande grunder.

Departementschefen har för egen del yttrat följande:

Föreliggande anslagsäskande avser ett ändamål, som av humanitära skäl och ur uppfostringssynpunkt är i hög grad behjärtansvärt. Jag anser mig med hänsyn härtill böra förorda, att det tidigare utgående men under de senaste åren av statsfinansiella skäl indragna anslaget till ferie- och studieresor nu återupptages.

I likhet med skolöverstyrelsen vill jag för närvarande icke ifrågasätta någon ändring av de grunder för rätt till åtnjutande av nedsättning av biljettpriserna vid ferie- och studieresor, som gällde, då statsanslag för berörda ändamål senast anvisades. Jag förutsätter alltså, att nämnda grunder i huvudsak tillämpas under nästa budgetår.

Vad statsanslagets storlek beträffar, har skolöverstyrelsen framhållit, att det vore sannolikt, att medelsåtgången icke skulle under det första året av anslaget förnyade utgående bliva så stor som under tidigare anslagsperioder, samt föreslagit, att anslaget skulle bestämmas till allenast 50,000 kronor, varemot järnvägsstyrelsen funnit sistnämnda belopp för lågt och ansett, att anslagsbeloppet borde upptagas till 75,000 kronor. Med hänsyn till vad överstyrelsen anfört och på grund av den minskning i anslagsbelastningen, som torde bliva en följd av den av järnvägsstyrelsen berörda taxeändringen från och med den 1 maj 1933, anser jag mig böra för nästa budgetår beräkna anslaget till förslagsvis 50,000 kronor.

Utskottet hälsar med tillfredsställelse, att förhållandena medgivit ett återupptagande på riksstaten av anslag för här ifrågavarande ändamål.

Utskottet.

Det av Kungl. Maj:t nu, i överensstämmelse med vad av skolöverstyrelsen hemställts, äskade beloppet å 50,000 kronor är av samma storlek som det vilket anvisades för budgetåret 1932/1933, d. v. s. sista året före anslaget indragning. I motionen II: 318 har, i överensstämmelse med järnvägsstyrelsens förslag, yrkats en höjning av anslaget till 75,000 kronor. I motionen har tillika särskilt framhållits, att anslaget bör med ett väl tilltaget belopp få användas för folkskolebarn från avlägsna och isolerade bygder med hårt klimat, därest resekostnaderna för barnen bliva synnerligen höga.

Utskottet håller före, att redan med det av Kungl. Maj:t äskade beloppet

denna behjärtansvärda verksamhet kan ernå en ganska betydande omfattning. Utskottet finner sig på grund härav icke böra gå utöver Kungl. Maj:ts förslag i ämnet. Någon mera principiell ändring av tidigare tillämpade bestämmelser för utgående av understöd från anslaget, på sätt i motionen II: 318 synes hava ifrågasatts, finner sig utskottet sakna anledning förorda.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å herr Hages ovannämnda motion (II: 318) i vad densamma skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag, till *Folkskolor m. m.: Understödjande av folkskolebarns ferie- och studieresor* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 50,000 kronor, att utgå enligt de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

155:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 152) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 18,500 kronor.

156:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till svensk undervisning för svenska barn i utlandet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 153) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Folkskolor m. m.: Bidrag till svensk undervisning för svenska barn i utlandet* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 15,800 kronor, att för ändamålet utgå: i Berlin med högst 2,700 kronor, i London med högst 6,000 kronor, i Hamburg med högst 2,700 kronor och i Paris med högst 4,400 kronor, samtliga beloppen enligt de bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt fastställa.

157:o) **Undervisning och uppfostran i Sverige av utlandssvenskars barn.** I två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herrar *G. Rahmn* och *E. Löfgren* (I: 41) och den andra inom andra kammaren av herr *Cl. Lindskog m. fl.* (II: 133) har hemställts, att riksdagen måtte under i motionerna angivna förutsättningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 20,000 kronor för beredande av möjlighet åt utlandssvenskars barn att erhålla undervisning och uppfostran i Sverige.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställning anförda skälen hänvisas till motionen I: 41.

Utskottet vill icke förneka, att goda skäl kunna anföras för att från det allmännas sida åtgärder vidtagas för att underlätta för i utlandet bosatta svenskar att giva sina barn uppfostran i Sverige.

Utskottet.

Det förslag i denna riktning, som i motionerna I: 41 och II: 133 framlagts, finner sig utskottet emellertid åtminstone för närvarande icke kunna tillstyrka. Först och främst äro konsekvenserna omöjliga att överblicka utan närmare utredning. Vidare torde förslag i en fråga av denna art, just med hänsyn till därmed möjligen förenade kostnader och andra konsekvenser, böra avgöras av riksdagen först efter av Kungl. Maj:t gjord framställning. Slutligen vill utskottet framhålla, att de för varje barn beräknade kostnaderna förefalla att vara synnerligen höga, även om, utöver föräldrarnas bidrag med en tredjedel, ytterligare bidrag från andra håll med en tredjedel för närvarande synes kunna påräknas.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att herrar Rahms och Löfgrens samt herr Lindskogs m. fl. ovannämnda motioner (I: 41 och II: 133) icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

158:o) **Resestipendier åt lärare vid till folkundervisningen hörande läroanstalter.** I två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *D. Norman m. fl.* (I: 96) och den andra inom andra kammaren av fru *Vira Eklund m. fl.* (II: 242), har hemställts, att riksdagen måtte till resestipendier åt lärare vid till folkundervisningen hörande läroanstalter för budgetåret 1936/1937 bevilja ett extra reservationsanslag av 25,000 kronor att utgå enligt Kungl. Maj:ts bestämmande och på de villkor Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställning anförda skälen hänvisas till motionen I: 96.

Utskottet förbiser icke betydelsen av ett återupptagande å riksstaten av anslag för det i motionerna I: 96 och II: 242 omförmälda ändamålet. I anslutning till sin uti detta utlåtande i annat sammanhang angivna principiella ståndpunkt i fråga om de lärarkategorier vid läroverken m. fl. läroanstalter, som under nästkommande budgetår böra komma i åtnjutande av resestipendier, finner sig utskottet emellertid icke kunna tillstyrka vad i dessa motioner yrkats.

Utskottet.

Utskottet hemställer alltså

att herr Normans m. fl. och fru Vira Eklunds m. fl. ovannämnda motioner (I: 96 och II: 242) icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

159:o) **Allmänna fortbildningskurser för lärare vid egentliga folk- och småskolor.** I två likalydande motioner, väckta, den ena inom första

kammaren av herr *D. Norman m. fl.* (I: 95) och den andra inom andra kammaren av fru *Vira Eklund m. fl.* (II: 241) har hemställts, att riksdagen måtte för budgetåret 1936/1937 anvisa ett extra reservationsanslag av 30,000 kronor till allmänna fortbildningskurser för lärare vid egentliga folkskolor och småskolor att utgå enligt Kungl. Maj:ts bestämmande och på de villkor Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställning anförda skälen hänvisas till motionen I: 95.

Utskottet.

Utskottet vill icke förneka, att det ändamål, för vilket i här förevarande motioner anslag begärts, är av betydelse för arbetet vid folk- och småskolorna på grund av de impulser, varav dessa skolors lärare genom deltagande i dylika kurser kunna bli va delaktiga. Utskottet håller emellertid före, att ett förslag om återupptagande av dessa kurser närmast torde få anses ankomma på Kungl. Maj:t.

I detta sammanhang vill utskottet erinra därom, att utskottet under punkt 127:o i det föregående tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag om anvisande av medel till fortbildningskurser för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter samt att enligt departementschefens uttalande dessa kurser böra stå öppna för lärare inom folkundervisningen.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att herr Normans m. fl. och fru Vira Eklunds m. fl. ovan nämnda motioner (I: 95 och II: 241) icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

160:o) **Nomadskolor: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 154, sid. 400—404), vilket innebär en anslagsminskning med 2,400 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för nomadskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:

a. Lön och (i fråga om nomadskolinspektören)
tjänstgöringspenningar och ortstill-

lägg . . . . . kronor 56,600

Avlöningsstater.

	Kronor
<i>A. Nomadskolinspektören.</i>	
Lön	3,500
<i>Anm.:</i> Lönen kan efter 5 år höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.	
Tjänstgöringspenningar	1,800
Ortstillagg	500
	5,800
<i>B. Nomadskolor inom Norrbottens län.</i>	
1 nomadlärare, som avlagt folkskollärarexamen eller i behörighetshanseende är likställd med sådan lärare, manlig	2,600
2 d:o, kvinnliga	5,200
<i>Anm.:</i> För angivna tre lärare kan lönen efter 5 år höjas med 300 kronor, efter 10 år med ytterligare 300 kronor och efter 15 år med en ytterligare 300 kronor.	
1 nomadlärare, som avlagt småskollärarexamen eller i behörighetshanseende är likställd med sådan lärare, manlig	1,800
1 d:o, kvinnlig	1,600
15 d:o, kvinnliga	24,000
<i>Anm.:</i> För sistnämnda sju lärare kan lönen efter 5 år höjas med 150 kronor, efter 10 år med ytterligare 150 kronor och efter 15 år med en ytterligare 150 kronor.	
<i>C. Nomadskolor inom Västerbottens län.</i>	
1 nomadlärare, som avlagt småskollärarexamen eller i behörighetshanseende är likställd med sådan lärare, kvinnlig	1,600
3 d:o, kvinnliga	4,800
<i>Anm.:</i> För angivna fyra lärare kan lönen efter 5 år höjas med 150 kronor, efter 10 år med ytterligare 150 kronor och efter 15 år med en ytterligare 150 kronor.	
<i>D. Nomadskolor inom Jämtlands län.</i>	
1 nomadlärare, som avlagt folkskollärarexamen eller i behörighetshanseende är likställd med sådan lärare, manlig	2,600
<i>Anm.:</i> Lönen kan efter 5 år höjas med 300 kronor, efter 10 år med ytterligare 300 kronor och efter 15 år med en ytterligare 300 kronor.	
1 nomadlärare, som avlagt småskollärarexamen eller i behörighetshanseende är likställd med sådan lärare, manlig	1,800
1 d:o, kvinnlig	1,600
2 d:o, kvinnliga	3,200
<i>Anm.:</i> För sistnämnda fyra lärare kan lönen efter 5 år höjas med 150 kronor, efter 10 år med ytterligare 150 kronor och efter 15 år med en ytterligare 150 kronor.	
Summa kronor	56,600
b. Ålderstillägg, <i>förslagsvis</i>	8,200
c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, <i>förslagsvis</i>	5,800
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	7,380
3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	17,020
Summa förslagsanslag kronor	95,000;

b) till *Nomadskolor: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 95,000 kronor.

161:o) **Nomadskolor: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 155, sid. 404—408), vilket innebär en anslagshöjning med 4,100 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Nomadskolor: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 95,000 kronor.

162:o) **Nomadskolor: Stipendier åt lapsktalande elever vid folkskoleseminarierna i Luleå och Umeå. Nomadskolor: Gratialer.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 156) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för budgetåret 1936/1937 anvisa

a) till *Nomadskolor: Stipendier åt lapsktalande elever vid folkskoleseminarierna i Luleå och Umeå* ett *förslagsanslag* av 800 kronor;

b) till *Nomadskolor: Gratialer* ett anslag av 1,075 kronor.

163:o) **Fortsättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare vid fortsättningsskolor.** Kungl. Maj:t har (punkt 157, sid. 408) föreslagit riksdagen att till *Fortsättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare vid fortsättningsskolor* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 4,300,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft

dels förutnämnda inom andra kammaren av herr *C. G. Jacobsson m. fl.* väckta motion (II:410), vari hemställts, bland annat, att riksdagen måtte besluta för budgetåret 1936/1937 att arvoden för undervisningen i fortsättnings- och ersättningsskolor må utgå med respektive samma minimibelopp, som voro stadgade före nedsättningen år 1933;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herrar *G. Rahmn* och *E. Sjödahl* (I:134) och den andra inom andra kammaren av herr *R. Lundqvist m. fl.* (II:301), vari hemställts, att riksdagen måtte fastställa arvodet till lärare i fortsättnings- och ersättningsskolor till de belopp för undervisningstimme, som voro gällande, då 1933 års riksdag genomförde viss nedsättning i dessa arvoden, samt att riksdagen vid ett bifall till detta yrkande måtte besluta den därav betingade höjningen av det ordinarie förslagsanslaget till avlönande av lärare vid fortsättningsskolor;

dels en inom första kammaren av herrar *J. Bergman* och *J. Björck* väckt motion (I:93), vari hemställts, att riksdagen må

ej mindre för budgetåret 1936/1937 fastställa arvodet till lärare i fortsättningsskola och ersättningsskola för undervisningstimme i fortsättningsskola till minst 2 kronor och 50 öre och för undervisningstimme i ersätt-

ningsskola till minst 1 krona 50 öre, dock att arvodet för undervisning i manlig och kvinnlig slöjd skall utgöra för undervisningstimme i fortsättningskola minst 1 krona och 75 öre, för undervisningstimme i ersättningskola minst 1 krona och 25 öre samt arvodet för undervisning i hushållsgöromål i fortsättningskola minst 2 kronor för undervisningstimme, ävensom att för undervisning i ämnet arbetskunskap, i den mån undervisningen i kvinnlig slöjd och hushållsgöromål ej ingår däri, till lärare, som förklarats därtill berättigad, arvodet skall utgå med minst 3 kronor för undervisningstimme, samt att statsbidragen till avlönande av dessa lärare måtte utgå med belopp, motsvarande minimiarvodena;

än även besluta den av ett bifall till detta yrkande betingade höjningen av det ordinarie förslagsanslaget till avlönande av lärare vid fortsättningskolor;

dels ock en inom samma kammare av herr *D. Norman m. fl.* väckt motion (I: 94), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att minimiarvodet för och statsbidraget till undervisningen i fortsättningskolan och ersättningskolan från och med den 1 juli 1936 bestämmas efter de grunder, som gällde före år 1933, och att riksdagen anvisar härför behövliga medel.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställningar anförda skälen hänvisar utskottet, i den mån ej redogörelse lämnas här nedan, till motionerna II: 410, I: 134, I: 93 och I: 94.

Kungl. Maj:ts förslag, vilket förutsätter oförändrade grunder för avlöning åt lärare vid fortsättningskolor och statsbidrag därtill, innebär en av den ökade belastningen betingad anslagshöjning med 200,000 kronor.

Enligt före budgetåret 1933/1934 gällande bestämmelser skulle arvodet till lärare i fortsättningskola och ersättningskola utgöra för undervisningstimme i fortsättningskola minst 2 kronor 50 öre och för undervisningstimme i ersättningskola minst 1 krona 50 öre, dock att arvodet för undervisning i manlig eller kvinnlig slöjd skulle utgöra för undervisningstimme i fortsättningskola minst 1 krona 75 öre och för undervisningstimme i ersättningskola minst 1 krona 25 öre samt arvodet för undervisning i hushållsgöromål i fortsättningskola minst 2 kronor för undervisningstimme, ävensom att för undervisning i ämnet arbetskunskap, i den mån undervisning i kvinnlig slöjd och hushållsgöromål ej ingick däri, till lärare, som förklarats därtill berättigad, arvodet skulle utgå med minst 3 kronor för undervisningstimme. Statsbidrag till avlönande av dessa lärare utgick med belopp motsvarande de sålunda fastställda minimiarvodena. Däremot utgick icke dyrtidstillägg av statsmedel å ifrågavarande arvoden.

Jämlikt beslut av 1933 års riksdag hava nämnda ersättningsgrunder från och med den 1 juli 1933 ändrats därhän, att arvodet till lärare i fortsättningskola och ersättningskola skall utgöra för undervisningstimme i fort-

sättningskola minst 2 kronor och för undervisning i ersättningskola minst 1 krona 35 öre, dock att arvodet för undervisning i manlig eller kvinnlig slöjd skall utgöra för undervisningstimme i fortsättningskola minst 1 krona 50 öre och för undervisningstimme i ersättningskola minst 1 krona 10 öre samt arvodet för undervisning i hushållsgöromål i fortsättningskola minst 2 kronor för undervisningstimme, ävensom att för undervisning i ämnet arbetskunskap, i den mån undervisning i kvinnlig slöjd och hushållsgöromål ej ingår däri, till lärare, som förklarats därtill berättigad, arvodet skall utgå med minst 2 kronor 50 öre för undervisningstimme.

Till stöd för det i motionen I: 93 framförda yrkandet har anförts bland annat följande:

Då departementschefen i 1933 års statsverksproposition ansåg sig böra föreslå nedsättning i de dittills utgående arvoden var denna åtgärd uteslutande föranledd av de statsfinansiella förhållandena.

Här ifrågasvarande arvodesminskning har nu varit bestående i tre år. Då frågan om en återgång till före budgetåret 1933/1934 gällande bestämmelser på grund av motioner senast var föremål för behandling vid 1934 års riksdag, uttalade statsutskottet i yttrande (nr 8: 150) över nämnda motioner såsom skäl för avstyrkande av desamma, att denna fråga så nyligen prövats av Kungl. Maj:t och riksdag, och att ett bifall till vad i motionerna yrkats skulle medföra en betydligt ökad belastning av riksstatens utgifts-sida. Även här anfördes alltså statsfinansiella skäl som orsak till bibehållande av den tidigare företagna nedskärningen.

Såväl departementschefens som statsutskottets uttalanden i denna fråga få väl anses innebära att det ej kan ha varit vare sig Kungl. Maj:ts eller riksdagens avsikt att låta arvodesminskningen bestå längre än som motiverades av den ekonomiska krisen.

Ehuru det statsfinansiella läget i år så förbättrats, att Kungl. Maj:t ej endast kunnat i väsentliga avseenden föreslå återgång till före kristiden beviljade anslag på olika områden utan därjämte även anvisa medel för nya anslagsbehov och sänkning av skatten, har dock anslaget till avlönande av lärare i fortsättningskola upptagits med det från och med budgetåret 1933/1934 reducerade beloppet.

Då enligt skolöverstyrelsens bestämda mening denna arvodesminskning medfört att undervisningen i fortsättningskolan blivit ifråga om ersättningen försatt i en missgynnad undantagsställning och att reduceringen endast kunnat motiveras med statsfinansiella förhållanden synes nu en återgång till de intill utgången av budgetåret 1932/1933 gällande arvodesbestämmelserna böra ske. Att märka är, att det här icke är fråga om en förhöjning av under normala förhållanden utgående ersättning utan om att återställa arvoden till vad som tidigare ansetts skäligt.

Utskottet.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att jämväl för nästkommande budgetår de vid 1933 års riksdag fastställda arvoden till lärare i fortsättningskola och ersättningskola skola utgå. De motionsvis framförda yrkandena avse samtliga ett återinförande av de till och med budgetåret 1932/1933 utgående arvoden.

Ett bifall till vad i motionerna hemställts skulle innebära en kännbar merutgift för statsverket. Med ledning av de under punkt 191 i 1933 års statsverksproposition, åttonde huvudtiteln, framlagda beräkningarna kan denna kostnadsökning antagas uppgå till omkring 950,000 kronor. Över huvud taget synes det utskottet böra sättas i fråga, om en löneroglering av denna omfattning bör företagas på grund av enskilda motioner. Häremot tala ytterligare andra tungt vägande skäl. Det förslag om införande av sjuårig folkskola, som numera av Kungl. Maj:t förelagts riksdagen, berör ingående frågan om fortsättningsskolan. Vidare föreligga, såsom utskottet redan tidigare haft anledning framhålla, möjligheter för att redan till 1937 års riksdag förslag om ny löneroglering för de olika lärarkåren kommer att framläggas. På grund av vad sålunda anförts avstyrker utskottet vad i nu förevarande motioner yrkats.

Mot Kungl. Maj:ts förslag har utskottet icke funnit något att erinra.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å herr Jacobssons m. fl., herrar Rahmns och Sjödahls samt herr Lundqvists m. fl., herrar Bergmans och J. Björcks samt herr Normans m. fl. ovannämnda motioner (II: 410, I: 134 och II: 301, I: 93 och I: 94), motionen II: 410 såvitt nu är i fråga, till *Fortsättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare vid fortsättningsskolor* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 4,300,000 kronor.

164:o) **Fortsättningsskolor: Bidrag till centralisering av fortsättningsskoleväsendet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 158, sid. 409), vilket innebär en anslagshöjning med 100,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Fortsättningsskolor: Bidrag till centralisering av fortsättningsskoleväsendet* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 200,000 kronor.

165:o) **Fortsättningsskolor: Utbildningskurser för lärare vid fortsättningsskolor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 159, sid. 409—411), vilket innebär en anslagshöjning med 8,500 kronor och möjliggör anordnandet av två fortsättningskurser och en begynnelsekurs, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Fortsättningsskolor: Utbildningskurser för lärare vid fortsättningsskolor* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 12,000 kronor.

Högre folkskolor och folkhögskolor.

166:o) **Högre folkskolor: Understöd åt högre folkskolor.** Kungl. Maj:t har (punkt 160, sid. 411—414) föreslagit riksdagen att

dels besluta, att de bestämmelser, som gälla för budgetåret 1935/1936 angående statsunderstöd till parallellavdelning av årsklass vid högre folkskola, skola äga motsvarande tillämpning under budgetåret 1936/1937;

dels besluta, att statsbidrag till anordnande av manlig slöjd i högre folkskola under budgetåret 1936/1937, därest icke skolöverstyrelsen, då särskilda omständigheter därtill kunna föranleda, medgiver undantag, utgå endast i följande fall:

1) till sådana yrkesbestämda högre folkskolor eller linjer av dylika skolor, vilkas undervisning är anordnad i anslutning till teknisk utbildning,

2) till övriga högre folkskolor, i den mån den för nämnda undervisning anställde läraren har sin väsentliga utkomst av denna anställning;

dels ock till Högre folkskolor: Understöd åt högre folkskolor för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 1,330,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft

dels förutnämnda inom andra kammaren av herr *J. V. Mårtensson m. fl.* väckta motion (II: 174), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att statsbidraget till slöjdundervisningen vid rikets undervisningsanstalter måtte utgå efter de grunder, som voro gällande före 1933 års riksdagsbeslut i frågan;

dels ock två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *E. Sjödahl m. fl.* (I: 191) och den andra inom andra kammaren av herr *I. Anderson* i Norrköping *m. fl.* (II: 534), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att från och med budgetåret 1936/1937 ytterligare minst tre högre folkskolor, vilka av Kungl. Maj:t utses, må i huvudsaklig överensstämmelse med vad som tidigare anbefallts beträffande vissa högre folkskolor samt i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott meddela, försöksvis anordnas såsom praktiska mellanskolor, och att under budgetåret 1936/1937 statsbidrag till dessa skolor må utgå av förslagsanslaget till högre folkskolor i enlighet med de grunder, som äro eller varda bestämda beträffande yrkesbestämda högre folkskolor.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställningar anförda skälen hänvisas, i den mån ej redogörelse lämnas här nedan, till motionerna II: 174 och I: 191.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att gällande restriktiva bestämmelser rörande statsbidrag till högre folkskolor skola oförändrade tillämpas under nästkommande budgetår, ävensom en anslagshöjning med 35,000 kronor.

Till stöd för det i motionerna I: 191 och II: 534 framförda yrkandet har i den förstnämnda motionen anförts följande:

Frågan om inrättandet av praktiska utbildningsanstalter för ungdom i åldern 13—17 år har länge varit föremål för utredning inom vårt land. År 1918 togs ett stort steg mot förverkligandet av de önskemål, som under ärendets behandling framkommit. På de skolformer, som genom riksdagens

beslut detta år skapades, har sedan byggts vidare, och man har därvid även sökt finna en utväg att jämställa skolor för praktisk utbildning med äldre läroanstalter av mera teoretisk karaktär.

Vid 1933 års riksdag beslöts sålunda:

a) att från och med budgetåret 1933/1934 högst fem yrkesbestämda högre folkskolor, vilka därtill av Kungl. Maj:t utses, må i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 24 februari 1933 och av utskottet anförts samt i enlighet med de närmare bestämmelser Kungl. Maj:t kan finna gott meddela, försöksvis anordnas såsom praktiska mellanskolor;

b) att under budgetåret 1933/1934 statsbidrag till dessa skolor må utgå ur förslagsanslaget till högre folkskolor i enlighet med de grunder, som äro eller varda bestämda beträffande yrkesbestämda högre folkskolor;

c) att vid högst tre allmänna läroverk eller kommunala mellanskolor, vilka därtill av Kungl. Maj:t utses, må i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 24 februari 1933 anförts samt i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott meddela, från och med budgetåret 1933/1934 försöksvis anordnas en praktisk utbildningslinje;

d) att kostnaden för dylik linje må bestridas från reservationsanslaget till de allmänna läroverken, respektive förslagsanslaget till kommunala mellanskolor.

Vid 1935 års riksdag anförde departementschefen uti statsverkspropositionen följande:

»De försök med inbyggda praktiska linjer i realskolans två högsta klasser, som pågått sedan år 1933, synas hava omfattats med stort intresse. Betydelsen av en skolform, som med bibehållande av realskolans syfte att meddela allmänbildning är i stånd att samtidigt lämna en för blivande praktisk yrkesverksamhet lämpad undervisning, synes mig ock bliva allt större år från år. Starka skäl föreligga därför enligt min mening såväl för att bibehålla de praktiska försökslinjer, som redan anordnats, som ock för att möjliggöra utvidgade försök i samma riktning. Jag vill förty ansluta mig till skolöverstyrelsens i detta hänseende avgivna förslag.»

I anslutning härtill hemställde departementschefen bland annat att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva, att vid en var av ytterligare högst tre allmänna läroverk eller kommunala mellanskolor, vilka därtill av Kungl. Maj:t utses, må, i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 24 februari 1933 anförts samt i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott meddela, från och med budgetåret 1935/1936 försöksvis anordnas en praktisk utbildningslinje.

Riksdagen beslutade sedermera i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag.

Vid tiden för Kungl. Maj:ts beslut i anledning av riksdagens skrivelse i ärendet år 1933 voro förutom en treklassig yrkesbestämd högre folkskola, byggd på folkskolans sjunde klass och förlagd till Hälsingborg, fyraåriga yrkesbestämda högre folkskolor organiserade endast i Stockholm och Örebro. I följd härav kom en treklassig praktisk mellanskola att inrättas i Hälsingborg, och tre av de beslutade fyraåriga försöksskolorna att förläggas till huvudstaden samt en till Örebro, under det att rikets tre största landsortsstäder förbigingos. Numera finnas dock fyraåriga yrkesbestämda högre folkskolor, anordnade på samma sätt som förutnämnda praktiska mellanskolor, i såväl Göteborg som Malmö och Norrköping. Vad skollokalerna, övrig ut-

rustning och lärarnas kompetens beträffar, torde de nämnda städerna kunna mäta sig med såväl Stockholm som Örebro och Hälsingborg. Malmö och Norrköping ha redan med dryga kostnader låtet uppföra eller iordningställa för här ifrågavarande undervisning speciellt avsedda lokaler, och vad Göteborg beträffar kunna de skolbyggnader, som anvisats för ändamålet, anses vara fullt ändamålsenliga.

Enligt vår mening böra de fyraåriga högre folkskolorna i examensavseende jämföras med motsvarande teoretiska skolor, så att icke det förhållande, att den ena skolformen erbjuder en statskontrollerad och erkänd examen, men icke den andra, kan försvåra en lämplig fördelning av lärjungematerialet mellan mera teoretiska och mera praktiska studiebanor. Men det synes härvid nödvändigt att betona, att de yrkesbestämda högre folkskolorna även med rätt att anordna praktisk realskolexamen icke böra göras så teoretiska, att deras karaktär av yrkesbestämda fördunklas. Det vida större antalet elever går efter att ha genomgått de nuvarande högre folkskolorna direkt ut i det praktiska livet. Deras gagn av de genomgångna skolkurserna bör icke i någon mån förringas. Det färre antalet elever fortsätter i andra utbildningsanstalter. Kurserna synas dock kunna så avvägas, att såväl deras intressen, som gå omedelbart ut i praktiskt arbete, kunna tillvaratagas som deras, vilka omedelbart fortsätta studierna å handelsgymnasium, tekniskt gymnasium eller annorstädes. För den tendens, som uppenbart förefinnes, nämligen att göra de praktiska utbildningslinjerna alltför lika de teoretiska, vilja vi allvarligt varna. Huvudsaken är icke att göra de olika linjerna »lika» utan »likvärdiga», så långt detta går, utan att de praktiska skolorna förlora sin egenart.

De yrkesbestämda högre folkskolorna ha, uppvuxna inom orter med skiftande ekonomiskt liv, i vissa avseenden kunnat differentieras allt efter orternas ekonomiska förhållanden. Därigenom ha de också kunnat ådraga sig ett starkt intresse från personer, som verka inom vederbörande orts näringsliv. Det synes oss nödvändigt, att dessa av lokala förhållanden framkallade särdrag vid de högre folkskolorna, måste kunna bibehållas. En snäv uniformering av de praktiska skolorna måste med bestämdhet avvisas.

Vid utformandet av såväl kursplaner som examensprov böra hänsyn tagas till dessa av oss anförda synpunkter. De praktiska skolorna kunna genom erhållen rätt att anordna praktisk realexamen höjas i ansende samtidigt som de behålla sin egenart. De intaga redan nu en erkänd och ansedd plats inom vårt skolväsende och kunna genom att beredas möjlighet att anordna en statskontrollerad examen med viss därtill knuten kompetens ytterligare få sin ställning stärkt.

Det synes oss därför önskligt att ytterligare ett antal skolor, dock minst tre, erhålla rätt att anordna praktisk mellanskolexamen. Någon ökning av nu utgående anslag erfordras icke genom ett sådant beslut.

Över sistberörda motioner har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat yttrande av *skolöverstyrelsen*, vilket såsom *bilaga 2* är fogat vid detta utlåtande.

Utskottet.

Det i motionerna I: 191 och II: 534 framförda yrkandet avser en utvidgning av försöken med praktiska mellanskolor och inbyggda praktiska realskollinjer. De försök med dylika skolor och linjer, som genom medgivanden av 1933 och 1935 års riksdagar möjliggjorts, hava, såsom skol-

överstyrelsen i sitt i anledning av motionerna avgivna yttrande framhållit, slagit väl ut, och erfarenheterna synas hava varit i allo gynnsamma. Utskottet finner i likhet med motionärerna och överstyrelsen önskvärt, att denna försöksanordning fortsättes och utvidgas. De högre folkskolor, som i motionerna närmast avsetts — Göteborgs högre folkskolor, högre folkskolan i Malmö och Norrköpings högre folkskolor — kunna, på sätt överstyrelsen framhållit, utan större svårighet ombildas till praktiska mellanskolor, då de redan under de närmast gångna åren genomgått en omorganisation i avsikt att, då tillfälle därtill skulle givas, kunna bliva förklarade för praktiska mellanskolor.

Av nu angivna skäl finner sig utskottet böra tillstyrka vad i motionerna yrkats.

Någon kostnad för statsverket betyder icke den tillstyrkta ombildningen, eftersom statsbidrag till de praktiska mellanskolorna icke utgår med större belopp än till yrkesbestämda högre folkskolor.

På de av skolöverstyrelsen anförda skälen finner sig utskottet böra förorda att, därest riksdagen biträder vad utskottet sålunda tillstyrkt, beslutet måtte givas den formen, att de högre folkskolorna i Göteborg, Malmö och Norrköping, i den omfattning Kungl. Maj:t bestämmer, försöksvis må anordnas som praktiska mellanskolor.

Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga närmare bestämmelser, avseende bland annat vilka av linjerna vid här ifrågasvarande skolor, som nu böra erhålla rätt att anställa praktisk realexamen.

Det i motionen II: 174 framförda yrkandet, i vad det avser högre folkskolor, avstyrker utskottet av samma skäl, som tidigare anförts beträffande motsvarande yrkande i fråga om de allmänna läroverken och de kommunala mellanskolorna.

Mot vad Kungl. Maj:t under här förevarande punkt föreslagit har utskottet icke funnit något att erinra.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till herr Sjödahls m. fl. och herr Anderssons i Norrköping m. fl. ovannämnda motioner (I: 191 och II: 534) men med avslag å herr Mårtenssons m. fl. ovannämnda motion (II: 174), såvitt nu är i fråga,

a) medgiva, att de högre folkskolorna i Göteborg, Malmö och Norrköping, i den omfattning Kungl. Maj:t bestämmer, må, i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 24 februari 1933 anförts samt i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott meddela, från och med den 1 juli 1936 försöksvis anordnas som praktiska mellanskolor;

b) besluta, att de bestämmelser, som gälla för budget-

året 1935/1936 angående statsunderstöd till parallellavdelning av årsklass vid högre folkskola, skola äga motsvarande tillämpning under budgetåret 1936/1937;

c) besluta, att statsbidrag till anordnande av manlig slöjd i högre folkskola skall under budgetåret 1936/1937, därest icke skolöverstyrelsen, då särskilda omständigheter därtill kunna föranleda, medgiver undantag, utgå endast i följande fall:

1) till sådana yrkesbestämda högre folkskolor eller linjer av dylika skolor, vilkas undervisning är anordnad i anslutning till teknisk utbildning,

2) till övriga högre folkskolor, i den mån den för nämnda undervisning anställde läraren har sin väsentliga utkomst av denna anställning;

d) till *Högre folkskolor: Understöd åt högre folkskolor* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 1,330,000 kronor.

167:o) **Högre folkskolor: Resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid högre folkskolor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 161, sid. 414 och 415) hemställer utskottet — under erinran om vad utskottet under punkterna 124:o) och 158:o) i det föregående i ämnet anfört —

att riksdagen må till *Högre folkskolor: Resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid högre folkskolor* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 1,500 kronor.

168:o) **Folkhögskolor: Understöd åt folkhögskolor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 162, sid. 415—423), vilket innebär vissa jämkningar i gällande restriktiva bestämmelser om statsbidrag till parallellundervisning vid folkhögskolorna, åsyftande att undanröja olägenheten av ett alltför stort elevantal vid undervisning i hushållsgöromål och att möjliggöra en smidigare anpassning av folkhögskolekursernas anordning efter föreliggande behov, ävensom en anslagshöjning med 82,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

I) besluta, att till folkhögskola må under budgetåret 1936/1937 såsom understöd för anordnande av parallellundervisning utgå, då sådan undervisning med hänsyn till elevernas olika förkunskaper eller behovet av uppdelning i skilda arbetslag prövas nödvändig:

a) till envar av folkhögskolas manliga och kvinnliga avdelning vid huvudkurs och därmed samtidigt pågående kurser med högst 1,000 kronor samt, då elevantalet inom någon av de nämnda kurserna överstiger 40, med ytterligare högst

1,000 kronor för dylik kurs, dock med sammanlagt högst 4,000 kronor;

b) vid fristående kvinnlig kurs och därtill ansluten andra årskurs med högst 750 kronor för kurs, samt, då elevantalet inom någon av de nämnda kurserna överstiger 40, med ytterligare högst 750 kronor för dylik kurs, dock med sammanlagt högst 2,250 kronor;

II) till *Folkhögskolor: Understöd åt folkhögskolor* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 1,300,000 kronor.

169:o) **Folkhögskolor: Stipendier åt elever vid folkhögskolor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 163, sid. 423 och 424) och under hänvisning till vad av departementschefen i ämnet anförts, hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Folkhögskolor: Stipendier åt elever vid folkhögskolor* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 600,000 kronor.

Abnormundervisningen.

170:o) **Institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 164, sid. 424—427), vilket innebär en anslagshöjning med 3,600 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) i gällande avlöningsstat för institutet och förskolan för blinda å Tomteboda uppföra ytterligare en befattning såsom handarbetslärarinna med en avlöning av, förutom bostad med värme, 2,400 kronor för år, varav 1,600 kronor lön och 800 kronor tjänstgöringspenningar;

b) i anledning härav öka *ej mindre* den i avlöningsstaten uppförda delposten till lön och tjänstgöringspenningar från 61,950 kronor med 2,400 kronor till 64,350 kronor, *än även* den i avlöningsstaten uppförda anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän från förslagsvis 13,650 kronor med 600 kronor till förslagsvis 14,250 kronor;

c) öka den i avlöningsstaten uppförda anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, från förslagsvis 3,600 kronor med 600 kronor till förslagsvis 4,200 kronor;

d) till *Institutet och förskolan för blinda å Tomteboda: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 94,100 kronor.

171:o) **Institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 165, sid. 428—430) och under hänvisning till vad av departementschefen i ämnet anförts, hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Institutet och förskolan för blinda å Tomteboda: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 75,800 kronor.

172:o) **Hantverksskolan i Kristinehamn för blinda män: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 166) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Hantverksskolan i Kristinehamn för blinda män: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 29,600 kronor.

173:o) **Hantverksskolan i Kristinehamn för blinda män: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 167, sid. 430 och 431), vilket innebär en anslagsminskning med 700 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Hantverksskolan i Kristinehamn för blinda män: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 20,500 kronor.

174:o) **Hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor: Avlöningar. Hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 168) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, anvisa för budgetåret 1936/1937

a) till *Hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor: Avlöningar* ett *förslagsanslag* av 15,700 kronor;

b) till *Hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor: Omkostnader* ett *förslagsanslag* av 14,200 kronor.

175:o) **Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 169), vilket innebär anvisande av oförändrat anslagsbelopp till förevarande ändamål, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) besluta, att till ordinarie vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, tekniska läroverken i Örebro, Malmö och Härnösand, tekniska elementarskolorna i Norrköping och Borås samt elektrotekniska fackskolan i Västerås skola under budgetåret 1936/1937 utgå tillfälliga lönetillägg enligt enahanda bestämmelser som för budgetåret 1935/1936;

b) förklara, att i fråga om tillerkännande av tillfälliga lönetillägg åt icke-ordinarie befattningshavare skall för budgetåret 1936/1937 gälla vad i sådant hänseende blivit för budgetåret 1935/1936 beslutat;

c) till *Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte*: *Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 55,600 kronor.

176:o) **Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 170, sid. 433—435), vilket innebär en anslagshöjning med 4,000 kronor, hemställer utskottet, att riksdagen må till *Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 50,100 kronor.

177:o) **Skrivmaskiner åt avgående blindskolelever.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 171, sid. 435), vilket innebär en anslagsminskning med 1,000 kronor, hemställer utskottet, att riksdagen må till *Skrivmaskiner åt avgående blindskolelever* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 3,000 kronor.

178:o) **Järnvägsresor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare. Fria frakter för arbetsmaterialier till blinda hantverkare.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 172) hemställer utskottet, att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för budgetåret 1936/1937 anvisa

a) till *Järnvägsresor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare* ett *förslagsanslag* av 6,500 kronor;

b) till *Fria frakter för arbetsmaterialier till blinda hantverkare* ett *reservationsanslag* av 4,000 kronor.

179:o) **Understöd åt blivande blindlärare.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 173, sid. 436) och under erinran, att anslag till förevarande ändamål på grund av förefintliga reservationer ej anvisats för budgetåret 1935/1936, hemställer utskottet, att riksdagen må till *Understöd åt blivande blindlärare* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 1,500 kronor.

180:o) **Tryckning av blindskrifter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 174) hemställer utskottet, att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Tryckning av blindskrifter* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 7,000 kronor.

181:o) **Befrämjande av dövstumundervisningen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 175, sid. 437—442), vilket innebär en anslagshöjning med 11,500 kronor, hemställer utskottet — under hänvisning till vad av departementschefen i ämnet anförts —

att riksdagen må

a) till *Befrämjande av dövstumundervisningen* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 175,000 kronor;

b) medgiva, att ur nämnda förslagsanslag må för budgetåret 1936/1937 för anskaffande av lämplig litteratur åt dövstumma, under de villkor Kungl. Maj:t bestämmer, utgå ett belopp av högst 1,000 kronor.

182:o) **Bidrag till tysta skolan å Lidingön.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 176) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Bidrag till tysta skolan å Lidingön* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 10,000 kronor, att utgå under de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

183:o) **Bidrag till kyrklig själavård åt dövstumma.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 177) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Bidrag till kyrklig själavård åt dövstumma* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 14,000 kronor.

184:o) **Bidrag till tidning för dövstumma.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 178) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Bidrag till tidning för dövstumma* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 1,000 kronor, att utgå enligt de bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna skäl meddela.

185:o) **Bidrag till svenska föreningen för dövas väl.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 179, sid. 445 och 446), vilket innebär en anslagshöjning med 2,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till svenska föreningen för dövas väl* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 8,000 kronor, att utgå under de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Yrkesundervisningen.

186:o) **Tekniska läroverk: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 180, sid. 447—453), vilket innebär en anslagshöjning med 2,100 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för de tekniska läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:		
a. Lön och tjänstgöringspenningar kronor	292,100	
b. Ålderstillägg, <i>förslagsvis</i>	» 30,000	
c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, <i>förslagsvis</i>	» 8,000	330,100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
a. Arvoden åt extralärare	» 66,250	
b. Arvoden åt vaktmästare m. fl. »	3,850	
c. Understöd åt extra ordinarie lärare vid förfall på grund av sjukdom, <i>förslagsvis</i>	» 500	70,600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Övningar i lantmäteri	» 1,825	
b. Föredrag om arbetarskydd och hygien	» 1,900	
c. Arvoden åt bokförings- och skrivbiträden åt rektorerna	» 4,400	
d. Arvoden åt skolläkare	» 2,750	
e. Arvoden åt bibliotekarier	» 2,350	
f. Arvoden åt biträden vid laborationer	» 2,000	15,225
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:		
a. Tillfällig löneförbättring för lärare, <i>förslagsvis</i>	» 65,975	
b. Provisorisk avlöningsförbättring för lärare, <i>förslagsvis</i>	» 10,000	
c. Tillfälligt lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, <i>förslagsvis</i>	» 4,000	79,975

Summa förslagsanslag kronor 495,900;

b) till *Tekniska läroverk*: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 495,900 kronor.

187:o) **Tekniska läroverk: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 181, sid. 453—457), som innebär en anslagshöjning med 7,200 kronor, varav 2,000 kronor belöpa på ett förslag om avförande å förevarande anslag av vissa reseersättningar till examensombud vid avgångsexamen vid tekniskt gymnasium m. fl., vilka ersättningar tidigare utgått från det under åttonde huvudtiteln uppförda men numera indragna förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tekniska läroverk: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 61,800 kronor.

188:o) **Tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 182, sid. 457—460), vilket innebär en anslagshöjning med 9,900 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 44,700 kronor.

189:o) **Tekniska läroverk: Stipendier.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 183) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Tekniska läroverk: Stipendier* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 5,000 kronor.

190:o) **Tekniska läroverk: Uppehållande av undervisning vid parallellavdelningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 184, sid. 461—463), vilket innebär en anslagshöjning med 11,900 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tekniska läroverk: Uppehållande av undervisning vid parallellavdelningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 75,000 kronor.

191:o) **Tekniska läroverk: Undervisning i färgeriteknik vid tekniska elementarskolan i Norrköping.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 185) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Tekniska läroverk: Undervisning i färgeriteknik vid tekniska elementarskolan i Norrköping* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 3,200 kronor.

192:o) **Handelsgymnasier: Bidrag till handelsgymnasier.** Kungl. Maj:t har (punkt 186, sid. 464—466) föreslagit riksdagen att till Handels-

gymnasier: Bidrag till handelsgymnasier för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 265,000 kronor, att utgå under förutsättning att kommun, där handelsundervisningsanstalt åtnjuter statsunderstöd, själv eller genom enskilda donatorer såväl tillhandahåller erforderliga lokaler för undervisningen som ock årligen lämnar ett kontant bidrag, motsvarande minst en tredjedel av statsunderstödet, samt med den fördelning och under de villkor i övrigt, som Kungl. Maj:t kan finna skäligt bestämma.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *S. Stendahl* (I: 242) och den andra inom andra kammaren av herr *E. Lithander* (II: 419), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att bidraget till handelsgymnasierna för budgetåret 1936/1937 måtte utgå med ett belopp av 274,500 kronor.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställning anförda skälen hänvisas till motionen I: 242.

Under en följd av år har riksdagen beviljat anslag till handelsgymnasier. Sålunda anvisades för år 1921 till detta ändamål tillhopa 285,000 kronor. År 1923 sänktes anslagsmedlen till 255,000 kronor, men höjdes åter år 1927 till 270,000 kronor och år 1930 ytterligare till 274,500 kronor. I samband med 1933 års besparingsåtgärder återfördes anslagsmedlen till 255,000 kronor, med vilket belopp desamma utgått jämväl för vart och ett av budgetåren 1934/1936.

Skolöverstyrelsen hemställde i skrivelse den 31 augusti 1935 om ett till 274,500 kronor förhöjt anslag till handelsgymnasierna för nästkommande budgetår. I sin skrivelse åberopade överstyrelsen som stöd härför sin framställning om anslag för budgetåret 1935/1936. Överstyrelsen anförde där i huvudsak följande:

Överstyrelsen kunde icke underlåta att liksom föregående år giva uttryck åt sina allvarliga betänkligheter med anledning av den betydande nedskärning av understödet, som ägt rum genom Kungl. Maj:ts och 1933 års riksdags beslut. På grund av anslagsmedlens knapphet hade handelsgymnasierna redan förut haft att kämpa med avsevärda svårigheter, och överstyrelsen tillåte sig erinra om att överstyrelsen vid upprepade tillfällen framhållit behovet av ökat understöd åt dessa läroanstalter. I stället hade denna synnerligen välbehövligen höjning av anslaget förbytt i en nedsättning på icke mindre än 19,500 kronor.

Ännu dystrare tedde sig förhållandena för dessa läroanstalter för kommande arbetsår, då man knappast kunde räkna med några ytterligare besparingar av nämnvärd betydelse. Att, såsom från ett handelsgymnasium föreslagits, gå fram med än större stränghet vid beviljande av nedsättning i och befrielse från terminsavgifter för mindre bemedlade och obemedlade lärjungar, syntes icke tillrådligt, då härigenom icke mycket torde vara att

vinna i ekonomiskt avseende men mången begåvad lärjunge skulle utestängas från möjligheten att begagna sig av undervisningen vid gymnasier.

Däremot måste man utgå från att flera utgiftsposter i gymnasiernas stater komme att stiga. Så till exempel ökades automatiskt utgifterna för lärares och övriga befattningshavares löner genom vederbörandes uppflyttning i högre lönegrad. Levnadskostnaderna hade också visat tendens till stegring, och man syntes därför böra räkna med en höjning av för närvarande utgående dyrtidstillägg. Utan men för undervisningen torde det ej heller vara möjligt att i fortsättningen, liksom nu i flera år varit fallet, hålla nere betydligt under behovet kostnaderna för nyanskaffning samt underhåll av inventarier och undervisningsmateriel.

Slutligen ville överstyrelsen också erinra om att såsom en följd av minskningen av statsunderstöden jämväl bidragen till gymnasier från vederbörande kommun eller enskilda donatorer minskats, alldestund dessa bidrag skulle utgå med en tredjedel av statsunderstödet. Redan för budgetåret 1934/1935 hade en dylik nedskärning av det kommunala bidraget till flera gymnasier ägt rum, och överstyrelsen befarade, att detta exempel komme att vinna efterföljd även i fråga om övriga gymnasier, då man givetvis icke vågade hoppas, att de anslagsbeviljande myndigheterna för någon längre tid skulle påtaga sig högre bördor än den författingsenligt föreskrivna för handelsundervisningen, som faktiskt närmast vore att betrakta som en statens angelägenhet.

Inför utsikterna av ökade utgifter men minskade understöd från stat och kommun vore det naturligt, att handelsgymnasier med bekymmer måste se framtiden an. För åstadkommande av nödig balans mellan inkomster och utgifter torde gymnasier ställas inför nödvändigheten att reducera antalet parallellavdelningar. En dylik utveckling av förhållandena funne överstyrelsen i hög grad beklaglig, då redan förut handelsgymnasier på grund av bristande utrymme icke på långt när kunnat mottaga alla godkända inträdessökande. Med hänsyn till rådande förhållanden på arbetsmarknaden torde det vara av stor vikt, att undervisningen på ifrågavarande område upprätthölls i minst samma utsträckning som hittills.

Skulle emellertid denna icke önskvärda utveckling av förhållandena vid handelsgymnasier kunna undvikas, syntes det vara ofrånkomligt, att staten trädde hjälpare emellan och att understöden till gymnasier åter förstärktes. Överstyrelsen föreslog därför, att anslaget till ifrågavarande läroanstalter måtte höjas med 19,500 kronor. Givet vore, att en långt kraftigare ökning varit både välbehövlig och fullt motiverad, men med hänsyn till det statsfinansiella läget hade överstyrelsen ansett sig böra begränsa ökningen till nämnda belopp. Härigenom skulle anslaget alltså bringas upp till 274,500 kronor eller det belopp, varmed anslag till handelsgymnasier utgått före den av 1933 års riksdag vidtagna nedsättningen.

Departementschefen har för egen del yttrat följande:

Den nedsättning i det till handelsgymnasier utgående statsbidraget, som under de senare åren företagits, har uppenbarligen medfört avsevärda svårigheter för dessa läroanstalter. I likhet med skolöverstyrelsen finner jag, att här föreligger ett starkt behov av ökat understöd från det allmännas sida. Handelsgymnasier måste anses fylla en för vårt näringsliv mycket betydelsefull uppgift, och en inskränkning i deras verksamhet skulle innebära kännbara olägenheter. Med hänsyn till att — såsom jag anförde under

punkten 211 i 1935 års åttonde huvudtitel vid min anmälan av motsvarande anslagsfråga — staten under de senaste åren nödgats väsentligt sänka anslagen till sina egna institutioner och då dessa anslagsrestriktioner ännu i stor utsträckning bestå, kan jag icke nu förorda en höjning av förevarande anslag med hela det av överstyrelsen äskade beloppet utan föreslår, att anslaget ökas med 10,000 kronor. I fråga om de villkor, som nu gälla för anslaget utgående, ifrågasätter jag icke någon förändring.

Förevarande anslag bör sålunda för nästkommande budgetår uppföras med ett belopp av (255,000 + 10,000 =) 265,000 kronor.

Av utredningen i ämnet finner utskottet framgå, att svårigheter vållats handelsgymnasierna genom den för några år sedan vidtagna nedsättningen av det till dem tidigare utgående anslaget. Det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget innebär en ökning med 10,000 kronor för budgetåret 1936/1937 i förhållande till löpande budgetår. Härigenom uppkommer givetvis en viss lättnad för handelsgymnasierna. Med hänsyn till vikten av dessa läroanstalters verksamhet anser sig emellertid utskottet böra — under hänvisning till den av skolöverstyrelsen förebragta utredningen — tillstyrka det i motionerna framförda yrkandet. Härav föranledes en kostnadsökning i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 9,500 kronor.

Utskottet.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till herr Stendahls och herr Lithanders ovannämnda motioner (I: 242 och II: 419), till *Handelsgymnasier: Bidrag till handelsgymnasier* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 274,500 kronor, att utgå under förutsättning att kommun, där handelsundervisningsanstalt åtnjuter statsunderstöd, själv eller genom enskilda donatorer såväl tillhandahåller erforderliga lokaler för undervisningen som ock årligen lämnar ett kontant bidrag, motsvarande minst en tredjedel av statsunderstödet, samt med den fördelning och under de villkor i övrigt, som Kungl. Maj:t kan finna skäligen bestämma.

193:o) **Handelsgymnasier: Resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid statsunderstödda handelsgymnasier.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 187, sid. 466 och 467) och under erinran om vad utskottet under punkten 124:o) i det föregående anfört, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Handelsgymnasier: Resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid statsunderstödda handelsgymnasier* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 1,000 kronor att utgå under de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

194:o) **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning. Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning. Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkterna 188—190) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål har utskottet redan avgivit utlåtande (nr 14) och riksdagen beslutat; varom härmed

erinras.

195:o) **Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till tekniska skolan i Stockholm.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 191, sid. 474—476), vilket innebär en anslagshöjning med 1,100 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) till *Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till tekniska skolan i Stockholm* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 153,700 kronor, därav 40,500 kronor må utgå under villkor, att Stockholms stad för samma tid för berörda ändamål bidrager med enahanda belopp samt med beräknande, att 480 kronor tillskjutas av Sjöstedtska fonden;

b) föreskriva, att dyrtidstillägg till befattningshavare vid tekniska skolan i Stockholm skall utgå efter de grunder, som må komma att gälla för dyrtidstillägg under budgetåret 1936/1937 åt befattningshavare i statens icke nyreglerade verk;

dock med iakttagande att dyrtidstillägg skall beräknas ej blott å de avlöningsförmåner, som äro för vederbörande befattningshavare å stat uppförda, utan även å den förhöjning av avlöningen, som i form av provisorisk lönereglering eller tillfällig löneförbättring må tillkomma dem genom bidrag av stat, kommun eller från enskild donation; ävensom

under villkor att halva kostnaden för dyrtidstillägg bestrides av Stockholms stad;

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela de närmare föreskrifter, som må finnas erforderliga för tillämpning av de utav riksdagen fastställda grunderna för dyrtidstilläggens utgående.

196:o) **Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 192, sid. 477 och 478), vilket innebär en anslagshöjning med 100 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) till *Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 30,100 kronor;

b) föreskriva, att dyrtidstillägg till sådana vid bergsskolan i Falun förut anställda ordinarie befattningshavare, som i anledning av skolans nedläggande åtnjuta ersättning, vartill bidrag av statsmedel utgår, skall för budgetåret 1936/1937 utgå efter de grunder, som må komma att gälla för dyrtidstillägg under samma budgetår åt befattningshavare vid statens icke nyreglerade verk;

dock med iakttagande att dyrtidstillägg skall beräknas å utgående, av vederbörande departementschefer under punkt 243 i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 3 januari 1930 samt under punkt 229 i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 4 januari 1932 angivna ersättningsbelopp; ävensom

under villkor att $\frac{2}{5}$ av kostnaden för dyrtidstillägg bestridas av järnkontoret;

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela de närmare föreskrifter, som må befinnas erforderliga för tillämpning av de utav riksdagen fastställda grunderna för dyrtidstilläggens utgående.

197:o) **Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till vävskolan i Borås.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 193, sid. 478 och 479), vilket innebär en anslagshöjning med 200 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) till *Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till vävskolan i Borås* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 22,200 kronor;

b) föreskriva, att dyrtidstillägg till befattningshavare vid vävskolan i Borås skall för budgetåret 1936/1937 utgå efter de grunder, som må komma att gälla för dyrtidstillägg under samma budgetår åt befattningshavare vid statens icke nyreglerade verk;

dock med iakttagande att dyrtidstillägg skall beräknas ej blott å de avlöningsförmåner, som äro för vederbörande

befattningshavare å stat uppförda, utan även å den förhöjning av avlöningen, som i form av provisorisk lönereglering eller tillfällig löneförbättring må tillkomma dem genom bidrag av stat, landsting, kommun eller från enskild donation; ävensom

under villkor att halva kostnaden för dyrtidstillägg bestrides av vederbörande kommun eller landsting;

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela de närmare föreskrifter, som må finnas erforderliga för tillämpning av de utav riksdagen fastställda grunderna för dyrtidstilläggs utgående.

198:o) **Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Utrustning av ett textiltekniskt laboratorium vid vävskolan i Borås.** Kungl. Maj:t har (punkt 194, sid. 479—482) föreslagit riksdagen att till Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Utrustning av ett textiltekniskt laboratorium vid vävskolan i Borås för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 15,000 kronor att utgå under villkor att bidrag för samma ändamål lämnas av enskilda till värde, motsvarande minst samma belopp, samt att Borås stad tillhandahåller för laboratoriet erforderliga lokaler med möblering och inredning.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *E. Björnsson m. fl.* (I: 135) och den andra inom andra kammaren av herr *E. Leffler* (II: 413), vari hemställts, att riksdagen måtte till utrustning av ett textiltekniskt laboratorium vid vävskolan i Borås anvisa för budgetåret 1936/1937 ett extra reservationsanslag av 50,000 kronor att utgå under villkor att bidrag för samma ändamål lämnas av enskilda till värde, motsvarande minst samma belopp, samt att Borås stad tillhandahåller för laboratoriet erforderliga lokaler med möblering och inredning.

Till detta ändamål har riksdagen för ett vart av budgetåren 1934/1936 anvisat ett reservationsanslag av 50,000 kronor. Ifrågavarande anslag hava utgått under villkor, att bidrag för samma ändamål lämnades av enskilda till värde, motsvarande minst samma belopp, samt att Borås stad tillhandahålle för laboratoriet erforderliga lokaler med möblering och inredning.

Styrelsen för tekniska elementarskolan och vävskolan i Borås hemställde i skrivelse till skolöverstyrelsen om anslag för nästkommande budgetår med 116,310 kronor för fullbordande av ifrågavarande utrustning. Till stöd för nämnda hemställan anfördes följande:

I den av styrelsen år 1933 uppgjorda utrustningsplanen beräknades totalkostnaden till 333,580 kronor. Det planmässiga fullbordandet av utrustningen,

vilket vore en förutsättning för den avsedda undervisningens effektivitet, skulle enligt angiven beräkning erfordra ett ytterligare belopp av 133,580 kronor. Sammanlagda beloppet av gåvor och utfästelser uppginge till 117,270 kronor, varav 100,000 kronor svarade emot ovannämnda, redan erhållna statsbidrag. Till den nu avsedda kompletteringen funnes alltså 17,270 kronor disponibla. Det återstående beloppet, 116,310 kronor, återstode sålunda att anskaffa.

Skolöverstyrelsen anförde i anledning härav följande:

I utlåtande den 31 augusti 1934 med anledning av styrelsens då föreliggande framställning i ärendet hade överstyrelsen anført, att överstyrelsen icke kunde bortse från den tidigare framförda tanken, att ökade bidrag skulle kunna erhållas av andra intresserade, så att statens bidrag icke skulle behöva uppgå till mer än halva anskaffningskostnaden. Då skolstyrelsen beräknat, att den ifrågavarande anskaffningen skulle draga en kostnad av 159,000 kronor, så skulle under nyss angivna förutsättning endast 79,500 kronor behöva anvisas av statsmedel. Med hänvisning till de statsfinansiella förhållandena, och då någon del av anskaffningen möjligen skulle kunna uppskjutas till ett följande år, hade överstyrelsen ansett, att statsbidraget för budgetåret 1935/1936 borde kunna begränsas till 50,000 kronor.

Liksom tidigare ansåge emellertid överstyrelsen även nu, att ökade bidrag borde anskaffas av andra intresserade, så att statens bidrag icke skulle behöva ytterligare ökas i allt för hög grad. Överstyrelsen ansåge, att den beräkning överstyrelsen gjorde föregående år över statsbidragets storlek borde kunna ligga till grund för beräkning av anslag även för budgetåret 1936/1937 och föresloge sålunda, att för nämnda budgetår anvisades för ifrågavarande ändamål ytterligare (79,500—50,000 =) 29,500 kronor.

Skolöverstyrelsen överlämnade därefter en med föranledande av från eklestastikdepartementet under hand gjorda förfrågningar ingiven skrivelse från *styrelsen för tekniska elementarskolan och vävskolan i Borås*, i vilken

— med anledning av vad under punkt 217 i 1935 års åttonde huvudtitel anförts rörande åtgärder för tillförsäkrande åt skolan av ekonomiskt stöd för ifrågavarande ändamål till högre belopp än varmed tidigare räknats — erinrats, att de hittills lämnade gåvorna representerade ett värde av 117,270 kronor, ävensom anförts, att styrelsen hade för avsikt att ingå till Älvsborgs läns landsting med begäran om utrustningsbidrag samt att styrelsen ansåge sig jämväl som tillgång för ifrågavarande ändamål kunna räkna med en donation av 10,000 kronor. Vidare har styrelsen framhållit, att utsikterna att kunna förmå utländska maskinfabrikanter att donera maskiner i än större omfattning säkerligen vore att anse som minimala och att, såvitt styrelsen nu kunde bedöma, det vore i hög grad ovisst, om ytterligare bidrag från enskilt håll över huvud taget kunde påräknas. Utrustningsfrågan hade i själva verket, anförde styrelsen, kommit till den punkt, då det ej längre kunde anses rimligt att ifrågasätta motprestationer för det fortsatta ekonomiska stöd, som från statens sida kunde komma att givas. Styrelsen hemställde därför, att ytterligare statsanslag, som utöver vad redan erhållits vore av nöden för det textiltkniska institutets planmässiga färdigställande, ej måtte komma att förbindas med villkor om vissa prestationer från annat håll.

Skolöverstyrelsen anförde för egen del i anledning härav, att överstyrelsen icke tilltrorde sig att kunna bedöma, huruvida det ej längre skulle vara möjligt att, utöver det av överstyrelsen i dess ovanberörda skrivelse den 31 augusti 1935 förordade statsbidraget, erhålla motsvarande bidrag från annat håll.

Departementschefen har yttrat följande:

I sin framställning om anslag till förevarande ändamål för budgetåret 1935/1936 anförde skolans styrelse, att utlovade gåvor, respektive prisnedläggningar från maskinleverantörernas sida motsvarade ett värde av 104,000 kronor samt att styrelsen själv disponerade 20,000 kronor såsom gåvomedel. Då totalkostnaden för ifrågavarande nyanskaffning beräknats till 333,580 kronor, skulle sålunda av allmänna medel erfordras 209,580 kronor.

I sin nu föreliggande, av skolöverstyrelsen den 31 augusti 1935 överlämnade framställning uppger styrelsen sammanlagda beloppet av gåvor och utfästelser till 117,270 kronor. Det erforderliga statsanslaget skulle sålunda uppgå till 216,310 kronor. Då statsanslag till ett sammanlagt belopp av 100,000 kronor redan anvisats, borde enligt styrelsens mening för budgetåret 1936/1937 anvisas återstoden, 116,310 kronor. Anledningen till att de från andra intresserade till förfogande ställda medlen minskats från det tidigare beräknade beloppet med i runt tal 7,000 kronor, vilket skulle föranleda en motsvarande ökning av statsanslaget, framgår ej av skolstyrelsens nyssnämnda framställning. Av skolstyrelsens senare framställning i ärendet synes emellertid framgå, att det sammanlagda beloppet av gåvor och utfästelser skulle kunna ökas till 127,270 kronor, om däri även inräknas den ovanberörda donationen å 10,000 kronor. I så fall torde emellertid det äskade anslaget av statsmedel kunna minskas med ett motsvarande belopp.

Vad i ärendet anförts, har ej övertygat mig om att det skulle vara utslutet att från andra intresserade erhålla ytterligare ekonomiskt stöd för ifrågavarande utrustningsändamål. Det är att beklaga, att skolstyrelsen ej blivit i tillfälle att förelägga 1935 års landsting förslag i ämnet. Jag förutsätter emellertid, att denna fråga upptages i så god tid, att 1936 års landsting blir i tillfälle att taga ställning till ärendet.

I det läge, vari denna fråga nu befinner sig, är jag förhindrad att för ändamålet för nästa budgetår tillstyrka högre belopp än 15,000 kronor. De av staten för ändamålet anvisade anslagen skulle i så fall uppgå till sammanlagt 115,000 kronor. Med hänsyn till att värdet av de hittills lämnade gåvorna uppgivits överstiga sistnämnda belopp, bör anslaget utgå under villkor, att bidrag för samma ändamål lämnas av enskilda till värde, motsvarande minst samma belopp. Vidare bör, liksom hittills skett, föreskrivas, att Borås stad skall tillhandahålla för laboratoriet erforderliga lokaler med möblering och inredning.

Till stöd för det motionsvis framförda yrkandet har anförts i huvudsak följande.

Innan vi övergå till de sakliga skälen för vårt yrkande, finna vi det likväl angeläget att närmare klargöra innebörden av vissa beräkningar i den utredning, som legat till grund för Kungl. Maj:ts ståndpunkttagande, eftersom dessa beräkningar föranlett ett för ärendets fortsatta behandling ogynnsamt missförstånd.

Då riksdagen år 1934 för ifrågavarande ändamål beviljade 50,000 kronor, föreskrevs som villkor utom annat, att enskilda skulle lämna bidrag till värde motsvarande minst samma belopp. Styrelsen för vävskolan hade i sin ursprungliga framställning uppgivit sig ha löfte om dylika bidrag till ett belopp av 104,000 kronor, varjämte den ansåg sig kunna påräkna donationsmedel i 2 poster om vardera 10,000 kronor.

I sin motivering för anslagsäskandet synes departementschefen till en början hysa den uppfattningen, att beloppet av från enskilt håll donerade medel skulle blivit 7,000 kronor mindre än som tidigare beräknats och att som följd härav vävskolans anslagsbehov skulle ökats med motsvarande summa.

I verkligheten förhåller det sig tvärtom så, att vävskolan redan erhållit bidrag till ett värde av 117,270 kronor och fortfarande hoppas kunna få ytterligare donationer på 20,000 kronor. Anslagsbehovet har sålunda minskats med i runt tal 13,000 kronor. Men viktigare synes oss vara, att skolöverstyrelsen i sitt utlåtande den 31 augusti 1934 tycks ha utgått från en strängare tolkning av innebörden i ovanberörda villkor för det av 1934 års riksdag beviljade anslaget än vad vi kunna finna rimligt. Vi anse detta villkor böra tolkas så, att riksdagen därmed preliminärt gått in för den principen, att hälften av kostnaden för laboratorieutrustningen bör bestridas med statsmedel i den mån vävskolans styrelse från annat håll kan skaffa andra hälften.

Skolöverstyrelsen åter räknar i sitt utlåtande 1934 på följande sätt. Riksdagen beviljade 1934 för ändamålet 50,000 kronor. Då det funnes gåvor och donationer till ett värde av 124,000, skulle vävskolans styrelse alltså förfoga över 179,000 kronor. Eftersom inalles 333,000 kronor behövdes, skulle således återstå att anskaffa 159,000 kronor, och av detta belopp ansåg skolöverstyrelsen att endast hälften eller 79,500 kronor skulle utgå av statsmedel.

Sedan 1935 års riksdag på förslag av Kungl. Maj:t i enlighet med skolöverstyrelsens hemställan beviljat nytt anslag på 50,000 kronor, kommer man så fram till det av överstyrelsen för detta år förordade anslagsbeloppet 29,500 kronor.

Av den år 1933 beräknade totalkostnaden 333,000 kronor skulle således enligt skolöverstyrelsens beräkningsgrund inalles 129,500 kronor bestridas av statsmedel och resten d. v. s. 203,500 kronor anskaffas från annat håll. Om vår tolkning av villkoret för hittills beviljade anslag är befogad, skulle däremot hälften eller 167,500 kronor bestridas av statsmedel och lika mycket anskaffas från annat håll. I stället för av skolöverstyrelsen beräknat statsanslag å 29,500 kronor skulle det därför enligt vårt sätt att räkna återstå 67,500 kronor.

Nu har det emellertid tills vidare icke varit möjligt för vävskolans styrelse att från enskilda erhålla mera än 117,270 kronor, vilket belopp styrelsen hoppas skall komma att ökas med 20,000 kronor. Då därjämte på grund av bland annat oberäknat höga valutakurser och frakter totalkostnaden för den planerade utrustningen nu måste beräknas till ett c:a 24,000 kronor högre belopp än det tidigare angivna, har styrelsen ansett sig tvungen att av staten söka få större anslag, än det nyss angivna.

Goda sakskaäl kunna också enligt vår mening anföras för att staten för ifrågavarande utrustningskostnad beviljar anslag med mera än 50 procent.

Den gamla vävskolan i Borås, vilken haft till syfte att utbilda förmän

och verkmästare för vävnadsindustrien, har haft till huvudsaklig uppgift att tillgodose sjuhäradsbygdens industri med utbildningsmöjligheter för dess arbetsledare. Denna dess lokala karaktär har motiverat, att de löpande kostnaderna för dess verksamhet endast till hälften bestritts med statsmedel. Tills för kort tid sedan fanns det utom denna och Lenningska skolan i Norrköping ingen läroanstalt speciellt avsedd för textilteknisk yrkesutbildning. Sedan vid tekniska elementarskolan i Borås den byggnadstekniska utbildningslinjen ersatts med en textilteknisk, blev det nödvändigt att för denna anskaffa laboratorieutrustning, varvid det befanns ekonomiskt fördelaktigt att låta denna bli gemensam för elementarskolan och vävskolan. För denna plans realiserande har Borås stad anvisat 298,000 kronor till ny- och ombyggnader med möbler och inredning. Den nu färdiga nybyggnaden lämnar utrymme för ett fullständigt textilmekaniskt laboratorium för utbildning icke blott i väveriteknik utan även i appretur-, spinneri-, trikå- och allmän textilprovningsteknik.

I den mån detta laboratorium utnyttjas av tekniska elementarskolan fyller det en uppgift, som enligt hittills vedertagna principer betraktats som rent statlig. Kostnaderna för de tekniska elementarskolornas utrustning med undervisningsmateriel bestridas nämligen helt med statsmedel. Vi anse oss därjämte böra erinra om, att det nya textiltekniska laboratoriet i Borås, vilket fullt utrustat kommer att kosta i runt tal 640,000 kronor under vissa förutsättningar kan tänkas bliva utnyttjat också för den högre ingenjörsutbildningen i textilteknik.

I viss mån har man vid textiltekniska institutet i Borås redan sökt tillgodose förefintligt behov av högre ingenjörsutbildning, i det man vid det samma från och med höstterminen 1931 inrättat en 1-årig fortbildningskurs för textilingenjörer. Den är i första hand avsedd för dem, som efter att ha genomgått elementarskolans kurs på textiltekniska linjen, förskaffat sig nödig praktik inom textilindustrien. Men den står också öppen för ingenjörer, som på annat håll skaffat sig motsvarande eller högre teoretiska insikter, således även för dem, som genomgått någon av rikets tekniska gymnasier eller tekniska högskolor. Även denna kurs synes oss fylla en rent statlig uppgift. Det kan därför göras gällande att kostnaderna för den laboratorieutrustning, som härför erfordras, också bör bestridas helt med statsmedel.

Vad nu anförts kan enligt vår mening motivera att staten för anskaffande av laboratorieutrustning beviljar mer än hälften av erforderlig kostnad. Men då vi ha oss bekant, att vävskolans styrelse av Älvsborgs läns landsting beslutat begära visst bidrag, vilja vi i avvaktan på resultatet härav icke nu yrka på ändring i villkoren för fortsatt statsunderstöd, allt under antagande, att det av oss särskilt omnämnda villkoret må få tolkas på det sätt, som vi ovan angivit. För nästkommande budgetår anse vi oss böra yrka på ett anslag av 50,000 kronor.

För verksamheten vid textiltekniska institutet i Borås är det emellertid av största betydelse, att erforderliga belopp för dess utrustning snarast ställas till förfogande. Den summa Kungl. Maj:t föreslagit är alldeles otillräcklig. Bidrag från enskilda hava nämligen i huvudsak bestått i gåvor av vissa maskiner eller viss rabatt å inköpspriser. De kontanta medel vävskolan haft att förfoga över hava därför måst till största delen användas till frakt, tull, montage och prisfyllnad. Detta har haft till given följd, att den nu

förvärvade apparatutrustningen tills vidare icke blivit så jämnt fördelad på olika fack, som med hänsyn till undervisningens behov varit önskvärt.

På grund härav förfogar institutet nu över en relativt fullständig maskinutrustning för spinneri och väveri, men saknar däremot sådan i erforderlig utsträckning för sina avdelningar för tricotage och appretur.

Vid ställningstagande till frågan om ytterligare bidrag till det textiltekniska institutet bör uppmärksammas att i brist på svenska textiltekniker ett stort antal utländska sådana hava anställning i Sverige. År 1934 verkställdes inom socialstyrelsen en utredning beträffande de 656 utlänningar, som under tiden den 1 juli 1932—1 juli 1934 för längre eller kortare tid haft anställning inom textilindustrien. En approximativ beräkning ger vid handen, att av dessa utlänningar cirka 60 procent vid utredningens verkställande voro kvar i Sverige. Beträffande arten av dessas sysselsättning hänvisa vi till en uppsats av överingenjör Alex Engblom, publicerad i Skandinavisk tidskrift för textilindustri 1935 angående den textiltekniska undervisningen.

Givetvis kan det icke antagas, att hela detta antal utländska specialister kan ersättas av svenskar, även om vi skaffa oss en mycket allsidig undervisning i textilteknik, men ett fullbordande av det textiltekniska institutet i Borås enligt därför uppgjord plan kommer säkerligen att giva många svenskar nödig kompetens för befattningar, som nu innehavas av utlänningar. Icke minst svårigheten just nu för vårt lands ungdom att finna utkomstmöjlighet gör det därför enligt vår mening angeläget att bringa detta institut till fullbordan så snart som möjligt.

Frågan om anslag för här ifrågavarande ändamål har varit föremål för prövning vid både 1934 och 1935 års riksdagar. Härvid har varje gång såsom villkor för det då anvisade beloppets utgående föreskrivits, bland annat, att bidrag för samma ändamål skulle lämnas av enskilda till värde, motsvarande minst samma belopp.

Utskottet.

Det av styrelsen för tekniska elementarskolan och vävskolan i Borås för nästkommande budgetår gjorda anslagsäskandet avser ett belopp av 116,310 kronor. Av vad i motionerna anförts framgår, att motionärerna ansett det vid tidigare statsbidrag fästa villkoret om bidrag med motsvarande belopp från annat håll böra tolkas så, att riksdagen preliminärt gått in för den principen, att hälften av kostnaderna för laboratorieutrustningen borde bestridas med statsmedel i den mån vävskolans styrelse från annat håll kunde erhålla andra medel. Det nu i motionerna framlagda anslagsäskandet synes emellertid utgå från att sagda villkor för framtiden praktiskt taget skulle slopas.

Utskottet vill framhålla, att ett principbeslut av antydd art aldrig fattats av riksdagen. Frågan har för riksdagen varje gång gällt statsbidrag för nästkommande budgetår, och det är för beviljande av dylika bidrag, som sagda villkor föreskrivits. Utskottet har icke på grundval av den föreliggande utredningen ansett sig kunna tillstyrka, att statsverket nu skulle åtaga sig de ökade förpliktelser, som ett godtagande i princip av det motionsvis framlagda förslaget skulle innebära. Utskottet har alltså vid sin pröv-

ning av frågan om anslag för budgetåret 1936/1937 att utgå endast från de i allmänhet tillämpade synpunkterna vid behandling av framställningar om anslag.

I detta hänseende vill utskottet framhålla följande.

Utskottet har funnit den i ärendet förebragta utredningen giva vid handen, att en viss ökning av det av Kungl. Maj:t förordade anslagsbeloppet är motiverad. Beträffande det belopp, till vilket statsbidraget bör höjas, kunna givetvis olika meningar göra sig gällande. Utskottet har ansett sig böra stanna vid att förorda anvisande av ett belopp å 30,000 kronor.

I detta sammanhang vill utskottet erinra om behovet av att — därest anslag för detta ändamål framdeles kommer att äskas av riksdagen — en framställning härom åtföljes av en utredning om totalkostnaderna för ändamålet samt om den utsträckning, i vilken staten och andra i fortsättningen synas böra bidra.

Med hänsyn till bland annat vad av departementschefen anförts finner sig utskottet böra tillstyrka, att de tidigare för anslagens utgående uppställda villkoren jämväl föreskrivas för det nu förordade anslaget.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt herr Björnssons m. fl. och herr Lefflers ovan nämnda motioner (I: 135 och II: 413), till *Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Utrustning av ett textiltkniskt laboratorium vid vävskolan i Borås* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 30,000 kronor att utgå under villkor att bidrag för samma ändamål lämnas av enskilda till värde, motsvarande minst samma belopp, samt att Borås stad tillhandahåller för laboratoriet erforderliga lokaler med möblering och inredning.

199:o) **Utbildande av lärare vid yrkesundervisningen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 195, sid. 482 och 483) och under erinran, att anslag till förevarande ändamål ej utgått sedan budgetåret 1933/1934, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Utbildande av lärare vid yrkesundervisningen* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 10,000 kronor.

200:o) **Bidrag till Gina Nilssons tandteknikerskola.** I en inom första kammaren av herr G. Rahmn väckt motion (I: 243) har hemställts, att riksdagen ville bevilja tandläkare Gina Nilssons tandteknikerskola ett statsanslag för år 1936 av 10,000 kronor.

Beträffande de av motionären till stöd för hans yrkande anförda skälen hänvisas till motionen.

Vad i här förevarande motion hemställts kan utskottet icke tillstyrka. Det är icke med den förebragta utredningen möjligt att överblicka konsekvenserna av ett bifall till motionen. Vidare har, på sätt i motionen meddelats, Kungl. Maj:t uppdragit åt tandläkarinstitutets lärarråd att verkställa utredning och avgiva förslag rörande samtliga med tandteknikernas utbildning och ställning sammanhängande frågor. Ett beslut nu av riksdagen i enlighet med vad i motionen yrkats skulle kunna föregripa den sålunda pågående utredningen.

Utskottet.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må avslå herr Rahmns ovannämnda motion (I: 243).

Folkbildningsåtgärder i övrigt.

201:o) **Bidrag till sällskapet för folkundervisningens befrämjande.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 196) hemställer utskottet, att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, såsom *Bidrag till sällskapet för folkundervisningens befrämjande* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 1,500 kronor.

202:o) **Understöd åt folkbiblioteksväsendet.** Kungl. Maj:t har (punkt 197, sid. 484—493) föreslagit riksdagen att till understöd åt folkbiblioteksväsendet för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 1,089,000 kronor, att i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som av departementschefen i statsrådsprotokollet angivits, utgå i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t må äga meddela.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *I. Englund* (I: 187) och den andra inom andra kammaren av herr *B. Eriksson* i Falun (II: 524), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att för budgetåret 1936/1937 till centralbibliotek bevilja 80,000 kronor och till resekostnads- och traktamentsersättningar vid biblioteksinspektionen från lands- och centralbibliotek 5,400 kronor;

dels ock en inom andra kammaren av herrar *K. Magnusson* i Skövde och *J. A. Persson* i Tidaholm väckt motion (II: 423), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta ställa erforderliga medel till Kungl. Maj:ts förfogande

för upprättande av ytterligare ett centralbibliotek utöver det under åttonde huvudtiteln föreslagna, varigenom alltså två centralbibliotek skulle kunna komma till stånd under budgetåret 1936/37.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställningar anförda skälen hänvisas till motionerna.

Departementschefen har anfört:

När jag i 1935 års åttonde huvudtitel tillstyrkte en viss lindring i de under de senaste budgetåren gällande restriktiva bestämmelserna rörande statsunderstöd till *folk-, studiecirkel-, skol-, sjukhus- och sjömansbibliotek*, skedde det med den förhoppningen, att jag snart skulle få tillfälle att föreslå en fullständig återgång till de normala grunderna för understöd på förevarande område. Överstyrelsen har nu framlagt förslag i denna riktning.

Jag har tidigare haft tillfälle understryka den stora betydelsen av detta anslagsändamål. Folkbiblioteksverksamheten bereder de bredare skikten av vårt folk, såväl i städerna som på landsbygden, tillgång till bildningsvärden, som eljest ej så lätt skulle stå till förfogande, och är en god barometer på vårt folks studieintresse och kulturella ståndpunkt. Den snabba, med siffror bestyrkta utvecklingen av låneverksamheten under de senare åren är därför en mycket glädjande företeelse. Särskilt tillfredsställande är enligt min mening den starka ökningen av siffrorna för lån av facklitteratur. I betraktande av de starkt stegrade krav, som sålunda ställas på ifrågasvarande bibliotek, måste ett bibehållande av de hittills tillämpade, ehuru av 1935 års riksdag något uppmjukade restriktiva bestämmelserna rörande statsbidrag till förevarande ändamål te sig betänkligt. Det synes mig vara en trängande angelägenhet, att berörda restriktioner snarast möjligt bortfalla, och jag vill i enlighet med skolöverstyrelsens förslag föreslå, att så sker redan från och med nästa budgetår. De på området gällande bestämmelserna medföra, såsom överstyrelsens utredning ger vid handen, att förevarande bibliotek, även om återgång till normala understöd sker redan från och med nästa budgetår, först under kalenderåret 1937 komma i åtnjutande av bidrag med fulla belopp. Av överstyrelsens utredning framgår, att behovet av anslagsmedel till förevarande ändamål för nästa budgetår endast ganska obetydligt stegras vid åtgärder i nyss antydda riktning, samt att den egentliga anslagsökningen torde vara att emotse för budgetåret 1937/1938.

Jag föreslår alltså, att statsunderstöd skall för budgetåret 1936/1937 utgå till samtliga här ifrågakommande bibliotek med fulla belopp enligt den i ämnet gällande kungörelsen av år 1930. Jag har intet att erinra mot den av överstyrelsen föreslagna mindre jämkningen i fråga om bibliotek, tillhörande riksförbund för biblioteks- och studiecirkelverksamhet, samt förutsätter i enlighet med överstyrelsens förslag, att statsunderstöd må under sagda budgetår, liksom hittills varit fallet, utgå kontant även i de fall, då det enligt föreskrifterna i nyssberörda kungörelse skolat utgå i form av bundna böcker. Statsunderstöd till svenska sjömansbiblioteket torde böra utgå enligt de ursprungligen i ämnet gällande bestämmelserna, alltså utan tillämpning av de restriktioner, som även för ifrågasvarande biblioteksverksamhet gällt under de senaste budgetåren. I enlighet med skolöverstyrelsens förslag bör ifrågasvarande anslagspost för nästa budgetår beräknas till förslagsvis 981,500 kronor. Då vid bifall till mitt förslag det nu till skol-

överstyrelsens förfogande ställda beloppet av 7,500 kronor skulle bortfalla, utgör anslagshöjningen alltså (981,500 — 942,800 — 7,500 =) 31,200 kronor.

Vad därefter angår anslagsposten till *centralbibliotek*, inträder en ökning av denna post med 5,000 kronor på grund av 1935 års riksdags beslut om inrättande från och med den 1 januari 1936 av ett nytt centralbibliotek. Skolöverstyrelsen har föreslagit, att ytterligare två centralbibliotek skulle inrättas från och med den 1 januari 1937. Den stora betydelsen av denna biblioteksform, som under de senare åren på grund av de statsfinansiella förhållandena icke kunnat i tillräcklig grad tillgodoses, är allmänt erkänd. Även jag förordar en utökning av centralbiblioteksorganisationen men — under erinran om att jag under punkten 16 i det föregående förutsatt, att stifts- och landsbiblioteket i Linköping skulle sättas i tillfälle att i full utsträckning fullgöra centralbiblioteksfunktioner — begränsar jag mitt förslag till att ytterligare ett centralbibliotek inrättas från och med den 1 januari 1937. Anslagshöjningen på grund härav utgör 5,000 kronor. Förevarande anslagspost bör alltså beräknas till ett med (5,000 + 5,000 =) 10,000 kronor till 75,000 kronor höjt belopp. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid i vanlig ordning pröva frågan om förläggningen av det nya centralbiblioteket.

Med hänsyn till vad nyss anförts torde under förevarande anslag bära beräknas medel till *vandringsbiblioteksförråd vid stifts- och landsbiblioteket i Linköping*. Jag har intet att erinra mot det för ändamålet äskade beloppet av 3,000 kronor, vilket bör användas till inköp och bindning av böcker för ifrågakvarande vandringsbiblioteksförråd ävensom, efter skolöverstyrelsens beprövande, till andra med bibliotekets vandringsbiblioteksverksamhet sammanhängande ändamål.

På grund av tillkomsten av dels det av 1935 års riksdag beslutade, dels ock det av mig nyss förordade centralbiblioteket bära anslagsmedlen till *resekostnads- och traktamentsersättningar vid biblioteksinspektion från lands- och centralbibliotek* höjas med 600 kronor till 5,100 kronor.

Det ligger givetvis i statens intresse, att de betydande penningmedel, som utdelas till folkbiblioteksväsendet, komma till bästa möjliga användning. En av förutsättningarna härför är att bibliotekspersonalen har tillräcklig kompetens. Av överstyrelsens utredning framgår, att det på sina håll i detta hänseende brister i väsentliga stycken. Överstyrelsen har fördensskull hemställt, att ökade anslagsmedel måtte anvisas till *bibliotekskurser*. Med hänsyn till det nyss anförda tillstyrker jag detta förslag och förordar, att förevarande anslagsbelopp för nästa budgetår beräknas till ett med 2,000 kronor till 6,000 kronor höjt belopp, vilket ju utgör endast en ringa bråkdel av det till folkbiblioteksväsendet utgående sammanlagda anslagsbeloppet.

Anslagsmedlen till *förmedlingsanstalter för vandringsbibliotek*, till tillägg till *grundkatalog* samt till *tidskrifter* bära i överensstämmelse med överstyrelsens förslag för nästa budgetår uppföras med oförändrade belopp av respektive 6,000 kronor, 3,500 kronor och 9,000 kronor.

Jag lämnar nedan i tabellform en sammanställning av de olika anslagsposter, som vid bifall till vad jag ovan förordat skulle utgå ur anslaget under budgetåret 1936/1937:

	Under budgetåret 1935/1936 utgående anslagsbelopp Kronor	Av skolöverstyrelsen föreslaget anslagsbelopp Kronor	Av departementschefen tillstyrkt anslagsbelopp Kronor
1. Folk-, studiecirkel-, skol-, sjukhus- och sjömansbibliotek, <i>förslagsvis</i>	942,800	981,500	981,500
2. Centralbibliotek, <i>högst</i>	65,000	80,000	75,000
3. Linköpings stifts- och landsbiblioteks vandringsbiblioteksförråd, <i>högst</i>	—	3,000	3,000
4. Resekostnads- och traktamentsersättningar vid biblioteksinspektion från lands- och centralbibliotek, <i>högst</i>	4,500	5,400	5,100
5. Förmedlingsanstalter för vandringsbibliotek, <i>högst</i>	6,000	6,000	6,000
6. Bibliotekskurser, <i>högst</i>	4,000	6,000	6,000
7. Tillägg till grundkatalog, <i>högst</i>	3,500	3,500	3,500
8. Tidskrifter, <i>högst</i>	9,000	9,000	9,000
9. Till skolöverstyrelsens disposition	7,500	—	—
Summa kronor	1,042,300	1,094,400	1,089,100

Med sistnämnda belopp, avrundat till 1,089,000 kronor, bör förevarande anslag uppföras för nästa budgetår. Anslagshöjningen uppgår till (1,089,000 — 1,042,300 =) 46,700 kronor.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de närmare bestämmelser, som erfordras med anledning av vad ovan föreslagits.

Utskottet.

Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag innebär, på sätt departementschefen framhållit, att statsunderstöd skall för budgetåret 1936/1937 utgå till folk-, studiecirkel-, skol-, sjukhus- och sjömansbibliotek med fulla belopp enligt den i ämnet gällande kungörelsen av år 1930. I anslutning till det önskemål om en förbättring av de för närvarande för dessa bibliotek gällande bestämmelserna, varåt 1935 års riksdag gav uttryck, tillstyrker utskottet detta förslag.

De under denna punkt behandlade motionerna avse samtliga inrättandet av ett nytt centralbibliotek. På sätt departementschefen framhållit, komma redan vid bifall till Kungl. Maj:ts av utskottet i det föregående tillstyrkta förslag om utvidgning av stifts- och landsbiblioteket i Linköping samt till vad under här förevarande punkt hemställts i realiteten två centralbibliotek att träda i funktion under nästkommande budgetår. Med hänsyn härtill finner utskottet — som givetvis ingalunda förbiser önskvärdheten av att denna betydelsefulla verksamhet utvecklas — sig icke böra tillstyrka de motionsvis främjda yrkandena.

Mot Kungl. Maj:ts under här förevarande punkt framlagda förslag har utskottet icke heller i övrigt funnit något att erinra.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å herr Englund's och herr Eriksson's i Falun samt herrar Magnusson's i Skövde och Persson's i Tidaholm ovannämnda motioner (I: 187 och II: 524 samt II: 423), i vad desamma skilja sig från Kungl. Maj:ts förslag, till *Understöd åt folkbiblioteksväsendet* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 1,089,000 kronor, att i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 3 januari 1936 under punkt 197 angivits, utgå i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t må åga meddela.

203:o) **Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 198, sid. 493—496) föreslagit riksdagen att

dels till Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 199,000 kronor;

dels medgiva, att av detta anslag må enligt av Kungl. Maj:t fastställda villkor användas

högst 18,000 kronor till understöd åt centralbyråer för förmedling av populärvetenskapliga föreläsningar,

högst 10,000 kronor till understöd åt föreläsningförbund,

högst 10,000 kronor till understöd åt vissa anstalter och föreningar för av dem havda resekostnader för föreläsare,

det belopp, som Kungl. Maj:t kan finna skäligt, till anordnande av populärvetenskapliga föreläsningar i samband med studiecirkelverksamhet samt

det belopp, som Kungl. Maj:t kan finna skäligt, till understöd för utgivande av Tidskrift för föreläsningverksamheten;

dels medgiva, att för tiden den 1 juli 1936—den 30 juni 1937 ej mindre det lägsta understöd, som av statsmedel må utgå till lokal föreläsninganstalt, skall utgöra 100 kronor för helt budgetår räknat än även det minsta antal föreläsningar, som för åtnjutande av statsbidrag skall, för budgetår räknat, anordnas av dylik anstalt, må utgöra 5;

dels ock medgiva, att det må ankomma på Kungl. Maj:t att under samma tid, på framställning av skolöverstyrelsen, bevilja de ytterligare lättnader i fråga om villkoren för understöds åtnjutande, som må finnas erforderliga.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft

dels en inom första kammaren av herrar *J. Bergman* och *J. Björck* väckt motion (I: 100), vari hemställts, att riksdagen måtte till Understöd åt an-

stalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor;

dels en inom samma kammare av herrar *S. Hansson* och *E. von Heland* väckt motion (I: 132), vari hemställts, att riksdagen till understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, måtte för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 215,700 kronor samt besluta, att av detta belopp 30,000 kronor skall utgå till anordnande av föreläsningar i samband med studiecirkelarbeta;

dels ock en inom andra kammaren av herr *A. Olsson* i Mora *m. fl.* väckt motion (II: 431), vari hemställts, att riksdagen måtte till understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor, samt att sådan ändring måtte vidtagas i grunderna för anslaget fördelning, att minsta antalet föreläsningar, för vilka åtnjutande av statsbidrag beviljas, må utgöra 7, och det lägsta understöd, som må utgå till lokal föreläsninganstalt, skall utgöra 150 kronor för helt budgetår räknat.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställningar anförda skälen hänvisas, i den mån ej redogörelse lämnas här nedan, till sagda motioner.

Förevarande anslag, som år 1922 bestämdes till 400,000 kronor, har sedan utgått med växlande belopp och uppfördes i riksstaten för budgetåret 1932/1933 med 300,000 kronor. I samband med 1933 års besparingsåtgärder sänktes anslaget till 200,000 kronor. 1935 års riksdag sänkte anslaget — i samband med att ett från detsamma utgående amanuensarvode överflyttades till annat anslag — till 199,300 kronor, med vilket belopp det alltså är uppfört i riksstaten för innevarande budgetår. Genom beslut den 17 maj 1935 har Kungl. Maj:t föreskrivit, bland annat, att högst 13,300 kronor finge av anslaget användas till anordnande av populärvetenskapliga föreläsningar i samband med studiecirkelverksamhet.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1935 erinrat,

att överstyrelsen under ett flertal år framhållit, att föreläsninganstalterna vore i behov av ökade statsbidrag, därest en kvalitativt högtstående föreläsningverksamhet skulle kunna bedrivas, samt lämnat vissa uppgifter, som enligt överstyrelsens förmenande vittnade om att intresset för detta slag av folkbildningsverksamhet fortfarande vore livligt. I anledning härav har överstyrelsen hemställt om en höjning av anslaget med 100,700 kronor till 300,000 kronor. Av detta belopp skulle högst 30,000 kronor utgå till anordnande av populärvetenskapliga föreläsningar i samband med studiecirkelverksamhet. Samtidigt har överstyrelsen hemställt om sådan ändring i gällande föreskrifter, att det lägsta understöd, som av statsmedel finge utgå till lokal föreläsninganstalt och vilket nu utgör 100 kronor för helt budgetår räknat, skulle höjas till 150 kronor, i samband varmed överstyrelsen föreslagit höjning från 5 till 7 av det minsta antal föreläsningar, som för åtnjutande av statsbidrag skulle, för budgetår räknat, anordnas av dylik anstalt.

Departementschefen har för egen del yttrat:

Jag finner icke skäl föreligga att föreslå någon ökning av förevarande anslag. Vid bedömande av behovet av statsunderstöd till ifrågavarande gren av folkbildningsarbetet bör enligt min mening beaktas en faktor, som hittills synes mig hava i detta sammanhang blivit förbisedd. Jag avser härmed den populärvetenskapliga föreläsningsverksamhet, som bedrivs med tillhjälp av rundradion. Rundradioverksamheten har numera fått sådan omfattning och stadga, att den synes vara skickad att fylla en icke ringa del av de uppgifter, som ankommit på den hittillsvarande populärvetenskapliga föreläsningsverksamheten. Rundradion förefaller onekligen att i vissa hänseenden hava mycket goda förutsättningar härför. Radion når på en gång flertalet av dem, som äro intresserade av det ämne, som skall behandlas. Radioföreläsningar måste därför bliva avsevärt billigare än den nuvarande av statsmedel bekostade föreläsningsverksamheten. Den kan även bliva kvalitativt bättre såsom bildningsförmidlare, därigenom att radion kan hålla sig med de yppersta föreläsare.

Med vad jag nu anfört vill jag ingalunda göra gällande, att jag anser de vanliga populärvetenskapliga föreläsningarna onödiga. Men jag har den uppfattningen, att de av mig nu påpekade förhållandena giva anledning för statsmakterna att åtminstone tills vidare iakttaga återhållsamhet med avseende på ökade anslagskrav till förevarande ändamål. Jag föreslår därför, att anslaget för nästkommande budgetår upptages med ett belopp av 199,000 kronor, alltså utan annan ändring än en avrundning nedåt med 300 kronor. Någon ändring i nu gällande bestämmelser i fråga om anslagets disposition och villkoren för understöds utgående anser jag icke böra ske. Frågan om det belopp, som bör anslås till populärvetenskapliga föreläsningar i samband med studiecirkelverksamhet, torde det, i enlighet med 1935 års riksdags bestämmande, få ankomma på Kungl. Maj:t att senare taga ställning till.

Till stöd för det i motionen I:132 framförda yrkandet har yttrats:

Föreläsningsverksamhet i samband med studiecirkelverksamhet bedrivs av olika riksförbund för studiecirkel- och biblioteksverksamhet i enlighet med bestämmelserna i kungl. kungörelsen den 5 juli 1929, enligt vilka bestämmelser statsunderstöd utgår endast till föreläsningsserier och kurser, omfattande var och en minst tre föreläsningar, och skola föreläsningarna anordnas i samband med studiecirkelarbete. I övrigt gäller i fråga om föreläsningarnas offentlighet m. m. samma villkor och föreskrifter som för den övriga föreläsningsverksamheten.

Denna kursverksamhet är av största betydelse ej blott för studiecirkelarna vilka härigenom erhålla behöflig vägledning för sitt arbete, utan ock för allmänheten, som får tillfälle åhöra serieföreläsningar i aktuella, medborgerliga och allmänbildande ämnen. Alldeles särskild betydelse får denna verksamhet sedan den utvidgats att omfatta även de studieförbund, vilka ha sin verksamhet förlagd till landsbygden. I den gemensamma föreläsningsskatalog, som nyligen utgivits, ha också ett stort antal föreläsningsserier upptagits i för jordbruket betydelsefulla ämnen.

Med hänsyn till att anslaget till ifrågavarande kursverksamhet före beskrifningarna 1932—33 utgjorde 26,000 kronor till två riksförbund, synes skolöverstyrelsens beräkning av anslagsbehovet för de fem nu i verksamheten deltagande riksförbunden, 30,000 kronor, vara väl motiverad. Då nu

utgår ett anslag av 13,300 kronor, skulle en anslagsökning av 16,700 kronor erfordras.

Utskottet.

Kungl. Maj:ts förslag innebär — fränsett en avrundning nedåt — att till här förevarande ändamål för nästkommande budgetår samma belopp skulle utgå och samma villkor gälla som för innevarande budgetår.

De i motionerna I:100 och II:431 framförda yrkandena avse att anslaget skulle höjas till det av skolöverstyrelsen begärda beloppet, 300,000 kronor. I motionen I:132 har hemställts om en ökning av det belopp, som må användas till anordnande av populärvetenskapliga föreläsningar i samband med studiecirkelverksamhet, från det för innevarande budgetår jämlikt medgivande av 1935 års riksdag av Kungl. Maj:t anvisade beloppet, högst 13,300 kronor, med 16,700 kronor till 30,000 kronor.

Vad i motionerna I:100 och II:431 hemställts kan utskottet icke tillstyrka. En så betydande förhöjning av detta anslag finner utskottet, i all synnerhet under nuvarande förhållanden, böra ske först efter framställning av Kungl. Maj:t.

Vad i nu berörda motioner föreslagits ifråga om vidtagande av vissa ändringar i grunderna för anslagets utgående torde, med hänsyn till vad utskottet sålunda föreslagit, icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Däremot finner utskottet starka skäl tala för det i motionen I:132 framförda yrkandet. Utskottet vill understryka vad motionärerna anfört därom, att ifrågavarande kursverksamhet är av största betydelse ej blott för studiecirkelarna, vilka härigenom erhålla behöflig vägledning för sitt arbete, utan ock för allmänheten, som får tillfälle åhöra serieföreläsningar i aktuella, medborgerliga och allmänbildande ämnen. Alldeles särskild betydelse får denna verksamhet sedan den utvidgats att omfatta även de studieförbund, vilka ha sin verksamhet förlagd till landsbygden. Härutöver vill utskottet framhålla, hurusom föreläsningarna på detta sätt erhålla ett direkt undervisningsvärde och lättare gå att inpassa i ett större sammanhang, varför en utveckling av denna verksamhet synes vara ett steg i rätt riktning. Då utskottet icke funnit något att erinra mot det för budgetåret 1936/1937 för ändamålet beräknade beloppet, tillstyrker utskottet vad i motionen I:132 hemställts.

Då Kungl. Maj:ts förslag i övrigt icke givit utskottet anledning till erinran, skulle anslagets slutsumma behöva höjas med 16,700 kronor till 215,700 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till herrar Hanssons och von Helands ovan nämnda motion (I:132) men med avslag å herrar Bergmans och J. Björecks samt herr Olssons i Mora m. fl. ovan nämnda

motioner (I: 100 och II: 431), sistnämnda motioner i vad de skilja sig från Kungl. Maj:ts förslag,

a) till *Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar*, för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 215,700 kronor;

b) medgiva, att av detta anslag må enligt av Kungl. Maj:t fastställda villkor användas

högst 18,000 kronor till understöd åt centralbyråer för förmedling av populärvetenskapliga föreläsningar,

högst 10,000 kronor till understöd åt föreläsningsförbund,

högst 10,000 kronor till understöd åt vissa anstalter och föreningar för av dem havda resekostnader för föreläsare,

högst 30,000 kronor till anordnande av populärvetenskapliga föreläsningar i samband med studiecirkelverksamhet samt

det belopp, som Kungl. Maj:t kan finna skäligt, till understöd för utgivande av Tidskrift för föreläsningsverksamheten;

c) medgiva, att för tiden den 1 juli 1936—den 30 juni 1937 ej mindre det lägsta understöd, som av statsmedel må utgå till lokal föreläsningsanstalt, skall utgöra 100 kronor för helt budgetår räknat än även det minsta antal föreläsningar, som för åtnjutande av statsbidrag skall, för budgetår räknat, anordnas av dylik anstalt, må utgöra 5;

d) medgiva, att det må ankomma på Kungl. Maj:t att under samma tid, på framställning av skolöverstyrelsen, bevilja de ytterligare lättnader i fråga om villkoren för understöds åtnjutande, som må finnas erforderliga.

204:o) **Understöd för anordnande av s. k. flyttande folkhögskolekurser.** Kungl. Maj:t har (punkt 199, sid. 496) föreslagit riksdagen att till Understöd för anordnande av s. k. flyttande folkhögskolekurser för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 45,000 kronor att utgå efter de grunder, Kungl. Maj:t äger bestämma.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *S. Bengtsson* i Norup *m. fl.* väckt motion (II: 539), vari hemställts, att riksdagen till understöd för anordnande av s. k. flyttande folkhögskolekurser måtte för budgetåret 1936/1937 anvisa ett belopp av 60,000 kronor, och besluta att beloppet får utgå som förslagsanslag efter de grunder, Kungl. Maj:t äger bestämma.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställning anförda skälen hänvisas till motionen.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 5,000 kronor.

Utskottet.

Utskottet finner sig icke kunna tillstyrka den motionsvis begärda höjningen av här förevarande anslag. Utskottet, som ingalunda förbiser betydelsen av den med stöd av detta anslag bedrivna verksamheten, vill erinra därom, att anslaget icke — som fallet varit med många anslag till andra folkbildningsändamål — blivit beskuret under de föregående åren. Vidare innebär Kungl. Maj:ts förslag, mot vilket utskottet icke funnit något att erinra, en anslagshöjning för nästkommande budgetår med 5,000 kronor. Den i motionen ifrågasatta förändringen av anslaget till förslagsanslag avstyrker utskottet.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å herr Bengtssons i Norup m. fl. ovan nämnda motion (II: 539), i vad densamma skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag, till *Understöd för anordnande av s. k. flyttande folkhögskolekurser* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 45,000 kronor att utgå efter de grunder, Kungl. Maj:t äger bestämma.

205:o) Bidrag till arbetarnas bildningsförbund för organisations- och administrationskostnader. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 200, sid. 497 och 498), vilket innebär en anslagshöjning med 5,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till arbetarnas bildningsförbund för organisations- och administrationskostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 35,000 kronor att utgå i den mån, förbundet visar sig för ändamålet för samma tid disponera från annat håll bekomna medel till minst lika stort belopp som statsbidraget och i övrigt enligt de bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

206:o) Bidrag till svenska landsbygdens studieförbund för organisations- och administrationskostnader. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 201) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Bidrag till svenska landsbygdens studieförbund för organisations- och administrationskostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 5,000 kronor.

207:o) Understöd för anordnande av s. k. universitetscirklar. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 202) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande bud-

getår ägt rum, till *Understöd för anordnande av s. k. universitetscirkclar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 6,000 kronor.

208:o) **Bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande.** Kungl. Maj:t har (punkt 203, sid. 499—504) föreslagit riksdagen att såsom Bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 298,500 kronor att utgå under de villkor, som av Kungl. Maj:t prövas lämpliga, samt till de av departementschefen i statsrådsprotokollet omförmälda ändamål med högst de av honom angivna belopp.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *J. Bergman m. fl.* (I: 136) och den andra inom andra kammaren av herr *C. O. Johanson* i Huskvarna *m. fl.* (II: 306), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande m. m. anslå det av skolöverstyrelsen föreslagna beloppet 140,000 kronor och att upptaga slutsumman av bidraget till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande med motsvarande förhöjt belopp;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *A. Bårg m. fl.* (I: 139) och den andra inom andra kammaren av herrar *A. Olsson* i Gävle och *E. Hage* (II: 326), vari i första hand hemställts, att riksdagen måtte anvisa ett belopp av 15,000 kronor för främjande av rikskommitténs mot den olagliga rusdryckshanteringens verksamhet och i följd därav *dels* höja anslaget till undervisnings- och upplysningsverksamheten m. m. för nykterhetens främjande med ovannämnda 15,000 kronor, *dels* ock sänka nämnda anslag med 5,425 kronor och alltså upptaga anslaget till ett belopp av 308,075 kronor, samt, därest denna hemställan ej skulle bifallas, i andra hand att anslaget under åttonde huvudtiteln, Bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande måtte höjas med 10,000 kronor, vilket belopp skulle påföras anslaget till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande m. m., varigenom detta anslag skulle höjas till 125,000 kronor, samt att riksdagen måtte uttala, att av detta belopp minst 10,000 kronor böra användas för upplysnings- och propagandaverksamhet för motverkande av den olagliga rusdryckshanteringens, samt att anslaget för detta ändamål må användas till bestridande helt eller delvis av kostnader för föreläsningar samt även till skriftspridning och övrig verksamhet i huvudsak av det slag, som bedrivits av rikskommittén mot den olagliga rusdryckshanteringens;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av

herr *J. Bergman m. fl.* (I: 138) och den andra inom andra kammaren av herr *C. O. Johanson* i Huskvarna *m. fl.* (II: 305), vari hemstälts, att det anslag, som för närvarande utgår till rikskommittén för den olagliga rusdryckshanteringens bekämpande (under åttonde huvudtiteln: Bidrag till undervisnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande) måtte även för nästa budgetår oförändrat utgå med 15,000 kronor, helst med bibehållande av nuvarande organisation, eller — om verksamheten skall överflyttas till centralförbundet för nykterhetsundervisning — i varje fall med de modifikationer som äro nödvändiga för nu ifrågavarande särskilda verksamhet, med beaktande av vad av motionärerna erinrats;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *J. Bergman m. fl.* (I: 101) och den andra inom andra kammaren av herr *C. O. Johanson* i Huskvarna *m. fl.* (II: 244), vari hemstälts, att anslaget för budgetåret 1936/1937 till de kristna samfundens nykterhetsrörelse måtte höjas från av Kungl. Maj:t föreslagna 4,000 kronor till 5,000 kronor och slutsumman för bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande följaktligen erhålla motsvarande höjning;

dels ock två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *E. Bjurström m. fl.* (I: 137) och den andra inom andra kammaren av herr *E. Lundbom m. fl.* (II: 314), vari hemstälts, att det av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen, åttonde huvudtiteln, punkt 203, upptagna anslaget till nationaltemplarordens undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. måtte höjas från 10,000 kronor till 11,000 kronor.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställningar anförda skälen hänvisas, i den mån ej redogörelse lämnas här nedan, till motionerna I: 136, I: 139, I: 138, I: 101 och I: 137.

I skrivelse den 31 augusti 1935 anförde *skolöverstyrelsen* bland annat följande:

Till *anordnande av instruktionskurser för lärare för nykterhetsundervisningen* förordade överstyrelsen ett anslag av 7,500 kronor.

Till *föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande* hade centralförbundet för nykterhetsundervisning (den av överstyrelsen utsedda föreläsningsbyrån) föreslagit ett belopp av 140,000 kronor. Överstyrelsen funne behovet av de direkt i samhällets tjänst arbetande föreläsningarna rörande alkohol och trafiksäkerhet, rörande nykterhetsnämndernas verksamhet samt rörande motarbetande av den olagliga rusdryckshantering, vilka kategorier av föreläsningar helt bekostades ur här ifrågavarande anslag, fortfarande vara påtagligt. Sedan jämväl fackföreningar, tjänstemannasammanslutningar och föreläsningsföreningar från och med budgetåret 1935/1936 genom de ändrade bestämmelser för ifrågavarande föreläsningsverksamhet, vilka överstyrelsen den 21 juni 1935 fastställt, erhållit rätt att anordna föreläsningar, som till största delen bekostades av statsmedel ur förevarande anslag, och då resultatet av den nyrekrytering och gallring av föreläsarstaben, som för närvarande påginge, vid början av år 1936 skulle föreligga, syntes

det överstyrelsen, att ett utökat anslag till denna verksamhet vore synnerligen önskvärt, varför överstyrelsen tillstyrkte det begärda beloppet.

Riksutskottet för de kristnas nykterhetsrörelse hade begärt ökat anslag för sin verksamhet. Överstyrelsen ansåge sig emellertid icke under nuvarande förhållanden böra tillstyrka höjning av det för innevarande budgetår beviljade anslagsbeloppet.

Även *nationaltemplarorden* hade anhållit om ett från 10,000 kronor till 12,000 kronor höjt anslag. Konsulenten hade år 1934 vid granskningen av ordens räkenskaper kommit till den uppfattningen, att nationaltemplarorden haft svårt att på ett rationellt sätt utnyttja sitt anslag, i anledning varav riksdagen i enlighet med överstyrelsens och Kungl. Maj:ts förslag sänkt ordens statsbidrag för budgetåret 1935/1936 med 1,000 kronor till 10,000 kronor. Överstyrelsen, som icke funne skäl föreligga att för närvarande tillstyrka höjning av detta anslag, föresloge, att ifrågavarande anslag måtte utgå med samma belopp som för innevarande budgetår, nämligen 10,000 kronor.

För *svenska tullpersonalens helnykterhetsförbund*, som ej ansökt om statsbidrag för budgetåret 1936/1937, åskade överstyrelsen ej något anslag.

Rikskommittén mot den olagliga rusdryckshanteringen hade i sin framställning om anslag till främjande av kommitténs verksamhet anfört, att kommittén icke hade något att erinra emot, om Kungl. Maj:t skulle finna lämpligt att överlämna den av kommittén utövade verksamheten till centralförbundet för nykterhetsundervisning och ställa medel, avsedda för propaganda mot den olagliga rusdryckshanteringen, till centralförbundets förfogande.

Sedan Kungl. Maj:t i anledning härav anbefallt skolöverstyrelsen att från centralförbundet inhämta yttrande i nyssnämnda avseende samt att med berörda yttrande och det utlåtande i ämnet, vartill överstyrelsen kunde finna anledning, till Kungl. Maj:t inkomma, har *skolöverstyrelsen* i utlåtande den 15 november 1935 hemställt, att det för ifrågavarande centralförbund avsedda anslagsbeloppet måtte under budgetåret 1936/1937, under förutsättning att förbundet utvidgade sin upplysningsverksamhet om den olagliga rusdryckshanteringen, höjas från 30,575 kronor till 36,000 kronor samt att, vid bifall härtill, intet anslag skulle upptagas till främjande av förutnämnda rikskommittés verksamhet.

Av ett vid överstyrelsens sistnämnda skrivelse fogat utlåtande framgår att *styrelsen för centralförbundet för nykterhetsundervisning* anfört,

att de av rikskommittén bedrivna propagandauppgifterna torde få anses falla utom ramen för centralförbundets nuvarande stadgar. Ett sammanförande av sådan propaganda med centralförbundets objektivt bedrivna undervisnings- och upplysningsverksamhet kunde lätt medföra komplikationer, som vore ägnade att försvåra och försvaga sistnämnda verksamhet. (Om styrelsen sålunda icke kunde tillråda ett överförande på förbundet av rikskommitténs propagandaverksamhet, syntes ingen erinran kunna göras mot ett åläggande för förbundet att i vidare mån än hittills kunnat ske bedriva ren upplysningsverksamhet om den olagliga rusdryckshanteringen.

Detta förutsatte dock, att centralförbundet försåges med särskild arbetskraft för denna speciella uppgift och att även i övrigt behövligen medel ställdes till förbundets förfogande. Den reducering av arbetskrafterna på förbundets byrå, som de ekonomiska förhållandena på senare åren framtingat, hade nämligen medfört, att centralförbundet endast med yttersta svårighet kunde genomföra de arbetsuppgifter, som redan nu åvilade förbundet.

Enligt överstyrelsens i ovanberörda skrivelser framlagda förslag skulle anslaget ökas från 301,200 kronor med 22,425 kronor till 323,625 kronor.

Departementschefen har för egen del yttrat:

De instruktionskurser för lärare för nykterhetsundervisningen, varom överstyrelsen framlagt förslag, synas kunna bliva till stort gagn för ifrågasvarande betydelsefulla undervisningsändamål. De beräknade kostnaderna, 7,500 kronor, vilka skulle medgiva anordnandet under nästa budgetår av ett tiotal sådana kurser, förefalla vara ganska måttliga. Jag anser mig därför böra i likhet med överstyrelsen beräkna ett belopp av 7,500 kronor för ändamålet under förevarande anslag.

Däremot finner jag mig icke böra förorda en höjning av anslagsmedlen till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande m. m., vilka höjdes med icke mindre än 20,000 kronor så sent som vid 1935 års riksdag. Jag fäster i detta sammanhang uppmärksamheten på att Kungl. Maj:t ännu icke blivit i tillfälle att taga del av resultatet av den nyrekrytering och gallring av föreläsarstaben, varom talas i överstyrelsens skrivelse av den 31 augusti 1935.

I likhet med överstyrelsen tillstyrker jag, att anslagsmedlen till rikskommittén mot den olagliga rusdryckshanteringen med utgången av innevarande budgetår må upphöra att utgå samt att i stället det till centralförbundet för nykterhetsundervisning utgående anslagsbeloppet höjes för att sätta denna sammanslutning i tillfälle att övertaga den av rikskommittén hittills bedrivna upplysningsverksamheten. I enlighet med överstyrelsens förslag bör på grund härav sistnämnda anslagsbelopp höjas med 5,425 kronor till 36,000 kronor. Jag förutsätter härvid, att centralförbundet tillser, att ifrågasvarande upplysningsverksamhet kommer att inom förbundet ledas av en för ändamålet kvalificerad person, som har goda förbindelser med de folkliga organisationer, vilkas intresserade medverkan är av särskild betydelse.

I övrigt föranleder överstyrelsens förslag icke någon erinran från min sida.

Förevarande anslag bör sålunda för nästkommande budgetår å ena sidan *minska* med det nu till omförmälda rikskommitté utgående anslagsbeloppet av 15,000 kronor samt med det till främjande av svenska tullpersonalens helykterhetsförbunds verksamhet avsedda anslagsbeloppet å 500 kronor, å andra sidan *ökas* med ovannämnda belopp av 7,500 kronor, respektive 5,425 kronor samt alltså uppföras med $(301,200 - 15,000 - 500 + 7,500 + 5,425 =)$ 298,625 kronor, vilket belopp lämpligen bör avrundas till 298,500 kronor.

Ifrågasvarande anslag bör liksom för innevarande budgetår täckas av avkastningen av statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Till stöd för det i motionerna I: 136 och II: 306 framförda yrkandet har i den förstnämnda motionen anförts i huvudsak följande rörande de i förevarande anslag ingående medlen till *föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande m. m.*:

Anslaget till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande har tidigare varit 200,000 men nedsattes av statsfinansiella skäl till 140,000 kronor och senare ännu lägre. För innevarande budgetår beviljade fjolårets riksdag 115,000 kronor. Som centralförbundets av skolöverstyrelsen vitsordade uppgifter visa, är detta anslag i förhållande till behovet alldeles för litet. Man har under budgetåret 1934/1935 måst i 1,145 fall avslå begärd ansökan om bidrag. Och medan under budgetåret 1931/1932 statsbidrag kunde förmedlas till 6,436 föreläsningar, nedgick detta antal för senaste budgetåret till allenast 2,893.

Det enda, som sakligt skulle kunnat motivera bibehållandet av ett så lågt anslag som det av Kungl. Maj:t föreslagna, vore alltså, ifall det kunde påvisas, att nykterhetstillståndet inom vårt folk numera så förbättrats, att en kraftigare upplysningsverksamhet om alkoholens skadeverkningar och om medlen till dessa skadeverkningars bekämpande och begränsning blivit obehövlig. Men ingen i ansvarig ställning lär kunna uppbringas, som vågar hävda en sådan uppfattning.

Genom skrivelse av den 27 februari 1920 har Kungl. Maj:t bemyndigat kungl. skolöverstyrelsen att bland annat granska och godkänna de föreläsningssämnena, vilka skola införas i den föreläsningsskatalog, som ligger till grund för förmedlingen av statsbidrag. När man vidare erfar — enligt från föreläsningsbyrån inhämtade uppgifter — att den »nyrekrytering och gallring», varom ecklesiastikministern talar, resulterat i, att ej mindre än omkring 100 föreläsare och 500 föreläsningssämnena blivit av olika anledningar utmönstrade, synes man icke med fog kunna göra gällande, att överstyrelsen saknat vilja att med tillbörlig effekt fylla denna av Kungl. Maj:t erhållna granskningsbefogenhet. Av föreläsningsbyråns uppgifter inhämtas ytterligare, att överstyrelsen för 1936 års föreläsningsskatalog auktoriserat en mängd nya föreläsare och över 400 nya föreläsningssämnena, så att katalogen numera upptar 393 föreläsare och 1,497 ämnena.

Av det anförda synes man kunna draga den slutsatsen, att det väl sörjts för, att alkoholfrågan och nykterhetssträvandena kunna bli sakligt och allsidigt belysta med anlitan av den föreläsarstab, som för ändamålet auktoriserats och som tid efter annan blir av överstyrelsen kompletterad. Det vill alltså förefalla som om den tvekan i här omförmälda avseenden, som synes ligga till grund för ecklesiastikministerns uttalande på denna punkt, borde kunna få anses vara undanröjd.

En viktig omständighet är emellertid ytterligare att beakta. I syfte att utvidga kretsen av dem som få del av den statsunderstödda upplysningsverksamheten i nykterhetsfrågan även utanför den speciella nykterhetsrörelsen och sålunda göra dessa föreläsningar i vidare mån fruktbärande har skolöverstyrelsen föreskrivit, att — bortsett från eventuell kostnad för lokal och kungörande och dylikt — helt och hållet av statsmedel bekostade föreläsningar få hållas bland annat vid lärarmöten och prästmöten, vid läroanstalter samt inom armén, marinen och flygvapnet, ävensom inom fackföreningar och tjänstemannasammanslutningar. I sina år 1936 utgivna anvisningar har skolöverstyrelsen vidare anbefallt viss enhetlig planläggning genom gemensamt länsorgan till undvikande av parallellanordningar för samma sak av flera olika lokala föreningar. Denna åtgärd avser besparing men å andra sidan förutsätter den förstnämnda utvidgningen av statsunderstödet till vidare kretsar ökade utgifter och innebär därför ett starkt bevis för behovet av det av skolöverstyrelsen föreslagna beloppet, 140,000 kronor.

Till stöd för det i motionerna I: 139 och II: 326 framförda yrkandet har i den förstnämnda motionen yttrats i huvudsak följande rörande anslag till rikskommitténs mot den olagliga rusdryckshanteringen verksamhet:

Den verksamhet, som bedrivits av rikskommittén mot den olagliga rusdryckshanteringen, har otvivelaktigt varit av stort värde då det gällt bekämpandet av den för land och folk så skadliga illegala sprithanteringen. Tack vare den sammansättning kommittén haft har den kunnat med sin verksamhet tränga ut till befolkningsgrupper, som sällan eller aldrig nås av centralförbundets eller nykterhetsorganisationernas upplysningsverksamhet, och ute i bygderna har kommittén knutit förbindelser med folkliga organisationer av olika slag. Huruvida dessa förbindelser kunna upprätthållas om verksamheten överflyttas till annan organisation torde vara ytterst ovisst. Vi ställa oss därför tveksamma beträffande lämpligheten av att överföra verksamheten till centralförbundet, men skulle ändock, med hänsyn till de av departementschefen givna förutsättningarna, ej motsatt oss förslaget i denna del, därest centralförbundet hade varit villigt övertaga rikskommitténs verksamhet i dess helhet. Denna verksamhet skulle då kunna handhas på en särskild avdelning inom förbundet, men intimt samorganiseras med förbundets övriga verksamhet. Nu har emellertid centralförbundets styrelse förklarar, att förbundet, med hänsyn till innehållet i dess nuvarande stadgar, icke kunde övertaga annan del av rikskommitténs verksamhet än ren upplysningsverksamhet. Skulle förbundet även övertaga den av rikskommittén bedrivna propagandaverksamheten skulle detta, förmenar styrelsen, kunna skada förbundets övriga verksamhet.

Vi anse oss ej kunna bortse från dessa styrelsens farhågor, vilka måhända ej äro helt ogrundade, och vid det förhållandet, att styrelsen förmenar att centralförbundet ej bör upptaga propagandaverksamhet av det slag varom här är fråga bland sina arbetsuppgifter, finna vi det betänkligt att överföra rikskommitténs verksamhet till detsamma. Vi anse nämligen att just propagandaverksamheten är det väsentliga och värdefulla i rikskommitténs arbete och ansluta oss under sådana förhållanden till den av rikskommittén uttalade meningen, »att så länge verksamhet av hithörande slag erfordrades, denna verksamhet bör handhas av ett särskilt organ med detta arbete som enda uppgift».

Skulle emellertid riksdagen i likhet med departementschefen finna sig böra förorda ett överförande av verksamheten till centralförbundet, vilja vi dock framhålla nödvändigheten av, att medel ställas till förbundets förfogande för denna utökade verksamhet samt att sådana villkor för dessa medels användning stipuleras, att förbundet erhåller möjlighet att bedriva verksamheten för bekämpande av den olagliga rusdryckshanteringen i huvudsak efter samma riktlinjer, som hittills följts av rikskommittén, och sålunda även bedriva propagandaverksamhet. För att centralförbundet skall kunna upptaga denna verksamhet fordras emellertid att medel därför ställas till förbundets förfogande. Därtill kommer emellertid, att de av skolöverstyrelsen fastställda bestämmelserna för detta anslags användning för närvarande äro sådana, att de knappast lämpa sig för den verksamhet, varom här är fråga. Rikskommittén har beträffande föreläsningsverksamheten huvudsakligen inriktat sitt arbete på sådana platser, där någon organisation, som kunde åtaga sig att anordna och bekosta föreläsningar i hithörande ämne, ej finnes. Det synes sålunda erforderligt, om hithörande verksamhet skall överföras till centralförbundet, dels att medel ställas till dess för-

fogande för den utökade verksamheten, dels ock att särskilda bestämmelser utfärdas för dessa medels användning. Rörande medelsbehovet ansluta vi oss till rikskommitténs hemställan och förorda att, för den händelse rikskommittén beviljas fortsatt anslag, detta måtte bestämmas till 15,000 kronor, varvid tillskottet till främjande av centralförbundets för nykterhetsundervisning verksamhet bör bortfalla. Skulle däremot riksdagen biträda Kungl. Maj:ts förslag, att anslag till rikskommittén ej vidare skall utgå, vilja vi föreslå, att anslaget till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande m. m. höjes med 10,000 kronor till 125,000 kronor, av vilket anslag minst 10,000 kronor böra användas för upplysnings- och propagandaverksamhet för motverkande av den olagliga rusdryckshandlingen.

Till stöd för det i motionerna I: 137 och II: 314 framförda yrkandet har i den förstnämnda motionen beträffande anslag till *nationaltemplarordens studie- och ungdomsverksamhet m. m.* yttrats bland annat följande.

I propositionen föreslås, vad det gäller nationaltemplarorden, att dess anslag, som vid förra årets riksdag av viss anledning nedsattes från 11,000 kronor till 10,000 kronor, för budgetåret 1936/1937 skall utgå med sistnämnda lägre belopp. Då anslagen till de övriga nykterhetssällskapen föreslås utgå med förutvarande belopp, och då den anledning, som förra året ansågs motivera ifrågasättande nedsättning av anslaget till nationaltemplarorden, icke längre förefinnes, finna vi nämnda fortsatta nedsättning av anslaget obefogad. Denna vår uppfattning står, synes det oss, i full samklang med den ståndpunkt, som statsutskottet vid förra årets riksdag intog med anledning av motion att anslaget redan då skulle sättas till samma belopp som tidigare. Statsutskottet, som då icke ansåg sig böra göra någon ändring i Kungl. Maj:ts förslag, framhöll, »att vad utskottet sålunda nu förordat icke utesluter, att anslagsposten ett följande år må kunna återföras till sitt tidigare belopp, därest behov av ökat statsanslag då visas föreligga». Detta behov av ökat anslag har uppvisats såväl av nationaltemplarorden själv som av undervisningskonsulenten i skolöverstyrelsen, vilken i skrivelse till skolöverstyrelsen tillstyrkt det före sänkningen utgående anslaget 11,000 kronor. Ehuru vi äro fullt övertygade om att den verksamhet som utföres inom nationaltemplarorden väl motiverar begärda högre belopp 12,000 kronor, få vi, då någon höjning av de övriga nykterhetssällskapens anslag icke av Kungl. Maj:t ifrågasatts, nöja oss med att hemställa, att anslaget till nationaltemplarorden sättes till 11,000 kronor.

Den av departementschefen förordade överflyttningen av rikskommitténs mot den olagliga rusdryckshandlingen verksamhet till centralförbundet för nykterhetsundervisning berör — mer eller mindre direkt — de i motionerna I: 136 och II: 306, I: 139 och II: 326 samt I: 138 och II: 305 framförda yrkandena. Utskottet har på grund härav ansett sig först böra upptaga denna fråga till behandling.

Av flera skäl har utskottet icke kunnat undgå att ställa sig betänksamt mot den föreslagna överflyttningen. Av vad i ärendet anförts finner utskottet framgå, att den förändrade verksamhet, som vid bifall till förslaget skulle påkallas av centralförbundet, ansetts lätt kunna medföra komplikationer för centralförbundets objektivt bedrivna upplysnings- och undervis-

Utskottet.

ningsverksamhet. Centralförbundet har för egen del icke ansett sig kunna tillråda ett överförande på förbundet av rikskommitténs propagandaverksamhet. Utskottet vill ytterligare framhålla, att rikskommitténs verksamhet — såväl när anslag för densamma första gången äskades som senare — framhållits vara av tillfällig karaktär. Denna uppfattning har också vid flera tillfällen understrukits av statsmakterna. Ett inordnande av denna verksamhet under centralförbundet torde lätt kunna medföra, att verksamheten liksom anslaget blir mera permanent. Av nu anförda skäl finner sig utskottet böra förorda, att, på sätt i motionerna I: 139 och II: 326 samt I: 138 och II: 305 yrkats, även för nästkommande budgetår särskilt anslag må utgå för kommittén. Detta anslag synes böra bestämmas till samma belopp, som anvisats för innevarande budgetår, d. v. s. 15,000 kronor. Vid bifall till vad sålunda föreslagits bortfaller behovet av den av departementschefen förordade ökningen av anslagsposten till centralförbundets verksamhet med 5,425 kronor, vilket innebär att berörda anslagspost kan minskas från föreslagna 36,000 kronor till 30,575 kronor. Vid ett bifall till vad utskottet i här förevarande hänseende förordat blir alltså det ökade medelsbehovet (15,000 — 5,425 =) 9,575 kronor.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle anslagsposten till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande m. m. för nästkommande budgetår upptagas med oförändrat belopp, 115,000 kronor. Utskottet finner visserligen den av skolöverstyrelsen samt i motionerna I: 136 och II: 306 förebragta utredningen tala för en höjning av denna anslagspost, men med hänsyn till att den så sent som vid 1935 års riksdag höjdes med icke mindre än 20,000 kronor finner sig utskottet böra tillstyrka, att höjningen begränsas till 10,000 kronor och att anslagsposten alltså bestämmas till 125,000 kronor.

Det i motionerna I: 101 och II: 244 framförda förslaget om en höjning av anslagsposten till främjande av riksutskottets för de kristnas nykterhetsrörelse verksamhet finner sig utskottet icke kunna tillstyrka. Utskottet vill erinra därom, att skolöverstyrelsen icke ansett sig böra tillstyrka en för detta ändamål — liksom för flera andra föreningar m. fl. — begärd anslagshöjning.

Däremot finner sig utskottet böra tillstyrka det i motionerna I: 137 och II: 314 framförda yrkandet om en höjning av anslagsposten till främjande av nationaltemplarordens studie- och ungdomsverksamhet med 1,000 kronor. De skäl, som föranledde 1935 års riksdag att bestämma anslagsposten till dess nuvarande belopp, föreligga icke längre, och vid sådant förhållande saknas enligt utskottets uppfattning anledning att nu stanna vid det då beslutade beloppet.

I övrigt har Kungl. Maj:ts under här förevarande punkt framlagda förslag icke givit utskottet anledning till erinran.

Ett bifall till vad utskottet i det föregående tillstyrkt kommer att föranleda en höjning av anslagets slutsumma med (9,575 + 10,000 + 1,000 =) 20,575

kronor. Även detta belopp bör, på sätt av departementschefen föreslagits beträffande det av honom äskade anslaget, täckas av avkastningen av statsverkets fond av rusdrycksmedel. Om anslagsposten till främjande av nykterhet m. m. (nr 23 i den i statsrådsprotokollet återgivna tablån) för avrundande av anslagets slutsumma sänkes med 75 kronor, skulle anslaget för nästkommande budgetår behöva ökas från av Kungl. Maj:t äskade 298,500 kronor till 319,000 kronor.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till herr Bärge m. fl. samt herrar Olssons i Gävle och Hages, herr Bergmans m. fl. och herr Johansons i Huskvarna m. fl. samt herr Bjurströms m. fl. och herr Lundboms m. fl. ovannämnda motioner (I: 139 och II: 326, I: 138 och II: 305 samt I: 137 och II: 314) ävensom på grund av herr Bergmans m. fl. och herr Johansons i Huskvarna m. fl. ovannämnda motioner (I: 136 och II: 306) men med avslag å herr Bergmans m. fl. och herr Johansons i Huskvarna m. fl. ovannämnda motioner (I: 101 och II: 244), såsom *Bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande* för budgetåret 1936, 1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 319,000 kronor att utgå under de villkor, som av Kungl. Maj:t prövas lämpliga, samt till de av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 3 januari 1936 under punkt 203 omförmälda ändamål med högst de av honom angivna belopp, dock med de ändringar härutinnan, som föranledas av vad utskottet i det föregående anför.

209:o) **Anordnande av studieledarkurser.** I en inom första kammaren av herrar *R. Wagnsson* och *S. Hansson* väckt motion (I: 244) har hemställts, att riksdagen måtte bevilja ett reservationsanslag av 7,000 kronor att ställas till överstyrelsens förfogande för anordnande av studieledarkurser på de villkor, som Kungl. Maj:t kan finna skäligt föreskriva.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställning anförda skälen hänvisas till motionen.

Det ändamål, för vilket i motionen I: 244 anslag äskats, är enligt utskottets uppfattning behjärtansvärt. Såsom skolöverstyrelsen i sitt i ärendet avlätna utlåtande frambållit, är behovet av studieledare inom såväl statsunderstödda organisationer som andra sammanslutningar mycket stort. Utskottet håller emellertid före, att fråga om ett anslag för ändamål av här förevarande art i första hand bör ankomma på Kungl. Maj:ts prövning. Utskottet hemställer fördenskull,

att herrar *R. Wagnssons* och *Hanssons* ovannämnda motion (I: 244) icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Utskottet

210:o) **Bidrag till föreningar, som anordna god orkestermusik för allmänheten, m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 204, sid. 504—507) och under erinran om den av 1935 års riksdag uttalade, av departementschefen delade uppfattningen, att det nuvarande systemet med anslag till visst ändamål dels från lotterimedel och dels från anslag å riksstaten icke är tillfredsställande, hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Bidrag till föreningar, som anordna god orkestermusik för allmänheten, m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 56,500 kronor.

211:o) **Bidrag till folkliga musikskolan i Arvika.** Kungl. Maj:t har (punkt 205, sid. 507—511) föreslagit riksdagen att såsom bidrag till folkliga musikskolan i Arvika för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 20,000 kronor.

Till förevarande ändamål anvisades för budgetåret 1925/1926 3,000 kronor, för budgetåren 1926/1929 5,000 kronor samt för budgetåren 1929/1936 6,000 kronor. Härjämte hava av Kungl. Maj:t vissa anslag av lotterimedel ställts till skolans förfogande.

Föreningen för det folkliga musiklivets befrämjande har hemställt om användande för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår av ett med 14,000 kronor till 20,000 kronor höjt anslag å riksstaten. I skrivelsen återfinnes bland annat följande förslag till inkomst- och utgiftsstat för skolan:

Inkomster:

Anslag av Värmlands läns landsting	kronor	800
Elevavgifter	»	2,300
Bidrag från Föreningen för det folkliga musiklivets befrämjande	»	3,500
Statsanslag	»	20,000
	<u>Summa kronor</u>	26,600

Utgifter:

Lärarelöner:		
föreståndaren	kronor	1,000
1 lärare i samspelning, fiol m. m.	»	4,000
1 » » fiol	»	3,600
1 » » violoncell	»	3,000
1 lärare i piano (och musikteori)	»	3,000
1 » (kvinnlig) i musikteori och piano	»	1,800
3 timlärare i fiol, blåsinstrument och gymnastik	»	2,000
	<u>Summa kronor</u>	18,400
Underhåll av fastigheten	»	900
Försäkringar	»	200
Värme och belysning	»	2,600
Städning och vaktmästare	»	1,600

Undervisningsmateriel	kronor	400
Inventarier	»	600
Bibliotek	»	400
Tryck och annonser	»	500
Telefon och porto	»	400
Diverse	»	600

Summa kronor 26,600.

Skolöverstyrelsen har funnit den föreliggande framställningen väl grundad och tillstyrkt bifall till densamma.

Statskontoret har förklarat, att ämbetsverket — som ansåge, att försiktighet borde iakttagas vid beviljandet av statsbidrag för olika icke-statliga ändamål — för sin del saknade anledning tillstyrka högre statsbidrag för ändamålet under nästa budgetår än 6,000 kronor.

Musikaliska akademien har tillstyrkt framställningen.

Departementschefen har för egen del anfört följande:

Den verksamhet, som fullföljes av folkliga musikskolan i Arvika, är av stor betydelse för vårt folkliga musikkiv. I detta hänseende torde musikskolan kunna sägas intaga en ledande ställning, och det är därför önskvärdt, att den beredes möjlighet att under gynnsammare betingelser än hittills verka för sin viktiga uppgift.

Det statsanslag å riksstaten, som skolan åtnjutit, har icke varit ens tillnärmelsevis tillräckligt för bestridande av driftkostnaderna. Utöver ett mindre bidrag från vederbörande landsting och understöd från föreningen för det folkliga musiklivets befrämjande, vilken är huvudman för skolan, har musikskolan under ett par år erhållit bidrag av lotterimedel till de löpande utgifterna. Dessa tillfälliga bidrag, som dock icke varit tillräckligt stora för att befria skolan från ekonomiska bekymmer, indrogos för arbetsåret 1934/1935 för att därefter för arbetsåret 1935/1936 återupptagas med ett till hälften reducerat belopp. För arbetsåret 1934/1935 erhöi skolan bidrag — utöver det å riksstaten anvisade — med inalles 2,000 kronor från det under åttonde huvudtiteln uppförda reservationsanslaget till extra utgifter. Detta obetydliga tillskott var att betrakta som en provisorisk hjälp, intill dess det löpande riksstatsanslaget kunde höjas.

Mot det förslag till inkomst- och utgiftsstat, som ligger till grund för den föreliggande framställningen om ökat statsbidrag, har jag i fråga om utgiftssidan intet väsentligt att erinra. Lärarlönerna synas i jämförelse med exempelvis de löner, som utgå till vissa extra ordinarie lärare vid musik-konservatoriet, vara låga. Utgifterna i övrigt förefalla vara försiktigt beräknade.

Vad däremot angår inkomstsidan, anser jag mig böra fästa uppmärksamheten på att landstingets bidrag, som beräknats till endast 800 kronor, icke torde svara mot skolans betydelse för Värmlands län. Antalet elever härifrån har under de senaste fem läsåren utgjort närmare 40 procent av det totala antalet elever. För min del håller jag det för ett berättigat krav, att landstingets bidrag avsevärt ökas.

Innan landstinget beretts tillfälle taga ställning till den föreliggande frågan, synes emellertid statsanslaget böra utgå med det nu äskade beloppet av 20,000 kronor. Jag förutsätter emellertid, att anslaget för ett följande budgetår nedbringas med ett belopp, svarande mot det ökade bidrag, som av landstinget kan komma att ställas till skolans förfogande.

Det torde liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser rörande de villkor, under vilka ifrågavarande statsanslag skall utgå.

Utskottet.

Anslaget till bidrag till folkliga musikskolan i Arvika, som ursprungligen utgick med 3,000 kronor men sedermera successivt höjts för att för innevarande budgetår utgå med 6,000 kronor, föreslås nu skola upptagas med ett belopp av 20,000 kronor, d. v. s. mer än tredubblas. Utskottet kan icke ställa sig annat än synnerligen betänksamt gentemot denna utveckling. Att den varit möjlig beror på de betydande anslag av lotterimedel, som vid sidan av de av riksdagen prövade anslagen å riksstaten ställts till skolans förfogande. De olägenheter med anslag till visst ändamål dels från lotterimedel och dels från anslag å riksstaten, vilka framhöllos av 1935 års riksdag och vilka utskottet jämväl under föregående punkt haft anledning understryka, framtråda här med styrka.

Under förhandenvarande förhållanden vill utskottet dock icke motsätta sig, att för nästkommande budgetår en ökning av anslaget å riksstaten sker. I motsats till departementschefen kan utskottet dock ej helt godtaga de av skolans styrelse framlagda anslagsberäkningarna, utan finner sig utskottet böra förorda ett till 15,000 kronor nedsatt anslag. Redan detta innebär en anslagsökning med 150 procent.

Utskottet vill framhålla önskvärdheten av att, innan förnyat anslag för ändamålet äskas, en ingående utredning verkställes rörande skolans ekonomiska förhållanden. Vidare synes såsom ett villkor för skolans fortsatta uppehållande med till största delen statsmedel böra uppställas, att bidrag från andra håll erhållas i betydligt större utsträckning än för närvarande är fallet. Särskilt vill utskottet i detta hänseende ansluta sig till vad departementschefen anfört om det berättigade i kravet, att vederbörande landstings bidrag avsevärt ökas.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, såsom *Bidrag till folkliga musikskolan i Arvika* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 15,000 kronor.

212:o) **Statens studielån: Nämnden för statens studielån. Statens studielån: Ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 206, sid. 511 och 512), vilket innebär en höjning av anslaget till nämnden för statens studielån med 500 kronor, och under hänvisning till vad av departementschefen anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1936/1937 anvisa

a) till *Statens studielån: Nämnden för statens studielån* ett anslag av 5,500 kronor;

b) till *Statens studielån: Ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån* ett förslagsanslag av 1,850 kronor.

213:o) **Statens biografbyrå: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 207, sid. 512 och 513), vilket innebär en anslagshöjning med 700 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) öka den i avlöningsstaten för statens biografbyrå uppförda anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän å förslagsvis 1,000 kronor med 700 kronor till förslagsvis 1,700 kronor ävensom i följd härav öka avlöningsstatens slutsumma från 53,000 kronor till 53,700 kronor;

b) till *Statens biografbyrå: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 53,700 kronor.

214:o) **Statens biografbyrå: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 208) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Statens biografbyrå: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 10,300 kronor.

215:o) **Befrämjande av vissa i samband med biografväsendet stående ändamål.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 209) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Befrämjande av vissa i samband med biografväsendet stående ändamål* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 10,000 kronor att utgå med den fördelning och enligt de närmare villkor, som av Kungl. Maj:t bestämmas.

Gymnastiska centralinstitutet.

216:o) **Gymnastiska centralinstitutet: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 210, sid. 514—519) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för gymnastiska centralinstitutet, att tillämpas tillsvärdare från och med budgetåret 1936/1937; dels ock till Gymnastiska centralinstitutet: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 135,500 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått en inom andra kammaren av herr R. Lundqvist m. fl. väckt motion (II: 538), vari hemställts, att riksdagen ville för budgetåret 1936/1937 fastställa nedanstående arvoden för nedanstående befattningshavare vid gymnastiska centralinstitutet: för

kamreraren 1,800 kronor, för sekreteraren 1,550 kronor, för bibliotekarien 1,000 kronor.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställning anförda skälen hänvisas till motionen.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagsminskning med 8,800 kronor.

Av statsrådsprotokollet inhämtas beträffande de i ovannämnda motion berörda frågorna följande.

Direktionen över gymnastiska centralinstitutet hade i skrivelse den 28 augusti 1935 anført,

att direktionen, som i sitt den 30 november 1933 framlagda förslag till omorganisation av centralinstitutet ifrågasatt ett arvode åt sekreteraren med 1,550 kronor och åt kamreraren med 1,800 kronor, hade styrkts i sin uppfattning, att dessa arvoden skäligen borde sättas till lägst nämnda belopp samt hemställt, att nämnda arvoden måtte höjas till 1,550 kronor, respektive 1,800 kronor. Direktionen ville jämväl föreslå en höjning av arvodet till bibliotekarien från 600 kronor till 1,000 kronor med hänsyn till det ansvarsfulla arbetet och till institutets värdefulla bibliotek, som torde utgöra det enda för fysisk fostran i Sverige.

Enligt ett vid direktionens skrivelse fogat protokollsutdrag hade ledamoten av direktionen, medicine doktor E. Abramson till protokollet yttrat bland annat följande:

I sitt år 1933 framlagda omorganisationsförslag upptog direktionen 1,800 kronor som arvode till en kamrerare. Statsmakterna beslöte emellertid, att en dylik befattning ej skulle inrättas men att som ett provisorium, så länge den nuvarande innehavaren av kansliskrivarbefattningen kvarstode, en kamrerare skulle med biträde av henne handhava kamrerargöromålen. Då vidare omfattningen av dessa, sedan poliklinikerna vid institutet nedlagts i samband med den sjukgymnastiska verksamhetens överförande till serafimerlasarettet, måste förutsättas bliva mindre än tidigare, föreläge ej tillräckliga skäl för en höjning av kamrerarens arvode.

I överensstämmelse med vad direktionen i sitt omorganisationsförslag upptagit och enär varken bibliotekarien eller biblioteksnämnden anmält behov av ökat arvode till bibliotekarien samt då i övrigt inga förut ej kända omständigheter för en ökning av detsamma förebragts, borde arvodet till bibliotekarien uppföras med oförändrat belopp, 600 kronor.

Statskontoret har anført bland annat följande:

Med hänsyn till att de av direktionen berörda arvodesfrågorna så sent som vid 1934 års riksdag varit föremål för prövning, avstyrktes bifall till direktionens framställning i denna del liksom även till yrkandet om upptagande i staten av särskilt belopp till ersättning åt vikarie för institutets föreståndare.

Riksräkenskapsverket har

— under återopande av innehållet i en av riksräkenskapsverkets andra revisionskontor till riksdagens statsutskott överlämnad promemoria, dagtecknad den 18 april 1934, angående arvode till kamreraren vid gymnastiska

centralinstitutet — anført, att den för nämnde befattningshavare föreslagna arvodesförhöjningen syntes vara fullt befogad.

Departementschefen har för egen del yttrat:

I likhet med statskontoret kan jag icke tillstyrka någon höjning av de till sekreteraren, kamreraren och bibliotekarien utgående arvodena, vilka bestämdes så sent som vid 1934 års riksdag. Beträffande arvodesförmånerna för kamreraren och bibliotekarien vill jag särskilt fästa uppmärksamheten vid den uppfattning, som i direktionen hävdats av reservanten.

Utskottet vill icke bestrida, att arvodena till de i motionen II: 538 omnämnda befattningshavarna — särskilt till sekreteraren med hänsyn till hans genom gymnastiska centralinstitutets omorganisation ökade arbetsbörda — kunna betecknas som ganska låga. Med hänsyn dels till det förhållandet, att dessa arvoden reglerats så sent som vid 1934 års riksdag, dels ock därtill, att en arvodesreglering av här förevarande art närmast synes böra ske efter förslag av Kungl. Maj:t, finner sig utskottet emellertid böra avstyrka vad i motionen II: 538 hemställts.

Utskottet.

Mot Kungl. Maj:ts under här förevarande punkt framlagda förslag har utskottet icke funnit något att erinra.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å herr Lundqvists m. fl. ovannämnda motion (II: 538),

a) godkänna följande avlöningsstat för gymnastiska centralinstitutet, att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 54,600
2. Avlöning till tjänsteman å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	» 6,300
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:	
a. Grundbelopp	kronor 64,800
b. Vikariatsersättningar	
m. m., <i>förslagsvis</i>	» 800
	» 65,600
4. Avlöning till övrig icke-ordinarie personal	» 6,200
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	» 2,800

Summa förslagsanslag kronor 135,500;

b) till *Gymnastiska centralinstitutet*: *Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 135,500 kronor.

217:o) **Gymnastiska centralinstitutet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 211) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Gymnastiska centralinstitutet: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 7,400 kronor.

218:o) **Gymnastiska centralinstitutet: Materiel, böcker m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 212, sid. 521), vilket innebär en *anslagsminskning* med 400 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gymnastiska centralinstitutet: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 4,400 kronor.

219:o) **Gymnastiska centralinstitutet: Stipendier.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 213) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Gymnastiska centralinstitutet: Stipendier* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 3,000 kronor.

220:o) **Gymnastiska centralinstitutet: Undervisning i idrott. Gymnastiska centralinstitutet: Anordnande av kostnadsfria övningar i gymnastik för medlemmar av Stockholms förenade studentkårer.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 214) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för budgetåret 1936/1937 anvisa

a) till *Gymnastiska centralinstitutet: Undervisning i idrott* ett anslag av 5,500 kronor;

b) till *Gymnastiska centralinstitutet: Anordnande av kostnadsfria övningar i gymnastik för medlemmar av Stockholms förenade studentkårer* ett anslag av 1,000 kronor.

Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.

221:o) **Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 215) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 170,000 kronor.

222:o) **Understöd åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 216) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Understöd åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 20,000 kronor, att utgå efter grunder och på villkor, som av Kungl. Maj:t bestämmas.

223:o) **Nusvensk ordbok: Understöd åt docenten K. O. Östergren för fortsatt utgivande av ordboken. Nusvensk ordbok: Teknisk hjälp vid ordbokens utgivning m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 217) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för budgetåret 1936/1937 anvisa

a) till *Nusvensk ordbok: Understöd åt docenten K. O. Östergren för fortsatt utgivande av ordboken* ett anslag av 8,000 kronor;

b) till *Nusvensk ordbok: Teknisk hjälp vid ordbokens utgivning m. m.* ett reservationsanslag av 4,000 kronor.

224:o) **Understöd åt kontraktsprosten L. P. R. Matsson för fullföljande av hans Rosa-forskningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 218) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Understöd åt kontraktsprosten L. P. R. Matsson för fullföljande av hans Rosa-forskningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 3,675 kronor.

225:o) **Understöd åt doktor P. Rosenius för fullföljande av hans arbete »Sveriges fåglar och fågelbon».** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 219) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Understöd åt doktor P. Rosenius för fullföljande av hans arbete »Sveriges fåglar och fågelbon»* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 4,000 kronor.

226:o) **Understöd åt skriftställaren E. H. Thörnberg.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 220, sid. 525 och 526) och under hänvisning till vad av departementschefen i ämnet anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Understöd åt skriftställaren E. H. Thörnberg* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 3,000 kronor.

227:o) **Bidrag till föreningen Pietas.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 221) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, såsom *Bidrag till föreningen Pietas* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 1,000 kronor att utgå under villkor, att föreningen till statens historiska museum med äganderätt överlämnar genom föreningens försorg utförda fotografier, register och beskrivningar över behandlade föremål.

228:o) **Bidrag till svenska naturskyddsföreningen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 222) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, såsom *Bidrag till svenska naturskyddsföreningen* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 1,000 kronor, att utgå under de villkor, som av Kungl. Maj:t bestämmas.

229:o) **Bidrag till vetenskapsakademien för förvaltning av nationalparker och naturskyddsärenden.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 223, sid. 528—530), vilket innebär en anslagshöjning med 2,800 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Bidrag till vetenskapsakademien för förvaltning av nationalparker och naturskyddsärenden* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 11,300 kronor.

230:o) **Hyra för ett arbetsbord vid den zoologiska stationen i Neapel.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 224) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Hyra för ett arbetsbord vid den zoologiska stationen i Neapel* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 1,800 kronor.

231:o) **Utgivning och registrering av svenska folksagor.** Kungl. Maj:t har (punkt 225, sid. 530—533) föreslagit riksdagen att till utgivning och registrering av svenska folksagor för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 8,000 kronor.

I en i november 1935 dagtecknad skrivelse gjorde *Gustaf Adolfs-akademien för folklivsforskning* framställning om beviljande av understöd med sammanlagt 86,400 kronor för utgivning av Sveriges folksagor jämte registrering

därav samt om anvisande från nämnda summa av ett anslag av 8,000 kronor för budgetåret 1936/1937, att disponeras av akademien på villkor, som Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva.

Av skrivelsen inhämtas beträffande kostnadsberäkningarna följande:

Kostnaderna för detta företag måste oundgängligen bli mycket stora. De överslag av behoven, som gjorts, hade resulterat i följande sammanfattande tablå:

För den vetenskapliga redaktionen av varje band	3,000 kronor	36,000
För biträdande arbeten och expenser per band	1,200 kronor	» 14,400
För tryckning per band	3,000 kronor	» 36,000

Summa kronor 86,400.

Härvid hade förutsatts, att en viss del av det vetenskapliga arbetet, såväl i fråga om redigeringsarbetet av en del band som i fråga om vetenskapliga hjälparbeten skulle kunna utföras utan särskild ekonomisk ersättning. Givetvis kunde emellertid varken detta förhållande, ej heller åtskilliga andra förhållanden, som inverkade på de särskilda posternas belopp, nu exakt beräknas. En viss frihet till förskjutningar mellan de olika posterna bleve följaktligen behövlig, liksom en motsvarande frihet, enligt vad ovan nämnts, måste bli behövlig i fråga om bandens rubricering och innehåll.

Givetvis måste ett företag av så stor omfattning som detta taga många år i anspråk. Emellertid vore det sannolikt att, om det nödvändiga ekonomiska stödet erhöles, alla de tolv banden skulle kunna vara färdiga inom en period av 10 år. Fördelningen av kostnaderna på olika år måste ställa sig något växlande. Särskilt framhöles, att under första året behovet av förberedande redaktionsarbeten och biträdande arbeten vore förhållandevis stort, medan tvärt om tillfälle till publicering av det första bandet under samma år knappast torde givas. I stort sett torde dessa två omständigheter komma att uppväga varandra. Därför räknades under första året med ett kostnadsbehov av 8,000 kronor, men för de följande åren med ett i medeltal något högre kostnadsbehov.

I utlåtande den 3 december 1935 har *vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien* livligt förordat ifrågavarande framställning samt därvid anført,

att såväl den inhemska som den internationella sagoforskningen alltför länge känt bristen av en dylik utgåva. Vår försummelse i detta avseende fölle desto mera i ögonen som våra grannländer i och utanför Norden på helt annat sätt än vi tillgodosett ifrågavarande behov. Den grundval för plan till utgivning, som framlagts, syntes vara riktig och utformad så, att det redan utgivna skulle komma att bilda ett avslutat helt, om företaget av ett eller annat skäl måste avbrytas. Kostnaderna för tryckmanuskriptets utarbetning torde vara lågt beräknade. Över kostnadsfrågan i dess helhet kunde akademien emellertid av naturliga skäl icke bilda sig en bestämd mening.

Departementschefen har för egen del yttrat följande:

Våra inhemska folksagor lämna ett värdefullt material ej blott för den inhemska utan även för den internationella sagoforskningen. Men dessa folksagor utgöra också — och detta är enligt min mening icke minst beaktansvärt — viktiga kulturdokument av allmänt intresse, som böra på ett lätt-tillgängligt sätt bevaras åt eftervärlden.

Den föreliggande framställningen, som åsyftar statsbidrag till utgivning och registrering av det förefintliga sagomaterialet, synes mig med hänsyn härtill vara väl förtjänt av bifall. Kostnaderna förefalla visserligen ganska höga. Det får väl emellertid icke anses uteslutet, att möjligheter skola yppas att, eventuellt genom bidrag från annat håll, minska behovet av statsbidrag för ändamålet. I varje fall synes det belopp, varmed staten sammanlagt bör bidraga, icke böra nu bestämmas, utan årliga statsanslag, därest omständigheterna så medgiva, anvisas, till dess arbetet slutförts. Om tilläventyrs förhållandena skulle framtvinga statsunderstödet minskning eller bortfallande och arbetet till följd därav måste nedläggas, äventyras icke därigenom — såsom vitterhetsakademien i sitt utlåtande framhållit — värdet hos det redan utförda arbetet.

Jag har intet att erinra mot det för nästa budgetår äskade beloppet av 8,000 kronor. Lämpligen bör detta anslag, med hänsyn till arten av de utgifter, som skola bestridas med detsamma, anvisas såsom reservationsanslag. Bestämmelser rörande de villkor, varunder anslaget skall utgå, torde senare få meddelas av Kungl. Maj:t.

Utskottet.

Utskottet har funnit de skäl, som anförts för att statsbidrag skulle utgå för att möjliggöra utgivande och registrering av de svenska folksagorna bärande. Särskilt vill utskottet understryka vad departementschefen anført därom, att dessa folksagor utgöra viktiga kulturdokument av allmänt intresse, som böra på ett lättillgängligt sätt bevaras åt eftervärlden.

Enligt utskottets uppfattning hade det varit önskvärt, om redan nu en mera utförlig plan förelegat beträffande Gustaf Adolfs-akademiens ställning till och ansvar för verket samt dess ekonomiska resurser för detta ändamål ävensom beträffande arbetenas bedrivande, omfattning o. s. v. Härigenom skulle det för utskottet varit möjligt att bedöma, huruvida verket i sin helhet kan anses vara av det värde, att statsbidrag bör utgå i den utsträckning som i den till grund för Kungl. Maj:ts förslag liggande framställningen synes hava avsetts. Jämväl en närmare utredning beträffande de för verkets slutförande erforderliga kostnaderna ävensom för möjligheterna att, eventuellt genom bidrag från annat håll, minska behovet av statsbidrag för ändamålet hade varit av behovet påkallad.

När utskottet trots nu angivna omständigheter anser sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts framställning om anslag för nästkommande budgetår, sker detta under den bestämda förutsättningen, att utredning i nu berörda hänseenden föreligger, när fortsatt anslag för ändamålet kan komma att äskas. Ett bifall till vad utskottet nu tillstyrkt får alltså icke fattas såsom ett åtagande av riksdagen att jämväl i fortsättningen de beräknade kostnaderna helt skola bestridas av statsverket. Med de nu av utskottet tillstyrkta anslagsmedlen synes jämväl möjlighet kunna beredas att verkställa eventuellt erforderlig granskning och sovring av materialet.

Mot det av Kungl. Maj:t nu föreslagna beloppet har utskottet icke funnit något att erinra.

Den torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de närmare villkor

och bestämmelser, som må bliva erforderliga för utgående av det sålunda tillstyrkta anslaget.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Bidrag till utgivning och registrering av svenska folksagor* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 8,000 kronor, att utgå på de villkor och enligt de bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna skäligt föreskriva.

232:o) **Bidrag till utredigering och tryckning av framlidne revisionssekreteraren Nils Anderssons samlingar av äldre svensk folkmusik.** I två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *K. von Geijer m. fl.* (I: 15) och den andra inom andra kammaren av herr *E. Björck* i Kristianstad *m. fl.* (II: 35) har hemställts, att riksdagen till utredigering och tryckning av framlidne revisionssekreteraren Nils Anderssons efterlämnade samlingar av äldre folkmusik från Skåne ville för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 5,000 kronor att utgå på villkor, som av Kungl. Maj:t bestämmas.

Till stöd för det av motionärerna framställda yrkandet har anförts följande:

Vid 1935 års riksdag väcktes i båda kamrarna likalydande motioner (I: 41 och II: 149) med hemställan, att riksdagen till utredigering och tryckning av framlidne revisionssekreteraren Nils Anderssons efterlämnade samlingar av äldre folkmusik från Skåne ville anvisa ett extra reservationsanslag av 20,000 kronor att på de villkor, som av Kungl. Maj:t bestämdes, utgå under två år med 10,000 kronor för vardera.

Under en följd av år hade folkmusikkommissionen med understöd av riksdagen arbetat med ordnandet och utredigerandet av Nils Anderssons efterlämnade rika samlingar av svensk folkmusik. Som resultat därav förelåg materialet från alla landskap med undantag av Skåne i ordnat och utredigerat skick och i urval tryckt eller under tryckning. Det anslag, som i motionerna begärdes, avsåg att möjliggöra utredigering och tryckning även av den omfattande skånska samlingen och att därmed bringa det stora verket till avslutning.

Statsutskottet, i sitt utlåtande om motionerna, fann det önskvärt, att ifrågasvarande arbete, på vilket statsverket redan nedlagt betydande kostnader, nu bragtes till fullbordan, men ansåg sig böra förorda att anslaget för budgetåret 1935/1936 begränsades till 5,000 kronor. Frågan om anslag för tiden därefter torde, enligt utskottet, i sinom tid få prövas av riksdagen.

I enlighet med statsutskottets hemställan beslöt sedermera riksdagen att till utredigering och tryckning av framlidne revisionssekreteraren Nils Anderssons samlingar av äldre svensk folkmusik för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 5,000 kronor.

Arbetet med utredigerandet av Skånesamlingen har enligt Kungl. Maj:ts föreskrift till folkmusikkommissionen under det gångna halvåret omhändertagits av herr Olof Andersson i Åhus och har fortskridit så långt, att den första fjärdedelen av samlingen, motsvarande i tryck ett band, beräknas föreligga färdig vid budgetårets utgång.

Till arbetets fullföljande enligt den uppgjorda planen kräves nu för budgetåret 1936/1937 ett förnyat anslag av 5,000 kronor.

Utskottet. Utskottet är visserligen av den uppfattningen, att framställningar om anslag för ändamål av här förevarande art i första hand böra ingivas till och prövas av Kungl. Maj:t. Emellertid anser sig utskottet — av samma skäl som föranledde 1935 års riksdag att på grund av enskilda motioner anvisa anslag för här ifrågavarande ändamål för innevarande budgetår — böra tillstyrka motionärernas hemställan i vad avser nästkommande budgetår.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, med bifall till herr von Geijers m. fl. och herr Björcks i Kristianstad m. fl. ovannämnda motioner (I: 15 och II: 35), till *Bidrag till utredigering och tryckning av framlidne revisionssekreteraren Nils Anderssons efterlämnade samlingar av äldre svensk folkmusik* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 5,000 kronor, att utgå på de villkor, som av Kungl. Maj:t bestämmas.

Diverse.

233:o) **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond.** Beträffande Kungl. Maj:ts förslag (punkt 226) om anslag till förevarande ändamål avger utskottet senare under riksdagen utlåtande; vilket härmed anmäles.

234:o) **Skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Genevièvebiblioteket i Paris.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 227) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Genevièvebiblioteket i Paris* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 3,500 kronor.

235:o) **Sveriges anslutning till den baltisk-geodetiska kommissionen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 228, sid. 534 och 535), vilket innebär en anslagsminskning med 100 kronor, hemställer utskottet, att riksdagen må till *Sveriges anslutning till den baltisk-geodetiska kommissionen* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 2,000 kronor.

236:o) **Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 229, sid. 535 och 536), vilket innebär en anslagshöjning med 400 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 7,500 kronor.

237:o) **Bidrag till skandinaviska konstnärsföreningen i Rom.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 230) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Bidrag till skandinaviska konstnärsföreningen i Rom* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 1,000 kronor.

238:o) **Bidrag till Institut d'études scandinaves vid Paris universitet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 231) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, som *Bidrag till Institut d'études scandinaves vid Paris universitet* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 2,000 kronor, att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t må finna gott bestämma.

239:o) **Uppehållande vid universitetet i Dorpat i republiken Estland av en professur i svenska språket och litteraturen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 132) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för *Uppehållande vid universitetet i Dorpat i republiken Estland av en professur i svenska språket och litteraturen* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 7,500 kronor, att utgå i enlighet med de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt meddela.

240:o) **Understöd åt den svenska folkhögskolan i Birkas inom republiken Estland.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 233) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *Understöd åt den svenska folkhögskolan i Birkas inom republiken Estland* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 7,000 kronor, att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna skäligt föreskriva.

241:o) **Understöd åt det svenska läroverket i Hapsal och den svenska folkskolan i Tallinn inom republiken Estland.** Under denna punkt behandlar utskottet

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herrar *J. Bergman* och *N. Wohlin* (I: 92) och den andra inom andra kammaren av herr *C. J. Ekman m. fl.* (II: 240), vari hemställts, att riksdagen måtte för sin del besluta att för budgetåret 1936/1937 såsom understöd till svenska läroverket i Hapsal inom republiken Estland bevilja ett anslag av 12,500 kronor samt såsom understöd till svenska folkskolan i Tallinn

(Reval) ett anslag av 2,000 kronor, allt att på de villkor och genom det organ Kungl. Maj:t kan täckas bestämma ställas till vederbörande skolstyrelsers disposition;

dels en inom andra kammaren av herr C. G. Jacobsson *m. fl.* väckt motion (II: 247), vari hemstälts, att riksdagen måtte för budgetåret 1936/1937 bevilja ett anslag till det svenska läroverket i Hapsal av 12,500 kronor;

dels ock en inom samma kammare av herr C. G. Jacobsson *m. fl.* väckt motion (II: 248), vari hemstälts, att riksdagen måtte för budgetåret 1936/1937 bevilja ett anslag till den svenska folkskolan i Reval (Tallinn) av 2,000 kronor.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställningar anförda skälen hänvisas, i den mån ej redogörelse lämnas här nedan, till motionerna I: 92, II: 247 och II: 248.

1935 års riksdag anförde i skrivelse nr 8 under punkten 211:o i anledning av inom riksdagen väckta motioner om anslag till den svenska folkskolan i Reval med 1,000 kronor och till det svenska gymnasiet i Hapsal med 2,000 kronor, att riksdagen funne dessa ändamål behjärtansvärda men att riksdagen — bland annat med hänsyn till möjliga ekonomiska konsekvenser — icke vore beredd att utan föregående, av Kungl. Maj:t prövad utredning anvisa anslag för berörda ändamål. Enligt riksdagens uppfattning torde en dylik utredning kunna företagas utan större tidsutdräkt, varefter eventuellt ett på densamma grundat förslag kunde föreläggas riksdagen.

Av vid ovannämnda motion I:92 fogade bilagor framgår, att skolöverstyrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t, under återopande av i ämnet verkställd utredning, hemställt om utverkande hos 1936 års riksdag av *dels* ett anslag av 12,500 kronor till understöd av verksamheten vid omförmälda läroverk, *dels ock* ett anslag av 2,000 kronor till understöd åt nämnda svenska folkskola i Tallin.

Utskottet.

Såsom i motionerna erinrats, uttalade sig 1935 års riksdag — under framhållande av det behjärtansvärda i de ändamål, för vilka då liksom nu anslag äskats genom i ämnet väckta motioner — för verkställandet av en utredning av frågan. En sådan har nu verkställts av skolöverstyrelsen, men har densamma icke föranlett något Kungl. Maj:ts förslag till riksdagen.

Utskottet har funnit så starka skäl tala för att svenska staten bidrager till uppehållande av här förevarande läroanstalter, att utskottet ansett sig böra — ehuru förslag i ämnet från Kungl. Maj:t ej föreligger — föreslå riksdagen att redan för nästkommande budgetår anvisa anslag för ändamålet. Härför tala jämväl de ekonomiska svårigheter, med vilka dessa läroanstalter för närvarande hava att kämpa. Några mera betydande konsekvenser av ett beslut i denna riktning synas, av den föreliggande utredningen att döma, icke vara att befara.

I fråga om de belopp, som för budgetåret 1936/1937 böra anvisas, finner sig utskottet — i avvaktan på att resultatet av den verkställda utredningen förelägges riksdagen — icke helt kunna tillmötesgå vad i motionerna hemställts såvitt avser läroverket i Hapsal. Utskottet har för detta ändamål funnit sig böra förorda ett belopp av 6,000 kronor. Mot det för folkskolan i Tallin äskade anslaget av 2,000 kronor har utskottet icke funnit något att erinra.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de närmare villkor och bestämmelser, som må bliva erforderliga för utgående av de sålunda tillstyrkta anslagen.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till herr Jacobssons m. fl. ovannämnda motion (II: 248) ävensom i anledning av herrar Bergmans och Wohlins, herr Ekmans m. fl. samt herr Jacobssons m. fl. ovannämnda motioner (I: 92 och II: 240 samt II: 247), för budgetåret 1936/1937 anvisa

a) såsom *Understöd åt det svenska läroverket i Hapsal inom republiken Estland* ett anslag av 6,000 kronor;

b) såsom *Understöd åt den svenska folkskolan i Tallin inom republiken Estland* ett anslag av 2,000 kronor;

båda anslagen att utgå på de villkor och enligt de bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna skäligen föreskriva.

242:o) **Bidrag till bestridande av kostnaderna för internationella astronomiska unionens kongress i Stockholm år 1938.** Kungl. Maj:t har (punkt 234, sid. 538 och 539) föreslagit riksdagen att till bidrag till bestridande av kostnaderna för internationella astronomiska unionens kongress i Stockholm år 1938 för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 2,000 kronor.

Departementschefen har för egen del, efter att hava redogjort för i ärendet föreliggande framställning och däröver av vetenskapsakademien avgivet utlåtande, yttrat följande:

De skäl, som andragits av vetenskapsakademien, synas tala för att nästkommande internationella astronomiska kongress förläggas till vårt land. Riksdagen har tidigare vid ett flertal tillfällen anvisat anslag för bestridande av kostnaderna för internationella kongresser, som avhållits i Sverige. Även i detta fall torde anslag för ändamålet genom riksstatsanslag böra ställas till förfogande.

Jag saknar anledning att nu taga ställning till frågan, huru stort belopp, som sammanlagt bör anvisas såsom bidrag till kostnaderna för anordnandet av förevarande kongress. Emellertid kan jag icke underlåta att framhålla, att det bör vara möjligt att nedbringa ifrågavarande ursprungligen till 20,000 och nu till 18,000 kronor beräknade kostnader, vilka förutsatts skola i sin helhet gäldas av statsmedel. Vidare torde böra tagas under övervägande,

huruvida icke någon del av kostnaderna skulle kunna bestridas från annat håll. Jag förutsätter, att utredning i berörda avseenden förebringas, då framställning göres om fortsatt anslag för ändamålet.

Jag har intet att erinra mot det för nästa budgetår beräknade anslagsbeloppet av 2,000 kronor. Anslaget torde lämpligen böra anvisas såsom reservationsanslag. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser rörande villkoren för anslagets utgående.

Utskottet.

Utskottet har ansett sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag om anslag för här ifrågavarande ändamål för nästkommande budgetår. Härvid vill emellertid utskottet understryka att, på sätt departementschefen framhållit, det bör vara möjligt att nedbringa de nu till 18,000 kronor beräknade kostnaderna, vilka förutsatts skola i sin helhet gäldas av statsmedel, samt att det torde böra tagas under övervägande, huruvida icke någon del av kostnaderna skulle kunna bestridas från annat håll.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Bidrag till bestridande av kostnaderna för internationella astronomiska unionens kongress i Stockholm år 1938* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 2,000 kronor.

243:o) **Bidrag till bestridande av kostnaderna för den internationella botaniska kongressen i Stockholm år 1940.** Kungl. Maj:t har (punkt 235, sid. 539—542) föreslagit riksdagen att till bidrag till bestridande av kostnaderna för den internationella botaniska kongressen i Stockholm år 1940 för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 5,000 kronor.

Departementschefen har för egen del, efter att hava redogjort för i ärendet föreliggande framställning och däröver av vetenskapsakademien avgivet utlåtande, anfört följande:

I likhet med vetenskapsakademien anser jag det vara önskvärt och lämpligt, att sjunde internationella botaniska kongressen förlägges till vårt land. Jag vill framhålla, att en kongress av detta slag uppenbarligen icke endast har stor betydelse för den botaniska forskningen och såsom ett led i det internationella vetenskapliga samarbetet utan även i hög grad bidrager till att i utlandet sprida kännedomen om Sverige och svenska förhållanden i allmänhet.

Jag saknar anledning att nu taga ställning till frågan, huru stort belopp som sammanlagt bör anvisas såsom bidrag till kongressen. Emellertid synes det mig önskvärt att ifrågavarande till 64,000 kronor beräknade kostnader, av vilka ett belopp av 40,000 kronor förutsatts skola gäldas av statsmedel, nedbringas. Det vill förefalla, som om det borde vara möjligt att i någon mån inskränka de tilltänkta anordningarnas omfattning, utan att syftet med kongressen härigenom lede nämnvärt intrång eller förloppet av densamma

bleve för landet mindre hedrande än vederbörande avsett. Liksom i fråga om den under nästföregående punkt omförmälda kongressen torde det böra tagas under överbägande, huruvida icke någon del av kostnaderna skulle kunna bestridas från annat håll. I berörda avseenden bör utredning föreläggas, då framställning göres om fortsatt anslag för ändamålet.

Jag har intet att erinra mot det för nästkommande budgetår beräknade anslagsbeloppet av 5,000 kronor. Anslaget torde lämpligen böra anvisas såsom reservationsanslag. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser rörande villkoren för anslagets utgående.

Liksom beträffande Kungl. Maj:ts under föregående punkt berörda framställning finner sig utskottet beträffande det under denna punkt behandlade anslagsäskandet böra understryka de av departementschefen framhållna synpunkterna. Den av departementschefen i utsikt ställda utredningen är enligt utskottets uppfattning ofrånkomlig, därest fortsatt anslag skall äskas för ändamålet.

Utskottet.

Mot det för nästkommande budgetår äskade anslaget har utskottet icke funnit något att erinra.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till bestridande av kostnaderna för den internationella botaniska kongressen i Stockholm år 1940* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 5,000 kronor.

244:o) **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.** Beträffande Kungl. Maj:ts förslag (punkt 236) om anslag till förevarande ändamål avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande; vilket härmed anmäles.

245:o) **Extra utgifter.** I anslutning till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 237, sid. 544) och under erinran, att förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 100,051 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Extra utgifter* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 110,003 kronor, dock att i anslagsbeloppet må göras den jämkning, som erfordras för jämnande av huvudtitelns slutsumma.

246:o) **Dyrtdistillägg åt befattningshavare i statens tjänst. Dyrtdistillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkterna 238 och 239) föreslagit riksdagen angående anslag till förevarande ändamål avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande; vilket härmed anmäles.

247:o) **Reglering av vissa kursförluster.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 240, sid. 546), vilket innebär en anslagshöjning med 8,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Reglering av vissa kursförluster* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 40,000 kronor.

Stockholm den 23 mars 1936.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Olof Olsson*, *Bergqvist*, *Nilsson* i Gränebo, *Oscar Olsson*, *Svensson* i Kompersmåla, *Gustafsson* i Benestad, *Nylander*, *Pauli*, *Lindström*, *Bäckström*, *Rahmn* och *Magnusson* i Kalmar; samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Magnusson* i Skövde, *Törnkvist* i Karlskrona, *Eriksson* i Stockholm, *Persson* i Falla, *Svensson* i Grönvik, *Jonsson* i Eskilstuna, *Holmdahl*, *Andersson* i Ovanmyra, *Weijne*, *Persson* i Tidaholm och *Danielsson*;

med undantag därav att i behandlingen av *punkterna 1:o—34:o* deltagit herr *Asplund* och *punkterna 35:o—67:o* herr *Sandén* i stället för herr *Magnusson* i Kalmar, ävensom att i behandlingen av *punkterna 1:o—68:o* deltagit herr *Aronson* i stället för herr *Magnusson* i Skövde.

Reservationer:

vid *punkt 26:o*) (Naturhistoriska riksmuseet: Avlöningar) av herr *Asplund*.

vid *punkt 55:o*) (Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken) av herrar *Oscar Olsson, Nylander, Pauli, Lindström* och *Aronson*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort i nedan angivna delar hava följande lydelse:

»De skäl, vilka i motionen II: 313 anförts till förmån för en höjning av anslagsposten till fornlämningars vård och undersökning, finner utskottet övertygande. De krav, som under de senaste åren ställts och ännu alltjämt ställas på den statliga fornminnesvården i här förevarande hänseende, synas utskottet böra i möjligaste mån tillgodoses. Med anledning av vad departementschefen anført om att medel från anslagen till beredskapsarbeten eller reservarbeten disponerats för konservering vill utskottet framhålla, att dessa anslag företrädesvis kommit större företag till godo. Ytterligare torde få erinras, att för nästkommande budgetår anslaget till statliga och kommunala beredskapsarbeten beräknats till 1,000,000 kronor, vilket belopp, att döma av vad föredragande departementschefen anført under punkt 21 av 1936 års femte huvudtitel, främst synes vara avsett för de av arbetslösheten svårast drabbade delarna av landet. Utskottet, som i övrigt icke funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, finner sig av nu angivna skäl böra tillstyrka vad i motionen II: 313 yrkats och förordar alltså, att anslagsposten till fornlämningars vård och undersökning må upptagas med ett till 16,000 kronor förhöjt belopp och här förevarande anslag fördenskill höjas till 29,000 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till herr Gustafsons i Dädesjö ovannämnda motion (II: 313), till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 29,000 kronor att, i anslutning till vad utskottet i det föregående anført, utgå efter den fördelning, Kungl. Maj:t kan finna gott bestämma.»

vid *punkt 68:o*) (Teaterrådet)

1. av herrar *Pauli, Lindström, Anderson* i Råstock, *Törnkvist* i Karlskrona och *Eriksson* i Stockholm, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort i nedan angivna delar hava följande lydelse:

»Till en — — — vara tänkbara.

Genom Kungl. Maj:ts — — — stadigvarande karaktär.

Utskottet anser emellertid för sin del, att ytterligare något års erfarenhet torde böra avvaktas, innan teaterrådets organisation och arbetsuppgifter mera definitivt utformas. Härigenom torde även god vägledning kunna erhållas för den slutliga prövningen.

Ehuru utskottet sålunda finner det vara väl tidigt att redan nu taga slutlig ställning till hela detta spörsmål, vill utskottet emellertid icke motsätta sig, att anslag för teaterrådets fortsatta verksamhet uppföres å riksstaten för nästkommande budgetår. I anslutning härtill avstyrker utskottet det i motionerna I: 193 och II: 525 framförda yrkandet. Utskottet har emellertid funnit vissa arvodesbelopp, som ligga till grund för beräkningen av anslagets storlek, väl höga och anser att en nedsättning av anslaget till 10,000 kronor bör kunna ske. Utskottet tillstyrker alltså att detta belopp anvisas.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å herr John Gustavsons m. fl. och herr Werners i Höjen ovannämnda motioner (I: 193 och II: 525), till *Teaterrådet* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 10,000 kronor.»

2. av herr *Bergqvist*, som ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Till en början vill utskottet framhålla, att tillkomsten och utformningen av teaterrådet skett utan att riksdagen beretts tillfälle att yttra sin mening om det sätt, på vilket denna organisationsfråga bäst skulle kunna vinna sin lösning. I detta hänseende vill utskottet erinra om det jämväl av departementschefen påpekade förhållandet, att 1933 års teaterutredning framlagt ett förslag om inrättande av ett teaterråd med väsentligt annan sammansättning än den sedermera av Kungl. Maj:t beslutade. Även andra former synas kunna vara tänkbara. Utskottet håller före att, innan mera definitiva anordningar på detta område vidtagas, förslag härom må, efter det ytterligare erfarenhet vunnits, för riksdagen framläggas av Kungl. Maj:t.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 15 mars 1935 hava kostnaderna för teaterrådet bestämts för år räknat till 15,000 kronor, vilket belopp för närvarande utgår av lotterimedel. Detta belopp skulle nu enligt Kungl. Maj:ts förslag utgå av anslag å riksstaten och sålunda erhålla en mera stadigvarande karaktär. Utskottet anser, att närmare erfarenhet beträffande omfattningen av den arbetsbörda, som kan tänkas komma att åvila teaterrådets ledamöter, ävensom i fråga om behovet av övriga medel (för expenser, resor o. s. v.) bör avvaktas, innan riksdagen fattar ståndpunkt till frågan om anslag av skattemedel till bestridande av kostnaderna.

I avvaktan på att ett på denna erfarenhet grundat förslag kan föreläggas

riksdagen och hinna underkastas dess prövning före utgången av den period, för vilken teaterrådets ledamöter genom Kungl. Maj:ts i statsrådsprotokollet omförmälda beslut äro tillsatta, vill utskottet emellertid icke motsätta sig, att möjlighet beredes teaterrådet att bedriva sin verksamhet efter ungefärligen samma linjer som för närvarande. Jämväl beträffande sättet för kostnadernas bestridande under denna tid finner utskottet någon ändring icke böra ifrågakomma.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,
att riksdagen må, i anledning av herr John Gustavsons
m. fl. och herr Werners i Höjen ovannämnda motioner
(I: 193 och II: 525), avslå Kungl. Maj:ts förevarande förslag.»

vid *punkt 116:o*) (Skolöverstyrelsen: Avlöningar)

1. av herrar *Nilsson* i Gränebo, *Svensson* i Kompersmåla, *Gustafsson* i Benestad, *Bäckström*, *Magnusson* i Skövde, *Persson* i Falla, *Svensson* i Grönvik, *Andersson* i Ovanmyra och *Danielsson*, vilka ansett, att utskottets utlåtande och förslag bort i nedan angivna delar hava följande lydelse:

»Kungl. Maj:ts under — — — betydelsefulla organisationsfrågor.

De förslag — — — att invända.

Det förslag — — — i ämnet.

Emellertid har — — — som hittills.

Utskottet kan — — — ett år.

Under förhandenvarande — — — denna organisation.

Den utav — — — anslutning härtill.

Utskottet har icke av den förebragta utredningen funnit sig övertygat om behovet av att nu en konsulentbefattning för musikundervisningen inrättas. Utskottet vill vidare bringa i erinran, dels att frågan om inrättande av en likartad befattning på grund av förslag av Kungl. Maj:t var föremål för riksdagens prövning år 1921 men då icke vann riksdagens bifall, dels ock att statskontoret avstyrkt här förevarande förslag.

På grund av vad sålunda anförts avstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag i denna del. I anslutning härtill kan anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, minskas med 3,000 kronor från föreslagna 26,200 kronor till 23,200 kronor.

Vad i — — — till erinran.

Vid bifall till utskottets förslag bör avlöningsanslagets slutsumma å ena sidan ökas med det för avlönande av en andre gymnastikkonsulent beräknade beloppet, (6,600 + 300 =) 6,900 kronor, men å andra sidan minskas med det av Kungl. Maj:t för avlönande av en konsulent för musikundervisningen beräknade beloppet, 3,000 kronor. Nettoökningen skulle följaktligen bliva 3,900 kronor och anslagets slutsumma bliva 538,300 kronor.

I enlighet — — — utskottet föreslagit.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet, att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, a) & personalförteckningen — — — lönegraden B 21; b) godkänna följande avlöningsstat för skolöverstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	378,800
2. Avlöning till tjänsteman å indragningstat, <i>förslagsvis</i>	»	6,500
3. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i>	»	23,000
4. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	23,200
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar m. m. kronor 78,700		
b) Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	»	5,900
»	»	84,600
6. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	22,200
<u>Summa kronor</u>		<u>538,300;</u>

c) till *Skolöverstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 538,300 kronor.»

2. av herr *Olof Olsson*.

vid *punkt 117:o*) (*Skolöverstyrelsen*: *Omkostnader*) av herrar *Nilsson* i *Gränebo*, *Svensson* i *Kompersmåla*, *Gustafsson* i *Benestad*, *Bäckström*, *Magnusson* i *Skövde*, *Persson* i *Falla*, *Svensson* i *Grönvik*, *Andersson* i *Ovanmyra* och *Danielsson*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort i nedan angivna delar hava följande lydelse:

»Utskottets under föregående punkt framlagda förslag föranleda vissa ändringar i det belopp, som för nästkommande budgetår beräknats för skolöverstyrelsens omkostnader.

Den på grund av folkhögskolinspektörs- och musikkonsulentbefattningarnas inrättande beräknade höjningen av anslagsposten till reseersättningar med 2,000 kronor synes — därest enligt utskottets förslag den senare befattningen icke nu inrättas — kunna nedsättas till hälften, d. v. s. till 1,000 kronor. På grund av den av utskottet tillstyrkta andre gymnastikkonsulentbefattningen torde däremot — i anslutning till den av statskonto-

ret i dess utlåtande den 21 oktober 1935 framlagda beräkningen — en ökning med 2,000 kronor av samma anslagspost bliva erforderlig. Nettoökningen av denna anslagspost, utöver vad av departementschefen föreslagits, skulle alltså uppgå till 1,000 kronor.

Någon ökning — — — icke erforderlig.

Då Kungl. Maj:ts förslag i övrigt icke givit utskottet anledning till erinran, skulle alltså här förevarande anslag för nästkommande budgetår behöva uppföras med ett belopp av $(94,600 + 1,000 =) 95,600$ kronor.

I anslutning härtill hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skolöverstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 95,600 kronor.»

vid *punkt 129:o*) (Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor) av herrar *Olof Olsson, Jonsson* i Eskilstuna och *Weijne*.

vid *punkt 133:o*) (Bidrag till Olofskolan) av herr *Oscar Olsson*, som ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Olofskolans säregna karaktär betingas, enligt inspektionsberättelse i skolöverstyrelsen, av den samverkan mellan praktiska och teoretiska läroämnen, som äger rum, och enligt vederbörande undervisningsråds uttalande 'måste en högre skola med en sådan allmänt uppfostrande karaktär dock anses hava en uppgift att fylla icke minst inom Stockholms stads undervisningsväsen. Dessutom synes en försöksverksamhet av den art, som bedrivs vid skolan, vara ur allmän undervisnings- och uppfostringssynpunkt av intresse.'

Kritiken i inspektionsberättelserna kan sammanfattas till att 'skolan i varje fall icke ännu lyckats att i väsentliga punkter realisera sitt program'. Men därtill anföres också att 'det är naturligt, om en så jämförelsevis ny skola med så säregen organisation av arbetet som denna icke ännu hunnit få den fasta utformning i olika avseenden, som kan vara önskvärd och som skolan själv uppenbarligen strävar fram emot'.

Detta intressanta försök i full överensstämmelse med av riksdagen år 1927 uttalade önskemål om det inre skolarbetets utveckling synes också vara alldeles för värdefullt för att avbrytas på grund av ekonomiska svårigheter för skolan. Kungl. Maj:t har också funnit anledning att av tillgängliga medel med ett mindre belopp understödja skolan.

Den i ärendet förebragta utredningen lämnar visserligen icke utskottet möjlighet att bedöma skolans verksamhet i den utsträckning, att utskottet kan helt tillstyrka motionen. Då Kungl. Maj:t emellertid redan funnit anledning att av tillgängliga medel lämna skolan något understöd, anser sig utskottet dock böra förorda, att ett mindre belopp ställes till förfogande för nästa budgetår att efter Kungl. Maj:ts närmare beprövande få utgå till skolan.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av fru Ruth Gustafsons ovannämnda motion (II: 543), till *Bidrag till Olofskolan* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 7,500 kronor.»

vid *punkt 147:o*) (Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor eller särskilda slöjdsbetygsskolor) av herr *Törnkvist* i Karlskrona, som ansett, att utskottet bort, med avstyrkande av de i ämnet väckta motionerna, tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag.

vid *punkt 163:o*) (Fortsättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare vid fortsättningsskolor)

1. av herrar *Olaf Olsson, Bergqvist, Oscar Olsson, Bäckström, Rahmn, Magnusson* i Kalmar, *Eriksson* i Stockholm, *Jonsson* i Eskilstuna, *Weijne* och *Danielsson*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort i nedan angivna delar hava följande lydelse:

»Kungl. Maj:ts — — — utgående arvoden.

Beträffande de motionsvis gjorda yrkandena vill utskottet till en början framhålla de rent sakliga skäl, som tala för ett bifall. Fortsättningsskolans betydelse för den svenska ungdomens fostran till kunniga medborgare är känd och erkänd. Det är därför av vikt, att lärarna i denna skolform erhålla en så god ersättning för sitt ansvarsfulla värv, som förhållandena medgiva.

Utskottet vill i anslutning härtill erinra, att den år 1933 beslutade sänkningen av arvoden motiverades med den då förhandenvarande statsfinansiella situationen. Nämnda riksdagsbeslut synes alltså närmast vara att betrakta som en tillfällig åtgärd, som icke bör givas längre varaktighet än vad de förhållanden kräva, som en gång föranledde densamma. Enligt utskottets uppfattning hava emellertid förhållandena i detta hänseende för närvarande så förändrats, att de icke längre kunna anföras som ett skäl för de lägre arvodenas bibehållande.

Av exempelvis den i motionen I: 94 förebragta utredningen framgår slutligen, att statsmakterna vid de tidigare arvodenas fastställande utgått från att avlöningen per undervisningstimme i fortsättningsskolan på grund av de avsevärt större anspråken på lärarna borde hållas högre än motsvarande avlöning i folkskolan.

På grund av vad sålunda anförts finner sig utskottet böra tillstyrka vad i här förevarande motioner hemställts.

Ett bifall till detta utskottets förslag kan, med ledning av de under punkt 191 i 1933 års åttonde huvudtitel framlagda beräkningarna, antagas komma att medföra en kostnadsökning av i runt tal 950,000 kronor. På grund av gällande form för rekvisition av statsbidrag kommer emellertid icke någon ökning att bliva erforderlig i det av Kungl. Maj:t för nästkommande budgetår beräknade anslagsbeloppet, mot vilket utskottet icke funnit något att erinra.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till herr Jacobssons m. fl., herrar Rahms och Sjödahls samt herr Lundqvists m. fl., herrar Bergmans och J. Björcks ävensom herr Normans m. fl. ovannämnda motioner (II: 410, I: 134 och II: 301, I: 93 samt I: 94), motionen II: 410 såvitt nu är i fråga,

a) besluta, att arvodet till lärare i fortsättningsskola och ersättningsskola skall utgöra för undervisningstimme i fortsättningsskola minst 2 kronor 50 öre och för undervisningstimme i ersättningsskola minst 1 krona 50 öre, dock att arvodet för undervisning i manlig eller kvinnlig slöjd skall utgöra för undervisningstimme i fortsättningsskola minst 1 krona 75 öre och för undervisningstimme i ersättningsskola minst 1 krona 25 öre samt arvodet för undervisning i hushållsgöromål i fortsättningsskola minst 2 kronor för undervisningstimme ävensom att för undervisning i ämnet arbetskunskap, i den mån undervisning i kvinnlig slöjd och hushållsgöromål ej ingår däri, till lärare, som förklarats därtill berättigad, arvodet skall utgå med minst 3 kronor för undervisningstimme,

b) till *Fortsättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare vid fortsättningsskolor* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 4,300,000 kronor.»

2. av herr *Pauli*.

3. av herr *Törnkvist* i Karlskrona, som ansett att utskottet bort, med avstyrkande av de i ämnet väckta motionerna, tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag.

4. av herr *Holmdahl*.

vid *punkt 202:o*) (Understöd åt folkbiblioteksväsendet) av herrar *Magnusson* i Skövde och *Persson* i Tidaholm.

vid *punkt 208:o*) (Bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande) av herrar *Oscar Olsson*, *Bäckström* och *Danielsson*, som ansett att utskottet bort, med tillstyrkande jämväl av herr Bergmans m. fl. och herr Johansons i Huskvarna m. fl. motioner (I: 101 och II: 244), hemställa,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till herr Bärge m. fl. samt herrar Olssons i Gävle och Hages, herr Bergmans m. fl. och herr Johansons i Huskvarna m. fl., herr Bjurströms m. fl. och herr Lundboms m. fl. samt herr Bergmans m. fl. och herr Johansons i Huskvarna m. fl. ovannämnda motioner (I: 139 och II: 326,

I: 138 och II: 305, I: 137 och II: 314 samt I: 101 och II: 244) ävensom på grund av herr Bergmans m. fl. och herr Johanssons i Huskvarna m. fl. ovannämnda motioner (I: 136 och II: 306) såsom *Bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 320,000 kronor att utgå under de villkor, som av Kungl. Maj:t prövas lämpliga, samt till de av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 3 januari 1936 under punkt 203 omförmälda ändamål med högst de av honom angivna belopp, dock med de ändringar härutinnan, som föranledas av vad utskottet i det föregående anfört.

vid *punkt 216:o*) (Gymnastiska centralinstitutet: Avlöningar) av herrar *Nylander, Pauli, Lindström* och *Rahmn*, vilka ansett, att utskottet bort föreslå, att arvoden till kamreraren och sekreteraren vid gymnastiska centralinstitutet skola i enlighet med i motionen II: 538 framställt yrkande höjas till 1,800 kronor, respektive 1,550 kronor, samt följaktligen hemställa,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt herr Lundqvists m. fl. ovannämnda motion (II: 538),

a) godkänna följande avlöningsstat för gymnastiska centralinstitutet, att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	54,600
2. Avlöning till tjänsteman å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	»	6,300
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
a. Grundbelopp	kronor	66,600
b. Vikariatsersättningar m. m., <i>förslagsvis</i>	»	800
4. Avlöning till övrig icke-ordinarie personal	»	6,200
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	2,800

Summa förslagsanslag kronor 137,300;

b) till *Gymnastiska centralinstitutet: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 137,300 kronor.

Bilaga 1.

Till Riksdagens statsutskott.

Genom nådig remiss den 7 februari 1936 har kungl. skolöverstyrelsen anmodats att före den 1 mars 1936 till utskottet inkomma med begärt yttrande över två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr Sjödahl (I: 189), den andra inom andra kammaren av herr Erlander och fru Gustafson (II: 428), om statsbidrag till vissa kommunala flickskolor med femårig lärokurs. I sagda motioner hemställes, att riksdagen må besluta att, i samband med beviljande av anslag för bidrag till kommunala flickskolor, uttala, att bidrag måtte ur detta anslag utgå även till sådana kommunala flickskolor, som anordnat en femårig lärokurs, vilken är grundad på genomgången sjuätte klass av sex- eller sjuårig folkskola, anordnad enligt någon av en sådan skolas huvudformer, och vilka kommunala flickskolor av Kungl. Maj:t blivit erkända såsom sådana.

Med anledning av den nådiga remissen får överstyrelsen anföra följande. Överstyrelsen, som här bifogar en jämförande översikt över antalet elever höstterminen 1935 vid kommunala flickskolor med respektive sjuårig och sexårig linje, vilken översikt utvisar, att elevantalet i de sistnämnda är jämförelsevis mycket ringa, finner de skäl, som i motionerna andragits till stöd för den femåriga linjen, i och för sig beaktansvärda. Under förutsättning att den femåriga linjen skall liksom den sexåriga leda till samma bildningsmål som den sjuåriga, erbjuder en femårig linje emellertid vissa svårigheter med hänsyn till dess anordning. I de fall, då hittills såväl sju- som sexårig linje finnes anordnad vid en och samma skola, är undervisningsplanen så uppbyggd, att till huvudsakligaste delen samläsning äger rum, ett förhållande, som ur ekonomisk synpunkt givetvis är av synnerligen stor betydelse. Att anordna dylik samläsning jämväl i fråga om en femårig linje skulle förvisso komma att möta vissa svårigheter, och med ett anordnande av en fristående femårslinje torde väl kunna ifrågasättas, huruvida ej därmed ett förverkligande av den kommunala flickskolans hittillsvarande bildningsmål skulle komma att äventyras. Särskilt skulle måhända svårigheter yppa sig på grund av den föreskrivna differentieringen på en teoretisk och en praktisk utbildningslinje inom de två högsta klasserna. Dessutom skulle givetvis en fristående femårig linje medföra ökade kostnader.

Jämväl vill överstyrelsen erinra om att överstyrelsen har för avsikt att inom en snar framtid verkställa en överarbetning av gällande stadga för de kommunala flickskolorna för åvägabringande av lämplig motsvarighet till lydelsen av stadgan för kommunala mellanskolor och med hänsyn jämväl tagen till 1933 års läroverksstadga. I samband därmed kommer överstyrelsen också att till prövning upptaga frågan om vissa ändringar i den kommunala flickskolans organisation.

Slutligen får överstyrelsen framhålla, att det icke låtit sig göra att under den tid, som utmätts för remissens besvarande, upptaga frågan till mera ingående behandling, allrahelst som utredning angående timplaner för den föreslagna linjen liksom ock angående kostnaderna m. m. icke föreligga.

På grund av vad sålunda anförts finner sig överstyrelsen för närvarande ej beredd att tillstyrka bifall till de i frågan väckta motionerna.

I den slutliga handläggningen av detta ärende hava deltagit generaldirektören Holmdahl, avdelningscheferna undervisningsråden Wallin och Engvall, undervisningsrådet Falck samt t. f. undervisningsråden Lundblad och Werner, föredragande.

Stockholm den 24 februari 1936.

OTTO HOLMDAHL.

HJALMAR WERNER.

Daga Falk.

Antalet elever höstterminen 1935 vid kommunala flickskolor.

Kommunala flickskolan i	Lärjungeantal							
	sjuårig linje	sexårig linje						Summa
		kl. 1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	5 ^e	6 ^e	
Borås	376	3	—	3	—	—	—	6
Gävle	185	9	28	8	—	—	—	45
Halmstad	193	4	3	9	2	2	—	20
Härnösand	166	5	6	3	3	2	—	19
Jönköping	453	6	—	—	—	—	—	6
Karlskrona	220	—	—	—	—	—	—	—
Kristianstad	197	3	9	—	—	—	—	12
Kristinehamn	116	2	3	—	—	—	—	5
Landskrona	187	1	—	3	1	4	1	10
Linköping	398	9	17	12	—	—	—	38
Luleå	130	7	8	10	—	—	—	25
Lund	290	3	6	6	—	—	—	15
Nyköping	166	2	4	2	5	—	—	13
Skara	106	3	—	—	—	—	—	3
Skövde	141	4	3	3	—	—	—	10
Strängnäs	129	1	7	—	—	—	—	8
Sundsvall	210	7	8	3	5	6	5	34
Uddevalla	145	—	—	—	—	3	2	5
Växjö	199	5	4	—	—	—	—	9
Örebro	359	11	9	4	1	—	—	25
Östersund	277	8	4	—	—	—	—	12

Bilaga 2.

Till riksdagens statsutskott.

Genom nådig remiss den 14 innevarande februari har Kungl. Maj:t anbefallt skolöverstyrelsen att till utskottet avgiva begärt yttrande över två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr E. Sjödahl m. fl. (nr 191) och den andra inom andra kammaren av herr I. Anderson i Norrköping m. fl. (nr 534), om anordnande av vissa högre folkskolor såsom praktiska mellanskolor.

Med anledning härav får överstyrelsen anföra följande.

Statsbidrag till en yrkesbestämd högre folkskola utgår i enlighet med kungl. kungörelsen den 16 september 1918 (nr 759). Så snart Kungl. Maj:t fastställt reglemente för en yrkesbestämd högre folkskola samt förklarat, att densamma må komma i åtnjutande av det högre statsbidrag, som för skola av sådan typ är bestämt, utgår statsbidrag därefter automatiskt till sådan skola, såvida den för övrigt fyllt villkoren för erhållandet av statsbidrag. Till parallellavdelningar vid sådan skola utgår statsbidrag i enlighet med villkoren i kungl. kungörelsen den 2 juni 1933 (nr 290).

Yrkesbestämda högre folkskolor kunna alltså upprättas, utvecklas och med statsbidrag understödjas utan att därtill riksdagens bifall särskilt behöver inhämtas.

För att en yrkesbestämd högre folkskola skall kunna förvandlas till praktisk mellanskola fordras givetvis, att dess undervisningsplan är så beskaffad, att den garanterar, att eleverna erhålla den undervisning, som är nödvändig som grund för en praktisk realexamen. Själva erkännandet av skolan såsom praktisk mellanskola innebär därefter egentligen blott, att skolan erhåller rätt att anställa praktisk realexamen.

Då enligt nu gällande bestämmelser en yrkesbestämd högre folkskola kan utvecklas till en med praktisk mellanskola överensstämmande skoltyp, och då statsbidraget till praktisk mellanskola är detsamma som till yrkesbestämd högre folkskola, synes det icke för framtiden vara behöfligt, att riksdagen i varje särskilt fall skulle behöva besluta, huruvida en högre folkskola skall få ombildas till praktisk mellanskola. Det borde alltså kunna överlätas åt Kungl. Maj:t att efter ansökan från vederbörande skolstyrelse förklara en yrkesbestämd högre folkskola för praktisk mellanskola. De föreliggande motionerna avse emellertid icke en sådan generell rätt för Kungl. Maj:t, varför överstyrelsen icke anser sig i detta sammanhang böra föreslå en sådan rätt.

De försök, som hittills gjorts med praktiska mellanskolor och inbyggda praktiska realskollinjer, hava slagit väl ut, och erfarenheterna från denna försöksverksamhet synes hava varit i allo gynnsamma. Överstyrelsen finner det därför önskvärt, att dessa försök fortsättas och successivt utvidgas, allt eftersom behov av sådana skolor och linjer visar sig.

Vid en sådan utvidgad verksamhet synes det överstyrelsen — i likhet med motionärerna — att de yrkesbestämda högre folkskolorna i Göteborg, Malmö och Norrköping närmast böra ifrågakomma för ombildning till praktiska mellanskolor.

Göteborgs högre folkskolor omfatta icke mindre än fyra skolor — egentligen fyra linjer inom samma högre folkskola — nämligen en högre folkskola med handelsundervisning för gossar, en med handelsundervisning för flickor, en med teknisk undervisning för gossar och en med undervisning i husligt arbete för flickor, Samtliga dessa linjer äro för närvarande fyraåriga. Skolorna hade den 15 september 1935 sammanlagt 1,095 lärjungar.

Högre folkskolan i Malmö, även kallad Malmö borgarskola, omfattar tvenne linjer, nämligen en handelslinje för gossar och flickor och en hushållslinje för flickor. Handelslinjen är fyraårig och bygger på 6-klassig folkskola under det att hushållslinjen är 3-årig, byggd på 7-klassig folkskola. Den högsta klassen har dock ännu icke inrättats vid någondera linjen. Det sammanlagda lärjungeantalet var under höstterminen 1935 617.

Norrköpings högre folkskolor omfatta tre högre folkskolor — eller egentligen tre linjer inom samma högre folkskola — nämligen en högre folkskola för handelsundervisning, en för teknisk undervisning och en för huslig utbildning. De två förstnämnda äro fyraåriga, den sistnämnda treårig, samtliga byggda på folkskolans sjätte klass. Vid den förstnämnda skolan har ännu icke inrättats någon högsta klass. Sammanlagda lärjungeantalet var under höstterminen 1935 443.

De flesta av de här ovan nämnda linjerna eller skolorna kunna utan större svårighet ombildas till praktiska mellanskolor, då de redan under de närmast gångna åren genomgått en omorganisation i avsikt att, då tillfälle därtill skulle givas, kunna bliva förklarade för praktiska mellanskolor. Överstyrelsen förutsätter emellertid att — därest motionerna bifallas — överstyrelsen blir i tillfälle avgiva förslag rörande vilka av dessa linjer, som nu böra erhålla rätt att anställa praktisk realexamen. Någon kostnad för statsverket betyder, såsom förut omnämnts, icke en sådan ombildning, eftersom statsbidrag till de praktiska mellanskolorna icke utgår med större belopp än till yrkesbestämda högre folkskolor.

På grund av vad ovan anförts vill överstyrelsen tillstyrka de föreliggande motionerna. Dock vill överstyrelsen fästa uppmärksamheten på att ett missförstånd lätt kan uppkomma på grund av den formulering, som motionernas slutyrkande erhållit. Som överstyrelsen redan nämnt, är högre folkskolan i Malmö organiserad som en skola med flera linjer, under det att motsvarande anstalter i Göteborg och Norrköping äro organiserade såsom flera från varandra skilda högre folkskolor under samma ledning. Denna olikhet är emellertid blott av formell natur. Även i Göteborg och Norrköping är det i verkligheten fråga om en skola med flera linjer. Denna skillnad i skolornas benämning kan emellertid tänkas förorsaka att motionernas uttryck ytterligare »minst tre högre folkskolor» misstydtes. Det är dock tydligt, att motionärerna avsett, att uttrycket skall tydas såsom högre folkskolor på ytterligare minst tre orter, och det är önskvärt, att riksdagen beslutar i enlighet härmed. Måhända bör beslutet givas den formen, att de högre folkskolorna i Göteborg, Malmö och Norrköping, i den omfattning som Kungl. Maj:t bestämmer, försöksvis må anordnas som praktiska mellanskolor.

I den slutliga handläggningen av detta ärende hava deltagit generaldirektören Holmdahl, avdelningschefen undervisningsrådet Engvall och undervisningsrådet Falck, föredragande.

Stockholm den 18 februari 1936.

OTTO HOLMDAHL.

KNUT FALCK.

Gurli Hultengren.
